University of Alberta Library
0 1620 2352 6567

Д. Кушак.

КАЛЄНДАР
„УКРАЇНСЬКОГО ГОЛОСУ"

На Рік 1943

St. John's Institute Library
11024 - 82nd AVENUE
EDMONTON, ALBERTA.

Central Dairies Ltd.

Це є Українська Молочарня. Кождий українець повинен підтримувати українські підприємства: тому кождий українець повинен уживати МОЛОКО, СМЕТАНУ і МАСЛО молочарні

CENTRAL DAIRIES LTD.

Фармері — присилайте сметану до

CENTRAL DAIRIES LTD.

а певно дістанете повне задоволення.

Зауважте, що розвиток і добробут наших підприємств запевнить нашу будучність в Канаді, дасть заняття нашим дітям.

СТАВАЙТЕ ЧЛЕНАМИ І ПОКУПЦЯМИ НАШОЇ МОЛОЧАРНІ.

Central Dairies Limited

121 SALTER STREET, WIINIPEG, MAN. **Telephone 54 121**

МИ ЗАВЖДИ РАДІ

КОЛИ ВИ ЗАЙДЕТЕ І ПЕРЕГОВОРИТЕ ПРО СВОЇ ДРУКАРСЬКІ РОБОТИ З НАМИ.

Друкарня „Українського Голосу" виконує всякі друкарські роботи по умірковaних цінах. Як приміром —
Листові наголовки, зворотні коверти, візитівки, фінансові звіти, ріжні афіші, подвійні ресіти, картки замовлень, весільні запрошення базарові тикети ітп.

Нехай ваше товариство піддержує тих, хто їх піддержує.

Позамісцеві замовлення висилайте на адресу:

UKRAINIAN VOICE

BOX 3626 Sta. B. **WINNIPEG, MAN.**

КАЛЄНДАР

„УКРАЇНСЬКОГО ГОЛОСУ"

НА ЗВИЧАЙНИЙ РІК

1943

UKRAINIAN BOOK STORE
10348 - 101st ST.
EDMONTON, ALTA.

РІЧНИК XXVI

ВИДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ВИДАВНИЧОЇ СПІЛКИ В КАНАДІ
ВІННІПЕҐ, МАН.

Printed and Published by the Ukrainian Publishing Company of Canada, Limited,
210 - 214 Dufferin Ave., Winnipeg, Manitoba.

Printed in Canada

UNIVERSITY LIBRARY
UNIVERSITY OF ALBERTA

Рік 1943

АСТРОНОМІЧНИЙ КАЛЄНДАР

Рахуба часу.

Рік 1943 є 6656 роком юліянського навороту, а 7451—7452 візантійської ери.

Він є 1943-им роком від народин Христа, 5703-им роком від початку світа (згідно з жидівським численням) і 1361 роком магометанської ери.

Затьміння в 1943 році.

1. Повне затьміння сонця буде 4 лютня. Невидне, хіба тільки на далеко північно західнім континенті. Затьміння починається 4 лютня в год. 5.47 по полудні. Кінець затьміння в год. 7.27 вечером.

2. Частинне затьміння місяця 19 і 20 лютня. Видне на Атлянтійськім океані, в Північній і Полудневій Америці і в західній части Тихого океану. Затьміння починається 19 лютого, в годині 11.03 в ночі, а кінчиться 20-го лютня в год. 2.13 рано.

3. Частинне затьміння сонця 31-го липня і 1 серпня. Не видне на американськім континенті. Видне на полудневім Пацифіку. Починається 31 липня в 10.05 вечером, а кінчиться 1 серпня, 0.25 по півночі.

4. Частинне затьміння місяця 15-го серпня. Видне з початку на полудневім Цацифіку. Не видне в Північній Америці, лише в найбільш полуднево-східній части Полудневої Америки і на полудневім Атлянтику. Починається 15 серпня 58 мінут по 12 в ночи, а скінчиться в годині 3.58 рано.

Час поданий є східний стандард, який відноситься до Онтеріо і Квебеку. Де істнує „дейлайт сейвінґ тайм" одна година повинна додатися. В Манітобі одну годину відняти. В Алберті і Саскачевані 2 годині відняти. В Брітиш Коломбії 3 годині відняти, щоб дістати льокальний час.

КАЛЄНДАРНІ СПРАВИ.

Рік 1943 є роком звичайним.

Мясниць від Різдва до Мясного пущення 7 тижнів і 4 дні.

Мясне пущення 28 лютого (15 церковного).

Сирне пущення 7-го березня (22 лютня церк.).

Благовіщення в середу 7 квітня, 5-го тижня Вел. Посту. Тодіж **Поклони.**

Великдень 25 квітня (12 квіт. цер.).

Вознесення 3 черв. (21 трав. цер.).

Зелені Свята 13 червня (31 травня церк.).

Нед. Всіх Святих 20 черв. (7 церк).

Петра і Павла 12 липня (29 черв. церк.) в понеділок.

ПОСТИ.

1. На Святий Вечір Різдва (Навечеріє Різдва).

2. На Святий Вечір Йордану (Навечеріє Богоявлення).

3. Великий Піст — від понеділка по Неділи Сиропустній до Великої Суботи перед Великоднем.

4. Петрівка завсігди від понеділка по Неділи Всіх Святих (1-ій по Зелених Святах) до передодня (навечерія) свята Петра і Павла (від 21-го червня до 11 липня).

5. Спасівка завсігди від 14 (1 цер.) серпня до 27 (14 цер.) серпня отже

до передодня Успення Пресвятої Богородиці.

6. В день памяти Усічення Голови Івана Хрестителя 11 вересня (29 серп. церк.).

7. В день свята Воздвиження Чесного Хреста 27 (14 цер.) вересня.

8. Пилипівка, завсігди від 28 (15 цер.) листопада, отже від дня по Пилипі — до передодня (до Навечерія, Св. Вечера) Різдва Христового.

9. В Сирний тиждень до неділі Сиропустної з набілом.

Щиро релігійні люде вибирають собі для посту окремі дні — чи для подяки Богу, чи просьби, чи покаяння.

ЗАГАЛЬНИЦІ.

1. Від Різдва до Богоявлення (Йордану) крім Йорданського Святого Вечера.

2. Від неділі Митаря і Фарисея до неділі Блудного Сина.

3. Від Великодня до Неділі Томиної.

4. Від Зелених Свят до Неділі Всіх Святих.

ЗАБОРОНЕНИЙ ЧАС ВЕСІЛЬ І ЗАБАВ З МУЗИКОЮ.

1. Всі середи і пятниці крім загальниць.

2. Від початку Пилипівки до Богоявлення.

3. Від понеділка по Неділі Мясопустній до Неділі Томиної.

4. В Петрівку.

5. В Спасівку.

6. В день памяти Усічення Голови Івана Хрестителя.

7. В день Воздвиження Чесного Хреста.

ЛАТИНСЬКІ СВЯТА В 1943 Р.

Трох Королів 6 січня в середу.
Запустна 7 березня (марта).
Попелець 10 березня, середа.
Благовіщення, 25 березня четвер.
Неділя Пальмова 18 квітня.
ВЕЛИКДЕНЬ 25-го квітня.
Вознесення 3 червня, четвер.
Зелені Свята 13 червня.
Боже Тіло 24 червня, четвер.
Петра і Павла 29 червня, вівторок.
Преображення 6 серпня, пятниця.
Успення Пр. Богородиці 15 серпня в неділю.
Різдво Богородиці 8 верес., середа.
Всіх Святих 1 листопада, понед.
Воведення Богородиці 21 листопада, неділя.
Перша Нед. Адвенту 28 листопада.
Непор. Зачаття 8 грудня, середа.
Різдво 25 грудня, субота.

Український і Латинський Великдень разом.

УРЯДОВІ СВЯТА КАНАДИ.

День Нового Року.

Великодна Пятниця.

Перший понеділок місяця липня (замісць Домініон Дей).

Лейбор Дей — День Праці 6-го вересня).

День Подяки, оголошують.

День Різдва Христового.

Свят тих не треба розуміти в строго релігійнім значінню. Це свята державні, отже державні інституції, банки і школи спиняють тоді свою діяльність.

. ГОЛОСИ — РЯДОВІ НЕДІЛІ — РЯДОВІ УТРЕННІ ЄВАНГЕЛІЇ.

Рядові Голоси — „Голос" в церковнім Богослуженню, це мельодія, або кілька мельодій, що на якусь одну неділю припадають. Таких Голосів, або голосових ґруп, є 8, і бересь їх по черзі одної неділі один Голос, другої другий і т. д. Коли скінчиться 8-ий, то дальша неділя має знов 1-ий Голос.

Тому, що Голоси беруться чергою оден за другим, вони звуться Голоси Рядові. Перший рядовий Голос в році починаєсь завсігди від 2-ої Неділі по зелених Святах і так голоси йдуть, повторяючись аж до 5-ої Неділі Великого Посту.

Рядові Неділі — Перша неділя по Зелених Святах називається Першою Рядовою Неділею і від неї числяться всі дальші. З Рядовими Голосами й Утренними Євангеліями вони йдуть аж до пятої неділі Великого Посту, а з Апостолами і Євангеліями Служби Божої до послідних неділь перед Різдвом, а з деякими змінами до неділі перед неділею Митаря і Фарисея. Отже при кожній неділи зазначено, яка це чергова неділя, який тоді Голос (Гол. або Г), яке Утренне Євангеліє (Утр. Єв., або УЄ), та який Апостол і Євангеліє на Службі Божій.

Утренні Євангелії — Кожна неділя посвячена памяти Христового Воскресення, отже на недільній Утрени завсігди читається Євангеліє про Воскресення Христа (Воскресне Євангеліє). Таких Євангелій є 11. Вони також звуться Рядовими Утренними, чи Воскресними Євангеліями. Перше з них припадає завсігди на 1-шу Рядову Неділю, отже на Неділю Всіх Святих, що зараз по Зелених Святах. На 11-ту Рядову Неділю припадає 11-те Утренне Євангеліє, а на 12-ту знов 1-ше. Впарі з Утренними Євангеліями йдуть Євангельські Стихири на Утрени перед Славословієм.

Свята — Свята мають свій окремий лад, отже можуть мати своє окреме Утренне Євангеліє, свій Апостол і Євангеліє на Службі Божій. Коли свято випаде в неділю, то деколи бересь Апостол та Євангеліє і Неділі і Свята.

Окремий лад поза Рядовим маємо від Неділі Митаря і Фарисея до Зелених Свят.

ЄВАНГЕЛІЇ Й АПОСТОЛИ НА ВАЖНІЙШІ ПОТРЕБИ.

На Хрещенню — Мат. 28: 16—20; Рим. 6: 3—11.

На Вінчанню — Ів. 2: 1—11; Ефес. 5: 20—33.

На Похороні старших — Ів. 5: 24—30; Сол. 4: 13—17.

На Похороні дітей — Ів. 6: 35—39; 1 Корин. 15: 39—45.

На освяченню церкви — Ів. 10: 22—28; Жид. 3: 1—4.

В посуху — Мат. 16: 1—6; Яков 5: 7—9, 17—18.

В слоту — Мат. 7: 7—11; Рим. 8: 22—27.

В слабостях — Луки 4: 37—44; Жид. 12: 6—13.

На всяке прошення Мат. 7: 7—11; Филип. 4: 4—9 (те саме, що на Цьвітну Неділю).

Над слабим — Мат. 8: 28—34, або 17: 14—18, або Мар. 5: 1—20, або 9: 17—31, або Луки 9: 37—43.

Мале освячення води — Ів. 5: 1—4; Жид. 2: 11—18.

Освячення води на Йордан — Мар. 1: 9—11; 1 Кор. 10: 1—4. Тоді ж читання (Парамеї) 1) Ісаії 35: 1—10; 2) Ісаії 55: 1—13; 3) Ісаії 12: 3—6.

ЗАГАЛЬНІ АПОСТОЛИ СВЯТИМ.

Богородиці — Филип. 2: 5—11.
Ангелам — Жид. 2: 2—10.
Апостолам — 1 Кор. 4: 9—16.
Пророкам — 1 Кор. 14: 20—25.
Святителям — Жид. 13: 17—21.
Преподобним — Галат 5: 22—6: 2.
Мученикам — 2 Тим. 2: 1—10.
Ісповідникам — Єфес. 6: 10—17.

ЄВАНГЕЛІЇ РЯДОВІ НА УТРЕНИ

(Воскресні), які при неділях зазначені лише числами.

1. Матея 28: 16—20.
2. Марка 16: 1—8.
3. Марка 16: 9—20.
4. Луки 24: 1—12.
5. Луки 24: 12—35.
6. Луки 24: 36—53.
7. Івана 20: 1—10.
8. Івана 20: 11—18.
9. Івана 20: 19—31.
10. Івана 21: 1—14.
11. Івана 21: 15—25.

ЄВАНГЕЛІЇ НА СТРАСТЯХ В СТРАСТНИЙ ЧЕТВЕР.

1. Івана 13: 31 до 18: 1.
2. Івана 18: 1—28.
3. Матея 26: 57—75.
4. Івана 18: 28 — 19: 1—16.
5. Матея 27: 3—32.
6. Марка 15: 16—32.
7. Матея 27: 34—54.
8. Луки 23: 32—49.
9. Івана 19: 25—37.
10. Марка 15: 43—47.
11. Івана 19: 38—42.
12. Матея 27: 62—66.

ЗА УПОКОЙ ЄВАНГЕЛІЯ Й АПОСТОЛИ.

В понеділок — Ів. 5: 17—24: Рим. 14: 6—9.

Вівторок — Ів. 5: 24—30; 1 Кор. 15: 39—45.

Середу — Ів. 6: 35—39; 2 Кор. 5: 1—10.

Четвер — Ів. 6: 40—44; 1 Кор. 15 20—28.

Пятницю — Ів. 6: 48—54; 1 Кор. 15: 47—57.

Суботу — Ів. 5: 24—30; 1 Солун. 4: 13—17.

ЧИТАННЯ З СТАРОГО ЗАВІТУ НА ВСЕНОЧНІМ (Парамеї).

На Всеночнім на більші свята бувають Читання (Паремії, Парамеї) з Старого Завіту, отже тут подаємо, які коли береться.

Та поки що треба зробити такі уваги:

В Старім Завіті, що є старо-словянською мовою, перші пять книг звуться: 1. **Битіє,** 2. **Ісход,** 3. **Левит,** 4. **Числа,** 5. **Второзаконіє.** А в Біблії виданій українською мовою (Видання Брит. Т-ва) ті самі книги зовуться: 1-ша книга Мойсея, 2-га книга Мойсея, 3-та книга Мойсея, 4-та книга Мойсея і 5-та книга Мойсея. Отже і в зазначуванню Парамей будемо звати ті книги Книгами Мойсеєвими.

Старословянський біблійний поділ має також **Чотири Книги Царств,** а в українській мові ті чотири Книги зовуться: Перва Книга Самуїлова, Друга Книга Самуїлова, Перва Книга Царів, Друга Книга Царів. Коротко взявши, то в церк.-слов. є: 1-ша Книга Царств, 2-га Царств, 3-та Царств і 4-та Царств. А в укр. тексті те саме має заголовки: 1-ша Самуїла, 2-га Самуїла, 1-ша Царств, 2-га Царств. Цего послідного ми також будемо держатись в зазначуванню.

Ще кілька уваг щодо скорочень:

1М, 2М, 3М — це Перша Книга Мойсея, Друга і т. д.

Іс — Ісаія, Єр. — Єремія, Ез — Езекиїл, Прип — Приповістки Соломона, Ек — Екклезіяст і др. подібно.

Отже хто вважно перегляне заголовки Старого Завіту, той буде знати, до чого скорочення відноситься.

Рожд. Пресв. Богор. — 1) 1М 28: 10—17. 2) Ез. 43: 27; 44: 1—4. 3) Прип. 9: 1—11.

Воздв. Ч. Хр. — 1) 2М 15: 22—27, 16: 1. 2) Прип. 3: 11—18. 3) Іс 60: 11—16.

Покров Пр. Богор. — як на Рожд. Пресв. Богородиці.

Димитрія — 1) Іс 63: 15—19; 64: 1—5, 8—9. 2) Єр. 2: 2—12. 3) Прем. 4: 7—15 „

Михаїла — 1) Іс. Навина 5: 13—15; 2) Суд 6: 2—7, 11—24. 3) Іс 14: 7—20.

Воведення — 1) 2М 40: 1—5, 9—10, 16, 34—35. 2) 1 Цар. 7: 51; 8: 1, 3—7, 9—11. 3) Ез. 43: 27; 44: 1—4.

Николая — 1) Прип. 10: 7, 6, 3: 13—16; 8: 34—35. 2) Прип. 10: 31—32; 11: 1—2, 4, 3, 5—12. 3) Прем. 4: 7—15.

Нед. пер. Рожд. — 1) 1М 14: 14—20. 2) 5М 1: 8—11, 15—17. 3) 5М 10: 14—21.

Нов. Рік. Вас.—1) 1М 17: 1—2, 4—8, 3, 9—12, 14. 2) Прип. 8: 22—30. 3) Прип. 10: 31—32; 11: 1—2, 4, 3, 5—12.

Йордан, Водосвяття — 1) Іс 35: 1—10. 2) Іс 55: 1—13. 3) Іс 12: 3—6. Тоді ж Апостол 1 Кор. 10: 1—4. Єв. Мар. 1: 9—11.

Трох Святих — 1) 5М 1: 8—11, 15—17. 2) 5М 10: 14—21. 3) Прем. Солом. 3: 1—9.

Стрітення — 1) 2М 13: 1—16. 2) Іс 6: 1—13. 3) Іс 19: 1—21.

Благовіщення (на Вечірни) — 1) 1М 28: 10—17. 2) Ез. 43: 27; 44: 1—4. 3) Прип. 9: 1—11. — На Літ. 1) 2М 3: 1—8. 2) Прип. 8: 22—30.

Юрія — Іс 43: 9—14. 2) Прем. 3: 1—9. 3) Прем. 4: 7—15.

Рожд. Ів. Хрест. — 1) 1М 21: 1—8. 2) Суд. 13: 1—21. 3) Мал. 4: 1—6.

Ілії — 1) Цар 17: 1—16. 2) 1 Цар 18: 1—21. 3) 1 Цар 19: 4—16.

Преображення — 1) 2М 24: 12—18. 2) 2М 33: 11—23; 34: 4—6, 8. 3) 1 Цар 19: 3—9, 11—13, 15—16.

Усп. Богор. — 1) 1М 28: 10—17. 2) Ез 43: 27; 44: 1—4. 3) Прип. 9: 1—11.

Зел. Свята — 1) 4М 11: 16—17, 24—29. 2) Йоіл 2: 23—32 (до: „спасеться"). 3) Ез 36: 24—28.

Петра і Павла — 1) 1 Посл. ап. Петра (Нов. Завіт) 1: 3—9. 2) 1 Пос. ап. Петра 1: 13—19. 3) 1 Пос. ап. Петра 2: 11—24 (до: „правдою жили").

Цьвіт. Неділя — 1) 1М 49: 1—2, 8—12. 2) Соф 3: 14—19. 3) Зах 9: 9—15.

Вознесення — 1) Іс 2: 2—3 (до: „стежками Його"). 2) Іс 62: 10—63: 1—9. 3) Зах 14 1 (до: „Господень") —4 (до: „на схід сонця"), 8—11.

ПОЯСНЕННЯ СКОРОЧЕНЬ.

що приходять при означуванню Голосів, Недільних Євангелій, Апостола та Євангелій на Службі Божій і др.

Гол., або Г. — Голос.

Утр. Єв., або УЄ — Утренне Євангеліє.

Літ. — Літургія, або Литургія, отже Служба Божа.

Ап. — Апостол.

Діян., або Ді — Діяння Апостолів. Жид. — Жидів, Рим. — Римлян, 1 Кор. — Перше до Коринтян, 2 Кор. — Друге до Коринтян, Гал. — Галат і т. п.

Євагелисти: Мат. або Мт — Матей; Мар., або Мр — Марко; Лу — Лука; Ів. — Іван.

Вишукування Апостолів і Євангелій:

Мт 2: 1—12 значить: Матея 2-га Голова, а в ній читаєсь від 1-го до 12-го стиха. Гал. 4: 4—7 значить: Послання до Галат Голова 4-та, а стихи в ній читається від 4-го до 7-го. Окремо звернемо увгу на таке означення: 1 Кор. 12: 27—13: 8. Це так розуміється: Перше до Коринтян, Голова 12-та, стихи від 27-го аж до слідуючої (13-ої) Голови, а дальше з Голови 13-ої до 8-го стиха. Себто читається в 12-ій Голові від 27-го стиха до кінця Голови, та дальше з Голови 13-ої до стиха 8-го.

СІЧЕНЬ -- JANUARY

1943 — **має 31 днів** — **1943**

Звич. Кал. н.с.	Дні тижня	Церк. Кал.	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА
1	П	19	**Грудень. 1942.** Преп. Ілії та Ігнатія Печ., мч. Евтихія.
2	С	20	Свщмч. Ігнатія Богоносця, Фільоґонія Антіохійського
Нед. Св. ОО. Гол. 7, УЄ 10. Літ. Ап. Жид. 11: 9-10, 17-26, 32. Єван. Матея 1: 1-25			
3	Н	21	**Нед. св. Отців.** Муч. Юліянії Никомидійської.
4	П	22	Вмч. Анастасії, Теодотії, Евода, Хризоґона, мч. Зоіла.
5	В	23	10 муч. в Криті; Павла еп. Неокес.; Теоктиста Новг.
5	С	24	**Святий Вечір** (Нав. Різдва). Муч. Евгенії, Василиси
7	Ч	25	**РІЗДВО ІСУСА ХРИСТА**
8	П	26	**СОБОР ПРЕСВ. БОГОРОДИЦІ;** Смуч. Евтимія Сард.
9	С	27	**ПЕРВОМУЧ. СТЕФАНА;** преп. Теодора арх Царгор.
Нед. по Різдві. Голос 8. УЄ 11. Ап. Галат 1: 11-19. Єван. Мат. 2: 13-23.			
10	Н	28	**Нед. по Різдві.** 20,000 муч. в Никомидії спалених.
11	П	29	14,000 дітей уб. Іродом; преп. Івана печ,, прп. Маркела.
12	В	30	Мч. Анисії діви, преп. Теодора Царг., муч. Зотика.
13	С	31	Преп. Меланії Рим.; преп. Геласія (**Закін. свята Р. Хр.**)
14	Ч	1	**Січень 1943. УКР. НОВИЙ РІК. Василія Великого.**
15	П	2	Преп. Сильвестра Печер., свмч. Теоґена, Теодотії.
16	С	3	Преп. Малахії, свщмч. Гордія.
Нед. перед Йорданом. Гол. 1, УЄ 1. Літ. Ап. 2 Тим. 4' 5-8. Єван. Марка 1': 1-8			
17	Н	4	**Нед. перед Богоявленням.** Собор 70-ти Апостолів.
18	П	5	**Святий Вечір перед Йорданом.** Піст.
19	В	6	**ЙОРДАН (БОГОЯВЛЕННЯ ГОСПОДНЄ)**
20	С	7	**Собор Івана Хрестителя;** мч. Атанасія Аталійського.
21	Ч	8	Преп. Григорія Печерського, преп. Георгія, Домніки.
22	П	9	Мч. Полієвкта і Неарха; Петра еп. Севастійського.
23	С	10	Григорія еп. Нісского, преп. Дометіяна, Маркіяна.
Нед. по Йордані. Гол. 2. УЄ 2. Літ. Ап. Ефес. 4: 7-13. Єван. Матея 4: 12-17			
24	Н	11	**Нед. по Богоявленню.** Преп. Теодосія Вел., Михаїла.
25	П	12	Сави археп. Серб., муч. Татіяни, преп. Евпраксії.
26	В	13	Мч. Ермила і Стратоника; Якова еп. Нізивійського
27	С	14	Св. Отців вбитих в Синаї й Раїфі; преп. Стефана
28	Ч	15	Преп. Павла Тивейського, преп. Івана Кущника.
29	П	16	Поклонення Кайданам ап. Петра; Леоніли і внуків її
30	С	17	Антонія Великого, Архила ісповідника, Антонія рим.
Нед. 31 по Зел. Святах. Голос 3, УЄ 3. Літ. 1 Тим. 1: 15-17. Єван. Луки 18: 35-43			
31	Н	18	**Нед. 31 по Зел. Св.** Атанасія і Кирила арх. Александр.

Різдво: УЄ Мт. 1: 18-25. Літ. Гал. 4: 4-7. Єв. Мт 2: 1-12. **Соб. Пр. Бог.: УЄ Мт** 2: 1-12. Літ. Жид. 2: 11-18. Мат. 2: 13-23. **Стефана:** УЄ Ів. 15: 17-27 і 16: 1-2. Літ. Діян. 6: 8-15, 7: 1-5, 47-59. Єв. Мт. 21: 33-42. **(Прод. під місяцем лютнем).**

Записки:

ПРЕДСКАЗУВАННЯ ПОГОДИ НА СІЧЕНЬ:

Від 1 до 3—Сильні західні вітри через західні провінції.

4 до 7—Заметіль в околицях Низших Великих Озер і в долині Ст. Лавренс.

8 до 11—Зимно і ясно в західних провінціях і коло Горішних Великих Озер.

12 до 15—Випогоджується і тепліє в більшости околиць.

16 до 19—Сніг, або дощ, випогоджується і зимніє.

20 до 23—Температура понижується над Великими Озерами і в західних провінціях.

24 до 31—Ясно і гарно. Небезпечні сніговії в околицях Великих Озер.

ЛЮТЕНЬ - FEBRUARY

1943 — має 28 днів — 1943

Звич. Кал. н.с.	Дні тижня	Церк. Кал.	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА
1	П	19	Преп. Макарія, Лаврентія, Евтимія печерських, Марка.
2	В	20	† Преп. Евфимія Вел., муч. Інни, Пімми й Рімми, Васа
3	С	21	Преп. Максима іспов., муч. Анастасія, Неофіта, Евгенія,
4	Ч	22	Препмч. Анастасія Печер., ап. Тимотея, муч. Мануїла.
5	П	23	Свмч. Климента еп. Анкирського, муч. Агафангела
6	С	24	Преп. Ксенії, муч. Вавили, Тимотея, Агапія.
Нед. 32 по Зел. Святах. Голос 4. УЄ 4. Літ. 1 Тимот. 4: 9-15. Єван. Луки 19: 1-10			
7	Н	25	**Нед. 32 по Зел. Св.** † Григорія Богос. арх. Царгород.
8	П	26	Преп. Ксенофонта і Марії і їх синів, Аркадія, Івана.
9	В	27	† Перенес. мощів Івана Золотоустого, муч. Димитрія
10	С	28	Преп. Ефрема Печ. Мит. переясл., Ефрема Сиріна.
11	Ч	29	Перенес. мощей Ігнатія Богоносця, Лаврентія печер.
12	П	30	**ТРОХ СВЯТИХ: Василія Вел., Григорія Бог. і Івана Зол.**
13	С	31	Никити еп. Новгор., муч. Вікторина, Віктора, Теодотії.
Нед. Митаря і Фарисея. Гол. 5. УЄ 5. Літ. 2 Тимот. 3:10-15. Єван. Луки 18: 10-14			
14	Н	1	**Нед. Митаря і Фарисея.** Мч. Трифона преп. Вендиміяна
15	П	2	**СТРІТЕННЯ ГОСПОДНЕ.** Муч. Йордана, Гавриїла.
16	В	3	Симеона Богоприїмця і Анни пророчиці, Власія.
17	С	4	Преп. Ісидора Пелусіота, Николая іспов., Георгія Вол.
18	Ч	5	Теодосія Угл. арх. Чернигівського, муч. Агафії.
19	П	6	Вукола еп. Смирн., муч. Доротеї, Христини, Калісти
20	С	7	Партенія еп. Лампс., преп. Луки Еладського, 1003 муч.
Нед. Блудного Сина. Голос 6. УЄ 6. Літ. 1 Кор. 6: 12-20. Єван. Луки 15: 11-23			
21	Н	8	**Нед. Блудного Сина.** Влмч. Теодора Страт., Сави арх.
22	П	9	Преп. Панкратія затворника черер., муч. Никифора.
23	В	10	Преп. Прохора Печер., Свщм. Харлампія, Порфирія
24	С	11	Муч. Власія еп. Севаст., муч. Георгія серб., Всеволода
25	Ч	12	Мелетія еп Антіох., Антонія патр. Царг., преп. Евгенія
26	П	13	Преп. Мартиніяна, Зої й Фотини, Евлогія арх. Алекс.
27	С	14	Преп. Кирила учит. словянського, Ісаакія печерського.
Нед. Мясопустна. Гол. 7. УЄ 7. Літ. 1 Кор. 8: 8-13 і 9: 1-2. Єван. Матея 25:31-46			
28	Н	15	**Нед. Мясопустна.** Преп. Пафнутія печер., ап. Онисима.

Нов.Рік УЄ Ів. 10: 9-16 Літ. Кол. 2: 8-12 і Жид. 7: 26—8: 2. Єв. Лу 2: 20-21, 40-52. і Лу. 6: 17-23. **Йордан:** УЄ Мр. 1: 9-11. Літ. Тита 2: 11-14 і 3: 4-7. Єв. Мат. 3: 13-17.
Івана Хрестителя: Літ. 2 Тимотея 2: 1-10. Єван. Івана 1: 29:34.
Трох Святих: УЄ Івана 10: 1-16. Літ. Ап. Жид. 13: 17-21. Єван. Матея 5: 14-19.
Стрітення Господнє: Утр. Луки 2' 25.32. Літ. Жид. 7: 7-17. Єван. Луки 2: 22-40

Записки:

ПРЕДСКАЗУВАННЯ ПОГОДИ НА ЛЮТЕНЬ:

Від 1 до 3—Зимні північні вітри принесуть багато невигод, коли температура понизиться.

4 до 7—Піднесення температури і опади снігу в багато місцях.

8 до до 11—Ясно і зимно в західних провінціях.

12 до 15—Дощі на побережах Тихого океану і Венкувер острова.

16 до 19—Зразу гарно, відтак позимніє.

20 до 23—Зимно і ясно, декуди легкий сніг в західних провінціях.

24 до 28—Велика заметіль в Скалистих горах і бурі на обох океанах.

БЕРЕЗЕНЬ -- MARCH

1943 — **має 31 днів** — **1943**

Звич. Кал. н.с.	Дні тижня	Церк. Кал.	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА
1	П	16	**Лютий.** Муч. Памфила, Валента, св. Флавіяна арх. Ан.
2	В	17	Преп. Теодора мовч. Печер., влмч. Теодора Тирона.
3	С	18	Агапита еп. Синад., Льва еп. Рим,, Флавіяна патр. Царг.
4	Ч	19	Ап. Архипа, Филимона, Апфії, преп. Досифея, Равула.
5	П	20	Льва еп., преп. Агатона чудотв. Печер., муч. Садока.
6	С	21	Пре. Тимотея, Евстафія арх. Антіох., Георгія еп.
Нед. Сиропустна. Гол. 8. УЄ 8. Літ. Рим. 13: 11-14 і 14: 1-4. Єван. Мат, 6: 14-21			
7	Н	22	**Нед. Сиропустна.** Мч. Маврикія, сина його Фотини і 70
8	П	23	**Початок Великого Посту.** Свщмч. Полікарпа, Івана.
9	В	24	† Перше і друге знайдення голови Івана Хрестителя.
10	С	25	Тарасія археп. Царгород., свщмч. Реґіна епископа.
11	Ч	26	Преп. Порфирія еп. Газького, муч. Севастіяна, Івана
12	П	27	Преп. Тита Печер., Прокопія Декаполіта, муч. Геласія.
13	С	28	Преп. Василія іспов., Марини й Кири, свщмч. Протерія
1 Нед. Посту. Гол. 1. УЄ 9. Літ. Жид. 11: 24-26, 32-40 і 12: 1-2. Єв. Ів. 1: 43-51			
14	Н	1	**Березень. 1 Нед. В. Посту.** Препмч. Евдокії, м. Нестора.
15	П	2	Свщмч. Теодота еп. Кирин., мч. Евфалії, прп. Агафона.
16	В	3	Свмч. Евтропія, Клеоника і Василиска, пр. Піями д.
17	С	4	Преп. Герасима Вологд., мч. Павла і сестри Юліянії
18	Ч	5	Муч. Конона, преп. Марка пост., муч. Івана, Евлогія.
19	П	6	Муч. 42 Аморейських: Милісена, Теодора, Теофіла.
20	С	7	Свщмч. Херсонеських: еп. Василія, Ефрема, Евгенія
2 Нед. В. Посту. Гол. 2. УЄ 10. Літ. Жид. 1: 10-14 і 2:1-3. Єван. Марка 2: 1-12			
21	Н	8	**2 Нед В. Посту.** Теофілакта еп. Ник., ап. Ерма з 70-ти.
22	П	9	† 40 муч. Севастійських: Акакія, Александра, Домни.
23	В	10	Муч. Кондрата, Кипріяна, Діонизія, Павла, Никифора
24	С	11	Софронія патр. Єрус., муч. Піонія, Евфимія арх. Новг.
25	Ч	12	Теофана іспов., Григорія Двоєслова, Симеона Богос.
26	П	13	Никифора патр. Царгор., мч. Христини, Александра
27	С	14	Ростислава кн. Київ., Преп. Теоґноста митр. Київ.
3 Нед. В. Посту. Гол. 3. УЄ 11. Літ. Жид. 4' 14-16 і 5: 1-6. Єв. Марка 8: 34-38 і 9: 1			
28	Н	15	**3 Нед. В. Посту. Хрестопоклонна.** Муч. Агапія, Пуплія.
29	П	16	Серапіона арх. Новгор., муч. Трохмма, ап. Аристовула.
30	В	17	† Преп. Алексія чол. Божого, муч. Марина, Павла
31	С	18	Кирила арх. Єрусалим., муч. Трофима і Евкратія,

Записки:

ПРЕДСКАЗУВАННЯ ПОГОДИ НА БЕРЕЗЕНЬ:

Від 1 до 3—Острі північні вітри по західних провінціях і Вел. Озерах.

4 до 7—Температура підноситься і дощ з снігом в ріжних околицях.

8 до 11—Ясно і зимно в західних провінціях.

12 до 15—Сніг і трохи теплійше. Пекучі вітри на Великих Озерах.

16 до 19—Сніги здовж Скалистих гір.

20 до 23—Гарно в більшости околицях до вівтірка, тоді погані заметілі.

24 до 27—Сильні вітри і дощі над Великими Озерами.

28 до 31—Випогодиться і позимніє над Великими Озерами в східних провінціях.

КВІТЕНЬ -- APRIL

1943 — **має 30 днів** — **1943**

Звич. Кал. н.с.	Дні тижня	Церк. Кал.	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА
1	Ч	19	**Березень.** Муч. Хризанфа і його нареч. Дарії, Іларії
2	П	20	Отців: Івана, Сергія, патрикія, муч. Фотини, Никити.
3	С	21	Івана Ліствичника, Якова іспов., св. Кирила еп. Катан.
			4 Нед. В. Посту. Гол. 4. УЄ 1. Літ. Жид. 6: 13-20. Єван. Марка 9: 17-31
4	Н	22	**4 Нед. Посту.** Свщм. Василія Анкир., Кирила еп. Кат.
5	П	23	Преп. Никона Печер., свщмч. Никона еп. і 200 учен.
6	В	24	Преп. Артемона еп. Селев., преп. Якова ісповідника.
7	С	25	**БЛАГОВІЩЕННЯ ПРЕСВ. БОГОД. Поклони вечером.**
8	Ч	26	Собор Арх. Гавриїла, преп. Василія Нового, Малха
9	П	27	Матрони Солунської, преп. Івана Прозорливого
10	С	28	Преп. Евстратія пост. Печер., Іларіона ісповідника
			5 Нед. В. Посту. Гол. 5 УЄ 2. Літ. Жид. 9: 11-14. Єван. Марка 10: 32-45
11	Н	29	**5 Нед. В. Посту.** Марка еп., муч. Кирила діякона.
12	П	30	Преп. Івана Ліств., муч. Захарії, преп. Зосима еп. Сар.
13	В	31	Преп. Іпатія цілителя Печер., Йони митр. Київського
14	С	1	**Квітень.** — Преп. Ґеронтія Печер., Марії Єгипетської
15	Ч	2	Преп. Тита, муч. Амфіяна, Едесія, Полікарпа Алекс.
16	П	3	Преп. Микити іспов., Іліріка, муч. Еппидифора, Дія.
17	С	4	Преп. Йосифа Многоболізного Печер., Йосифа Пісн.
			Нед. Цьвітна. Гол. 6. УЄ Мат. 21: 1-11, 15-17. Літ. Филип. 4: 4-9. Єв. Ів, 12: 1-18
18	Н	5	**Нед. Цьвітна.** Муч. Агатопода і Теодула, преп. Марка.
19	П	6	Методія уч. Словян, преп. Григорія і Платоніди Сир.
20	В	7	Муч. Руфіна й Акилини та 200 з ними, преп. Серапіона
21	С	8	Преп. Ніфонта еп. Новгород., муч. Павсиліпа, Івана
22	Ч	9	**Великий Четвер—Страсти.** Муч. Авдієса, Маріява і 270.
23	П	10	**Велика Пятниця.—Винос Плащениці.** Муч. Терентія
24	С	11	**Вел. Субота.** Свщмч. Антипи еп. Пар., преп. Атанасії.
			Велик. Діян. 1: 1-8. Єв., Ів. 1' 1-17. **Світ. Понед.** Діян. 1: 12-17 і 21-26. 1: 1828-28
25	Н	12	**ВЕЛИКДЕНЬ—ХРИСТОВЕ ВОСКРЕСЕННЯ.**
26	П	13	**СВІТЛИЙ ПОНЕДІЛОК.** Свщм. Артемона, мч. Томаїди.
27	В	14	**СВІТЛИЙ ВІВТОРОК.** Мартина іспов., мч. Азата і 1000
28	С	15	Кн. Мстислава Київ., муч. Анастасії і Василиси, Сухія.
29	Ч	16	Муч. Каліди, Ніки, Нунехії, Харієси, Теодори, Галини.
30	П	17	Симеона еп. Перського і з ним Авделая й Ананії,

Світлий Вівторок' Діян. 2: 14-21. Єван. Луки 24: 12-35.
Благовіщення. УЄ Луки 1: 39-49, 56. Літ. Жид. 2: 11-18. Єван. Луки 1: 24-38

Записки:

ПРЕДСКАЗУВАННЯ ПОГОДИ НА КВІТЕНЬ:

Від 1 до 3—Сильні вітри і дощ в східних провінціях.

4 до 7—Несподівані, сильні бурі в багатьох округах.

8 до 11—Ясно і зимно. Легкий сніг над горішними Великими Озерами і густі мраки на побережах Атлянтику.

12 до 15—З початку гарно, опісля мокро і неприємно в половині тижня.

16 до 19—Починаєсь гарна весняна погода в багато округах. Бурі перейдуть по західних провінціях.

20 до 23—Наглі дощі в багато округах, а в інших гарна погода.

24 до 27—Ясно і гарно в околицях Великих Озер.

28 до 30—Часті дощі в східних провінціях.

ТРАВЕНЬ -- MAY

1943 — **має 31 днів** — **1943**

Звич. Кал. н.с.	Дні тижня	Церк. Кал.	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА
1	С	18	**Квітень.** Преп. Івана, ісп. Косми еп. Халк. й Авксентія.
			Нед. Томина: Гол. 1. УЄ Мт 28: 16-20. Літ. Діян. 5: 12-20. Єв. Івана 20: 19-31.
2	Н	19	**Нед. Томина — Проводи.** Преп. Івана Ветхопещерн.
3	П	20	Муч. Гавриїла отрока, преп. Теодора, Анастасія ігум.
4	В	21	Свщмч. Теодора і матері його Филипії, муч. Діоскора.
5	С	22	Преп. Теодора Сикеота, Віталія чтеця, Натанаїла.
6	Ч	23	† **Великом. Георгія (Юрія) Побідоносця,** муч. Лазаря.
7	П	24	Преп. Сави Печер., муч. Стратилата і 70 його воїнів.
8	С	25	Ап. Марка, Македонія патр. Царг., преп. Сильвестра.
			Нед. Мирон. Г. 2. УЄ Мр. 16: 9-20. Літ. Діян. 6: 1-7. Єв. Мр. 15: 43-47 і 16: 1-8.
9	Н	26	**Нед. Мироносиць.** Свщмч. Василія еп. Амасійського.
10	П	27	Преп. Стефана еп. Волод. Вол., Симеона свояка Госп.
11	В	28	Кирила еп. Туров., ап. Ясона і Сосипатра, муч. Мамія.
12	С	29	9 муч в Кизиці: Теогніда, Рута, Антипатра, Теостиха.
13	Ч	30	† Ап. Якова Завед., Никити Новгор., муч. Максима.
14	П	1	**Травень** Макарія митр. Київ., преп. Пафнутія.
15	С	2	Перен. мощей Бориса і Гліба, Атанасія патр. Алекс.
			Нед. Розсл. Гол. 3. УЄ Луки 24: 1-12. Літ. Діян. 9: 32-42. Єван. Івана 5: 1-15
16	Н	3	**Нед. Розслабленого.** Смерть преп. Теодосія ігум. Печ.
17	П	4	Пелагії діви, свщмч. Сильмана, Еразма, Никифора іг.
18	В	5	Влкмч. Ірини, муч. Неофіта, Гая і Гаяна, преп. Міхея.
19	С	6	Преп. Йова чудотв. Почаївського, муч. Варвари.
20	Ч	7	Зявлення Чесного Хреста в Єрусалимі, муч. Акакія.
21	П	8	† Ап. Івана Богослова, Арсенія Вел., Арсенія Печер.
22	С	9	† Перенесення мощів св. Николая чудотв., прор. Ісаії
			Нед. Самар. Гол. 4. УЄ Ів. 20: 1-10. Літ. Діян. 11: 19-26 і 29-30. Єв. Ів. 4: 5-42.
23	Н	10	**Нед. Самарянки.** Ап. Симона Зилота, преп. Ісидори.
24	П	11	Рівноап. Кирила і Методія, преп. Софронія Печер.
25	В	12	Епифанія еп. Кипру, Германа патр. Царгородського.
26	С	13	Муч. Гликерії діви, муч. Лаодикія, Георгія ісповід.
27	Ч	14	Никити затв. Печ., муч. Ісидора воїна, преп. Серапіона.
28	П	15	Пахомія Великого, Ісаії еп. Рост., Смерть Ісаії чудот.
29	С	16	Преп. Теодора освяченого, муч. Віта, Модеста, Петра.
			Нед. Сліпор. Гол. 5. УЄ Ів. 20: 11-18. Літ. Діян. 16: 16-34. Єв. Івана 9; 1-38.
30	Н	17	**Нед. Сліпородженого.** Ап. Андроника, Стефана арх.
29	П	16	Муч. дів: Александри, Текуси, Фаїни, Клавдії, Юлії.

Юрія: Утр. Єван. Луки 12: 2-12 Літ. Діян. 12: 1-11. Єван. Івана 15: 17—16: 2.

Записки:

ПРЕДСКАЗУВАННЯ ПОГОДИ НА ТРАВЕНЬ:

Від 1 до 3—Сильні вітри принесуть дощі в західних провінціях.

4 до 7—Бурі над Великими Озерами, коли випогодиться, гарна погода.

8 до 11—Ясно в більшости околиць.

12 до 15—Розкинені дощі в околицях Великих Озер.

16 до 19—Широкі забурення нанесуть дещо шкоди в деяких околицях.

20 до 23—Гарно при кінці тижня.

24 до 27—Неустійнена погода в західних провінціях.

28 до 31—Гарно до 30 коли захмариться і настане непевна погода.

ЧЕРВЕНЬ -- JUNE

1943 — **має 30 днів** — **1943**

Звич. Кал. н.с	Дні тижня	Церк. Кал.	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА
1	В	19	**Травень.** Свщмч. Патрикия еп. і Акакія, Менандра.
2	С	20	Муч. Талалея, Александра, Астерія воїнів, преп. Івана.
3	Ч	21	**ВОЗНЕСЕННЯ ГОСПОДНЕ.** Рівноап. Константина
4	П	22	Муч. Василиска, Маркела, Кодра, мучениці Софії.
5	С	23	Прпмч. Михаїла Чорноризця, Леонтія епископа.
			Св. ОО. Гол. 6. УЄ Ів. 21: 1-14. Літ. Діян. 20: 16-18 і 28-36. Єв. Ів. 17: 1-13.
6	Н	24	**Нед. св. Отців 1-го Всел. Собору 325 р.** Преп. Симеона.
7	П	25	† 3-те знайдення голови Івана Хрест. мч. Келестина.
8	В	26	Ап. Карпа й Алфея з 70-ти, муч. Аверкія і Єлени.
9	С	27	Свщмч. Терапонта Сард., муч. Теодори діви і Дидима.
10	Ч	29	Преп. Никити іспов. еп. Халкид,, муч. Єликоніди.
11	П	29	Препмч. Теодосії діви, Александра патр. Александ.
12	С	30	Преп. Ісаакія Далмат., муч. Наталія, Романа, Телетія.
			Зелені Свята: Гол. 7 УЄ Ів. 20: 19-23. Літ. Діян. 2: 1-11. Єв. Ів. 7: 37-52 і 8: 12.
13	Н	31	**ЗЕЛЕНІ СВЯТА—ТРОЙЦЯ.** Ап. Ерма з 70, мч. Ермея.
14	П	1	**Червень. ДЕНЬ СВЯТОГО ДУХА.** Муч. Юстина Фил.
15	В	2	**Влмч. Івана Сучавського.** Никифора патр. Царгород.
16	С	3	Муч. Лукіяна й отроків: Клавдія, Іпатія, Павла.
17	Ч	4	Митрофана патр. Царг., Марти і Марії сестер Лазаря.
18	П	5	Блаж. Константина митр. Київ., муч. Аполона, Нікандра
18	С	6	Преп. Висаріона Єгип., преп. Іларіона ігум. Далмат.
			Н. В. Св. Г. 8. УЄ 1. Літ. Жд. 11: 33-40 і 12: 1-2. Єв. Мт. 10: 32-33, 37-38 і 19: 27-30.
20	Н	7	**Нед. Всіх Святих.** Муч. Теодота Анкир., мч. Марії.
21	П	8	Ефрема патр. Антіох., Теодора еп., муч. Теофана.
22	В	9	Кирила арх. Александр., муч. Теклі, Марти і Марії.
23	С	10	Преп. Силуана схимонаха Печер., Івана митр. Тобол.
24	Ч	11	† Ап. Вартоломея і Варнави з 70-ти, муч. Теопемпта.
25	П	12	Преп. Онуфрія Вел., Петра Атонс., пустин. Івана.
26	С	13	Муч. Аликини, преп. Анни і сина її Івана, муч. Діодора.
			Нед. 2. Гол. 1. УЄ 2. Літ. Рим. 2: 10-16. Єв. Мат. 4: 18-23.
27	Н	14	**Нед. 2 по Зел. Св.** Упок. благов. кн. Мстислава (Геор.).
28	П	15	Прор. Амоса, муч. Віта, Модеста, преп. Крискентії.
29	В	16	Преп. Тихона Луховського, муч. Тигрія пресвітера.
30	С	17	Муч. Мануїла, Савела й Ізмаїла, преп. Йосифа пуст.

Вознесення: Утр. Єван. Марка 16: 9-20. Літ. Діян. 1: 1-12. Єван. Луки 24: 36-53
Понед. Зел. Свят: Літ. Ап. Ефесян 5: 9-19. Єван Матея 18: 10-20
Івана Сучавського: УЄ. Ів. 20: 1-10. Літ. 2 Петра 3: 1-18. Єв. Ів. 19: 25-27 і 21: 24-25.

Записки:

ПРЕДСКАЗУВАННЯ ПОГОДИ НА ЧЕРВЕНЬ:

Від 1 до 3—Загально ясно і гарно. Тепло над Озерами і часті громовиці.

4 до 7—Гарно з поворотом до громовиць в околицях Великих Озер. в долині Ст. Лавренс.

8 до 11—Ясно і гарно над Великими Озерами. Сухо в захід. провінціях.

12 до 15—Сильна буря на побережу Пацифіку.

16 до 19—Гарно і любо в більшости околиць.

20 до 23—Слітливо в східних провінціях. Мрачно на Великих Озерах.

24 до 27—Гарно і тепло в західних провінціях.

28 до 30—Бурі здовж побереж Атлянтику і Пацифіку.

ЛИПЕНЬ -- JULY

1943 — має 31 днів — **1943**

Кал. Кал. н.с. Звич.	Дні тижня	Церк.	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА
1	Ч	18	**Червень.** Преп. Леонтія канон. Печер., муч. Етерія.
2	П	19	† Ап. Юди брата Господнього, преп. Паїсія Велик.
3	С	20	Память угодників землі Волинської, свщмч. Методія.
			Нед. 3. Гол. 2. УЄ 3. Літ. Рим. 5: 1-10. Єван. Матея 6: 22-33.
4	Н	21	**Нед. 3 по Зел. Св.** Муч. Юліяна Тарс., Преп. Юлія.
5	П	22	Свщм. Евсевія, муч. Галактіона, муч. Юліянії.
6	В	23	Муч. Агрипини діви, муч. Евстахія, Гая, Урвана.
7	С	24	**РІЗДВО ІВАНА ХРЕСТИТЕЛЯ.** Муч. Киріяка.
8	Ч	25	Препмч. Февронії, Леоніди, Лівії й Евтропії.
9	П	26	Преп. Давида Солун. й Анфіона, преп. Івана Готського.
10	С	27	Преп. Самсона страннноприїмця, блаж. Мартина.
			Нед. 4. Гол. 3. УЄ 4. Літ. Рим. 6: 18-23. Єв. Мат. 8: 5-13.
11	Н	28	**Нед. 4 по Зел. Св.** Преп. Сергія і Гермогена, Івана Дам.
12	П	29	**Св. ПЕТРА і ПАВЛА АПОСТОЛІВ.**
13	В	30	† Собор 12-ти Апостолів. Муч. Михаїла, Мелітона.
14	С	1	**Липень.** Косми і Даміяна безсріб., преп. Льва Пуст.
15	Ч	2	Положення чесної ризи П. Діви Марії у Влахерні.
16	П	3	Муч. Якинта, Марка, преп. Анатолія затвор. Печер.
17	С	4	Андрея арх. Критського, муч. Теодота і Теодотії.
			Нед. 5. Гол. 4. УЄ 5. Літ. Рим. 10: 1-10. Єв. Мат. 8: 28-34 і 9: 1.
18	Н	5	**Нед. 5 по Зел. Св.** † Преп. Атанасія Атон., муч. Анни.
19	П	6	Преп. Сисоя схим. Печер., муч. Лукії, мч. Ісавра діяк.
20	В	7	Преп. Томи Малеїна й Акакія Синай., муч. Киріякії.
21	С	8	Влкмч. Прокопія, св. Теодосії, муч. Авди, св. Антіоха.
22	Ч	9	Свщм. Панкратія еп., Теодора еп., муч. Андрея і Прова.
23	П	10	† **Преп. Антонія Печерського чудотв.**, муч. Леонтія,
24	С	11	Смерть укр. кн. Ольги, муч. Евфимії, преп. Никодима.
			Нед. 6. Гол. 5. УЄ 6. Літ. Рим. 12: 6-14. Єв. Матея 9: 1-8.
25	Н	12	**Нед. 6 по Зел. Св.** Муч. Прокла й Іларія, преп. Михаїла.
26	П	13	Собор арх. Гавриїла, преп. Стефана, Саваїта.
27	В	14	Ап. Акили з 70-ти і друж. його Прискили, муч. Юста.
28	С	15	**†Володимира Великого князя України, рівноапост.**
29	Ч	16	Свщмч. Атиногена, муч. Юлії діви, муч. Павла й сестер.
30	П	17	Велкмч. Марини, преп. Леоніда, муч. Сперата.
31	С	18	Івана і Памви затвор. Печер., муч. Еміліяна, Якинта.

Різд. Івана Хр.: УЄ Лу 1: 18-25. Літ. Рим. 13: 12—14: 4. Єв. Лу 1: 1-25, 57-68, 76-80
Петра і Павла: УЄ Ів. 21: 15-25. Літ. 2 Кор. 11: 21-33 і 12: 1-9. Єв. Мат. 16: 13-19
Володимира Вел. УЄ Іван 10: 9-16. Літ. Гал. 1: 11-19. Єв. Івана 10: 1-9.

Записки:

ПРЕДСКАЗУВАННЯ ПОГОДИ НА ЛИПЕНЬ:

Від 1 до 3—Наглі бурі і сильні вітри в багатьох околицях.

4 до 7—Непевна погода з вияснен-ням і вищою температурою.

8 до 11—Громові бурі в Скалистих горах і західних провінціях.

12 до 15—Виясниться і гарна погода в більшости околиць.

16 до 19—Сухо і гарячо в західних провінціях.

20 до 23—Ясно і дуже гарячо.

24 до 27—Місцеві громовиці з сильними вітрами принесуть холодніше повітря в західних провінціях.

28 до 31—Загально гарно до 31, опісля хмарно.

СЕРПЕНЬ — AUGUST

1943 — **має 31 днів** — **1943**

Кал. Кал. н.с. Звич.	Дні тижня	Церк.	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА
			Нед. 7. Голос 6. УЄ. 7. Літ. Римлян 15: 1-7. Єван. Матея 9: 27-35
1	Н	19	**Липень. Нед. 7 по Зел. Св.** Преп. Макрини с. Вас. Вел.
2	П	20	**† Ілії пророка.** Зн. мощ. Атанасія ігум. Берестейського.
3	В	21	Преп. Онуфрія Мовчаль. й Онисима Печерських.
4	С	22	Рівноап. Марії Магдалини, препмч. Маркели, Корнилія.
5	Ч	23	Муч. Трохима, Теофіла і 13-ти з ними, Аполінарія.
6	П	24	† Муч. Бориса і Гліба, преп. Полікарпа архиман. Печ.
7	С	25	† Успення правед. Анни, св. Олимпіяди діякониси.
			Нед. 8. Гол. 7. УЄ 8. Літ. 1 Кор. 1: 10-18. Єв. Матея 14: 14-22.
8	Н	26	**Нед. 8 по Зел. Св.** Преп. Мойсея чудотв. Печерського.
9	П	27	Пантелеймона влкмч. преп. Наума, Анфіси ігумені.
10	В	28	Ап. з 70-ти: Прохора, Никанора, Тимона й Пармена.
11	С	29	Муч. Калиника Киликійського, муч. Серафини діви.
12	Ч	30	Ап. з 70-ти: Сили і Силуана, Крискента, Епенета.
13	П	31	Правед. Евдокима Кападок., муч Уліти, прав. Йосифа.
14	С	1	**Серпень.** † Знайд. Чест. Хреста. **Хрещ. Руси-України.**
			Нед. 9. Гол. 8. Утр. Єван. 9. Літ. 1 Кор. 3: 9-17. Єван. Матея 14: 22-34.
15	Н	2	**Нед. 9 по Зел. Св.** Перенес. мощів Первом. Стефана.
16	П	3	Преп. Ісаакія, Далмата, Фавста, преп. Косми отшел.
17	В	4	Сім молод. в Єфесі сплячих: Максиміліяна, Івана і др.
18	С	5	Муч. Євсигнія, Кантидія, Кантидіяна, правед. Нонни.
19	Ч	6	**ПРЕОБРАЖЕННЯ ГОСП.—СПАС.** Теоктиста еп. Черн.
20	П	7	Преп. Пімена пост. Печ., муч. Марина воїна, Атерія.
21	С	8	Преп. Григорія іконописця Печер., Еміліяна ісповід.
			Нед. 10. Голос 1. УЄ 10. Літ. Ап. І Коринтян 4: 9-16. Єван. Матея 17'14-23
22	Н	9	**Нед. 10 по Зел. Св.** † Ап. Матея, муч. Юліяни, Івана.
23	П	10	Муч. архид. Лаврентія, Сикста епис., муч. Романа.
24	В	11	Прпмч. Василія і Теодора Печер., муч. Евпла, Неофіта.
25	С	12	Муч. Фотія, Памфила й Капитона, Александра епи.
26	Ч	13	Тихона еп. Вороніжського, муч. Конкордії, св. Ірини.
27	П	14	Перенес. мощів Теодосія Печ., прор. Михея, муч. Лукія.
28	С	15	**УСПЕННЯ ПРЕСВ. БОГОРОДИЦІ.** Преп. Харитона.
			Нед. 11 Го. 2. УЄ 11. Літ. 1 Кор. 9: 2-12. Єван. Матея 18: 23-35.
29	Н	16	**Нед. 11 по Зел. Св.** † Нерукотворенний Образ Ісуса Хр.
30	П	17	Преп. Алипія іконоп. Печер., муч. Мирона, Филипа.
31	В	18	Муч. Флора і Лавра, Серапіона, Івана і Георгія патр.

Ілії: УЄ Лу Лки 11: 47-54. Літ. Ап. Якова 5: 10-20. Єван. Луки 4: 22-30

Записки:

ПРЕДСКАЗУВАННЯ ПОГОДИ НА СЕРПЕНЬ:

Від 1 до 3—Гарячий, сухий період в більшости околиць з переміною в громові бурі.

4 до 7—Вітри над Пацифіком та громовиці в західних провінціях.

8 до 11—Сильні вітри в багато околицях.

12 до 15—З початку гарно, опісля бурі в околицях Великих Озер.

16 до 19—Облаки очистяться і загально температура піднесеться.

20 до 23—Хмарно і окружні громовиці принесуть поміч для сухої долини Ст. Лавренс.

24 до 27—Холодні північні вітри над Великими Озерами.

28 до 31—Погода непевна, бурі в околицях Великих Озер.

ВЕРЕСЕНЬ - SEPTEMBER

1943 — **має 30 днів** — **1943**

Звич. Кал. н.с.	Дні тижня	Церк. Кал.	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА
1	С	19	**Серпень.** Муч. Андрея Стратилата і 2593 з ним.
2	Ч	20	Прор. Самуїла, муч. Севіра пресв., Мемнона сотника.
3	П	21	Преп. Аврамія Печер., ап. Тадея з 70-ти, муч. Васси.
4	С	22	Муч. Агатоника і з ним Зотика, Теопрепія, Акиндина.
Нед. 12. Гол. 3. Утр. Єван. 1, Літ. 1 Корин. 15: 1-11. Єван. Матея 19: 16-26.			
5	Н	**23**	**Нед. 12 по Зел. Св.** Свщмч. Іринея еп. Ліон., Калиника.
6	П	**24**	Перенес. мощів Петра митр. Київ., свщмч. Евтихія.
7	В	25	Ап. Тита з 70-ти, ісповід. Вариса й Євлогія епп. Едеси.
8	С	26	Муч. Адріяна і Наталії, преп. Тифоя, муч. Сисанія.
9	Ч	27	Преп. Пімена пост. Печер., Пімена Вел., Осії ісповід.
10	П	28	† Знайд. мощів Йова Почаївського. Преп. Сави.
11	С	29	† **Усікнов. Голови Івана Хрестителя,** муч. Анастасія.
Нед. 13. Гол. 4. Утр. Єван. 2. Літ. 1 Корин. 16: 13-24. Єван. Матея 21: 33-42.			
12	Н	30	**Нед. 13 по Зел. Св.** Александра, Івана і Павла патр. Цар.
13	П	**31**	† Пол. Пояса Богород. Івана митр. Київ., Генадія.
14	В	1	**Вересень. Початок Церков. Року.** † Симеона стовп.
15	С	2	Муч. Маманта, Івана пост. патр. Царг., муч. Теодота.
16	Ч	3	Свщмч. Антима еп. Никомид. і з ним Теофіла, Петра.
17	П	4	Муч. Вавили еп. Антіох., прор. Мойсея Боговидця.
18	С	5	Правед. Захарія і Єлисавети, мч. Раїси, Атанасія.
Нед. 14. Гол. 5. Утр. Єван. 3. Літ. Ап. 2 Корин. 1: 21—2: 4. Єван. Матея 22: 1-14.			
19	Н	6	**Нед. 14 по Зел. Св.** Чудо Архистр. Михаїла в Хонах.
20	П	7	Предпр. Рожд. Богородиці, муч. Макарія Канівського.
21	В	8	**РІЗДВО ПРЕСВ. БОГОРОДИЦІ.** Муч. Руфа і Руфіяна.
22	С	9	Богоот. Якима й Анни, муч. Северіяна, Харитона.
23	Ч	10	Муч. Минодори, Митродори й Нимфодори, ап. Лукія.
24	П	11	Преп. Теодори Александ., муч. Серапіона, Кронида.
25	С	12	Свщмч. Автонома еп., преп Атанасія, муч. Юліяна.
Нед. 15. Гол. 6. Утр. Єван. 4. Літ. 2 Корин. 4: 6-15. Єван. Матея 22: 35-46.			
26	Н	13	**Нед. 15 по Зел. Св.** Предпр. Водвиження Чесн. Хреста.
27	П	14	**ВОЗДВИЖЕННЯ ЧЕСНОГО ХРЕСТА ГОСПОД.**
28	В	15	Велкмч. Никити, преп. Филотея, муч. Порфирія,
29	С	16	Велкмч. Евфимії, Кипріяна митр. Київ., преп. Доротея.
30	Ч	17	Муч. Віри, Надії і Любови і матери їх Софії, Агатоклії.

Преображення: УЄ Луки 9: 28-36. Літ. 2 Петра 1: 10-19. Єван. Матея 17' 1-9
Успен. Пр. Бог.: УЄ Лу 1: 39-56. Літ Фил. 2: 5-11. Єван. Лу 10: 38-42, 11: 27-28.
Різдво Пр. Бог. УЄ Лу 1: 39-49 і 56. Літ. Фил. 2: 5-11. Єв. Лу 10: 38-42 і 11: 27-28.
Воздв.: УЄ Ів. 12: 28-36. Літ. 1 Кор. 18-24. Єв. Івана 19: 6-11, 13-20, 25-28, 30-35

Записки:

ПРЕДСКАЗУВАННЯ ПОГОДИ НА ВЕРЕСЕНЬ:

Від 1 до 3—Дощі в західних провінціях. Бурі на побережу Пацифіку.

4 до 7—Буровії посунуться в сторони Великих Озер і долини Ст. Лавренс.

8 до 11—Холодно, але загально гарно.

12 до 15—Загально прекрасна осінна погода.

16 до 19—Наглі льокальні дощеві бурі.

20 до 23—Гарна погода в більшости околиць. Громові бурі в Скалистих горах.

24 до 27—Небезпечна погода розвиваєсь в західних провінціях.

28 до 30—Бурі з дощем над Озерами, в долині Ст. Лавренс і над Атлянтиком.

ЖОВТЕНЬ -- OCTOBER

1943 — має 31 днів — 1943

Кал. н.с. Звич.	Дні тижня	Церк. Кал.	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА
1	П	18	**Вересень.** Преп. Евменія еп., муч. Кастора, Аріядни.
2	С	19	Муч. Трохима, Саватія і Доримедонта, муч. Зосима.
			Нед. 16. Гол. 7. Утр. Єван. 5. Літ. 2 Корин. 6: 1-10. Єван. Матея 25: 14-30.
3	Н	20	**Нед. 16 по Зел. Св.** Велкмч. Евстафія Плакиди і др.
4	П	21	Ап. Кондрата з 70, преп. Даниїла, муч. Іпатія еп. Ефес.
5	В	22	Преп. Отців в печерах Антонія в Київі, прор. Йони.
6	С	23	Зачаття св. Івана Хрест., муч. Андрея, Івана, Петра.
7	Ч	24	Первом. Теклі, правед. Корпія, Никандра, Аврамія.
8	П	25	Преп. Евфросинії, муч. Пафнутія і 546 з ним, Руфа.
9	С	26	†Івана Богослова, муч. Хири, прав. Гедеона судді.
			Нед. 17. Гол. 8. Утр. Єван. 6. Літ. 2 Корин. 6: 16-18 і 7: 1. Єван. Мат. 15: 21-28.
10	Н	27	**Нед. 17 по Зел. Св.** Муч. Калістрата і 49 воїнів з ним.
11	П	28	† Преп. Харитона ісп., мч. Марка, Александра, Алфея.
12	В	29	Преп. Киріяка одшельника, Теофана Милостивого.
13	С	30	Михаїла І-го митр. Київ., свщмч. Григорія, муч. Марії.
14	Ч	1	**Жовтень. ПОКРОВ ПРЕСВ. БОГОР.** Препмч. Михаїла.
15	П	2	Андрея Христа ради юродивого, свщмч. Кипріяна.
16	С	3	Преп. Діонисія затвор. Печерського, свщмч. Діонисія.
			Нед. 18. Голос 1. УЄ 7. Літ. Ап. 2 Коринтян 9: 6-11. Єван. Луки 5: 1-11
17	Н	4	**Нед. 18 по Зел. Св.** Свщмч. Еротея, Володимира Новг.
18	П	5	Муч. Харитини, преп. Даміяна Печер., святит. Петра.
19	В	6	Ап. Томи з 70-ти, муч. Еротиїди діви, муч. Макарія.
20	С	7	Муч. Сергія і Вакха, преп. Сергія слух. Печерського.
21	Ч	8	Преп. Пелагії, св. Таїсії, преп. Трифона, св. Пелагії.
22	П	9	† Ап. Якова Алфеєва з 12-ти, преп. Андроника.
23	С	10	Муч. Евлампія й Евлампії, Собор угод. Волинських.
			Нед. 19. Гол. 2. УЄ 8. Літ. 2 Кор. 11: 31-32 і 12: 1-9. Єван. Луки 6: 31-36.
24	Н	11	**Нед. 19 по Зел. Св.** Ап. Филипа з 70-ти, Теофана печ.
25	П	12	Мч. Прова, Тараха й Андроника, преп. Косми Святог.
26	В	13	Муч. Карпа, преп. Веніямина Печер., преп. Никити.
27	С	14	Преп. Параскевії серб., Николи Печ., муч. Назарія.
28	Ч	15	Преп. Евтимія нового, прпмч. Лукіяна пресв. Антіох.
29	П	16	Муч. Лонгина сотника, Леонтія, Дометія, Терентія.
30	С	17	Память Отців 7-го Всел. Собору. прмч. Андрея Крит.
			Нед. 20. Гол. 3. УЄ 9. Літ. Галат 1: 11-19. Єв. Луки 7: 11-16.
31	Н	18	**Нед. 20 по Зел. Св.** † Ап. Луки з 70-ти, преп. Юліяна.

Покров Пр. Бог. УЄ Лу 1: 39-49 і 56. Літ. Жид. 9: 1-7. Єв. Лу 10: 38-42 і 11: 27-28.

Записки:

ПРЕДСКАЗУВАННЯ ПОГОДИ НА ЖОВТЕНЬ:

Від 1 до 3—Багато холодніше з бурями здовж Атлянтику.

4 до 7—Ясно, але холодно в надморських провінціях і долині Ст. Лавренс.

8 до 11—Гарно, але зимно в околицях Великих Озер.

16 до 19—Загально гарно з частими дощами в західних провінціях.

20 до 23—Гарно з захмаренням.

24 до 27—Погана заметіль в ріжних місцевостях західних провінцій.

28 до 31—Заметіль посувається на схід, аж до побережа Атлянтику. — Температура падає на заході.

ЛИСТОПАД -- NOVEMBER

1943 — **має 30 днів** — **1943**

Кал. н.с. Звич.	Дні тижня	Церк. Кал.	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА
1	П	19	**Жовтень.** Блаж. Клеопатри і Івана, Евсевія діякона.
2	В	20	Влмч. Артемія, муч. Евора й Евнея, преп. Матрони.
3	С	21	Преп. Іларіона Вел., преп. Іларіона схимн. Печер.
4	Ч	22	Рівноап. Аверкія еп. Єропольського, муч. Александра.
5	П	23	Ап. Якова брата Госп. з 70-ти, св. Ігнатія патр. Царг.
6	С	24	Преп. Арети, Сисоя і Теофіла Печер., муч. Арети.
Нед. 21. Гол. 4. Утр. Єван. 10. Літ. Галат 2: 16-20. Єван. Луки: 8: 5-15			
7	Н	25	**Нед. 21 по Зел. Св.** Мч. Маркіяна і Мартирія, св. Саїти.
8	П	26	**ДИМИТРІЯ ВЕЛИКМ.** Преп. Теофіла, муч. Лептини.
9	В	27	Муч. Нестора, преп. Нестора Літописця.
10	С	28	Муч. Терентія й Неоніли і дітей їх, смерть Йова Поч.
11	Ч	29	Преподмч. Анастасії римлянки, муч. Феліцитини.
12	П	30	Муч. Зиновія і Зиновії, ап. Тертія, Марка, Юста.
13	С	31	Преп. Спиридона й Никодима Печер., ап. Стахія.
Нед. 22. Гол. 5. УЄ 11. Літ. Галат 6: 11-18. Єван. Луки 16: 19-31.			
14	Н	1	**Листопад. Нед. 22 по Зел. Св.** Косми і Даміяна чуд.
15	П	2	Муч. Акиндина, Пигасія, мч. Домни, преп. Маркіяна.
16	В	3	Муч . Акепсима еп., Йосифа пресв., Аїтала діякона.
17	С	4	Преп. Йоаникія Вел., преп. Ахила Печер., св. Івана.
18	Ч	5	Муч. Галактіона й Епістими, Григорія арх. Александр.
19	П	6	Павла арх. Царгор., муч дів: Тукеси, Александри.
20	С	7	Св. 33 муч. в Мелітині: Єрона, Ісихія, Никандра і др.
Нед. 23. Гол. 6. УЄ 1. Літ. Єфес. 2: 4—10. Єв. Луки 8: 26-39			
21	Н	8	**Нед. 24 по Зел. Св. СОБОР АРХИСТР. МИХАЇЛА**
22	П	9	Онисифора іспов. печер., Матрони царгор. мч. Маври.
23	В	10	Ап. з 70-ти: Ераста еп., Олімпа, Родіона, Сосипатра.
24	С	11	Муч. Мини, преп. Теодора Студита, св. Стефаніди.
25	Ч	12	Івана Милостивого патр. Алексан., преп. Ніла пост.
26	П	13	† Івана Золотоустого арх. Царгород., муч. Манефи.
27	С	14	† Ап. Филипа з 12-ти. Григорія Палами арх. Тесалон.
Нед. 24. Голос 7. УЄ 2. Літ. Ап. Єфесян 14-22; Єван. Луки 8: 41-56			
28	Н	15	**Нед. 24 по Зел. Св. Початок Пилипівки.** Муч. Гурія.
29	П	16	Ап. і єван. Матея (Левія з 12-ти), преп. Сергія схимн.
30	В	17	Григорія еп. і чудотв. Неокесар., преп. Никона чуд.

Димитрія: УЄ Мат. 10: 16-22. Літ. 2 Тим. 2: 1-10. Єван. Івана 15: 17-27 і 16' 1-2
Арх. Мих.: Гол. 6.УЄ Мат. 1. Літ. Єф. 2: 4-10 і Жид. 2: 2-10. Лу 8: 26-39 і 10: 16-21

Записки:

ПРЕДСКАЗУВАННЯ ПОГОДИ НА ЛИСТОПАД:

Від 1 до 3—Гарно з початку на сході та морози в західних провінціях.

4 до 7—Ясно в більшости округів з вищою температурою.

8 до 11—Холодний вітер і легкий сніг в західних провінціях.

12 до 15—Проясниться, але похолодніє.

16 до 19—Великі сніги в Скалистих горах.

20 до 23—Погана заметіль посунеться від гір на схід.

24 до 30—Зимні північні вітри. Замерзаюча температура в західних провінціях. Снігові на Великих Озерах і в долині Ст. Лавренс.

ГРУДЕНЬ — DECEMBER

1943 — **має 31 днів** — **1943**

Звич. Кал. н.с.	Дні тижня	Церк. Кал.	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА
1	С	18	**Листопад.** Муч. Платона, Романа діяк., отр. Варули.
2	Ч	19	Прор. Авдія, муч. Варлаама, преп. Варлаама іг. Печ.
3	П	20	Преп. Григорія Декаполіта, Прокла арх. Царгород.
4	С	21	**ВВЕДЕННЯ В ХРАМ ПРЕСВЯТОЇ БОГОРОДИЦІ.**
Нед. 25. Голос 8. Утр. Єван. 3 Літ. Єфес. 4: 1-6. Єван. Луки 10: 25-37.			
5	Н	22	**Нед. 25 по Зел. Св.** Ап. Филимона і з ним Архипа.
6	П	23	Амфілоха еп. Іконійського, еп. Теодора, Антіохійсь.
7	В	24	Влкмч. Єкатерини, цар. Августи, Порфирія та 200 воїн.
8	С	25	Климента еп. рим., преп. Мартирія діяк. і Мартирія.
9	Ч	26	Преп. Якова пуст., Алипія стовп., муч. Георгія Хіось.
10	П	27	Влмч. Якова перського, преп. Паладія, Романа чудотв.
11	С	28	Прпмч. Стефана нового, муч. Іринарха, Василія, Петра.
Нед. 26. Гол. 1 УЄ 4. Літ. Єфес. 5: 9-19. Єв. Луки 12: 16-21.			
12	Н	29	**Нед. 26 по Зел. Св.** Муч. Парамона і з ним 270-ти.
13	П	30	† Андрея Первоз., Фрументія, архиеп. Індійського.
14	В	1	**Грудень.** Прор. Наума, св. Филарета Милостивого.
15	С	2	Прор. Авакума, Атанасія затвор. Печер., муч. Миронії.
16	Ч	3	Прор. Софронії, преп. Івана Мовчал. еп. Колонійсь.
17	П	4	Велмч. Варвари і з нею Юліянії, преп. Івана Дамаск.
18	С	5	† Преп. Сави Освященого, Гурія арх., муч. Філотея.
Нед. 27. **Миколая:** Гол. 2. УЄ 5. Літ. Єф. 6: 10-17 і Жид. 13: 17-21 Єв. Лу 13: 10-17 і Луки 6: 17-23.			
19	Н	6	**Нед. 27 по Зел. Св. НИКОЛАЯ МИР-ЛИК. ЧУДОТВ.**
20	П	7	Амвросія еп. Медіол., Івана Печер., Преп. Павла посл.
21	В	8	Преп. Потапія, ап. 70-ти: Сосфена, Аполоса, Кифи.
22	С	9	† **Зачаття Пресв. Богородиці від св. Анни.**
23	Ч	10	Муч. Мини, Ермогена й Євграфа, муч. Маріяна.
24	П	11	Преп. Даниїла стовп., Луки муч. Леонтія, Варсави.
25	С	12	Спиридона чудотв., свщмч. Александра еп. Єрусалим.
Нед. Праотців (28). Гол. 3. УЄ 6. Літ. Колосян 3: 4-11. Єв. Луки 14: 16-24			
26	Н	13	**Неділя Праотців.** † Муч. Евстратія, Авксентія, Евгенія.
27	П	14	Муч. Тирса, Левкія, Калиника, муч. Аріяна і Теотиха.
28	В	15	Свщм. Елевтерія і матери його Анфії, Стефана арх.
29	С	16	Прор. Аггея, блаж. Теофанії, муч. Прома й Іларія.
30	Ч	17	Пр. Даниїла і трох молодців: Ананії, Азарії і Мисаїла.
31	П	18	Муч. Севастіяна і воїнів його, Модеста арх. Єрусал.

Воведення: УЄ Лу 1: 39-40 і 56. Літ. Жид. 9: 1-7. Єв. Лу 10: 38-42 і 11: 27-28.
Зач. Пр. .Бог. УЄ Лу 1: 39-49, 56; Літ. Гал. 6: 22-31; Єв. Лу 10: 38-42 і 11: 27-28.

Записки:

Суб. 1
Нед. 2
Пн. 3
Вів. 4
Сер. 5
Чет. 6
Пят. 7
Суб. 8
Нед. 9

ПРЕДСКАЗУВАННЯ ПОГОДИ НА ГРУДЕНЬ:

Від 1 до 3—Ясно і поволи підносячася температура на схід від Скалистих гір.

4 до 7—Загально гарно з місцевими опадами снігу на Великих Озерах.

8 до 11—Слідує заметіль і скоро опадаюча температура.

12 до 15—Великі опади снігу на Великих Озерах і на схід до долини Ст. Лавренс.

16 до 19—Гарна зимова погода.

20 до 23—Погані сніжні бурі дадуть великі опади снігу на заході.

24 до 27—Виясниться; зимніще в західних провінціях і околицях Великих Озер.

28 до 31—Зимно продовжується до 31, хмарно і трошки потепліє.

КОРОЛЬ ЮРІЙ VI.

КОРОЛЕВА ЄЛИСАВЕТА.

Принцеси —
Єлисавета і Маргарета Ровз.

НАУКА

МАТЕРИНА.

Дочекався я свого святенька,
Виряджала в світ мене матінка —
Виряджала в світ мати рідная
І промовила мені бідная:

— Нехай, сину мій, ми працюємо,
Нехай цілий вік ми горюємо;
Нехай сохну я, тато горбиться, —
Ти на світ поглянь, що там робиться.
Та не всі ж, як ми, в земли риються,
Може є такі, що і миютсья.
Та не всі як ми, димом куряться —
Може є такі, що й не журяться.
Коли найдеш їх, милий синочку,
То склони себе, як билиночку.
То склони себе, як билиночку,
Простели себе, як рядниночку.
Спина з похилу не іскорчиться,
Чоло з пороху не ізморщиться;
Спина з похилу не іскривиться,
Зато ступить пан, тай подивиться.
Зато ступить пан на покірного
І прийме тебе, як добірного.
І в годиночку на драбиночку...
І пійдеш тоді, милий синочку —
І з панами сам порівнаєшся,
В сріблі-золоті закупаєшся;
В сріблі-золоті закупаєшся,
З полем батьківським розпрощаєшся.

БАТЬКОВА.

Але сталося друге святенько:
Виряджав у світ мене батенько...
Виряджав мене, путь показував,
Говорив мені і приказував:

— Видиш сину мій, як працюємо,
Видиш, сину мій, як горюємо!
Кождий на світі на те родиться...
Не дивись на світ, що там робиться!
Ти на пчіл поглянь: є робучії,
Але й трутні є неминучії.
Так і на світі: одні риються,
Другі потом їх тілько миються.

Будь проклятий ти, милий синочку,
Як пігнеш таким свою спиночку;
Як пігнеш таким свою спиночку,
Як простелишся на рядниночку.
І чоло тобі нехай зморщиться,
І хребет тобі нехай скорчиться!
Ти тікай від них, як від гадини,
Ти не жди від них перекладини;
Ти не жди від них перекладини —
Ти у світ іди на оглядини!
Ти у світ іди, милий синочку,
Ти усе спізнай — і билиночку;
Тоді з світом ти порівнаєшся,
В добрі-розумі закупаєшся;
В добрі-розумі закупаєшся —
З полем батьковим привитаєшся.

Степан Руданський.

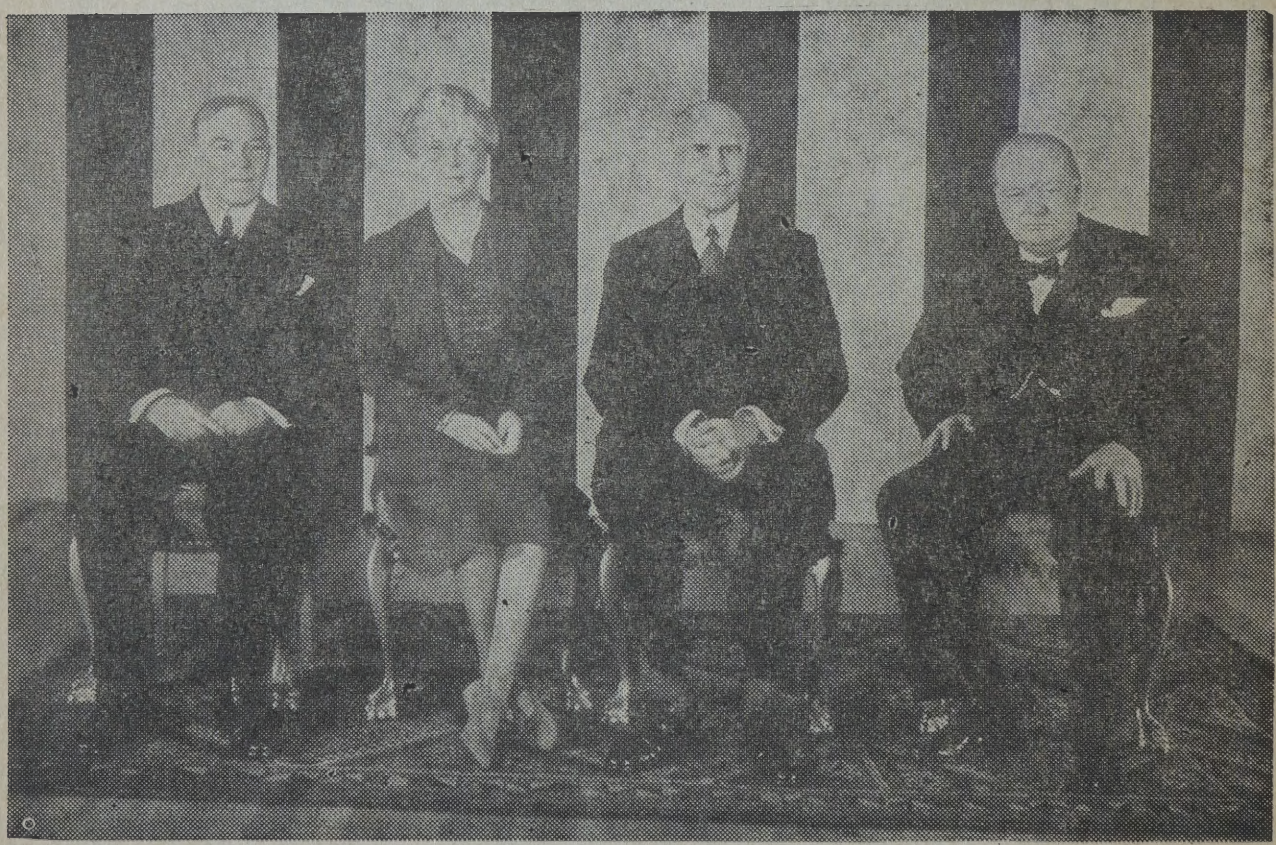

Історична ґрупа в грудни 1941 р., коли премієр Чорчил гостював в Канаді. З ліва на право: премієр Канади В. Л. Мекензі Кінґ; княжна Аліція, дружина ґенерал-ґубернатора Канади, лорда Атлона; лорд Атлон; премір Великої Британії Винстон Чорчил.

СПОСТЕРЕЖЕННЯ ГАРАСИМА ЧОРНОХЛІБА

ХВАЛЬКИ ТА МУДРАГЕЛІ.

Писав колись Іван Франко про „бессервіссерів". Забув я вже точно, як він писав, але памятаю, що це відносилося до всезнайків та мудрагелів. Бо німецьке „бессервіссер" значить мабуть дословно „лучшезнайко". Показував Франко, що чого би розумний чоловік не знав, то „бессервіссер" все те ще лучше знає.

Пригадав мені тих Франкових „бессервіссерів" недавно кум Павло...

Було таке, що поїхав кум Павло до знакомих в ту околицю, де живе той, що шукає за телятами з чорними хвостиками — отже поїхав до Гаврила Смакули.

Це було в неділю. Прийшов вечір, вже й повечеряли, а кума Павла нема. Коли ж думали спати лягати, приходить він.

Лише відчинив двері, а я вже бачу, що не дуже він вдоволений.

Вдачу кума Павла я добре знаю. Коли побачить щось гарне, коли почує щось дуже розумне, коли зустріне розумного чоловіка, то вже такий радий. Кілька днів видно на його лици вдоволення. Тай в бесіді частенько до того вертається — розбирає, порівнує, висновки робить.

— Ну, і щож ви нам привезли? — перша питає моя жінка.

Сів кум Павло, подумав та:

— Таки привіз... І таким треба з вами поділитися. Коротко скажу, бо час пізний, що бачив я там мудрагеля. Тай ще якого мудрагеля!...

І починає кум Павло оповідати:

— Приїхав я до Смакули — гарний чоловік, аж душа радується! Чужий, а наче рідний брат! Ая. Гарасиме! Не той брат і сестра, що рідні по тілі, а той, що рідний по душі, по думці, по вдачі. Скажеш ти щось, а він своє слово доложить, наче дорогий дарунок тобі дав; скаже він, а ти додаєш своє знов же так, що тісно пристає до його думки. Говорите, а вам здається, що це ви оба якусь розумову, дорогу будівлю будуєте. Ая! Або відкриєш йому свою журбу, свій біль і бачиш, а він так це щиро відчув, наче б це була його власна журба. І здається тоді тобі, що це він частину твого тягару на свої плечі бере. І таки бере, бо чуєш, що тобі лекше стає.

— А розходишся з таким чоловіком, то наче рідного та доброго батька покидаєш.

— Та чи справді і Смакула такий — питає моя жінка — бо я його не знаю. Тілько всего, що ви колись небагато згадали.

Потакнув кум Павло головою і:

— Такий! Такий! Тоді я його менше знав, коли згадував. Золотий чоловік! Зайвого слова не скаже. Чого не знає, того не говорить. Говориш, а він ніби цілий в ухо перемінився, так уважно слухає. А коли почне сам говорити, то дивно тобі, що чоловік такий розумний. Чого він не знає! Чого він не читав! Над чим він не думав! А при всім тім скромний, наче який Угодник Божий...

— Ну, коли так — знов перебила моя жінка — то мусите колись нас до нього завезти. Бо і Гарасим його ще не бачив. От як!... Живуть на світі такі дорогі люде, а ми їх ще не бачили... Як це так?!...

— А так — відповідає їй кум Павло — що й золота в земли є багато, але ще не викопане. Тай не знати де

воно. Шукають люде за золотом там, де золота нема, а не знають, що воно недалечко за горбком. Та поїхати треба, бо він навіть запрошував...

— Нас запрошував?

— Та вжеж, що вас. Казав: Приїдьте, тай Гарасима привезіть — таки з жінкою! Каже — чув про нього багато, та ще не бачив... Еге! Але ти викликала в мене нову думку... Слухай Гарасиме!... Коли б всіх тих найкращих українців та українок в Канаді повіднаходити та звязати в одну тісну орґанізацію, старих і молодих, виробити добру програму, означити цілі і почати роботу... Ґарасиме! — це було би щось, як ті давні наші славні церковні Брацтва, що стояли на сторожі цілої церковної тай загальної народної справи. Це було би те світло, що в темряві світить. Оце думка!

І кум Павло потер чоло рукою.

— А доси таке — почав він дальше — на гадку не приходило. Так воно поволи той людський розум розвивається. Здається деколи, що все важне передумав, аж нараз показуєсь, що ні. Ну, подумай Гарасиме: є орґанізації політиків, є купців, є учителів, є навіть орґанізації жебраків, волоцюг і бандитів, а нема орґанізації найкрасших людей. Чому воно так? Отже нині перед нами обовязок таку орґанізацію в Канаді створити... Орґанізацію добрих людей! Чуєш?! І нам її таки треба, конче треба! Щоби на сторожі нашого життя стояла! Щоби показувала дорогу вперед! Щоби була тою Зорею, що до Христа дорогу показувала. А такої Зорі нашому народови тут дуже треба. Отже від нині, Гарасиме, починаймо думати, як це зробити...

Тут глянув кум Павло на годинник та:

— Не думав я, що воно так пізно... Та коли так, то про те Брацтво вже колись, а тепер ще докінчу про що інше... І почав:

— Втішився Смакула мною, наче незнати яким дорогим гостем. А жінка його що за цінна жінка. Хіба на Марсі є такі жінки! Така, яких нам треба! Ну, показав мені своє господарство, показав пасіку, сад. Опісля бібліотеку. Гарні має книжки тай багато. Тай орґан в нього є. А на покуті, що за гарна ікона Божої Матері Почаївської, в рушниках, тай безнастанно лямпа перед нею горить. Подумай! Отже наговорилися ми багато про всячину. Говорили до обіду, говорили при обіді, тай опісля ще говорили...

— Аж коло четвертої години, або десь так, приїздить незнакомий чоловік. Глянув Смакула в вікно, тай кивнув до мене головою і: „Це мудрагель, побачите. І треба його нині тут!" І справді це був мудрагель...

— Та що ж він говорив, чи як? — питає жінка.

— Говорив, дочко, говорив! Чого я не сказав би, то він все красше знає, він все красше розуміє. Нема такого, чого би він красше не знав і чого не критикував би. І пасіка в нас не така, як повинна бути, і наша Церква не така, і наші часописи не такі, і наші книжки не такі, і наші господині не такі... Словом все! Зачепили якось письменницьку справу, а він:

— Колись я міг би бути також і Шевченком і Франком, а нині не хочу до того братися.

— Чому ж ні — кажу — коли можете, так пишіть. — На те він:

— То ви і того не розумієте, що тепер нема вже про що важне писати.

— Як нема? — кажу.

— А так нема — каже він з нати-

ском — що нема. Пишіть ви Біблію, коли вона вже написана! Пишіть Шевченкового „Кобзаря", коли його вже Шевченко написав. Пишіть „Марусю", коли її написав Квітка. Ну, пишіть Франкового Захара Беркута, коли вже Франко скорше його написав. І так все. Пустий Сонник, тай той вже давно написали... Я все те вже давно передумав!

— Не дуже я з ним сперечався, бо шкода слів, але вкінци питаю його, чи читав він дуже мудре оповідання про двох придурковатих — батька та сина. А він: „Ні, того я не читав". Тоді я: „Ну, коли згадалося, то послухайте!" — і почав я оповідати:

„Жив в одному селі батько з сином підпарубком. Добрі були люде, щирі, але не доставало їм в голові третої клепки. Що почнуть говорити, то люде зараз: „Ет, що дурних слухати!"

„І ніяково тому батькови, болюче.

„Та збираються вони раз на відпуст, отже каже той батько синови:

— Знаєш сину що всі кажуть, що ми дурні. Ну, може воно й так, але що ми тому винні? Тілько почнемо говорити, так зараз видять, хто ми такі. Отже знаєш що? Від нині не говорімо нічого, то ніхто не буде знати, що нам щось бракує. Ти до мене говори, я до тебе, коли ніхто не чує, а більше ні...

„Пішли вони на той відпуст, а там народу з усіх сторін. Одні на других дивляться, розпитують. Почали питати і того батька: „Що ви за одні, звідки?"

„Питає оден, питає другий, а батько на них тілько дивиться і нічого не каже. Годі допитатися. Звертаються тоді до сина, але і той лише дивиться, наче б не розумів, що це його питають. Тоді гукнув хтось з гурта:

— Та що ти питаєш? Хіба не бачиш, що це дурні?!

„Як почув це син, так зараз до батька:

— Тату, вже нас пізнали! А ви казали, що не пізнають...

Моя жінка не втерпіла та:

— От розумна казка! А що він вам на те? — А кум Павло:

— Він порозумів, що це до нього пється, тай:

— Ну, і що тут мудрого в тім оповіданню? — На те я:

— Ну, трошки мудрого є. Воно показує дурням тай мудрагелям, що вони не закриють перед людьми своєї порожнечі. Порожнеча завсігди гуде, як порожна бочка, отже як не надувайся, як не вдавай мудрого, а всі бачать, що ти порожна бочка. З того наука, що показуй себе лише точно таким, яким ти є, а будеш дуже розумним чоловіком. І люде будуть тебе поважати.

— То проти кого ви таке говорите? — допитується ще мудрагель.

— Проти нікого — кажу — але і вам добре це знати, коли того не читали. А при нагоді ще комусь оповісьте та добру науку йому виведете.

Не хотів мудрагель більше говорити і скоренько забрався. А тоді вже Смакула:

— От добре ви йому сказали! Добрий примір поставили. І він зрозумів! А тут з ним лише клопіт. В Народнім Домі все критикує, в церкві критикує, це не так, друге не так, всі не такі, як він розуміє. Ми вже й казали: Коли так добре знаєш, бери громадські справи в руки і провадь. Покажи свій розум ділами! Та не хоче! Лише ходить поза всіма, як наята напасть...

— Ну! — кажу я тоді Смакулі — і не дивуйтесь і не жалуйте, що він за роботу не береться. Воно від віків таке, що мудрагелі не люблять за роботу братися. А коли деколи й візьмуться, як ще присилуєте, то лише закапарують те, що в руки взяли. А вкінци начеб то чимсь дуже обиджені, все лишають та нарікають. Отже не жалуйте! А дійсними робітниками всюди є лише ті, що працюють мовчки, тай журяться, що більше не можуть зробити. Ті, що працюють там, де часом ніхто вже не хоче працювати...

— А як називається той мудрагель? — запитала ще жінка, на що кум Павло:

— Не знаю! Чув, та забув. Коли тобі щось нелюбе, то і не хочеться памятати. Та вже колись сама запитаєш. А тепер... пізно вже таки, отже добраніч!

І кум Павло скоренько забрався до своїх.

Гурток українських вояків з капеляном о. капітаном С. В. Савчуком, в Ріджайні, Саск.

ЯК Я ПРОДАВАВ СВОЇ НОВЕЛІ

Не знаю, що мені торік було сталося. Я захотів стати славним і заробити на Русинах гроші тай видав своїм власним коштом свої новелі під патріотичним заголовком: „На святій Руси". Новель було десять, всі незвичайно гарні і цікаві, як це признали славні критики з ґазет „Місяць", „Чин" і „Русь".

В новелях тих рішив я кілька дуже важних суспільних питань, як питання релігійне, соціяльне, жіноче і інші; також подав я читачам ідеальні типи: руського священика, що на народні ціли принзачує що року по 200 зр.; москвофіла, що не говорить дома по польськи; панни Русинки, що дуже бажає вчитися на університеті фільольоґії; руського посла, що через цілий рік їсть тілько картофлю і борщ, а всі свої доходи відступає на народні ціли; руського письменника, що своїми творами заробив у Русинів 200,000 і купив собі село — словом вивів я на світ божий Русинів таких, що не сором показати їх цілій Европі (коли б такі були).

Особливо вдалася мені одна новеля з романтичною закраскою, котра багато панночок довела до горячих сліз і до того, що мене на вечерках, коли дами мали вибирати до танцю, аж з буфету тягнули на салю танцювати. Вправді я в танцях далеко не такий зручний, як в орудуванню пером, але цей обяв жіночої ласки доводив мене також до гарячих сліз вдячности. Нема вдячнішого „народу" як панни.

Коли прийшло „першого квітня", я дістав кількадесять листів, писаних жіночою рукою, в котрих одні дякували мені особливо за новелю „Моя мила", другі казали, що люблять мене. Але що поміж таким великим числом панночок було за багато гарних і мудрих, то я не міг рішитися, котру з них вибрати собі і досі жию кавалером.

На друк новель видав я 250 зр. т. є весь свій заощаджений маєток, який відложив я собі на чорну годину. Вже почав я був економічно жити і складати гроші на старість, як прийшла мені отся охота, похвалитися перед Русинами своїми новелями. Всі ті видавці, що попарилися на Русинах, відраджували мені викидати дармо гроші; казали, що у нас не тілько ніхто не купує книжок, але й дарованих не читає; але я у своїм патріотизмі не міг уважати Русинів таким некультурним народом, щоби не розкупили тих 500 примірників моїх новель, які я видав.

Я собі числив так: на півчварта мільйонів австрійських Русинів є письменних около 800,000 (так статистика каже); з тих 800,000 письменних є що найменше 80,000 на стілько заможних Русинів, що їх стати на книжку; з тих 80,000 є що-найменше 8,000 таких, що інтересуються всім, що друковане; а поміж ними є певно 800 таких, що куплять мої новелі. А я видав свої новелі лише в 500 примірниках, назначив на книжку ціну лише по 75 кр. і мав надію, що хоч яку сотку зароблю за то, що писав у поті чола. Чей мізерних сто золотих ринських мені належалося за мою працю — а вже про славу й не говорю.

Пятьдесять примірників роздав я даром поміж знакомих. Виписав на

них гучні присвяти і усміхався вдоволено, що можу людям роздавати такі дарунки, яких не дасть звичайний смертельник. Десять примірників розіслав я редакціям, котрі мене за то назвали многонадійним молодцем. Чесні редакції „Місяця, „Чину" і „Руси" зачислили мене навіть до першорядних талантів. Почисливши передплатників тих часописів, я побачив з радістю, що рекляма про мої новелі розійшлася в 5000 примірниках. А що у нас один часопис читає щонайменше пять осіб, то про мене довідалося 25,000 Русинів. Двадцять пять тисяч! А з тих лише 440 потребувало купити мої недорогі новелі.

Жду я місяць від того часу, як видав новелі, — не зголошується ніхто. Як добрий батько на свої діти, так я дивлюся на тих 440 книжок, що в порядку лежать собі на полицях моєї шафи. Що дня стираю з них порох та придивляюся, як чепурно виглядає моє видавництво. Титул зложений прекрасними орнаментаційними буквами, з котрих звисають китиці квіток. Моє прізвище, видруковане скромними малими буквами, запхалося в куток у самім низу, бо я не люблю виставляти себе. Папір прекрасний, сторони позазначувані елеґантно в низу. Коректа, що трохи мене очей не позбавила, вийшла прекрасна; за кожду похибку плачу 50 кр., коли хто знайде. Словом видання таке, що як би його ще оправити гарно, то може сміло лежати в сальоні на оріховім столі побіч домашніх альбомів і заслужених Русинів і кошика з бажаннями іменин та нового року.

Так чекаю я місяць, не зголошуєся ніхто по мої новелі, так прославлені часописами. Ов! гризе мене це! Думаю собі: треба дати на продаж до книгарні. Приходжу, кланяюся, і так кажу: прийміть мої новелі в коміс, дам вам 25 процент рабату, так як усі видавці.

Управитель книгарні скривився:

— Коли — каже — думаєте, що ваші новелі купить хто в мене, то помиляєтеся. Др. Храмко який новеліст, а його новель таки не купують: німці читають їх по німецьки, поляки по польськи, москалі по московськи, а русини по руськи не хотять читати.

Але я не хотів тому вірити.

— Прийміть, кажу, до себе; все у вас хтось зголоситься.

— Та мені вже й місця не стає на книжки, все лежить — випрошуєся управитель.

— Я багато не принесу; сто примірників, це багато місця не займе.

— Ну, нехай! принесіть!

Приніс я в книгарню власними руками сто примірників і з вірою в руську суспільність віддав у руки управителя книгарні.

Жду місяць. Не випадає якось авторови допитуватися, чи розходяться його новелі, отже я й не навідувався в книгарню. По місяці приходжу:

— Якже там мої новелі?

— А що? як лежали так лежать. Ніхто і словом не допитувався.

Смутку-ж мій! А для кого ж я їх написав?! Ну, нехай! Дорога до слави терниста... Бували таланти не такі, як я, а люди таки не хотіли їх довший час знати. Якось то вже буде...

Порадив мені один товариш, зібрати адреси що найлучших патріотів, таких, що при своїм патріотизмі мають ще й гроші, і розіслати новелі на їх адреси. Послухав я, зібрав адреси 150 що найлучших і найголоснійших патріотів і розіслав їм свої новелі. Казали мені: „Люди купували би, але

їм треба книжку в руки дати". Так я й зробив дав 150 патріотам книжку в руки.

Жду місяць, патріоти мовчать. Жду другий місяць — нема „ні вітру ні хвилі", патріоти не відсилають ані книжок, ані грошей. Сто пятьдесять примірників; адже то 112 зр. і 50 кр. страти! Звідки ж я приходжу такі дарунки робити зі своєї бідної кишені! На третій місяць відослав мені один патріот мої новелі; очевидно перечитав їх, бо були порозтинані, посмаровані, покапані свічкою і подерті. Написав на книжці: „Гарні новелі! Дякую вам, що прислали перечитати" — і відослав мені. Гарний патріот!... А 149 примірників так і пропало по нинішній день.

Сумував я з місяць після тої страти, а далі думаю собі: „Що впало, то пропало". Поступив я собі непрактично, годі людям накидувати в такий спосіб книжки. Вони ж не просили. Вправді повинні були відослати книжки, хоч би на мій кошт, але коли не відослали, то може хоч прочитають їх; і з того вже для мене хосен".

Стрічаю я знакомого, що знає руську суспільність. Нарікаю я перед ним на свою біду: 250 зр. як у болото кинув і навіть певности не маю, чи читав хто мої новелі.

— Не дивуйся, — каже він мені — що Русини не купують книжок. Наші книгарні не мають кольпортерів, а без кольпортажі нема нічого. Тепер надходять ферії, весілля, празники. Найди собі метких знайомих, що виїздять на село, дай їм книжки; вони розпродадуть.

Думка знаменита! Справді так треба зробити. Повинаходив я собі знакомих і дав їм на розпродаж сто примірників. Тим, що не мали охоти принятися продавати, обіцяв я по 25 кр. від примірника рабату. Поїхали мої новелі зі знакомими на села.

Жду два місяці. Знакомі вертають ся у столицю. Стрічаю одного.

— Не гнівайся, — каже, — що не дам тобі зараз гроший за новелі, бо не маю при собі.

— Отже ти продав їх? — питаюся з радістю.

— Продав, але, знаєш: гроші минулися. Я тобі їх зверну колись...

Стрічаю другого знакомого: я мовчу про новелі, соромно якось самому про це питатися. Але він сам починає:

— Ти певно будеш на мене гніватися за ті новелі. Неприємно якось продавати, то я роздарував 15 примірників, а пять десь там у мене лежить. Ти чей не гніваєшся за це на мене?

— Але ж ні! борони Боже!...

Стрічаю третього знакомого. Він сам починає розмову про мої новелі.

— Дуже гарні твої новелі. Я читав їх у родині і вони дуже сподобалися; сестра аж плакала над оповіданням „Моя мила".

— А продав ти хоч кілька примірників?

— Ні! Я віз їх тобі назад та — не гнівайся! — забув у коршмі в Недопитові й опамятався аж на залізниці, що їх там лишив... Годі було вертатися, бо поїзд відїздив...

— То може би ще туди написати, шкода двайцятьох примірників.

Написали ми письмо до властителя коршми; прийшла відповідь, що в його коршмі ніяких книжок ніхто ніколи не бачив. Ну, певно...

Пішов я до четвертого знакомого в гості. Балакаємо з годину, — не згадує ні словом про мої новелі. Прикро мені самому допитуватися; ходжу по кімнати, аж дивлюся: лежить купка

книжок, обвинених папером на підлозі. Я схиляюся: мої новелі! Та які ж вони нещасні, немов тиждень лежали у воді, а потім тиждень у болоті, замаргані, заболочені, спліснілі.

— Що їм сталося? — питаюся з жалем.

— Замокли в дорозі, як я їхав на ферії. Можеш собі їх забрати...

Забрав я двадцять примірників і приніс зі смутком до дому. Розгортаю, придивляюся, — ніхто не схоче їх і за дармо; зовсім знівечені.

Інші мої кольпортери, здається, новелі попродали, але грошей за них я до нині не бачив... Що ж робити?... Пропало! скаржити не буду знакомих; самі порядні люди...

Осталося мені ще 90 примірників новель дома. В книгарні не купив ніхто ані одного примірника. Забрав я книжки звідтам і лишив тілько 10 примірників, у надії, що таки хтось зголоситься. Сто вісімдесять примірників повязав шнурами і виніс у пивницю, бо заваджали мені в хаті.

Моя надія на гроші і на славу щезла і я вже зовсім не заглядав до цих новель. Нехай їх миши їдять, я вже більше писати не буду! Русини, нарід некультурний, для них видавай єгипетські сонники і небесні листи, а не новелі! Вони так розуміються на красних штуках, як я на єгипетських гієроґліфах. Шкода часу тратити... Досада мене взяла, — не дивота!

Пів року не заглядав я до пивниці, став дуже примірним робітником у своїй канцелярії, ходив собі що вечора на пиво і все, що заощадив, обертав на гулянки. Не варто глядати вдоволення в якихсь ідеальних змаганнях; життя змарнуєш, а Русинів не поправиш. Така вже нація... Красше переживати день за днем, так як вони це роблять, красше не ставити собі великих цілий перед очи...

Цього року в літі за чимсь то заглянув я у пивницю. Приходжу зі свічкою тай розглядаюся. Лежать мої бідні новелі так смирно у кутику, не ворохнуться, такі тихі! Ні сонечко на них не гляне, ні чоловік до них не навідається, хіба може миши. Та ні! і миши їх не рушили, бо мабуть папір був не смачний. Так мені жаль стало моїх бідних новель, що я трохи не заплакав. Боже мій! думаю собі — і будь тут у Русинів літератом! Та краще каміння товчи, як для Русинів писати...

Розгорнув я купу книжок, чую носом: стухли мої новелі; цьвілю від них заносить. Треба, думаю собі, їх пересушити. Повиносив я їх з пивниці на світ божий і рішився порозкладати на сонці.

А в тім домі, де я мешкав, був великий город, дуже вигідний до пересушування книжок. Там на сухім місці розложив я проти сонця свої новелі, замкнув фіртку огорода, і безпечний, що ніхто не зайде, пішов у хату.

За годину вийшов я подивитися. Справді нікого з людий не зацікавили мої книжки, але пять собак старої панни, що жила в тім самім домі, де я, мали з моїх новель велику потіху. Крізь штахети залізли в город і гарцювали собі по моїх новелях, аж любо. Один пес держав том новель у зубах; другий, якийсь штукар обернувшись до гори ногами підкидав книжку у повітря, третій і четвертий дерлися за мої новелі, розуміється, зубами, а пятий грівся на книжках до сонця.

Ах! собаки прокляті! Чи то я для вас написав „Мою милу"?! Підходжу я нишком до них, а вони так тішаться

моїми новелями, що аж мені волосся дуба стає! Як прискочу, як стану кидати в собак моїми новелями, летить книжка за книжкою, як бомба, собаки скавулять, кривають, ховаються, але я не питаю: кидаю, кидаю, поки прогнав собак аж на вулицю... Тоді аж утихомирився.

Так то собаки і тішилися моїми новелями і плакали з їх причини, однакож ані один з Русинів над моєю літератською долею ані не скривився... Нехай їх Бог милує, коли у них таке тверде серце.

1895. **Осип Маковей.**

Осип Маковей — галицький письменник (1867—1925), писав вірші, драми, й оповідання, повісти, і наукові річи, як: Наші знакомі, Оповідання, Кроваве поле, Залісся Ярошенко; житеписи Куліша і Федьковича і др. Був директором учительського семинаря в Заліщиках; був дійсним членом Наукового Товариства Шевченка у Львові.

ПОЯСНЕННЯ ДО: „ЯК ПРОДАВАВ"..

Головна думка Маковея — показати, як люди мало інтересуються тим, що поширило би їх світогляд, що збогатило би їх розум — отже як мало інтересуються книжкою. Тому і не піддержують письменників і мислителів.

Маковей вживає назви „Русини" і „Русь", як тоді в Галичині вживалося, розуміючи під тим українців та Україну.

Новеля — коротке оповідання, що малює лише одну подію.

Ідеальні типи — дуже досконалі, найкрасші взірці людей, яких можна собі уявити.

Купив село — Кругом села булі малі поля (ниви) селян, однакож побіч селянських нив були великі панські поля — „лани", оден лан величиною від пів фарми тутешної, до фарми, а то й більше. Або ще й ліс, що там мав велику вартість. А що за панщизняних часів „пан" був властителем навіть і людей, які були в селі, отже говорилося, що він є властителем села, що він має такето село або більше сіл. В Маковея „купити село" значить — купити панське майно — лани, ліс. — Тут для фарми була би дуже добра назва „лан", секція — 4 лани.

Романтичний — мрійливий, поетичний, принадний, що зачіпає людські почування.

Рекляма — розголос, публичне оголошення (в часописах).

Коректа — коли до друку приготовляєсь книжка, або часопис, то треба набір, чи форми, з яких відбиваєсь письмо на папері, кілька разів уважно перечитати і похибки позазначувати, щоби друкарі їх посправляли. Це зветься „коректа", отже справлювання; робити коректу — поправляти, справляти; коректовання дуже мозольна праця.

Кр. — крейцар, ґрейцар, за давніших часів в Галичині, те, що тутешне **„цент"**.

Сальон — кімната для гостей, гостинна кімната, анґ. „парлор".

Дати в коміс — поручити комусь виконання якої справи.

Рабат — опуск при купні річей.

Кольпортер — чоловік, що возить, чи носить книжки і розпродує.

Ферії — вакації, вільний від науки час.

Гієроґліфи — старинне єгипетське письмо, дуже трудне до читання.

Підплачення.

Мама: Чому ти мені, Грицю, не сказав, що цю вазу розбила виховниця?

Малий Гриць: Вона мене підплатила, щоб я цього не казав.

Мама: Та чим підплатила?

Гриць: Вона мене два дні не мила.

В театрі.

— Пане директор, в такім одягу не можу грати короля.

— Не шкодить. Скажете, що ваші піддані не платять податків.

Забагато.

— Ви слухаєте радія?

— Ні, ніколи!

— Чому?

— Любий друже, коли ви мешкаєте з сварливими сусідами, то вже хіба досить того... слухання.

Молоде подружжя.

— Слухай! Твоє печиво мені зовсім не смакує...

— Ні, то ти не маєш смаку. В куховарській книжці стоїть чорне на білому, що воно смакує знаменито.

НАД КОЛИСКОЮ.

(Пісня українки крепачки).

Спи дитя моє, ти життя моє,
Спи дитя моє красне,
Поки сонечко не запалиться,
Поки місяць не згасне! ,
Спи дитя моє, ти життя моє,
Тілько щастя і долі!
Будеш цілий вік, як той чорний віл,
У ярмі і в неволі!
Тілько губонька залепечеться,
Слаба ніженька стане,
Слаба рученька перехреститься —
Твоє горе настане!
Не підеш з дітьми, не побавишся
На мягенькім пісочку,
Не прийдеш у сад, не положишся,
Не заснеш в холодочку!...
Не з дітьми підеш — панську череду
Поженеш ти на поле...
Не пісок мягкий — стерня острая
Босі ноги поколе!...
І від сонечка не сховаєшся
За відорвану скибу...
Завялить тебе в полі сонечко,
Як ту вялую рибу!
І нераз сльоза із очей спаде
На запаляні груди,
І сльозу твою тілько Бог оден
З неба видіти буде!
Станеш хлопцем ти, станеш па-
Тобі все одна доля: [рубком,
Череда мине, прийде панщина —
І все тая ж неволя.
І що Божий день — осавула йде:
Ти вставай до роботи!...
Ти вставай, роби від неділеньки
До самої суботи...
І що Божий день — будеш досвіта
До роботи вставати;
Свою силоньку ні собі ні мені,
А панам виробляти.
А там панови не вподобався,
Писарині якому —
Ноги здибають, руки сплутають
І звезуть до прийому .
Станеш голий ти у „Присуствії",
Як родила тя мати,
І зачнуть тебе пани з дохтором
Мов коня оглядати.
І забриють лоб — і до церкви враз,
Там присягу прикажуть;
У мундир уберуть, оружжа ти дадуть,
Світ на віки завяжуть.
Поженуть тебе в чужу сторону,
І зачнуть муштрувати,
І приказ дадуть — мову рідную
На чужую зламати.
І наломишся, і забудеш ти
Свою мову рідненьку,
Спомянеш нераз не по рідному
Свою рідную неньку.
А прийде війна—зложиш голову...
Де і хто поховає,
Не згадає мир, не спитається,
Хіба Бог спамятає!...
Спи ж дитя моє, ти життя моє,
Спи дитя моє красне!
Поки світ стоїть, поки з місяцем
Враз і сонце не згасне.

(1857) **Степан Руданський.**

ПОЯСНЕННЯ ДО ВІРША:

Руданський показує в висше поданім віршу журбу матері-крепачки за тих часів, коли над українським народом тяжіла важка панщина (крепацтво). В Росії, отже і на Україні, панщину скасовано на весні 1861 року.

Осавул — наставник над робітниками панщиняками.

Ноги здибають — заложать в диби, в кайдани.

Звезуть до прийому — завезуть там, де приймають до війська.

„Присутствіє" — урядовий будинок; ті, що там урядують.

Забриють лоб — обітнуть волосся, оголять.

Муштрувати — вчити військового ремесла і поведення.

Мову рідную на чужую зламати... — Мати знає, що при російськім війську українець як вояк (салдат) мусить говорити лише московською мовою, а не тою, якої вона вчила сина і якою говорить її український нарід. І це також задає великий біль матері. — Руданський сам був з тих великих українців, що над усе любив свою мову (хоч в школі вчився тілько по московськи), й обороняв її навіть тоді, коли за те мусів терпіти.

Мир — громада, нарід; також світ.

З ЖИТТЯ ШЕВЧЕНКА

ЗНАЧІННЯ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ.

В листі до О. М. Бодянського каже Шевченко:

„Спасибі тобі ще раз за літописи, я їх уже напамять читаю, оживає моя мала душа, читаючи їх! Спасибі тобі!"

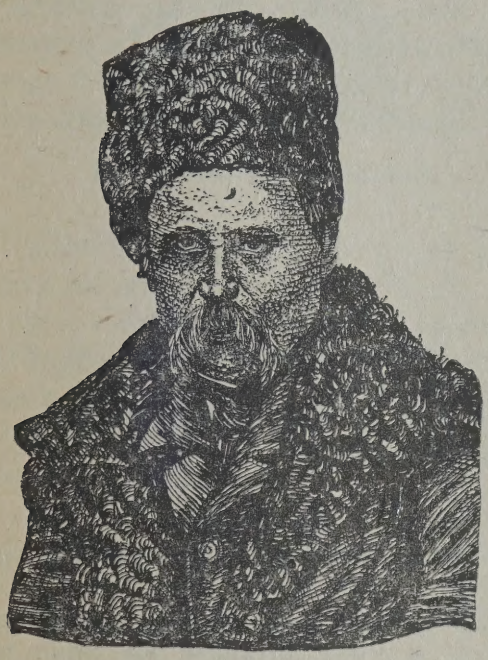

Тарас Шевченко.

Літописи, це Історія України, а Шевченко дуже одушевлявся Історією України. Знав минувшину України дуже добре, тому й сам був великим українцем; тому міг приспану Україну до нового життя пробуджувати.

„Неправда лучше правди".

Пише Шевченко з Новопетрівської кріпости до М. Лазаревського:

„Богу милий друже мій Михайле! Коротеньке, невеличке та щире письмо Твоє з 8 августа получив я 28 сентября. Довгенько таки воно летіло, та все таки, благодарить Бога, долетіло. Спасибі тобі, друже мій єдиний, і за письмо Твоє ласкаве. Спасибі Тобі і за гроші. У мене їх тепер так небагато, як у того Лазаря, що сліпці співають на ярмарках. Я сердечне рад, що ви познакомились з Семеном: добрий, щирий чоловік! Не так давно і він мені прислав 15 руб. Та бреше собі, нівроку йому: пише, що хтось передав йому послать мені. Може це і була колинебудь правда, та тепер таки стара стала, що похожа на мітольоґію (байкові оповідання), сиріч (себто) на брехню. (Шевченко думає, що Семен від себе самого прислав йому 15 рублів, але дурить Шевченка, що це ніби хтось передав через Семена Шевченкови). Це бачиш я до того веду слово, познакомившись з Семеном, і ти трохи вивчивсь в його теє... і справді, за що ти мені винен? Нізащо. (Виходить, що і Лазаревський посилаючи Шевченкови гроші, казав, що нібито він Шевченкови гроші винен, отже лише винне віддає. Тому Шевченко каже, що це брехня). Спасибі тобі, друже мій єдиний! Такая неправда лучше всякої на світі правди. Тільки ось що: коли і чим я тобі заплачу за твою братську неправду?...

Шевченко, як читач.

Шевченко, що не вчився в школах, як вчаться ті, що опісля належать до кляси „вчених", вчився ціле своє життя — заглядаючи до глибин людського життя, тай читаючи дуже багато, і це дало йому таку освіту, що він, як рівний, товаришував з тими, що в школах багато вчилися.

Змалку вже і читання й оповідання з життя захопили Тарасову душу.

„Хлопчиком малим він слухав, як сто-літний його дід у неділю розгортав „Минею" („Четі Минеї" — себто Життя Святих) і читав зібраній родині та сусідам Життя Святих і сподвижників Господніх, борців та мучеників за віру. А безпосередно по тім оповідав дід про Коліївщину, про безталанного Гонту, якого вороги так жорстоко замучили, а на якого нарід глядів, мов на свого заступника, мов на борця за хлопську справу". — Б. Лепкий. Повне вид. творів Тараса Шевченка. Том І.

Знов же Драгоманів і Щурат зазначують, що: „Шевченко від молодих літ знав і до смерти возився з Святим Письмом, а на прогнанню (на засланню) була це майже одинока лектура (матеріял для читання)". Тимто і називають його поетом-біблійцем.

Ще оден образок. Коли вертаючи з заслання Шевченко 19 вересня 1857 р. прибув до Нижнього Новгорода, його зупинили, отже пережив він тут пів року, поки дістав дозвіл їхати до Петербурга. З того часу пише він до ґрафині Толстої:

„Дякуючи моїм тутешнім другам — я засипаний книжками, і я читаю, а осінне болото (мокра погода) надиво помогло мені в тому солодкому ділі. Я прочитав усе, що тільки за цей час замітного появилося в нашій літературі. Тепер лишилися мені тільки цьогорічні журнали і я насолоджуюся ними як найсмачнішими ласощами."

Відомо, що він тоді прочитав Голос із Россії"; „Доходноє Мєсто"; „Разказ Маркела"; Краткоє історічеcкоє описаніє Нижняго Новгорода"; твори Гоголя; Курочкіна переводи з Беранже; журнали: „Русская Бесіда", „Атєчественнії Записки", „Полярную Звізду"; а з української літератури: „Богдана Хмельницького", Кулішеву „Чорну Раду", „Записки о Южной Руси", Бодянського, „О времені проісхожденія славянських племен", та ще дещо.

З наведеного вже бачимо, кілько за пів року Шевченко перечитав, а з тим кілько мусів він передумати, з кількома справами і новими думками познакомитися, кілько вражінь зазнати. Шевченко був великим читачем!

Гумор.

Героїчні жінки.

— Жінки є витреваліші на біль, ніж чоловіки.

— Хто це вам сказав, лікар?

— Ні, швець.

На фармі.

Свящ: Чого ви плачете, Василихо?

Василиха: Ай, прошу єґомосця, смерть з мого подвіря не хоче вийти... Тому місяць корова, дві неділі тому чоловік, а нині свиня здохла.

Поезія і проза.

— Що ви робите?

— Я поет.

— Поет? Но, то цей фах має теж свої добрі сторінки. Ви не мусите платити доходового податку.

В суді.

— Чи ви були разом з Петром на тій забаві?

— Був... ми оба були.

— А чи він був там дуже пяний?

— Чи був пяний? Та він був пяний до безтями. Коли я дивився на нього, то мені здавалося, що це двох сидить, а не оден. Такий був пяний, що аж мені в очах двоїлося.

ВІТРОГОН

(ОПОВІДАННЯ З ХЛОПЯЧИХ ЛІТ).

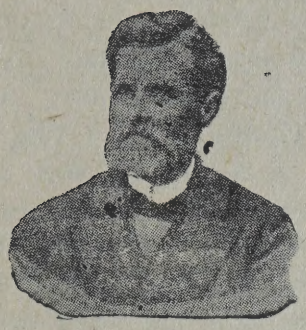

Іван Нечуй-Левицький.

Памятаю, мені було років шість або сім, як це діялось. Наша хата стояла майже край села, вся обсаджена вербами та тополями. За нею стелився до кінця села широкий вигін, де весною й літом пастушки пасли ягнята.

Дома не було мені з ким бавитись. Була в мене одна менша від мене сестра, але така вередлива та плаксива, що й гуляти з нею не було можна. Отсе почнемо гратись, я торкну її чи зачеплю, а вона й починає плакати на всю хату тай зараз біжить до матері жалітись.

Нема мені дома з ким гуляти, а гуляти, Господи, як хочеться! Так було мене й тягне на той вигін. І побігати є де на просторі і з хлопцями гарно погуляти.

Отсе було втечу з хати на вигін до хлопців, бігаємо на вперейми, граємо в довгої лози, загнуздаємось та гуляємо в коний. А обридне бігати, ідемо до річечки, що текла внизу коло вигона серед очерету та осоки. Лазимо було в лозах, понариваємо прездорові пучки ожини, наїмося, ще й позамазуємо пазухи ожиною. Прийду було до дому й сестрі принесу пригорщу ожин. А мама питають:

— Нащо ти, Васильку, замазав білу сорочку ожиною?

— Велика цяця — біла сорочка! Спробували б мама, як гарно лазити в лозах та ожину рвати!

Раз побіг я з пастушками купатися в берег. На дворі було душно. Старші пастушки покинули менших стерегти ягнята, а самі побігли зо мною до річки. Купались, ми купались, а потім вискочили з води та давай качатись по горячому піску. Один пастушок наглядів калюжу під вербами. Ми побігли до тої калюжі, пообмазувались чорною грязию. Так нам смішно, що ми всі стали такі чорні. Я знав, що мама мені за цю мазанину дали б на закуску зо дві, або зо три кислиці, але все таки обмазався увесь грязю, навіть лице й лоба обмазав.

В березі стояв човен. Хлопці повлазили в човен та давай стрибати з човна в воду на бік, де було води по пояс. Я дивився, дивився тай думаю:

— Ви стрибаєте в воду, як маленькі, а от я так скочу, як скачуть парубки з каменя, або з гати в воду.

Розігнався я з берега, перебіг по човну та плиг у воду з самісінького носа човна на глибину! Хотілось мені почванитись перед хлопцями та я й не знаю, де сміливість узялася.

Скочив я в воду; думав, буде мені по шию, але чую, що ногами дна не дістаю та все потопаю глибше. Плавати я ще не вмів тай ніхто з нас ще не вчився плавати. Я пригадав тоді

вперве, що люди топляться у воді й в мене в душі похололо. Чиркнувся я ногами об дно, чую, несе мене вода в гору. Я виринув, глянув на світ, бюся руками й ногами тай крикнув, що було сили. Але чую, я знову потопаю, знов пірнув під воду. Тягне мене на дно, неначе руками.

Вже мені дух вода забиває, вже мені важко дихати. Я роззявив рот і хотів дихнути, а вода пішла в рот і я пю її. Я зрозумів, що топлюся, що я тут сяду на дно тай не вирну більше на верх води, тут мені буде смерть. Я знов черкнувся об дно: почав борсатись у воді. Чую вода мене знов винесла на верх. Я липнув очима, побачив світ і знов крикнув. Мабуть на моє щастя саме тоді нагодилась якась молодиця, прийшла в берег плаття прати. Кинулась вона в воду, вхопила мене за чуб тай винесла на берег.

Дивлюся: пастушки стоять мов мертві, тільки очи повитріщали та роти пороззявляли. Прибіг я до дому та вже й мамі нічого не кажу про те. Але та молодиця швидко після того стрілася з мамою та розказала. Дали мені мама добрих кислиць і заборонили зовсім виходити з двору та гуляти на вигоні.

Але як тут всидіти дома, коли для мене був двір тісний. Вже я й по покрівлі лазив: і по коморі й по клуні й по стайні, вже й заглядав у голубині гнізда, але самому без хлопців було невесело. Бігав я по дворі, ганяв по садку, а мене, все бере нудьга без хлопців. Тягне мене тай тягне на вигін до товариства.

Ото раз над вечір нудився я, нудився тай думаю:

— Не видержу більше, піду крадькома до пастушків.

От і пішов я, тільки не через ворота, а через садок. Перебіг садок, виліз на тин, плигнув через тин в колючки, поколов собі ноги, набрався репяхів, як та вівця, а далі дременув на вигін, що було сили.

Біжу я, дивлюсь, ягнят не видно й пастушків нема.. А далі думаю, що пастушки пігнали ягнята на конець вигона. Прибіг я — і там нема пастушків. Я побіг шляхом попід високим житом, що вже викидало колос, а поперед мене біжить чубата посмітюха та так недалечко від мене. Мені здавалось, що вона молоденька і я її зловлю руками тай принесу сестрі на гостинець. Що добіжу до неї, то вона перелетить далі на кроків два понад самісінькою травою. Я знов за нею, а вона від мене: неначе дразниться зо мною. Біг я, біг, а посмітюхи не впіймав. Коло невеличкого мосту вона схопилася з місця і полетіла в жито.

Добіг я до мосту. Коло мосту так гарно та зелено. Під мостом дзюрчить малесенька річечка по камінцях. понад річкою зелена трава. Я побіг до річечки, вглядів камінці, кидав, кидав ними в воду, а далі задумав загатити гребельку й зробити ставок тай почванитись потім перед хлопцями: дивіться, яке я диво вчинив. Загатив я гребельку, вода спинилась, стала і почала розливатись на зелені бережки. Я проробив посеред гребельки спуст для лотоків. Оттут, думаю, поставлю млин та ще як так зробити, щоб він крутивсь і ще й борошно мололось, як у млині — ото хлопці з дива очи повитріщали б на мій млин.

Я глянув під міст, а там так чудно якось, неначе в хаті: й дві стіни по боках і стеля зверху й неначе двоє здорових дверий — одні проти дру-

гих. Я пішов під міст, ляг на мягкій траві тай задивився на струмочок, як він булькотить, переливаючи воду з камінчиків на камінчики. Я дививсь, дививсь, роздивлявсь. Так мені чудно, бо я ще з роду не був ніколи під мостом. Лежав я, пацав ногами, думав, як мій млинок буде молоти, а зпід млинка буде борошно сипатись у маленький мішочок тай не счувся, як і заснув.

Вже й сонце зайшло, а я сплю. Як прокинувся я, то вже почало на світ благословитись. Розкрив я очи тай лежу, а мені здається, що я лежу в себе дома на ліжку та чогось прокинувся в ночи чи що. Тільки глянув я на оден бік, передо мною якесь здорове вікно сіріє, таке здорове, що в него чоловік сміливо увійшов би, не схиливши голови.

— Що се таке! — думаю я, — чого се наше вікно за ніч стало таке велике?

Я чув, як батько недавно говорив, що нашу кімнату будуть розкидати та переставляти на ново.

— Може це майстри за ніч встигли вже розібрати стіну, — думаю я, лежачи.

Коли повернув я очи на другий бік — і там сіріє таке саме здорове вікно.

— Що це за оказія сталася за ніч! — думаю я.

Лапнув я під собою, щось мягке підо мною, неначе кожух; а я памятаю, що мама не стелили мені кожуха на ліжку. Дивлюсь я в гору, стеля чогось чорна, неначе саджою обмазана. То було коли не прокинусь і гляну на стелю, то вона все біла літом, а зимою сіра, а це чогось стала зовсім чорна. Ото лежу я та з просоння собі це все думаю, коли прислухаюсь, коло мене близько щось дзюрчить, неначе річечка тече по камінцях: Кап-кап, ляп-ляп, дзюр-дзюр! Зовсім річечка шумить.

— Що це за диво! — думаю я, — деж це в хаті взялась річечка та ще й неначе тече через хату близько від мого ліжка.

Вже я трохи й прочунявся та все лежу, прислухаючись, чи не заговорять десь у другій комнаті мама, чи не крикнуть десь тато. Коли чую, хтось ніби по стелі йде й бубонить. Я прислухаюсь і виразно чую: „Господи помилуй, Господи помилуй, Господи помилуй. Слава Отцю й Сину, і Святому Духу, й нині й присно й во віки віков, амінь. Отче наш, іже єси на небеси..." Це мабуть батько встав та голосно Богу молиться, бо мій панотець мав звичай вранці молитись голосно, ходячи по комнатах. Але ж, думаю я чого це він виліз на горище Богу молитися! Або може то наймит ходить по горищу та голосно Богу молиться.

— Це не тато, — думаю я собі.

Коли тут щось як загуркотить! Як затріщить стеля! Чую на свої уха, що попереду застукали кінські копита, а за ними покотився віз, а дошки в стелі аж лущать.

— Ой, Боже мій! Щож це за диво! Хтось по нашому горищу кіньми їздить! І як воно туди виїхало кіньми та возом? Ой, ще стеля завалиться тай мене вбє! — блиснула в мене думка.

Та при тому як скочу з ліжка на ноги, аж... і скакати не було куди. Вже трохи розвиднілось і до мене вернула память. Я в одну мить пригадав, що я під мостом і як я туди заліз. Тільки ніяк не міг вгадати, що тепер на дворі: чи вечір, чи ранок, чи досвіта.

— А може я отсе заночував під мостом... лежав і спав тут в ночи? — майнула в мене думка.

І чогось мені зразу стало страшно й містка і тої ночи. Як дремену я зпід моста та мерщій на горбок та на шлях. Дивлюсь — шляхом іде чоловік та як крикне:

„Дух святий при нас! Ой чорт!" — та як дремене назад! аж курява за ним піднялася. Біжить та хреститься, а я за ним біжу та кричу! Чоловік біжить і собі кричить до того чоловіка, що тільки що переїхав через місток:

— Потрівай, підожди! Дух святий з нами! Чорт зпід містка!

Чоловік спинив коні. Я біжу та кричу:

— Потрівайте, дядьку, дядьку, дядьку!

А чоловік каже:

— Еге! нечиста сила, а ще й дядьком зве. Який я тобі дядько? Нехай Бог боронить і заступить від такого небожа!

Скочив чоловік у віз, аж ноги задер у возі з переляку. Батіг свиснув. Віз покотився, лишився я сам серед шляху. Іду шляхом за возом тай плачу. Зайшов вже далеченько, бо мені неначе памороки відбило, але сльози перестали литись. Я став тай роздивляюсь, куди це я зайшов. Дорога повилася далеко-далеко між житами, а далі піднялась на гору тай сховалась в ліс. Глянув я на ту гору тай здогадався, що я йду не в село, а відходжу від нього. Я озирнувся назад і глянув на село. Село мені здалося ніби не наше, бо з цього боку я ніколи й не бачив нашого села, а коли може й бачив, то не доглядався. Дивлюся я, від шляху повертає між житами втоптана стежка просто до хат. Я повернув тою стежкою тай неначе пірнув у жита.

Іду я тою стежечкою, як у лісі. Мені нічого не видко, тільки небо синіє надо мною. Коли гляну, проти мене йде молодиця. Вгляділа мене та як крикне:

— Ой Боже мій! Дух святий з нами!

Повернула назад та як дремене! тільки жито за нею слідом зашелестіло. Вона біжить, а я й собі біжу за нею, радий, що стрів живу людину.

— Дядино! дядино! тітко! — кричу я до молодиці, а вона біжить і не оглядається. Що це за таке зо мною сталося, що мене люди жахаються та втікають від мене! Переночував під мостом та неначе й сам чортом став, коли від мене люди відхрещуються.

Вийшов я з жита, перебіг через шлях тай пішов улицею по селі. Дивлюсь, молодиця вбігла в двір тай ускочила в сіни, ще й двері за собою причинила. Я й собі пішов до того двору. Коли як вискочать з двору дві собаки та як і кинулись до мене. Я махаю руками, вони капосні от-от вхоплять мене за руки. Я з переляку видерся на тин, сиджу тай душі в собі не чую. А собаки аж на тин скачуть, готові мене досягти. На моє щастя відчинились сінешні двері й звідтіль вийшла старенька бабуся, а через поріг боязко виглянула й молодиця.

— А хто ти такий? — питає мене бабуся.

— Я Василь, — кажу я до баби, — обороніть мене від собак.

— Чий же ти, хлопче? — знов питає баба, а сама коли б тобі з місця рушила.

— Я економів, я Василь, — кажу я та плачу.

Бабуся взяла ломаку, щось пошептала, перехрестилась тай прогнала собак і зняла мене з тину.

— Ой Боже мій, як воно мене налякало! — обізвалась молодиця, — а я думала, що русалка гуляє в житі та за мною гониться.

— Чого се ти аж сюди забрив та дразниш собак досвіта? — питає мене баба.

— Та я ночував під мостом, — обзиваюсь я до баби.

— Під мостом? Отсе диво. А чого ж ти туди заліз? — питає баба.

Я розказав бабі про свою біду. Вона взяла мене за руку тай відвела до дому. Як прийшли ми до дому, вже сонечко викотилось ізза верб.

Тільки що ми увійшли в двір, десь узялись мама на ганку, прибігли до мене тай обняли мене. Я боюсь, аж трушуся, жду кислиць, а мама плачуть.

— Що це за диво якесь трапляється мені? — думаю я.

— Де ти, Ганно, його знайшла? — питають мати в баби.

— Приблукався він до нашого двору отсе вже світом, а молодиця наша вгляділа його в житі тай утекла від нього; вона думала, що то русалка гуляє в житі. Мабуть грався вчера ввечері тай переночував там, — каже баба.

— А ми тут цілісіньку ніч не спали, шукаючи його, — говорили мама з слізми на очах. — Тато з ліхтарем обійшов увесь вигін, оглядів усі рови, обійшов чагарник. Ми вже думали, чи не втопився він часом, купаючись із хлопцями й отсе з світом послали з волоком людий, щоб зайшли в тих місцях, де вони купаються та хоч витягли його з води. А я цілу ніч ні на волос не спала й очий не стуляла через отсього вітрогона.

Я слухаю, що мати розказують бабі тай постеріг, якого я клопоту задав матері та батькові. Мені стало ніяково. Я не знав, де й очи діти та вже дивився собі на ноги замазані грязею.

Подякувала мама бабі, пішла в пекарню, винесла хліб і дала бабі, а мене все за руки держить та за собою водить.

От і тато вийшов. В мене й у душі похололо. Одначе тато вийшов веселенький і тільки сказав:

— А де це ти, волоцюго, бродив цілу ніченьку, що й дома не ночував? Де ти ночував?

— Під мостом, — на силу стало в мене сили обізватись.

— Під мостом! — аж крикнули мати, а за нею наймичка й обі вони перехрестились. Батько засміявся на всю комнату.

— Чого ж ти туди заліз? — спитали в мене мати.

— Гуляв тай зайшов під місток тай заснув там, — кажу я.

Полаяв мене батько за сніданням, посміявся з мене тай заборонив мені купатись у річці. Мені було дуже ніяково. Я почував, що вчинив якусь провину, наробив клопоту мамі й татові. Після снідання я вискочив на двір, сів на ґанку, а мені все якось погано на душі. Але налинули до ґанку голуби збирати просо. Я побіг у стайню, заглянув у кошіль, дивлюсь, голуби знеслися. Я став такий радий, що зараз забув і про місток і про собаки, як усяке лихо забувається на світі.

Іван Нечуй-Левицький.

Іван-Нечуй Левицький (Семенович) — оден з передових письменників Придніпрян-

щина — родився 1837, вмер 1918 року. З його повістей: Хмари, Кайдашева Сімя, Дві московки, Микола Джеря, Бурлачка, Причепа, Старосвіцькі батюшки і матушки, Над Чорним морем і другі. З історичних нарисів: Перші київські князі, Татари й Литва на Україні, Унія і Петро Могила... Був великим знавцем відмін української мови на Придніпрянщині.

ПОЯСНЕННЯ СЛІВ В ОПОВІДАННЮ.

Деякі слова в оповіданню „Вітрогон" читачам, головно молодшим, можуть бути не добре зрозумілі, отже даємо до них пояснення.

Гуляти — мати волю і робити, що хотіти, ходити собі, говорити, забавлятися. Дехто вважає, що „гуляти" є те саме, що „танцювати", однакож воно не так. Говорять: „Прогуляв майно" — отже пропустив марнуючи час на дурницях, пиятиці і т. п. Але „гуляючи" він міг ніколи не танцювати. Ще кажуть: „Дощ, отже гуляємо" — значить: дармуємо. „Мій кінь гуляє" — дармує, нічого не робить.

Грязь, грязюка — болото.

Лоб — чоло, горішна передна часть голови.

Вигін — поле поза селом, де виганяють пасти худобу і вівці.

Покрівля, криша — дах.

Клуня — стодола, будинок, в якім зимою молотять.

Комора — будиночок, де складають хатні річи, яких не треба кожного дня; може там стояти мука, крупи, скриня з одежою, всяка посудина і др.

Тин — пліт, частокіл, паркан.

Шлях — більша дорога, що тут „гайвей".

Посмітюха, посмітюх — з роду жайворонків або горобців, зимою літає з горобчиками коло хатів і шукає поживи, де висипають сміття. Подібний трохи до горобців, але має на голові чубочок. Це гороблячий рід.

Гостинець — дарунок, який гості чужим дітям приносять. — В Галичині „гостинцем" зовуть також дорогу висипану дрібним товченим камінням.

Гребля, анґ. „дем"—широкий вал землі пересипаний через ріку, щоби зупинити воду.

Став, ставок — штучне озеро на ріці, де зупиниться воду. Вода піднесеться і порозливається по долині, отже повстає озеро — „став".

Слюзи — В гребли зоставляєсь одно місце на те, щоби туди надмір води перетікав дальше, його забудовуєсь дошками і відповідними заставками і та ціла будова звесь **„слюзи"**, по анґ. „слус", або „слюс". Правильно ну українськи кажуть **„спуск"**, бо туди спускаєсь надмір води, щоби через греблю не лилася.

Лотоки — Місце, на яке спадає вода переливаючись через заставки в слюзах, виложене в споді грубими дошками, щоби вода не вибивала ями в земли і не псувала греблі — отже те місце звесь „лотоки". Кажуть: „Вода шумить падаючи на лотоки"; „Вода на лотоках шумить".

Борошно — мука. В старій церковній мові „брашно".

Пан-отець, пані-матка — таку форму має Українська Культура для дітей, коли вони хочуть з більшою пошаною висловитися про батька і матір. — Титул „панотець" дають і священикови.

Горище — гора, під, стрих, вишка, отже місце зверху на стели.

Дядько, дядина — — В найбільшої части Українського Народу батькового і материного брата звуть „дядьком", а його жінку „дядиною". А вже менше зовуть „вуйком" та „стрийком" а їх жінок „вуйною" і „стрийною". Дядьком звуть також дідового брата, себто „дальший дядько". І чужих старших звуть дядьком і дядиною, як в других вуйком і вуйною.

Небож, небіж — син брата, або сестри, братанич, сестрінок, племінник. — **Небога** — дочка брата, чи сестри, братанка, сестрінка, племінниця.

Дременути — дати драпака, що сил бігти.

Сіни — кімната, через яку входиться до хати; хороми.

Русалки — казкові дівчата, що живуть звичайно в воді, але ночею виходять на землю.

Гратись — бавитись, забавлятись.

Чагарник, чагар — місце заросле густо корчами і низкою деревиною.

Світ — досвіток, день, світло. Кажуть: „Він встав скоро світ" — себто як почало дніти.

Волок — сітка на рибу.

В міністерстві рільництва.

Приходить коло осьмої години рано чоловік і питає, чи вже є міністер рільництва в канцелярії.

— Його ще нема — каже сторож.

— Може є його заступник.

— Нема.

— Може є заступник заступника.

— Також нема. Ще надто рано.

Похитав тоді чоловік головою та:

— От мені й міністерство рільництва! Других вчать, як орати, як сіяти, як корови доїти, а самі встають, коли вже сонце доходить до полудня. Добрі з них рільники!

ДЕ ПОХОРОНЕНІ ВЕЛИКІ УКРАЇНЦІ

Лихоліття, які переживав Український Нарід, нераз не лишали каменя на камени з того, що будувалося руками цілих поколінь і розумами багатьох великих провідників. Руйнувалися наші святині, наше добро, гинуло життя, а й самі кости наших навіть найбільших людей ворог розкидав по широкому полю.

Кілько могил розкопано! Кілько забулося, де вони були. Кілько було тих, що жили і працювали для України, але не довелося їм на Українській Землі спочити.

Святослав — син Ігоря, батько Володимира Великого, великий лицар України (942—972), згинув в боротьбі з печенігами коло Дніпрових порогів. З його голови ватажок печенігів зробив чашу на вино, а кости спочили десь з другими в невідомій могилі.

Володимир Великий — (979-1015), син Святослава, похоронений в Десятинній Церкві в Київі. Підчас руйновання Київа татарами були його кости викинені і забрані до ріжних церков. Голова спочивала в Печерській Лаврі, а нині хто знає, де вона.

Ярослав Мудрий — син Володимира Великого і Рогніди (978-1054) був мабуть похований в Софійськім Соборі в Київі, але певно не знати. Також нема вістей, де поховано багато других київських та позакиївських князів.

Не знати, де поховані сини Ростислава: **Володар Перемиський і Василько Теребовельський.**

Володимирко Галицький — (1141-1152), син Володаря, що переніс столицю до Галича й обєднав галицькі волости в одну державу, помер в Галичині і десь там спочивають його кости.

Ярослав Осьмомисл — (1153-1187), князь галицький, син Володимирка Володаревича, похоронений десь в Галичині.

Роман Великий — що злучив Волинь з Галичиною, згинув в бою з поляками під Завихостом над Вислою, і там десь знаходиться його могила.

Данило — (1202-1264), галицький король, похоронений в Холмі.

Лев — що його іменем названо місто Львів, помер, як чернець 1301 р. і похоронений або у Львові на Святоюрській горі; або в Спаському монастирі за Старим Самбором і похований мабуть в Лаврові.

Юрій — син Льва, похоронений мабуть в Володимирі Волинськім.

В соборі св. Івана в Перемишли були похоронені тамошні князі, та польський король Ягайло (Яґелло, що був перше православним), в 1412 р. забрав цей український собор, перемінив на костел, а кости похоронених там князів й епископів казав повикидати.

Згадаємо ще декого з козацької доби.

Байда Вишневецький, гетьман, згинув на турецькім гаку в Царгороді, а кости його спочили мабуть на дні моря біля Царгороду.

Косинський — орґанізатор Запорожської Січи, згинув в бою з поляками під Черкасами і там десь спочиває.

Іванови Підкові — ватажкови козаків, відрубали поляки голову у **Львові** 1578 р., а похований в підземелях Волоської церкви.

Наливайка — козацького ватажка спалили поляки в Варшаві в мідянім волі.

Петро Конашевич Сагайдачний — гетьман, вмер в Київі і похоронений в Братській церкві в Київі на Подолі.

Богдан Хмельницький — великий гетьман, похоронений був в церкві в Суботові, та його кости казав повикидати польський полководець Стефан Чарнецькі.

Іван Виговський — гетьман, розстріляний поляками 19 березня 1664 року під Корсунем, похоронений в Галичині в Скиті Манявськім.

Данило Многогрішний — гетьман, вмер на засланню на Сибірі.

Іван Мазепа — гетьман, великий оборонець волі України, спочив в монастирі св. Юрія в Ґалаці, в нинішній Румунії 1709 р.

Павло Полуботок — наказний гетьман, помер 1724 р. в Петропавловській тюрмі в Петербурзі і там похований.

Петра Кальнишевського — кошового, москалі арештували і 1776 року заслали в Соловецький монастир, де він помер 1803 р.

Можна би згадати ще чимало визначних українців, яких могили деколи відомі, а деколи невідомі цілком; деколи спочивають їх кости на рідній землі, а деколи далеко від неї. Ще додати б, що деколи ворог, а деколи і власна українська короткозорість і байдужість винна за те, що могили великих синів і дочок Народу нині невідомі. Бо не завсігди і нарід знає, яку животворчу силу мають Могили його Великих Предків.

Гумор.

В годинникаря.

Вступив хтось до годинникаря та:

— Мій годинник став, отже прошу котра тепер година.

Годинникар: От мали ви в кого питати! Бачите ж — в мене на кождім годиннику інша година.

— Дайте мені три фунти баранини.

— Баранини... Ну, нині є в мене лише свиняча баранина, а овеча буде аж завтра.

В поліції.

— Так від вас отсей чоловік хотів вкрасти годинник?

— Він! Але лише ланцюшок, бо я годинника не маю.

Горячі дні.

— Я про пиво цілком не дбаю, хіба в дуже горячі дні.

— А який день ти вважаєш дуже горячим?

— Ну, такий, коли пива захочу.

Суддя: Рішено — дістанете або десять днів, або десять долярів, отже вибирайте.

Підсудний: Волію гроші! Давайте десять долярів.

Малі фільозофи.

Івась: Грицю, я думав і не надумав, нащо ми на світі живемо.

Гриць: А ти хіба не чув в школі, що на те, щоби ми другим помагали.

Івась: Еге! Але нащо тих других на світі.

СПОСТЕРЕЖЕННЯ ГАРАСИМА ЧОРНОХЛІБА

ЧИ ВИ БАЧИЛИ ЗБІГОВИСКО.

Нераз і я і ви говоримо про збіговиско, але мабуть не всі з нас бачили дійсне збіговиско, сказати б — стопроцентове. Ви бачили таке збіговиско, як от „биґ денц", на який назїзджається найріжнороднішого матеріялу з околиці 50 до 75 миль довкруги. Але це, я сказав би, лише 99 процент збіговиска.

Так! А я, люде добрі, бачив таке збіговиско, що було 100-процентове, просто — стампід!

А стампід... Може ви і не знаєте, що воно таке. Уявіть собі, що пасеться 500 штук вашої худоби, коби здорова була. Нараз з вашого таки ліса вибігає лев, або і два, а за ними пять тигрів, сім леопардів і кілька крокодилів — і простісько летять до худоби. А ви стоїте на боці і дивитеся. І бачите ви, як худоба на хвильку позадирала голови, подивилась, а там як чкурне в перестрасі! Через збіжжа, а дальше вдарила на пліт і повалила, а дальше через город, через огірки, через капусту, через гурт индиків... Немов та лява, що з вулькану тече і все заливає, валить і нищить.

Ви кричите, що сил, жінка вибігла і кричить, діти кричать, тай сусід ваш Гринько, що йшов до вас воза позичати, також кричить, але бачите, що нема способу перестрашеної худоби спинити. Її опанував такий великий гуртовий страх, що вона нічого не чує і не бачить, крім небезпеки. Отже все по дорозі ломить, перевертає, толочить і розбиває.

Це і є вам 100-процентовий стампід!

Так тепер вам ясно, що „стампід" ріжниться від „збіговиска" тим, що в стампіді худоба тікає від небезпеки, а в збіговиску люде до чогось збігаються.

Коли вам ще ніхто не пояснював, яка ріжниця між збіговиском і стампідом, то отсе я вам пояснюю. А мені пояснив кум Павло.

Котрого це року було, треба аж жінки питати, але тямлю, що тоді дуже були зародилися в нас огірки. Тілько їх було, що самі їли, і три бочки наквасили, багато продали, багато пороздавали, а рештою свині догодовували. Всяке сотворіння огірка тоді покушало.

Якось тоді одного дня каже мені жінка:

— Гарасиме, ану повези огірки до Винніпеґу, все ж там можна більше розпродати. Коли б же й не всі продав, так дітям по вулицях пороздавай, нехай їдять на здоровля! Це ж людські діти!

Ну, порадились ми, поговорили, навибирала жінка огірків самих середних, наскладав я, кілько на віз влізлося і поїхав.

Як я до Винніпеґу їхав, це не важне. Коні поганяв, тай їхав. Хіба те, що як возив колись сметану до Винніпеґу продавати, то дорога була передпотопового виробу, а тепер вже попотопового (от вам й слово!). Тепер це вже та дорога, що нею можна 75 миль на „великий денц" їхати. А той „великий денц" тим є великий, що на нім є велике збіговиско, музики грають „барн денси" та „джитер

баґи", танцюристи виглядають на пяних, а нім розїдуться, то без бійки не обійдеться. Це вам той „биґ денц", що нинішньою дорогою на нього зїзджаються, а не тілько огірки возять.

Нічого особлившого не сталося також в Винніпеґу, коли я вїзджав, отже поїхав я відразу в ті вулиці, де як я знаю, люде огірки люблять.

Іду, розглядаюся, аж тут жінка:

— А може огірки везете?

— Везу — кажу — дуже гарні огірки!

— Я куплю, коли гарні — каже вона — ану нехай подивлюся!

Розвязав я мішок, жінка подивилася та:

— А по кілько?

Я сказав, і бачу, що жінка дуже вдоволена. Тай каже:

— Беру два мішки, отже занесіть мені до хати.

Заніс я оден, заніс другий. І шукаючи грошей почала жінка розпитувати, який в нас врожай на огірки. Нараз глянула в вікно та:

— Посидьте, я подивлюся, що там таке...

І прожогом вибігла з хати.

Подумав я, що мабуть там її дитина плаче, або щось таке, отже сиджу. Але минула довша хвиля, а жінки нема. Глянув я в вікно і бачу, що нарід біжить і біжить в одну сторону.

Думаю: „Десь горить" — і виходжу на вулицю. Глянув туди, куди люди біжать, а там при кінци вулиці народу видимо-невидимо. Всю дорогу заступили. Бачу, що діти навіть на дерева повилазили.

Значиться — подія з великих! Може в нещаснім випадку хто згинув... Аджеж не без великої причини тілько народу назбігалося. І ще майнула в мене гадка, що — може там, не дай Господи, що з дитиною оцеї жінки сталося...

Став коло коней і думаю. Нарід ніби ворушиться, а нараз починають всі бігти назад, себто сюди, де я стою. Почало кількох, а за ними рушила вся юрба. Летять що сили, хто швидший, то впред, другі за ним, а за тими дальші...

Найперше стало мені дивно, а дальше і страшно. Хоч, як знаєте, в в родині Чорнохлібів боягузів не було, але таки почало ставати мені ніяково. Вам самим ніяково було би. Думаю і не вгадаю, що це таке. Бігли люде в одну сторону — річ звичайна, але чому ж тепер назад біжать? Подивились на щось там, отже можуть спокійно розходитися.

Ще я не скінчив думки, як вони вже коло мене — і тепер я на них добре приглянувся. Молодші і більші біжать вперед, наче переганяються за незнати які гроші. За ними старші теліпаються. Якийсь може 70-літний так завзято штикульгає на палици, що наче б свої молоді літа хотів здогонити. Ціла мішанина — молоді, старі, діти, прості і каліки...

Якась молодиця біжить і тягне за собою дволітну дитину, мало руки не викрутить. Нараз дитину лишає і сама біжить. Запаска їй відчепилася і впала.

Надбігла і знакома мені жінка і тілько махнула рукою та: „Зачекайте! Зачекайте!" — і побігла за другими що сил.

Позаді цілого того збору тюпали старі та якийсь каліка, а на самім заді діти — оттак двох, або й півтора року.

Видав я всякі дива, а такого ще не бачив. І що це сталося? І чому

вони то в оден то в другий кінець вулиці бігають? Невжеж якась велика небезпека, чи що? А недармо ж!

Признаюся вам, що коли б не коні і не огірки (а їх тоді було би можна легко вкрасти), то був би і сам цілу ту громаду здоганяв. Аджеж і сам би подивився, було би що й жінці та кумови Павлови розказати. Це може таке, що й огірків не жаль, коли б пропали.

Почав я розглядатися, що там буде. Бігли люде, бігли, тай почали зупинятися і стали. Хвилинку ціла товпа стояла цілком тихо, чогось слухала, чи на щось дивилася, а там зачала ворушитися. Бачу, люди діляться на гуртки, щось руками розмахують, а за хвилину починають поволи розходитися, вже поволи то поодиноко, то по двоє, по троє вертаються.

— От таки варта було і мені там бути! — майнула в мене гадка — мабуть там щось велике було... Шкода!

Бачу, вертається і знакома жінка, тай чую вже здалека:

— А щоби йому добра не було, та щоби не було! От кальвін! А щоби ти не дочекав по світі ходити, та не дочекав!...

— А що там таке було? — питаю.

— Що? Та от людей здурив, щоби не дочекав більше дурити!

— Та хто здурив?

— Або я знаю хто, але хтось здурив.

— Та як здурив?

— Як здурив, питаєте. Та воно як глянула я в вікно, дивлюся, а люде біжать. Вибігла і я, а тут моя сусіда: „Ходіть — каже — бо там циган з циганкою по шнурі ходять, тай ще обминаються". От я й побігла. Зібрались люде, а тут нема нічого. Та хтось кже: „Це ж не тут, а на другім кінци вулиці, це хтось не прислухався, де воно має бути". От ми тоді вернулися тай біжимо туди. Прибігли і знов нема нічого. І ніхто нічого не знає. Подумайте! Як воно може так бути? Чи ґуберман може на таке позволяти?

— На що?

— Та на те, щоби можна так людей дурити?

— А щож ґуберман має робити — кажу — чи буде сам ходити вулицями та оголошувати, коли і де цигани по шнурах ходять, а де ні?

Подивилась жінка:

— Та ні — говорить — але нехай добре покарає того, що людей заводить під дурного хату. Дивіть! Біжиш, висолопивши язик, і ніщо з того!...

— Але ж дивно — кажу — що люде в такий гармідер малих дітей пускають...

Подивилась жінка здивовано:

— А то що їм станеться? — каже.

— Може щобудь статися, звичайно дитина. Хтось може потрутити, назтоптати, вдарити. Тай само може впасти.

Замахала жінка руками.

— Де, де, де! Ви думаєте, що тут діти такі, як ваші, що боїться за ворота вийти. От моїх троє, коби здорові були — Луй має сім літ, Микі пять, а Ник три — то кождого тижня в суботу, або і в неділю ходять аж до Транскони, сім миль туди, сім миль назад. І нічого їм не сталося.

— Чого ж вони туди ходять? — питаю.

— Кажете чого? Так, на ґуд тайм. Рано йдуть, а коло десятої вечером вертаються.

— І ви не боїтеся їх туди пускати?

Махнула жінка рукою знов та:

— Я рада, що з хати забираються.

А вони... Їм нічого не станеться, не бійтеся...

— То ви певно даєте їм хліба на дорогу? — питаю.

Жінка знов махнула рукою.

— Та де ж би вони хліб брали, нащо їм з хлібом носитися?

— А щож їдять?

— Що? Не бійтеся, вони вміють розстаратися. Аджеж вони йдуть за ґуд таймом...

— А те ваше, що три рочки має, також ходить? — допитуюсь.

— А вжеж, що ходить! Чого ж мало би вдома сидіти? Най привикає...

— А не боїтесь, що по дорозі може щось статися... Аджеж їздять троки, їздять автомобілі...

Жінка засміялася.

— Зараз видно, що ви з фармів — каже — зараз вас пізнати. А тут не такі люде. От мій Микі, йому пять літ буде, то колись-то бачить, що автомобілі їдуть, а поліцман став і дивиться. Отже прийшов до поліцмана тай каже: „А може ти, містер, боїшся перейти через вулицю, то я тебе переведу"... Видите, які тут діти!

Подумав я ще та:

— А всеж було би красше, коли б ви дітей тримали при хаті. Ви могли би їх чогось доброго навчити, щось оповісти, щось розказати...

Жінка видивилася на мене.

— А то за яку кару мала би я їх при хаті тримати — каже вона — за які гріхи? Досить того, що посилаю їх до школи, а там вже нехай їх вчать, чи роблять з ними, що хочуть. Там їм за те платять, а мені хто платить? Тай що я можу їх вчити, коли вони більше знають, ніж я. От мій Микі має пять літ, а вже курить, а й Ник вже до курення береться. Колись то кажу йому: „То шейм, Ницю, що ти такий малий, а вже куриш", а він мені: „То вам шейм, що вже старі, а такі дурні, що не знаєте, що добре". Бачите! Три рочки йому, а вже говорить так розумно, як старий! І де ж такого можна вже вчити. Тож Канада!

Не хотів я більше з жінкою розбалакувати, тай не було про що. Заплатила вона і я вже хотів їхати, як жінка ще:

— А скажіть там вашій жінці, що з неї добра господиня, як видно по огірках. Такі рідко бувають. А я не маю до городу щастя — то буряном так заросте, що все заглушить, або все повисихає...

— А ви не виполюєте?

— Та коли я маю час? То це, то те, як от хочби й нині, самі бачите. Хотіла вам за огірки заплатити, тай то перешкодило. І ніщо з того! Ая! А може в вас є сметана, то також привезіть, я куплю...

Вкінци я розпрощався з жінкою і поїхав решту огірків розпродувати.

Продав я огірки навіть краще, ніж сподівався, і ніж хотів би, однакож вертаючи до дому думав не про зиски, але про отте збіговиско. Зиск зиском, це мертва річ, але не те людська вартість, чи безвартість. Бо дійсна вартість на світі — думав я — то гідні, розумні і поважні люде. Були такі, що вже тисячі літ, як їх нема, а їх світ згадує тай імена їх поважає. Не їх майно, не їх гроші — бо може вони їх і не мали — але їх розум, їх характер і їх гідну працю для життя...

Вже мої були якраз повечеряли, як приїхав я до дому і застав в себе кума Павла. Жінка зараз:

— А продав?

— Продав — кажу.

— А всі?

— Та всі.

— Дітям не роздавав?

— Ні!

— А чи оплатиться ще повезти?

— А вжеж — кажу — що оплатиться, бо там жінка так тебе хвалила...

Моя жінка аж ніби відмолодла та:

— Хто хвалив? За що? Як хвалив?!...

Тут вмішався кум Павло:

— Ти і без похвали гарна — каже — тай Гарасим розкаже тобі опісля хто тебе хвалив, а я ще хочу розпитати, що там Гарасим бачив та чув інтересного. Там таки місто! Культура! Як там Гарасиме?

— Ну, не знаю, з якого кінця розказувати — почав я — бо бачив я таке, якого ніколи ще не бачив і не уявляв собі, що таке можливе... — Тут жінка:

— Кажи, кажи, Гарасиме, зараз кажи, а вже пізніше оповіш, що там якась тая жінка говорила... Я тобі пригадаю...

І почав я оповідати точно так, як вам отсе оповів про те збіговиско.

Кум Павло тілько похитував головою, слухаючи. Якже я скінчив, каже він:

— Інтересна річ, Гарасиме, дуже інтересна! Ти бачив таке, чого я так точно не бачив. Широке та глибоке те людське життя, як море. Точно, як море! І такий широкий його зміст. Ну подумай!...

І почав кум Павло розкладати:

— Глянеш на поверхню моря, а по нім плавають великі кораблі, збудовані розумами і витревалістю багатьох людей. Глянь глибше — там вже тих виробів людського розуму нема. Плавають там і цілком невинні риби, плавають людоїди. Ще глибше є інші риби, а там ще інші, вже цілком сліпі. Бо світло сонця там не доходить. А по дні моря лазять якісь там раки та повзуни.

— Таке і в людськім життю. Ая! Те, що ти бачив, це вже далека глибина, де проміні сонця дуже мало доходять. Там люде не можуть вже розріжнити, що тане, що дороге, що вартне, а що безвартне. Що яснійше блисне, за тим вони біжать, хоч це буде світло тої риби, що хоче їх пожерти.

І кум Павло поважно задумався.

— Це, Гарасиме — почав він дальше — дитячі розумові низини. Бо що в дитини важне крім витріщків? Отже й люде, коли їх розумови не давати змалку потрібної поживи, так він не росте і малим зостаріється. Дивишся: великий ростом чоловік, але розум в нього малий, діточий. І на кождім кроці бачиш такі приміри. Колись їхали европейські купці та обманщики до Африки, везли туди всякі безвартні бляшки, зеркалця, коралі і діставали за те від Африканців кусочки золота. А чому? Бо в Африканців був діточий розум.

— Ей, ей, Гарасиме — каже дальше кум Павло, встаючи з ослона — нераз я думав, коли б наш нарід так якось освідомити, щоби в нас не було тої найнизшої верстви, що циган з циганкою можуть повести її за собою. Покаже циган витрішки — от вона вже побігла. І все лишає — дім, дітей, роботу, церкву — все! Сам ти оповідав, що та казала: нехай школа її дітьми журиться. Ну, тай вулиця. Бо вона однаково виправляє дітей — як до школи, так на вулицю. Тай ще більше хвалиться тим, що її діти на вулици вміють, ніж тим, що в школі. Бо сама вона вулицю знає, а школи ні...

Було вже пізно в ніч, як кум Павло пішов од дому. А відходячи каже моїй жінці.

— Ну, вже завтра Гарасим оповість тобі, що там якась жінка про тебе говорила, а за нині мені вибачай. І того треба, що поговорили.

А жінка вслід за ним:

— Спасибіг, велике спасибіг, бо і я нині навчилася, чого не знала. Добре, що поїхав Гарасим з тими огірками!...

ПЕРЕІНАЧУВАННЯ НАЗВ.

Є в Колорейді ріка, яку еспанці назвали „Ель ріо де ляс анімас пердідас ен пурґаторіо", цебто: ріка душ погибших в чистилищи". Французи скоротили еспанську назву на свій лад і назвали „Пурґатоар". Для анґлійців це звучало на їх лад, наче б „пикет ваєр", отже називають ту ріку „Пикет Ваєр".

І можна сподіватися, що кожда з тих трох назв була завсігди дуже добра для тих, що їх вживали. Ані французам, ані анґлійцям на гадку не приходило достроюватись до еспанців.

Таке воно діється всюди, де одні люде беруть якісь назви від других. А причина лежить вчасти і в тім, що назва, яка для одного народу має також якесь окреме значіння, має відповідну тій мові форму і гладку вимову, для другого народу не має ніякого значіння, тай сама форма виглядає чудернацькою і кострубатою. Отже нарід дану назву переіначує відповідно свому виговорови і формам своєї мови. Не буде ж цілий нарід для одного чи кількох чужих слів вивчуватися чужого виговору і засмічувати свою мову чужими йому формами.

Французи виговорюють „Парі", анґлійці те саме „Перис", а українці „Париж". В Европі наукові назви, що походять з мови грецької і вимовляються дуже подібно, як в грецькій мові, а вже анґлійці вимовляють те саме цілком инакше.

Так грецьке „псіхі" (душа), наше „психе", анґлійці вимовляють „сайкі". Грецьке „псіхольоґія" (наука про душу), наше „психольоґія", в анґлійців „сайкаладжі". Грецьке „ґіоґрафія", наше „ґеоґрафія", в анґлійців „джіоґрафі". Грецьке і наше „пневмонія" (запалення легких) в анґлійців „нюмонія". І подібне йде довгим ланцюхом.

І тому ніщо дивне, коли українці в Канаді Стюартборн звуть по українськи „Штомбур", Домініон Ситі — „Мініціти", Дак Лейк — „Дуклики", Ібервил — „Бреволя", Вонду — „Вандир" і др. Зрештою коли українці беруть навіть незмінною чужу назву, то всеж ставлять її в рамці своєї граматики, де вона дістає форми, яких в іншій мові не має. Так прим. в анґлійській мові „Едмонтон" не має іншої фоми, а в нас є: Едмонтону, Едмонтонови, Едмонтоне, Едмонтоном й (в) Едмонтоні. А ще інші форми буде мати число многе.

Та вже цікавійше, що цигани мають на всі краї світа, на провінції і міста свої власні окремі циганські назви. Це зробили вони очевидно на те, щоби чужі люде не знали, про що вони якраз говорять — звідки хто прийшов і куди збирається йти. Циганам, як вандрівним людям, це придається.

На дорозі.

— Ви чого їдете лівою стороною? — кричить поліцай на фармера.

— Вибачте— я перше їхав другою стороною, але таксамо казали, що я лівою стороною їду.

У ДВА РОКИ ВЕСІЛЛЯ

Автор цего оповідання, Лука Демян, по заняттю залізничник, а позатим етноґраф (дослідник народного життя) і письменник в Карпатській України. Події, які бачимо в оповіданню, діялись в Карпатській Україні, коли наше Закарпаття було ще в Чехословаччині, отже до 1939 року. З оповідання бачимо, як тоді вже українське життя там набирало сили, як свідомі своєї справи українці щиро працювали, хоч нераз посеред труднощей, які робили їм самі несвідомі українці.

Оповідання з Карпатської України.

I.

Село Розтоку від північних вітрів обняв гордий Бескид. Через село протікає невеличка річка. Раз-у-раз вона дуркоче, клекоче, запинається по шпильчастих плитах, ховається десь під берег і з шумом далі котиться в долину.

Над річкою близь дороги стоїть біловбрана береза та згорда поглядає на свою сусідку — червону калину.

Під березою заплакана дівчина дивиться кудись, не чує, як коло неї плече в плече стає парубяга, Федір Коблук із сусіднього села Запотіччя.

— Що тут робиш, Калино?

— Дивлюсь, голубе. Дивлюсь, куди тече наша річка. Вона напевне знає куди, а я не знаю куди від тепер потече моє життя.

Гірко-прегірко заплакала й сіла на землю.

— Та що тобі? — сів коло неї Федір.

— Батько вигнав мене з дому. Хоче мене дати насилу за багатого Прокопового Василя, що відцурався свого народу, розбиває нашу кооперативу, наш хор, нашу читальню „Просвіти"... Я за того ледаща не піду, радше утоплюся... І покотилися рясні сльози по румянім дівочім личку.

— Та може це тільки розсердився няньо, але...

— Ні, ні, я знаю няня; як він скаже, то вже не попустить. Розбив мою скриню, позабирав усе... книжки порвав, образи повикидав. „На, ту маєш твою дурну „Просвіту", кричав він з гнівом і перед сусідами присягнувся, що не хоче більше за мене знати і нічого я не дістану ні за життя, ні по його смерти.

— І ти тепер така сама бідна, як і я. Добре, голубко. Не пропадаю я бідний, не пропадеш і ти.

Калина підвела голову, крізь сльози довірчиво подивилася у вічі Федорові. Якось лекше стало їй. Після цього ще довго вони сиділи при тихій розмові про дальшу їхню будучність.

II.

Пізньої ночі до хижі сусіднього села Запотіччя підійшло двоє людей. Застукали до вікна. Відчинила їм ґаздиня.

— Візьміть переночувати Калину — сказав Федір — а я прийду рано. Калина увійшла і двері зачинено.

Федір жив на другім кінці. Цілий його маєток був: здорові руки, оден угор (кобрик, морг) землі та хатчина. За кілька тижнів по приході Калини до Запотіччя, Федір з Калиною звінчалися без весілля. Федір мав трохи готових грошей, докупив дерева, підправив хатчину та прикупив корову,

а на зиму вже чотири руки заробляли хліба. В селі Запотіччю не було читальні просвітянської, тому Федір і Калина в неділі та свята збирали коло себе молодь, читали книжки, часописи, котрі діставали час-від-часу або з недалекої філії Просвіти або з ужгородської централі. Якось перед Різдвом був Федір у самім Ужгороді, зайшов до централі, дістав пєсу „Вертеп", котру з великим успіхом заграли і в себе і в сусідній Розтоці в читальні. Особливо багато замороки мала Калина. Мами ні за яку ціну не хотіли пускати своїх доньок на театральні проби і лиш з великими труднощами Калина видобувала від них дозвіл.

Селяни щиро любили Федора, шанували його молоду жінку та у всіх бідах та клопотах ходили до них за порадою.

На другий рік Федір з Калиною посадили навколо своєї хатчини пару сливок і яблунь та тішилися, як вони вже на весні покрилися буйним цвітом.

III.

Одного дня вечером, коли Федір вернувся з поля та порався на обійстю, пришкандибав до нього Гриць Паньків, кульгавий дідо. Чемно поклонився та запросився на ніч. Ішов десь з далека з відпусту до Розтоки і вже стомився так, що хотів заночувати в Запотіччю.

— Добре дідику — сказав Федір.

Почастували діда тай положили на оборіг спати. Рано подивилися, де дідо, а по ньому вже сліду не було. Він далі пошкандибав до Розтоки, хвалячи Господа Бога, що найшов такий добрий приют у Калини з Федором. Ішов собі й міркував, чого ото старий батько Калини — Микула — так зле повівся із своєю донькою. Рішив просто йти до Микули й поговорити з ним.

IV.

Микула здалека побачив, що до нього йде Грицько Паньків. Не дуже любив він таких жебрачливих калік, бо вже як з ранку, гадав собі, з жебраками заведешся, то цілий день все якесь нещастя буде траплятися.

— Славу Йсусу!

— Слава на віки! — відповів Микула. — Видко, діду, що ви десь слабо виспалися, що вже так рано рушилися.

— Ні, дякувати Богу, і вечеряти дали і переночували на свіжім сіні.

— А деж то ви спали?

— У добрих людей.

— Котрі то були такі добрі люде?

— Та Федір і Калина у Запотіччю.

Микулу трохи вразила відповідь Грицька. Хотів щось запитати, але Грицько говорив далі:

— Так, так, є добрі люде! Красненько жиють як голубята, хоч і не в великім багацтві, але і Господа не забувають і Господь їх...

— Та щож ви там бачили? — перебив Микула гордим зневажаючим голосом.

— А от що — продовжав дідо. — Повечеряв я і ліг спати на свіже сіно. Федір готовив драбини на віз, а Калина кликала його до хати на вечерю примовляючи: „Ходи миленький, сербати чирок ріденький". А він відповів: „Хоч ріденький, хоч не ріденький, коли він мені солоденький". Потім запрятав все з дровітні й пішов до хати.

— Та от що я чув Микуло — легко усміхаючись сказав Гринько.

Микула стояв задуманий і почував себе ніяково. Грицько бачив, що його слова зробили помітне враження

на Микулу і продовжав: „Ой Микуло, Микуло! Не добре ти зробив. Чи бачиш ти, що Федір то чоловік, якого рідко найти. Хоч він бідний, але багатий розумом, багатий чеснотами і любовю до свого народу, а таких людий, нам треба. Він заснував кооперативу, яка не обдирає людей, а дає добрий крам, заснував уже і читальню, щоб люде не були темні, а як чую — хоче ще заснувати і сільську касу. Великий гріх маєш, що помітуєш Федором і відрікся доньки, не ходиш до них, ані свадьби їм не справив. Ой коли б ти знав як усі їх там люблять і честують. То Божі діти!...

Тих пару слів Гринька трафили до самого серця Микули і видно було, що переламали його. Гринько пішов а в Микули вже того дня не було роботи. Він цілий день міркував собі, як би ліпше і що і в який спосіб зближитися та помиритися. Таж його все боліло серце за Калиною, лиш не хотів перед ними понизитися.

V.

Вечером вернувся Микула до дому і казав жінці напечи колачів, варити страви, бо буде велика гостина. Жінка варила, пекла разом з помічницями. Думала, що Микула хоче справляти поминки за помершими. Коли все було готово, Микула запросив до себе людей. Насходилося багато, тай музиканти прийшли. Молодь закрутилася, завертілася, понеслися співи, але все ще ніхто не знав, що то за гостина така у Микули. Перешептувалися, міркували собі, дехто хотів запитати вже самого Микулу.

Як люде всі погостилися, розказав Микула музикантам, старості і гостям, щоб рушили за ним.

Ще з більшим здивуванням, як до тепер, рушили всі зі старостою і Микулою напереді. Музиканти грають, молодь співає, а цілий похід виходить за село і направляється до Запотіччя. Прийшли до Запотіччя і стали перед хатою Федора.

Микула зняв до гори руку. Все замовкло. З хати вийшли Федір з Калиною, на перших порах ще не розуміючи, чого прийшов батько з музикою до них. Нарешті на подвіря через браму входить Микула тай говорить: — Федоре! Калина! Збирайтеся та йдіть з нами!

Федір і Калина стоять і мовчать.

— Збирайтеся, кажу, та йдіть з нами. Як перед усіми людьми я відцурався від тебе, донько моя, так тепер перед усіми людьми каюся, признаю вас за свої діти, передаю Вам цілий маєток й хочу жити з вами у нашій дідівській хижі. Хай буде проклятий той, хто посіяв і сіє між нами баламуту, хто цурається свого народу і хоче з нього щось таке робити, на чім і сам не розуміється. Ми є й були і будемо русинами-українцями, і ніякий Прокопів Василь нас не переверне.

— Ходіть на ваше весілля до Розтоки.

— Славно! Славно! — закричали всі. Правду маєте Микуло. Хай Федір з Калиною ідуть до нашого села, жиють і працюють між нами.

VI.

У Розтоці давно вже такого весілля не було. За недовгий час по свадьбі Микула записався в члени читальні „Просвіти" а на загальних зборах вибрали його до заряду.

А в рік потім вибрали Федора за старосту громади і він чесно, сумлінно й розумно управляв громадськими справами.

Лука Демян.

Перша Станиця С.Б.У.В. у Монтреалі, Кве., у пяті рокови своєї діяльності.

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ В ДАВФІНІ, МАН.

Історія Давфінської Церкви починається 1927-го року. В людей росла думка, що їм треба зорґанізувати Українську Православну Громаду, отже вкінци вдалися до Української Православної Консисторії з просьбою прислати священика.

Українська Православна Церква св. Юрія в Давфін, Ман.

Невдовзі приїхав о. Кучер, що жив в Брендоні і Богослуження було в хаті п. Т. Белзи. Опісля о. Кучер виголосив бесіду про Ріжницю між Українською Православною Церквою, а Греко-Католицькою. За тим відбулись наради з постановою заснувати тут Українську Православну Громаду. Це і сталося. Зроблено спис членів, вибрано заряд і рішено звернутись до Консисторії за священиком для сталої обслуги.

Невдовзі осівся в Давфіні о. Майба. Тепер почались на нас напади зі сторони представників католицизму. Ми

сякі і такі; нас всіляко прозивали, ворожили скорий кінець. Однакож люде слухали їх, але і до нас прислухувалися і своїм розумом розбирали справу і ставали по нашій стороні. Наша громада росла. Також люде з околиць почали запрошувати о. Майбу з Богослуженнями.

о. Іван Майба,
бувший парох Укр. Прав. Громади в Давфіні.

Другим священиком був о. Д. Лещишин. Богослуження були по хатах, деколи в хаті священика, а по Вечірни бували відчити і балачки.

Третим був о. Є. Грицина. Він вже поважно підніс справу будови церкви, а Богослуження вже були в Народнім Домі. Отже в січни 1932 року церковна громада купила дволотову площу під церкву на головній вулиці, в березни купила дошки, а 1-го травня 1933 почалась робота на церковній площі. І вже 9-го липня 1933 відбулось Богослуження в церкві, знадвору і в середині викінченій. На цім вро-

о. Д. Д. Лещишин,
бувший парох Укр. Прав. Громади в Давфіні.

чистім Богослуженню були оо. Савчук і Грицина. По Богослуженню обід з промовами.

Згадати б, що о. Грицина весь час працював при будові церкви без ви-

о. Є. Грицина,
бувший парох Укр. Прав. Громади в Давфіні.

нагородження — знак дійсної його пастирської ревности.

Четвертим був о. П. Запаринюк, 5 літ. За його побуту церква придбала потрібні річи, він здобув в околици

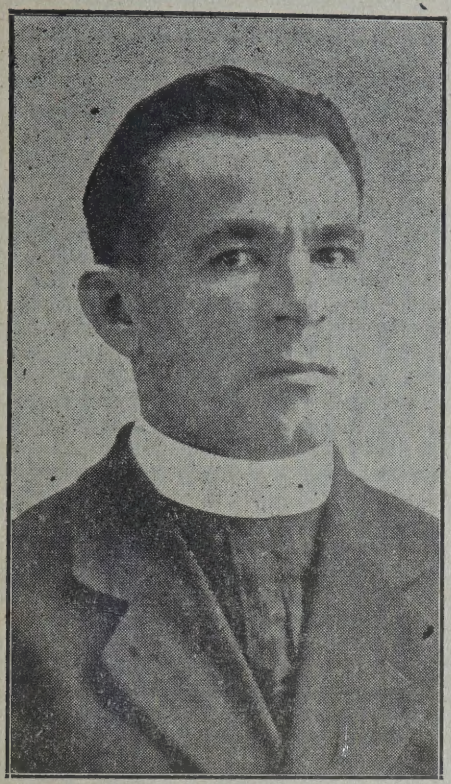

о. П. Запаринюк,
бувший парох Укр. Прав. Громади в Давфіні.

кілька громад, провадив успішно Рідну Школу, давав лекції Сумківцям. СУМК стояв дуже добре. За його побуту правилась тут також Вечірня.

Дальше пятим священиком став о. Д. Ф. Стратійчук, перебравшись з Веґревил. І тепер поле його праці поширилось відповідно вимогам і конечностям часу. Треба йому бувати на всяких дальших зібраннях — він буває, як представник громади, що має для нашого громадського життя свою вагу. Дальше бере участь в праці Народного Дому в життю Сумківської орґанізації, дає лекції. Це так загально.

Візитацій о. Владики Іоанна було в нас доси три: 1936, 1938 і 1940 р.

Принагідно бували в нас з священиків оо. Митрат Савчук, Кудрик, Дмитрів, Горбай, Ковалишин, Улян, Ґліцький і Берик.

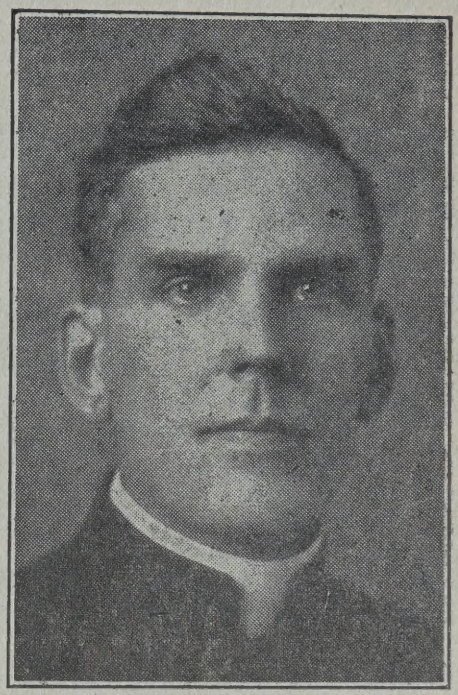

о. Д. Ф. Стратійчук,
пятий парох Укр. Прав. Громади в Давфіні.

Першими пропаґаторами нашої церковної справи були в Давфіні пп. Трендяк, Кофлей і Ґаджоса.

Головами церковної громади були пп. А. Івачевський, П. Ковтун і В. Ґродзік.

Ось так загально представляється Історія Давфінської Української Православної Громади від її заснування аж доси. Почалося з малого, але на протязі літ наша праця принесла гарні овочі. Отже віримо, що Господь і дальше буде нам помагати і наша дальша праця принесе нові здобутки.

П. Ковтун.

ОСВІТНО-КУЛЬТУРНА ПРАЦЯ.

Рік 1942-ий, це 15-ий Ювілейний Рік повстання Української Православної Громади в Давфіні, а 10-ий збудовання церковного будинку.

Українці почали поселятися в місточку Давфіні вже в початках прибування до Канади. Поселялися по фармах, а звідси дехто переходив до місточка, інші ж осідалися тут відтурною роботою і в міру своїх сил і часу — брали в ній участь.

Пізніше зявилися в Давфині українські професіоналісти: адвокат А. Вавринюк, лікар М. Потоцький, аґроном Т. Боднар; огородники Балябас, Білоус, І. Дух і Пресунька.

Крамниць є шість в українських руках, а їх властителі: пп. Ковтун, Слободян, Угрин, Стокотельний, Натарас

Українська Православна Громада св. Юрія в Давфіні.

разу. Нині є понад сто українських родин — з того майже половина належить до Української Православної Церкви, решта ж греко-католики, а кілька осіб пятьдесятників.

Свідомість українців, що осідалися в Давфіні, була пересічна, та з ходом часу одиниці, що більше читали, більше інтересувалися народними справами, свою свідомість підносили. Вони захоплювалися народно-куль-

п-на А. Слижук. В українських руках є гарна каварня під управою п. Дзядуха, дві голярні, де працюють пп. Кіщук і Кошовський, електро-технічна робітня під управою п. Шиманського, робітня направи машинерії п. Борейка, дві шевські робітні, в яких працюють пп. Ґура і Кофлей, робітня чищення одіжи під управою п. Мельника. Крім того пп. Трендяк, Прошак і Мороз, кожний з осібна, мають кім-

нати до винайму а п. Подворний дає трокову обслугу на велику скалю. На ділі в Давфіні є місця для ріжних на-

П. Ковтун,
довголітній член Церковного Заряду в Давфіні.

ших професіоналістів і фаховців, але чомусь сюди не заходять.

Тепер вернуся до загальної культурної праці.

В початках тутешні українці релігійно були греко-католиками, з Галичини. В 1913 р. побудували недорогу церкву, кілька літ по тім Народний Дім, в якім українські студенти помагали працювати. А було їх багато. В 1918 р. студенти заснували Т-во „Молода Україна" і було воно при Народнім Домі до 1929 року.

Коли в 1926 р. вийшло непорозуміння між членами і парохом, який домагався, щоби Народний Дім назвати католицьким, тоді багато членів відійшло і збудували свій Народний Дім, що є найкрасшим між Народними Домами західної Канади й осередком культурного життя українців північної части Манітоби.

Нині в нім містяться: Співацько-Драматичний Кружок, Т-во СУМК, Взаїмна Поміч, Жіноче Товариство. Також мають приміщення Недільна і Рідна Школа. В Народнім Домі відбулося багато відчитів, бо до него завсігди запрошувано ріжних визначних людей. Відбулося в нім кілька фармерських зїздів, два церковні зїзди, чотири Сумківських і два зїзди СУС. Також багато концертів, представлень, дебат, віч, дискусій, спільних обідів, вечер, базарів, товариських забав то що.

Всею тою роботою занималася вдійсности наша українська православна громада, що становить 95 відсотків членства в Народнім Домі. Багато ініціятиви і праці в згаданих підприємствах походило від українських

А. Івачевський,
довголітній член Церковного Заряду в Давфіні.

православних священиків, а львину частину виконували самі члени православної громади.

Треба підчеркнути, що є в Давфіні одиниці, які не знають втоми в громадській праці — і якраз вони, по словам Христа, є солею землі і світлом в темряві. Вони є підставою громадського життя.

На одно ще звернути треба увагу в користь тутешніх православних українців: вони навіть тоді, коли заняті були місцевими поважними справами, сповняли точно і дальші обовязки. Так прим. точно платили Дієцезіяльний Фонд, та піддержували інші загально-народні справи.

Член Громади.

СУМК, Відділ 79, в Давфіні.

Цей побіжний образець нашого життя в Давфіні показує, як і невелика числом громада може багато зробити, коли в неї є свідомість, а з нею добра воля для доброго діла. Багато тут українці зробили. Народний Дім коштував 10,000 долярів; збудували і гарно прибрали церкву. Хоч в Давфіні небагато є трохи богатших. Але не багацтво, тілько щира воля була тою силою, що працювала.

ЖИТТЯ МОЛОДІ В ДАВФІНІ.

Орґанізація Молоді в Давфіні почалася в 1918 році, коли багато молоді з Давфіну й околиці вчащало дошкіл в Давфіні. З початком 1918 р. зійшлися студенти до Народного Дому і заснували студентське Т-во „Молода Україна". Багато в нім працював адвокат Вавринюк. До передових працівників між студентами належали: Соломон, Шкварок, Склепович і

Даркович зі своєю ґрупою. Всі згадані з другими заснували 1929 р. в осени нове Т-во „Український Студентський кружок імени Івана Мазепи" і воно існувало до 1934 р. Найбільше відчитів давали в цім Т-ві адв. Вавринюк, др. Потоцький, о. Лещишин, о. Грицина й о. Запаринюк. В тім якраз часі існувала в Давфіні Нормальна Школа і в праці Т-ва брали участь всі українці, які вчащали до Нормальної Школи.

Ось параґрафи зі Статута згаданого Товариства ім. Мазепи:

„Ціллю цього Товариства є підпомагати культурний та економічний розвій українського народу. Способами до цеї роботи можуть бути: книжки, часописи, сходини і наради; відчити, просвітні курси для старших і молодіжи; плекання музично-співацької і театральної штуки. Це Т-во може орґанізувати всякі торговельно-купецькі, або економічно-господарські спілки і давати для них початок та поміч."

„Товариство може владжувати народні свята, маніфестації і всякі інші способи, якими можна піднести освіту і добробут українського народу в Канаді і других державах."

Бачимо, що товариство „Молода Україна" мало високі і далекосяглі ціли. І видно з протоколів студентських засідань, що студенти багато працювали над собою; вправлялися в даванні промов, в співі, в дебатах і в концертових виступах.

В осени 1934 р. заснувалося в Давфіні Т-во СУМК, яке і досі існує. В нім як і в Студентськім Кружку ім. Мазепи, багато працювали українські священики, учителі Рідної Школи та ще другі працівники.

Сумківці часто брали участь в ширшій роботі. Давали концерти і представлення, виступали в церковнім співі, брали участь в сумківських і народних зїздах. Сумківки вчилися гачкувати і вишивати.

Першим провідником СУМК-у в Давфіні був п. І. Юрків і вміло вів Т-во чотири роки. Опісля прийшов Орест Стратійчук, а дальше п. І. Самець. Провідницею була панна Наталка Стратійчук. Щиро працювали в Сумківськім Т-ві сестри Садовяки.

Це побіжний огляд життя і праці молодих в Давфіні в часі минулого чверть століття.

Наталка Стратійчук.

РІДНА І НЕДІЛЬНА ШКОЛА В ДАВФІНІ.

Давфінські українці памятали, що їх діти мусять знати і анґлійське і своє, отже завсігди піддержували Рідну Школу. Тому майже всі молоді люде в Давфіні з українською мовою і письмом належно обзнакомлені.

Правда — є такі, що своє, яке знають, в щоденнім життю легковажать, але є число таких, які гордяться тим що навчилися і користають з української літератури.

Учителями в Рідній Школі були пп: Цукорник (нинішній священик), Гаврачинський, Андрушко, Даркович, Юрків, о. Грицина, о. Запаринюк, панна Сліпець, пані Шептак, п. Карпяк і о. Стратійчук.

В Рідній Школі провадилася також музика і спів і виставлялись концерти.

Наука релігії в Недільній Школі провадилася від самих початків укра-

їнської православної громади. Науку провадили священики.

Робилося, кілько було можности. Однакож справу буде можна ще висше поставити, коли будуть відповідні підручники для провадження Рідних Шкіл. С.

Рідної Школи ходили діти таких родичів, які не цілком годилися з політикою тодішного пароха і його близьких.

Так створилося дві ґрупі — одні зосталися з парохом, другі почали готовитись до будови нового Народного Дому. Також створилася Українська Православна Громада.

Рідна і Недільна Школа в Давфіні, з учителем о. Д. Ф. Стратійчуком.

ПРАЦЯ ЖІНОЧОГО Т-ВА ІМ. ЛЕСІ УКРАЇНКИ В ДАВФІНІ.

Давфінські українки заснували своє „Т-во св. Ольги" 1926 року. Головною його ціллю було піддержувати Рідну Школу — і справді Рідна Школа провадилась дуже добре. Учитель п. Даркович побіч української мови вчив музики, танків, приготовляв концерти.

Та сталося, що Народний Дім відмовив місця Рідній Школі. Показалося, що це було за впливом греко-католицького пароха — через те, що до

Розбилися на дві ґрупі і жінки. Ті, що відійшли, заснували Т-во Лесі Українки — 12 серпня 1928 р. Збори до нарад отворила пані Шкварок, а вписалися до Т-ва пані: Мороз, Куфлей, Дух, Ковтун, Ґаджоса, Мофат, Любинецька, Гарасимів, Шкварок, Малкович, Маґаляс, Триндяк і Клим.

Вибрано заряд: пані Мороз, голова; пані Мофат, заст. голови; пані Шкварок, писарка: пані Ковтун, касієрка; пані Дух, Любинецька і Гара-

симів, контрольорки.

Першою справою Т-ва було знайти льокаль для Рідної Школи, що скоро зроблено і Рідна Школа дальше провадилася. Опісля Рідна Школа і Жіноче Т-во містилось в новім Народнім Домі і доси міститься.

Коли з приходом о. Лещишина головою Т-ва стала добродійка Лещишинова, почалась в Т-ві праця на ширшу скалю.

Лютня 10-го 1939 р. Т-во Лесі Українки злучилося з Централею Союзу Українок Канади. Того ж року мало перший базар в користь Народного Дому, а за тим прийшли обіди, вечерки, представлення, забави, ходили колядувати. Доходом сплачували довг Народного Дому і вели Рідну Школу.

В часі будови Української Православної Церкви Т-во поширило свою поміч на церкву і тому навіть 1931 р. переіменувало себе на Сестрицтво Святої Анни; його головою стала добр. М. Грицинова, і воно дало церкві 610 долярів. В 1933 Т-во вернулось до назви Лесі Українки.

Коли 1933 р. добр. Грицинова від-

Українське Жіноче Товариство ім. Лесі Українки в Давфіні.

їхала, головою стала пані М. Угринова — і за її проводом вишито обруси та придбано деякі річи до церкви. По ній головою стала пані Ґаджоса, що рівнож щиро працювала. Під проводом дальшої голови, пані Дух, справлено знов до церкви гарні річи. По ній головою стала пані М. Юрків.

Позатим Т-во посилало делеґаток на Народні Зїзди, помагало Інститу-

там, Соборови в Винніпеґу (коли був при нашій Церкві), Духовному Семинареви і др. Т-во має несогіршу бібліотеку.

В усій праці Т-ва моральна поміч приходила завсігди від наших українських православних священиків. А коли зробилося тілько, як взагалі зробилося, то завдяки щирости всіх що працювали і тих, що помагали.

Юстина Дух.

СКУПАРСЬКИЙ „ҐУД ТАЙМ"

Нераз читаємо, що якийсь скупар вмер майже з голоду і холоду, а в його лахах знайшли купу готових грошей, або банкову книжку, на тисячі долярів.

З того виходило би вам, що скупар цілком не знає, що це таке розкіш, або по анґлійськи „ґуд тайм".

Та милитесь, коли так думаєте.

Як раді, то послухайте, а побачите, що й скупарі мають свої „ґуд тайми".

Було це таки в нас в Канаді в тих роках, коли бушель пшениці досягав майже трох долярів.

Тодіто одному такому скупареви (тай багатьом їм!) так зародила пшениця, як оттому біблійному богачеви, який казав: „Тепер душе моя маєш на літа многі, їдж, пий і веселися"...

Отже кажу — дуже пшениця зародила...

Почав він молотити, а то сиплеться і сиплеться. Понасипав шпихлірі, які мав, а дальше возить пшеницю від машини до елеваторів.

І так одного дня возив він від ранку до вечора і майже не їв нічого, часу нема. Лише раз взяв кусень сухого хліба на віз, та зїв поганяючи, і так йому день проминув.

Коли завіз послідний віз, то вже такий голодний, що ледво на ногах стоїть. І почав він думати: чи їхати до дому і там повечеряти, чи тут чогось попоїсти?

Бився довго з думками, бо тут же треба за їжу платити, однак рішив:

— Що вже буде, то буде, але піду, куплю за пять центів пінаців і зїм! Вже всеодно!

Сказав, зробив.

І сидить він в реставрації, тії пінаци їсть, тай ще не квапиться, щоби довше ними вдоволятися.

Вкінци пінаців не стало. І знов думка: „Їхати вже, чи як?" Думав він знов, думав, а там траснув кулаком до стола, та:

— А дайно ще тих пінаців за пять центів! Як ґуд тайм, то вже нехай буде цілий ґуд тайм!

От бачите, що й скупарі свої ґуд тайми мають.

Гук заходу сонця.

Жінка, що не була ніколи поза Ню Йорком, поїхала відвідати свого свояка в бараках за Ню Йорком. А там був звичай, що завсігди при заході сонця стріляли з гармати. Отже коли жінка почула вистріл, каже в переляку:

— А що це таке?

— Це ніщо, це захід сонця — каже спокійно свояк, думаючи, що жінці буде ясно що це таке. На те жінка:

— От, от як воно! Я не знала, що сонце з таким гуком заходить. Та не диво. Живу в місті, а в місті повно гуку, тому й не чути, як сонце при заході гримає.

Золота думка.

— Хто не знає, а знає, що не знає, той дальше зайде, ніж той, що думає, що знає, а не знає, що не знає.

ДВА СИНИ

I.

Чоловік умер, двоє діток мені покинув, два сини. Треба мені заробляти, своїх діток годувати. Не справлюсь сама. Те продала, те продала — усе попродала. Важко нам убогим своє добро збувати, що воно в нас кровю обкипіло.

Збула... клопочуся, бідкаю з ночи до ночи. Ніколи гаразд і діточками втішатись...

А дітки ростуть, уже й вються коло мене і щебечуть мої соловейки.

II.

Андрійко був у мене повновидий, ясноокий; веселий був хлопчик, жвавий. Було за день добре мені впечеться своєю пустотою, а ще лучше розважить. І посварюсь, і поцілую його. Він був старшенький.

А що вже Василько — тихий, сумирний: і в хаті не чуть і на дворі не видно. Був якийсь задумливий змалку. Чи те, що він у таку тяжку годину народився, хутенько після мого чоловіка, чи таку вдачу йому Бог дав.

Андрійко село оббіжить — вернеться червоний, сміючись, пустуючи; а цей, гляди, під хатою денебудь сидіти ме: землею пересипається або зілля всяке вишукує, розкопує щось — хробачка вигребе, або метелика вловить — дивиться, думає... Гукне Андрій, він увесь іздрігнеться. А коли то було ляже в садку та цілісенький день і пролежить нерухомо, мов прислухується до чого.

— Що це задумався, сину? — спитаю.

— Який це світ великий, нене!

Ще хлопям був, приземком, а всі вже зілля знав: і як зветься, де й коли процвитає і яким цьвітом; і коли пташки у вирей відлітають і коли прилітають з вирею — усе він теє знав.

— Це йому так Бог дав! — було мені кажуть люди.

— Нехайте його — це йому так Бог дав.

III.

Ото було тими вечерами довгими осінними, як вже стомить мене робота, заберу обойко до себе на коліна та почну на добрий розум навчати — як вмію, так і навчаю...

Розказую їм і про те і про друге — толкуюся з ними. Отже мій Андрійко хутко й заскучає; так він і вариться; очи собі тре і позіхає і зітха.

— Пустіть вже, мамо! — проситься. — А скоро пустила, чого не загадає! І гомонить і пустує, поки сон і зможе. А Василько буде хоч цілісіньку ніч тую довгу зо мною сидіти, мене слухаючи та мені в очи пильнесенько дивлячись.

Поснемо. В ночи прокинешся — не спить Василько мій.

— Сину! Чому не спиш?

— Так... Не хочу! Чого, мамо, ніч темна — невидна?

— Так Бог дав дитино, що темно у ночи... — Спи! — кажу йому, спи!

Він і замовкне... Тілько довго ще неспокійно ворочається.

Було як місяць у віконце засвітить, Василько дивиться, очий не зводячи. А я від людий чула, що недобре, як на сонних дітий місяць сипле промінням — то й укриваю було їх і наказую Василькови: „Не дивись, Василечку, на місяць — не годиться!"

Він і зітхне... То вже в ряди-годи упаде така нічка, щоб він спочив тихим духом — або зовсім нема йому сну, абож сни неспокійні сняться.

Андрійко не такий. Уже зоря знялась, вже й сонечко зійшло, а він міцним сном висипається, розкидався — розгорівся... Як його з вечора трудно упорхати, так і підняти у ранці. А прокинувся він, мій пустунчик — і гуком його в хаті, аж сохи движать! Ну, бігать, гомоніть, гайнувати, аж усе піде жужмом! А само таке раде, веселе, миле!...

Та то вже, хоч жалко не жалко, а треба впинити: і пострахаєш було і покрикнеш на него...

Василько меншенький, а навчає старшого брата. Андрійко скорший був, палкий як іскра: то було тричи на день і більш посвариться з дітьми на вулиці, а то й побється за яку пустоту.

— Андрійку! — каже Василь, — а що ти невеселий?

— Бивсь, от що!

— Ото й бачиш, Андрійку, що за твою пустоту тобі й не минулось; а якби не заводивсь, то й не смуткував би тепер і не стидно б було, що тебе побито!

А Андрійко йому своє:

— І так сидіти нудно!

Та знов югне з хати — і слід загув!....

Тихий був Василько, розсудливий, хто його й на розум добрий наставляв, Господь його знає! Чи піде було, чи не піде до товариша, вже й повернувсь, вже й дома: не засидиться, не заграється ніде. Так і зріс на самоті сам із собою.

Не говіркий був, не сміливий. У кого вже він вдався такий! Андрійко то всіх дівчат у селі знає. Робить і діло, щирим серцем робить, а годинку урве собі на гуляння парубоцьке! Сейже, як до чого став, і очий не зведе і думки ні на що не зверне — уся душа його в роботі.

IV.

Діти мої, діти мої!

Пройшла в нас чутка — рекрутчина сего року буде. Як я почула, наче мене холодом обняло. Поглянула на своїх парубків: що то за хороші, за молоді, Боже мій добрий!

Одного ранку — бодай такого ніхто не оглядав — сказано мені, що на черзі Андрійко у рекрути...

— — — — — — — — — —

Збираю останне, споряжаю його... Яково то свою дитину на лихо, на біду виряжати! Хто того не знає, нехай же мене спитає!... А він то на моїх очах уже привяв... Де той погляд молодецький, де той усміх веселий!

Чи мені ж те оповідати, що не одна я ненька стара хлопцеви серденько слізми вялила? Плакали і молоді очи за ним, за його гарною вродою! Любо він пісні виспівує було ясними зорями. Голос його по усьому селу розлягається. Отже й виспівав собі дівчину любу та гарну. Літної пори, тихими та теплими ночами лежу було довго без сну — думаю та горюю, і чую було розмову їх тиху та любу... Сподівалась я невісточки як ластівочки собі на втіху... Пішла моя сподіванка слідом за рекрутами!

V.

Казано в середу брати бранців по обіді. Сиджу я та дожидаю тої години — коли вбігає мій Василько задиханий, блідий, а за ним два чоловіки в хату.

— Пані матко! спорядіть обох; пан звелів і Василя брати.

Я віри не йму їм.

— Не буде сего! таки на їх кажу. — Адже ж пан і сам людина!

— Ні, мамо, — промовив Василь, — так воно дійсно є, як вони тобі сказали

І всі мене вмовляють, а в мене серце наче завмерло: і чую, що говорять, і бачу їх, а до серця ніщо мені не доходить...

— — — — — — — — — — —

VI.

Виїзджали три тройки. Усе новобранці. За ними рід їде, провожає. Сіла й я між своїми синами, їду. Шлях мигтить; гаї та поля на очи набігають...

І так мені сталося, наче я дитина мала: не розумію нічого, не знаю, не памятаю. Тілько як гляну на дітий, то страшно стане.

Приїхали до приєму, повели їх, а ми стоїмо, ждемо. Мене мов сон хилить, та будять мене — хто плачем, хто риданням. Перших вивели моїх... Господи, Боже мій: Ти ж у нас великий, ти ж милостивий! Лучше б я у землю поховала їх обох!...

VII.

Привели мене у темну якусь хатину — землянка чи льох чи що воно таке, не скажу! Якийсь Москаль сидить: головач, розкошланий, під щотиною увесь, як іжак. Це буде їх старший, дядько...

Кланяюсь, прошу:

— Не оставте ласкою вашою, добродію, і моїх синів:

Даю йому, що змоглась, грошенят; а то полотна і на діток дещо...

— Не журись, старушка, — прохрипів, — трошка ваші синки поскучають, без того не можна на світі, а там злюбиться; молодці будуть, от як і я, приміром кажучи!

Поглянула я тоді спильна на нього: червоний, обдутий якийсь він, очи в нього якось померхли... Боже ж мій! А мої сини, мої голуби сизі! Що у них душа тепереньки свята і погляд ясний, і любі обличчя квіткою процвітають!

— — — — — — — — — — —

VIII.

Попрощалися. Провели мене діти за місто... От іще й досі, як вибереться літом на день горячий, душний, то й згадаю собі те прощання наше: от ідемо містом... позачинювані будинки, запиняні вікна скрізь: за містом соснина темна далека заступила шлях пісковатий; суне перед очима по піску рипливий віз, на небі сонце пекуче...

— — — — — — — — — — —

IX.

Зісталась я сама — самісінька, недугуючи. Ні сну мені ні відпочинку. Роблю через силу, нічого не знаю, не чую.

Минає рік і другий і пятий...

Обняла мене мов хмара чорна; тілько й світяться мені як дві зіроньки темної ночи: то дітоньки мої!

По Різдві сиджу я одного вечора, так вже у пізні лягови, пряду... На дворі заверюха, аж у вікна бє, і світло мигтить...

Коли — стук-стук! Вічиняю — Василь!

— Василечку, синочку мій! а Андрійко де?

— Нема вже, мамо, Андрія. Ляг Андрій, мамо, тай не встане вже!...

А я наче знала, я його що дня в Бога, що ночи оплакувала!... А жити б такому та жити! На виріст і на силу і на личко у батька вдався, отже за батьком і на той світ погнався! ..

— — — — — — — — — —

— Зостаріли ви, ненько!... Як вам тут жилося? нужди приняли?

— А так мені жилося: устаю — плачу, і лягаю — плачу, так мені жилося!

— Я, мамо, до вас умирати прийшов!

Придивляюсь до нього — лишенько моє!... Воно й молоде, та вже надломлене!

— Синочку мій! бодай я не діждала твого слова почути!

Отже то щира правда була, що він сказав.

Тане й тане мій Василько, як свічка. Полежав, похирів — тай на весні переставився.

Де йому й жити було! Воно й росло так, аби слава, а ті виправки та походи силу йому усю вибрали...

— Не на те народивсь, моя мати, щоб мені людий на війні тратити, — було каже. — Не для таких як я війна, і воєвник з мене не жвавий!

Як вже в тяжкому недузі лежав, то все було дума тай дума собі.

— О Боже, Боже! — заговорить, — який у тебе світ красний! А я й не наживсь у світі, а я й не навчився, я й не знаю нічого!...

І в останню годину промовив:

— Не жив я, мамо, на світі! тілько збирався жити!...

Молоде, то як косою скосило... А я зісталася!...

X.

Тілько мені й потіхи, що коли присняться мої дітки. Та все сняться вони маленькими, а парубками ніколи не присняться.

І як живі вони стоять перед душею моєю: Андрійко веселий, кучерявий, ніби по хаті бігає та гомонить, а в хаті ясно — ясно! Василько над квітками та зіллями сидить, задумався...

Прокинусь — пусто! робота дожидає; треба жити, треба діло робити, треба терпіти горенько...

Живу... Дивлюсь, як хата валиться; чую, що й сама я пилом припадаю — якось туманію, наче жива у землю входжу.

Марко Вовчок.

Марко Вовчок — це письменницьке імя Марії Вилинської (1834—1907), по першім чоловікови Марковичевої, по другому Лобач-Жученкової. Походила з української поміщицької родини, що осілась в Орлівській ґубернії, в Московщині. Вийшла замуж 1951 р. за Опанаса Марковича, члена Кирило-Методієвського Брацтва, що був в Орлі на засланню і розбудив в Вилинської любов до української мови і народу. Опісля жили вони в Чернигові, Києві і Немирові.

Перша збірка її оповідань появилася 1857, і вже здобула її славу визначної письменниці. Всіх її оповідань є кілька томів і належать вони до найкращих оповідань в українській літературі — як мовою, так гарним, теплим змістом. Дуже поважав Вилинську і Шевченко, як велику письменницю і присвятив їй оден вірш п. з. „Марку Вовчку". Оповідання її переклав на московське Турґенев, а французький перевід її „Марусі" дуже був поширився в Франції.

Вийшовши вдруге замуж жила на Кавказі, де вмерла на хуторі біля села Нальчика, 1907 року.

СТЕПАН РУДАНСЬКИЙ

(1833—1873)

Оден з українських письменників.

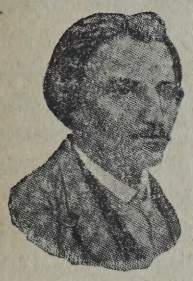

Широко відомі між українцями гумористичні вірші Руданського, однакож як мало знають, хто Руданський був, коли жив, та що придбав для Українського Народу.

А треба про нього знати! Не тільки як веселого віршописця, але як і поважного письменника; а ще дальше — як того, що журився добром свого Народу навіть тоді, коли сам гірко бідував.

Степан (Василевич) Руданський, син священика, родився в селі Хомутинцях, на Поділю 1833 року.

Вчився найперше в духовних школах в Камінци і вже в духовнім семинари 1851 р. почав писати вірші. Семинар скінчив 1855 р., але не хотів висвячуватися і пішов до медично-хірургічної (лікарської) академії в Петербурзі. З того батько був дуже невдоволений, бо хотів бачити сина священиком. Лихий був батько на Степана і за те, що той писав до батька листи не по московськи, як батько хотів, але по українськи.

В Петербурзі (в „Петрополі", як зве його Руданський) Степан дуже бідував і те бідовання описав в віршу „Студент". Батько мало помагав, бо раз, що було ще більше дітей, а друге, що не був сином вдоволений. Будучи студентом Руданський заробляв на удержання то письменницькою працею, то в часі вакацій стаючи за учителя для дітей в багатих родин.

Науку скінчив 1861 р. вже з початком сухіт. Як лікар, поселився в Ялті на Кримі, де хотів побудувати собі дім, але на таке не спромігся. Був лікарем „безсребренником" — убогим хорим ще й сам помагав, грошей від них не брав.

Оженився з простою, неосвіченою дівчиною, однакож не жив з нею щасливо — вона не розуміла його. Було троє дітей.

Вдачі був товариської, любив стародавні пісні, Шевченкового „Кобзаря" знав на память.

Нещасне родинне життя, та інші клопоти скоро підривали його здоровля і він вмер в 1873 році, проживши 40 літ.

Отже в цім 1943-ім році маємо від його народження 110, а від його смерти 70 літ.

Писав Руданський не тільки веселі вірші, але також поважні, патріотичні, історичні; переводив з чужих мов — з грецької (Гомера Іліяда), московської („Демон" Лермонтова), чеської. Як на його недовге тай важке життя, то він написав досить багато. Додати б, що своїх писань він майже не бачив друкованими, бо за його життя мало їх було надрукованих. Аж в 1895 році вийшли його твори в 7 томах у Львові. Писати зачав під впливом Шевченкового „Кобзаря".

Та щоби вповні зрозуміти, хто був Руданський, ми наводимо його лист до брата — лист з того часу, коли Руданський вчився в Петербурзі бідуючи. Цей лист, то жива картка з

Історії його життя; а дальше — це живий образ його душевного обличча.

Лист самий собою має також літературну вартість, а не тілько історичну. Його можна завсігди читати, як дорогу річ; його можна ставити перед очи молодим людям; його можна пригадувати нерозсудним батькам. В нім вже бачимо здоровий розум молодого чоловіка, бачимо його велику ідейність, хоч і серед бідування.

Лист Руданського до брата Грицька.

Петропіль 1859, VII, 5.

Коханий Грицю, милий мій брате!

Лист твій з (від) 28 марта і пять карбованців я відібрав на Страстній неділи. Не повіриш, як ти мене потішив перед святами. За тії гроші я хоч трохи підновився на весну: принаймній підновив старий жупан та шаравари, вставивши нові червоні пасмужки, та ще й на свята зостався карбованець в кишени. Спасибі тобі братику за твою щирість і вибачай, що я так довго не писав до тебе, бо я тут мало що й винен.

Спершу екзамени, а потім праця, щоб скільки небудь поправити свою долю і затримала мене аж до сього часу. Екзамени пройшов нічого (зн. не зле) і переходжу в четвертий курс. А робота іще тільки на половині: іще треба цілий місяць посидіти, щоб для слави, а хоч для кишені, а два роки ще треба пожити в поганім Петрополі (Руданський зве Петербург по українськи „Петрополем" — В).

В кінци мая відібрав я від батька 15 карбованців і дорешти опорядився: справив собі нові штани за 9 карбованців і чоботи за 3½. А решту проїв: не вмирати ж з голоду. Але скажу тобі братику: гірко мені прийшлося тих 15 карбованців — з ними разом я відібрав від батька такий лист, що й сам був нерадий. Випису тобі деякі місця — от вони:

„Мнє обідно, что ти пісал нє сам, а чрез другіх просіш денєґ, как будьто считая для сєбя унізітєльним прасіть аб етом сам... (Батьків лист був написаний по московськи, та з уваги на те, що читачам московська мова не вповні зрозуміла, ми передаємо його українською мовою. — В.).

„Мені гірко, що ти не писав сам, але через других просиш грошей, немов би ти вважав для себе зневагою просити того сам — а ще болючійше те, що ти пишеш до Александра (мабуть братови стриєчному — Олександрови Андрієвичови Руданському) письмо на моє імя і його просиш за гроші.

„Письма твої писані грубо (себто по українськи) цілком не прихиляють мене до тебе, а тільки приносять серцю біль і заставляють жалувати, що я дав тілько коштів виховуючи тебе на те тілько, щоби бачити тебе невдячним.

„Піддержування тебе на протязі трох літ в Петербурзі було причиною того, що я через вас заліз по шию в довги... а за все те я недобрий батько? Бог свідок, що я не проклинаю тебе за твою чорну невдячність, а ділюся з тобою і цим послідним куском хліба.

„Коли захочеш писати письмо, то або пиши гідно, не по малоросийськи, або лучше — нічого не пиши"...

(Дальше уваги Руданського про батьків лист):

Більше нічого не треба! Тут зачеплено і збито з болотом все, що було для мене дорогого: мою покірність називають пихою, мою правду — цьвікою (допіканням — В.), мою жалість — здирством, мою вдяку — чорною невдякою. Мало того: вони лічать мене (уважають — В.) гідним проклону і заказують мені говорити з ними моєю рідною мовою. І нехай би вже я оден читав таку ганьбу, а то її в Махнівці прочитали чужії. Що будеш робити з такими батьками?

Правда, я писав письмо до Олександра через батькові руки і до бать-

ка не писав; але я перед тим писав до нього, а він замовчав. А яке ж я маю право питати старшого, чому він не одвічає (не відповідає — В.), або другим запитом переривати йому думу?

Я писав до брата, щоб він попросив для мене грошей у тата, а самого тата не просив — але чи ж я маю право просити чого-небудь у батьків, коли я вже, як годилось добрій дитині, подякував їм своїм торішним письмом і за сіль і за хліб і за виховання?!

Своїми листами я йому ніґди не цьвікав. А в листах до братів коли часами що і сказав на батька, то правда; а що правда, то не гріх. Останніх грошей я в ціле життя своє у батьків не забирав: за то, що вони пожалували (помогли) мене два (а не три, як батько пише) роки в Петрополі, я їх пожалував два роки в Каменці (Подільськім), просидівши два роки на бурсацькім хлібі (себто був стипендистом); а то, що батько положив за прогони (гроші за дорогу до Петербурга), він положив би й так на мою виправу (щоби виховати його на священика, як батько хотів). Зрештою я не думаю, щоб у доброго батька був тілько оден холодний розлік (рахунок, обчислення) з своїми дітьми без жадного вчутя (почування): добрий батько любить і виводить дітей через те, що вони його діти, його кров, його будуче життя, а за чутям дітей не обстає, бо знає, що воно залежить не від нього, а від тих, чиє воно.

Той не батько, хто випоминає дитині всю свою трату на неї і допоминається вдяки: то скупий пожичник допоминається довгу!... Тати, тати! Ми ваші діти, а не довжники, ми завсігди маємо вас за батьків, а не за позичників — за що ж ви звете нас невдячними?!

Заказують мені мою рідну мову. Заказує батько. Але в мене був прадід і прапрадід: вони мені не заказали. Не слухає батько моєї мови — зато мене і по смерти може послухають штирнацять міліонів моїх однодумців... Батько може не любить своєї мови через те, що нею говорять у нас мужики. А ніби то в Московщині не говорять мужики по московськи? Та і чим ми лучче від мужика? — всі ми рівні і в Бога і в натури.

Оттакето брате! А щож там діється тобою? Напиши хоть кілька слів. Як можна брате, пришли мені пять карбованців до Спаса, бо на той місяць не буде вже де й позичити. Зрештою коли в тебе нема, то нічого робити: буде й так, а в сентябрі може що з Київа добуду (за свої писання). Будь здоров!

Твій брат

Степан Руданський.

Ніщо не може красше показати великої української душі вже молодого тоді студента, як наведений лист. Живе він в злиднях, в голоді й холоді, і приходиться йому вибирати: чи догоджати батькови і писати до батька по московськи, а тоді скорше дістане від батька поміч, чи служити вірно справі свого народу і бідувати? І як бачимо — він вибирає послідне.

Та „добру частку" вибрав, бо не 14, але багато більше мільйонів українців слухають Руданського уже 70 літ.

Мова, якою Руданський писав, більше подібна до галицької, бо такою на Поділю за Збручем говорять, де Руданський виховувався.

Чиста совість:

Купець: Недавний хлопець, що в мене робив недобрий був, крав. Але не дрімав ніколи. А ти хлопець добрий, тілько що за багато дрімаєш. Чому це так?

Хлопець: Це тому, що моя совість чиста.

СТУДЕНТ.

В славнім місті Петербурзі,
Недалеко від Неви
Із болота виглядає
Хата бідної вдови.
Стара хата зо вдовою
Разом вік свій віджила,
Почорнілась, похилилась
І в болото увійшла.
Увійшла по самі вікна...
В ґанку сходи до сіний,
В сінях на бік похилились
Двоє скривлених дверий.
І на право — старій бабі
Смерть підписує патент,
А на ліво — без копійки
Бється з нуждою студент.
Зима люта. Вітер свище,
Сніг по вікнах брязкотить,
Мороз душу обіймає,
Мороз тіло камінить.
А у хаті на постелі,
У сурдуті і плащу,
Сидить студент медицини
Другий місяць без борщу.
І живіт — як гріб запався,
Облізає голова...
І остатня догоряє
Його свічка лойова.
І сидить він, поглядає
На похилену стіну:
Під стіною лежить череп —
Нема й кришки тютюну.
І стіне кругом чорніє...
Тільки лазять павуки,
Тільки сумно виглядають
Із шкалубин прусаки.

С. Руданський.

Хор ім. М. Лисенка в Гемилтоні, Онт., — під управою о. Ю. Я. Цукорника.

ФІЛЬОСОФІЯ ПРО ТАЛАНИ

Чули ви, люде добрі, як в церкві про талани читається. Був — читають там — багатий чоловік, чи пан, що відїзджаючи в дорогу, роздав слугам гроші, які тоді на талани рахувалися — талан був тоді 100, чи 500 чи може 1000 нинішних долярів. Одному дав оден талан, другому два, третому пять, четвертому ще більше. Кождому відповідно до його сили.

Роздав і каже:

— Орудуйте ними, а як вернуся — то маєте дати звіт, що хто робив і що придбав.

Як там дальше було, ви знаєте, бо до церкви ходите.

Але колись ми про талани з кумом Павлом окремо говорили і я багато нового довідався.

Розуміє кум Павло, що коли Бог сотворив людей, то відразу кождому дав оден важнійший, головний талан, або два, а потім ще дрібними додав з других таланів потрошки. Це так: коли в вас є талан господарський, чи столярський, то з вас може бути добрий господар, або столяр, коли ж ні, то ще може бути хоч сякий такий швець, або кравець. А до чого талану в вас цілком нема, до того і не беріться.

Та ще більше толкував кум Павло про дуже великі талани, каже:

— Коли Господь сотворив людський загал, то треба було тому загалови окремих провідних людей в усяких життєвих справах. Цілий загал має пересічні талани для щоденного особистого життя, але для справ більших, для справ громадських, для справ загально народних треба таланів незвичайних, окремо великих.

— Отже вже в початках людського роду — говорив кум Павло — треба було людям лікарів, музикантів, будівничих, громадських провідників, провідників військових, малярів, кравців, письменників, співаків... ну, всяких...

— Отже широкий загал є пересічним широким загалом, як от ти Гарасиме, або я, з найконечнійшими для життя таланами, а декому ще окремо з того загалу, коли на світ Господь посилав, то каже:

— Ти Петре маєш бути лікарем, бо там людям лікарів треба.

— Ти Миколо музикантом!

— Ти Гриньку співаком!

— Ти Микито ґенералом!

— Ти Панасе будівничим!

— Ти Гавриле шевцем!

— Ти Дмитре ковалем!

— Ти Степане адвокатом!

— Ти Тарасе письменником!... І нехай кожний з вас орудує своїм таланом по своїй силі і можности!

— Та уяви собі Гарасиме — каже дальше кум Павло — що той давний загал був дуже діточий, несвідомий, або по вченому — дуже примітивний. Тай мусів таким бути. Ніяких інструментів не мав, заліза не мав, сокири не мав, ножа не мав, лопатки (рискаля, заступа) не мав...

Говорить кум Павло, а мій 5-літний хлопець нахилився до мене і потихенько: „Тату, коли вони всього того не мали, то чому собі не купили? Нехай би були з Ітона спровадили"... Погладив я хлопця по голові та:

„Потім скажу, а ти уважай!" — і дальше слухаємо. А кум Павло:

— А всього того було людям треба — і заліза, і ножа, і лікарства, і музиків, і шевців, і будівничих—всього! Отже ті, що мали більші талани, беруться до своєї окремої праці. В кого лікарський талан, той починає людей лічити. Є в нього до того охота, є думка, є бажання. Він то прикладає то теплого то зимного; пробує яка сила в якого зілля... Чого ніхто не робить, те він робить. Та й ще не те — бо йому такі думки приходять, що мені і тобі не прийдуть. Він душею відчуває, що ось воно так, а не інакше треба зробити. Так вже є початок лікарської штуки! Правда, нинішний лікар назвав би такого давного лікаря дурисвітом, але це таки був дійсний лікар на ті часи, батько лікарської штуки — чоловік з божим лікарським таланом. Він як вмів і як міг, так орав і сіяв лікарське зерно, а нинішний лікар жне — тай може не подякує тому, хто сіяв.

— Таке було і з іншими. Хто з таланом музичним, той куди ходить, то свище. Або натягне нитку і бренькає та роздумує, до чого би ту нитку так причепити, щоби можна бренькати, коли забагнеться. Це був початок музичної штуки.

— В кого ковальський талан, той приглядаєсь до каміння, щось міркує. А люде сміються, кажуть: „Мертвого каміння не бачив!" Та за час довідуються, а він вже витопив з того каміння такого металю, що мудру річ з нього зробиш.

— Хто вродився з таланом співака, той куди ходить, то співає. Як він там зпочатку співав, але за час вже й людям сподобалося, вже й люде від нього вчаться співати.

Або візьми того давного Тараса, що йому дав Господь талан письменника! Не пише він ще, бо не вміє, але вже роздумує, якби то людську думку записувати, як всякі події зазначувати. Робить він якісь карбигачки, колісця, вяже ґудзи, або рисує людей, гуси, кури, хмари, щоби до них привязувати все те, що нині письмом записуємо. Та на чім? Каменем на камени, опісля металевим цвяхом; або на мокрії глині робить значки, а потім ту глину сушить, або й випалює, і так переховує її, як дорогоцінний документ. Ви нині маєте папір, маєте перо, а тяжко вам спромогтися на те, щоби купити собі гарний зшиток за 25, або навіть за 50 центів і точно позаписувати, коли ви і звідки приїхали, кілько вас приїхало, з якого села, чи міста, з якого повіту і краю; кого ви там зоставили, як звався ваш батько, мати, дід, бабка, прадід; які там були дідові чи бабчині брати і сестри, їх діти... От вам живий примір. І скажіть тепер, хто письменнійший: чи ви, чи той давний з давних наш пращур, що твердшим каменем на мякшім писав, мучився, прів, часу не жалував, а все записував, що вважав важним.

— Так було з усяким таланом, з усяким людським фахом, з усяким ремеслом, яке є нині на світі...

А був в нас тоді Задорожний Федір, може про нього чували, отже питає кума Павла:

— А що ви скажете про нинішних знахорів та знахорок, що то щось примовляють, скидають вугля — чи і в них є дійсний талан?

На те кум Павло:

— Може бути! Я про них ніколи не мав лихої думки. Могли бути талани колись, можуть бути і тепер.

Аджеж чуємо: Там простий неписьменний чоловік дуже вміло складає кости, коли хто зломить руку, або ногу; там якась проста жінка-лікарка помогла в такій слабости, де вже ніхто з вчених не поміг... Всяке буває. Отже чоловіка з Божим Таланом я ніколи не зневажив. Правда, є і дурисвіти, що лише вдають талановитих людей, але хіба таких дурисвітів нема і між тими всякими фаховцями, що їх школа нині приготовляла? Знав я таких...

Ще дальше говорили ми про дітей, що в кождого з них є свій талан: одно любить працю на фармі, друге любить якесь ремесло, трете науку, четверте ще щось. Значиться — треба би кожду дитину вести в тім напрямі, куди тягне вроджена їй вдача, тоді вона була би при тій справі, для якої вона має найбільше вродженої сили.

Цілу нашу балачку закінчив кум Павло інтересним оповіданням про батька і трох синів та їх талани, отже треба і вам те оповідання переповісти, як казав кум Павло — на добраніч! Отже слухайте:

БАТЬКО І ТРИ СИНИ.

Був собі батько і мав трох синів. А батько був таки з розумних. Нераз він застановлявся, до чого в його синів є талани, але якось тяжко було точно їх означити. Знаєте — молодий за все хапаєсь. Нині йому одно подобається, завтра друге. Захотів скрипки — ви купили, а він завтра скрипку за ковальські прилади міняє.

Та — кажу — батько був розумний. Отже надумав він таке:

— Піду з синами далеко на відпуст, а в чужій стороні, між чужим світом, між чужими людьми талани моїх синів яснійше покажуться.

Сказав — зробив!

Отже вибралися вони на той відпуст... Чи до Зарваниці, чи до Гошова, чи до Чернихова, чи до Тернополя, чи до Почаєва — того я вже не знаю. Тай це не дуже важне.

Ну, йдуть вони... Вийшли на чужі поля, яких сини ще не бачили. Земля добра, майже рівна, тілько слабенькі долинки роблять її не цілком рівною.

Глянув оден син на ту землю тай:

— Тату, отсе земля! Коли б в нас така була, тай багато, а ми все засіяли б, а потім дощ, коли треба, а там тепло, а там знов дощик... А прийшли жнива — жито і пшениця, як гай! Зайдеш в жито, а воно висше тебе. Жнемо, складаємо, що ради тяжко дати. А потім хто знає кілько того зерна було би — в засіки не вміщуєсь. А як продали б, то грошей-грошей...

Слухає батько і думає:

— Це вже господарський талан. Тілько глянув, а вже знає ціну землі. Тай яка широка господарська уява!

Йдуть дальше, увійшли в ліс. І що дальше йдуть, то дерево висше, простійше, красше... Нараз звертається другий син до батька:

— Тату — каже — отсе ліс! Я такого ще не бачив. От матеріял! Що грубий, а що гладкий, а що простий! Аджеж з нього можна все зробити...

— Ну, в тебе вже інший талан — подумав батько — тобі бути ремісником, що коло дерева працює — столяром, будівничим... Ти матеріялови ціну знаєш.

Йдуть вони через той ліс дальше, аж тут починаються попри дорогу такі ями, такі яри, такі пропасти, така

западня, що аж страшно. Тай все позаростало гущавником, що зайшли б ви там, то світа не було би видно.

Довго вони йшли, а вкінци каже третий син:

— Ох, тату, це околиця! Це околиця! Дивіться: коли б хтось вкрав коні і сховав їх в тих безвістях, то ніхто їх там не знайшов би!.... І таки не знайшов би!

Глянув батько, глянули оба хлопці, а їх брат задивився в ті безвісти немов в райську країну. Очей не може відорвати — немов незнати яку красу і яке добро оглядає.

Що тоді батько подумав, можете собі уявити...

Таке було оповідання кума Павла. Всі ми засміялися, зрозумівши талан третого сина, хоч його батькови певно не було до сміху.

Після того каже моя жінка:

— Та невжеж і з такими таланами приходять люде на світ? Невжеж і таких таланів треба?

На те кум Павло:

— Думаю, що мабуть треба. Хоч би для самої ріжнородности в людських відносинах. Однакож я ще інакше думаю... Для нас це нині талан злодійський, коли заглядає за сховками і розуміє їх вартість. Але життю і сховків треба. Берімо татарські напади на наш Нарід — чи не треба було сховків? Чи не треба було такого, що добрі сховки знайшов би для своїх, тай з них татарам дав доброго прочухана? Еге! Життю треба і таких таланів, що на сховках розуміються. Певна річ, що коли пустиш такий талан самопас, то він пійде між злодіїв, бо не має деинде пійти, але дай йому гідне заняття, а він багато добра зробить. Воно таке з кожним таланом. Талан хоче працювати, хоче себе виявити, на те ж він талан. Як та вода. Прилагодь, як треба, то буде вона порушувати млини, буде давати силу фабрикам, а не дбай про ню, то тілько буде з неї користи, що час від часу буде заливати поля та людські оселі...

Пізно вже було і Задорожний почав збиратися до дому. При відході каже:

— Не жаль, Гарасиме, що я до тебе заїхав. Тепер бачу з якої печі ти хліб їсиш! Хотів би і я того хліба деколи покушати....

— Дуже радо з вами буду ним ділитися — кажу я Задорожному — приїздіть частенько.

Звертаєсь тоді Задорожний до кума Павла та:

— Щоби Господь дав вам вік Метусала, що жив 969 літ, а здоровля і силу козака запорожця! А талан вже у вас є. При таких, як ви, і ми більшими станемо. Та покищо — бувайте всі здорові і на добраніч вам, бо пізна вже пора.

Разом з Задорожним вийшов і кум Павло, бо вже справді пора була пізна, а завтра робуча днина.

Гарасим Чорнохліб.

Чому?

Управитель фірми був надто горячої вдачі й одного разу почав дуже сварити свого робітника за якусь дрібницю. Робітник хотів щось пояснити, але управитель:

— І ти маєш відвагу ще говорити? Хто управитель — ти, чи я?

— Та ви — каже той.

— Ну, коли ти не управитель, то чому говориш, як варіят?

ОЛЬГА КОБИЛЯНСЬКА

„Велика наша українська письменниця, прекрасна дочка буковинських Карпат і смерекових лісів."

Народилася Кобилянська 1865 р. в Ґурагуморі на Буковині. Батько її був урядовцем; мати походила з родини Вернерів і була дуже шляхотної вдачі, що мало вплив на характер Ольги.

Невдовзі по народженню дочки, батько переноситься до Сучави, а коли було їй 8 літ, батько перебираєсь до Кімполюнґу, де вона переживає 15 літ. І тут власне формувалася покищо її письменницька сила.

Однакож та сила не мала ще під собою певної тревалої основи. Хоч би згадати, що родина Кобилянських вживала вдома німецької мови, бо хоч батько був свідомим українцем, однакож для куска хліба числився з німецькою культурою, що мала силу на Буковині.

Скінчила Кобилянська 4 клясі нор-

мальної школи, а це лише малий крок до широкої науки. І коли з таким малим шкільним підготованням її письменицький талан серед маломіського життя не загас, то лише тому, що це був дійсний талан, який живе силою свого призначення.

Не було в Кімполюнґу ані відповідного товариства, що сприяло б розвоєви письменницької сили, ані відповідних книжок, окремо ж українських. Були головно німецькі. Не було для української душі української атмосфери.

Писати почала свої молодечі фантазії, коли було їй 14 літ, і писала по німецьки, бо рідної мови і письма як слід не знала.

Аж знакомство з Софією Окуневською і її своячкою Наталею Кобринською ввело Кобилянську в її рідний світ і поставило на ріднім ґрунті. Окуневська, що була високо освіченою дівчиною, розкрила перед Кобилянською широкий український рідний простір для життя і рідне поле для праці — і молода Ольга прилягла цілою душею до того рідного, якого передтим так не знала. Та хоч Окуневська вже в 1887 р. виїхала за границю студіювати медицину, її вплив що був до того часу, дав молодій Ользі тілько сили, що вона вже не зійшла з шляху, який перед нею добра товаришка розкрила.

Першим роком її письменницького виступу був 1887-ий рік, коли в „Зорі" появився перший її твір „Людина". А тимчасом вона вже приготовляла „Царівну".

Тепер її батько переноситься до села Димка в Серетськім повіті, отже в дуже убоге окруження для письменниці. Однакож навіть одноманітність села вийшла їй на користь, бо тут пізнала вона зблизка хліборобське життя і душу селян, а це дало їй багато матеріялу для дальшої праці.

Аж в 1891 р. переїздить родина Кобилянських до Черновець і тут письменниця знаходить освічене товариство, знаходить розумних людей, яких їй треба.

Згадати б, що рівночасно з писанням своїх творів, Кобилянська багато читає, щоби поширити свій світогляд. Окремо ж студіює основно рідну мову та Українську Історію.

Це був час, коли серед українського життя було багато людей, що підносили нові справи, нові ідеї, нові стремління. Драгоманів, Леся Українка, Грінченко, Коцюбинський, Франко і другі, отже весь той новий рух захопляв і Кобилянську і давав їй теми до писання.

Не без того, що в початках письменницька праця Кобилянської була важка, поки вона не переборола всіх труднощей. Однакож не опустила рук, не зневірилася, аж поки почула під ногами твердий письменницький ґрунт. Віра, що впертою працею вона вповні досягне того, чого хоче, принесла їй величну перемогу.

І нині Кобилянська стоїть в першім ряді і на найповажнішім місци між українськими письменницями і письменниками.

Основа творів Кобилянської в першій мірі духова — вона заглиблюєсь в далеко заховані тайни людської душі, вона розмотує золоті нитки людських почувань, вона малює образи ріжнобарвними красками ніжної весни і врожайного літа.

В життю була скромна, маломовна, поважна. Доля Українського Народу була її повсякчасною журбою.

Прожила коло 75 літ. Покищо точної дати її смерти не маємо.

Згадати б ще з її творів хоч деякі, а вони вже більше наглядно покажуть, чим була Кобилянська. Отже числімо: Людина — Царівна — Земля — Мелянхолійний валець — Природа — Битва — За ситуаціями — Некультурна — В неділю рано зілля копала — Через кладку — Апостол черні. Це більші твори.

З дрібнійших: Жебрачка — Банк рустикальний — Мужик — Час — Він і вона — Мати Божа.

А крім тих є ще інші, яких тут не згадуємо.

Все те показує, що Кобилянська була великою робітницею і придбала свому народові чимало культурного добра, чим заслужила на те, щоби її імя знали і з пошаною споминали дальші і дальші українські покоління.

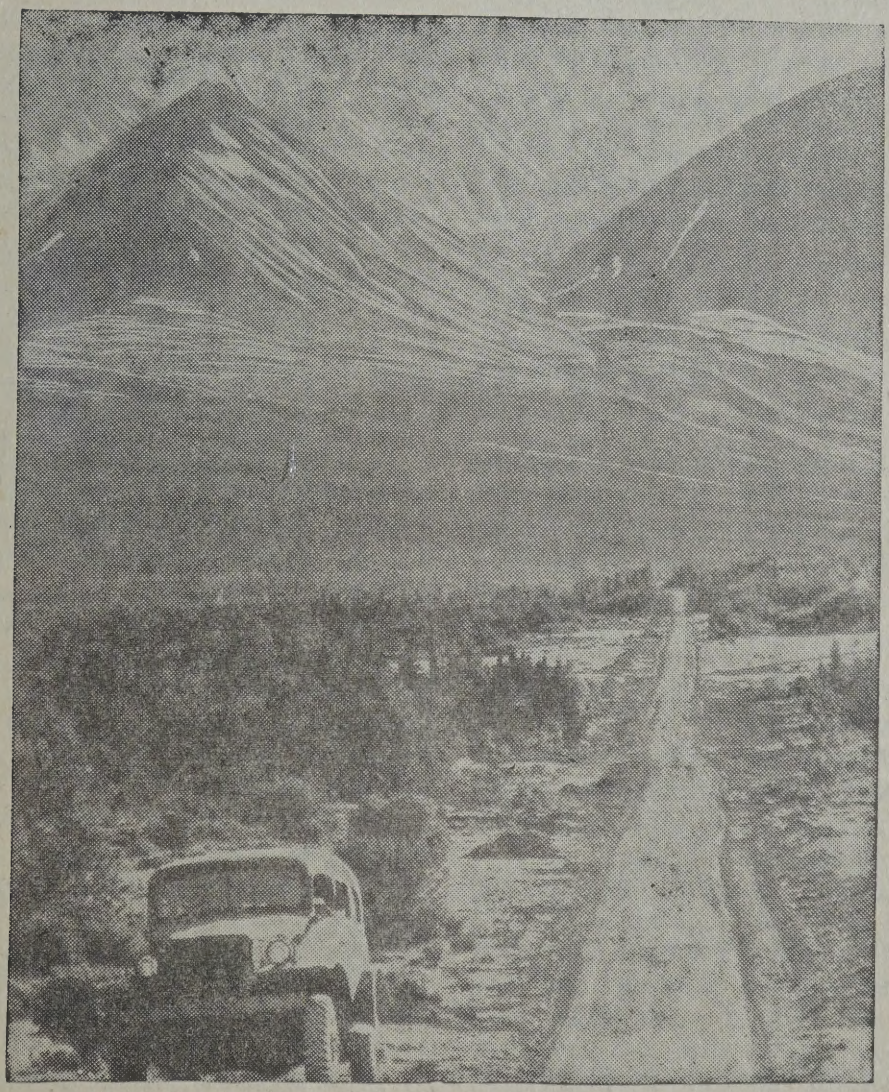

Дорога до Аляски через Канаду.

Щоби Аляска могла мати для Стейтів, а посередно і для Канади, оборонне значіння, Стейтам треба через Канаду до Аляски мати дорогу. І таку дорогу почали Стейти 1942 року через західну Канаду робити, як бачимо на образку. До кінця 1942 року дорога мала бути скінчена.

ДОЛЯ ПИСЬМЕННИКІВ.

Письменники звичайно не бувають видавцями книжок. Вони пишуть і продають свої твори видавцям книжок, або часописів.

Там, де нарід дуже свідомий, отже багато читає, є багаті видавництва, які платять багато письменникам. — Ось кілька примірів:

Французький письменник Доде дістав за свій твір „Сафо" коло 200,000 долярів; Віктор Гіґо дістав за „Нуждарів" коло 100,000; Стівенсон за кожду колюмну твору „Остров скарбів" дістав 5 долярів; Короленко за оповідання поміщувані в „Новому Времені" діставав 12,000 рублів на рік.

Та річ не в грошах, але в тім, що маючи гроші, може письменник владити своє життя так, що весь можливий час може він посвятити на письменницьку працю, отже може зробити багато та добре. Твори, які він напише, мають для дальшого життя народу вартість не соток тисяч грошей, але мільйонів — вони можуть бути розумовим хлібом для багатьох поколінь і народів.

Однакож в народів мало свідомих письменники тяжко бідують і тому не можуть стати великими письменниками. Оскілько більше чоловік мусить журитися прожитком, остілько менше часу й уваги він може дати на розумову працю. Не помагає йому нарід і він для народу не зробить тілько, кілько міг би зробити.

Всякі відомости.

— Пересічна глибина Атлянтійського океану около 16,000 стіп.

— Людське серце вдаряє на мінуту около 72 рази, в слоня 30 разів, в коня 40, в собаки коло 90, в крілика понад 150, а в миші коло 700 ударів на мінуту.

— Цукор знаходиться в соку майже 200 родів рослин.

— Хльороформ, яким присипляють чоловіка перед операцією, винайшов Ґутрі 1831 р., а при операціях почали його вживати 1847.

— Найбільше жерело на світі є в полудневo-західній стороні стейту Мізурі, в Зєдинених Державах. Отвір, яким вода з землі на верх витікає, має в промірі 85 стіп, а сила води така велика, що чоловік там не може втонути. Мільйони ґальонів води витікає з нього денно.

— Найтаншим коштом проживають в Китаю. Причина в якости поживи — їдять там головно риж, рибу, городину й овочі, а все те дуже там дешеве.

— Папір роблять головно з дерева, однакож можна його робити з чого небудь. А таксамо з паперу, додаючи всяких домішок, можна ріжні річи виробляти. І так:

Роблять колеса, роблять шини, кінські підкови, байсиклі, дахівки, водні проводи, телеґафічні стовпи порожні в середині. В Японії роблять папірову одежу, парасолі, ручники, штучну шкіру.

— Число родів деяких сотворінь: всіх сотворінь, яких молоді ссуть молоко, є на світі 7,000; птахів 20,000 ріжних родів; крокодилів і черепах 300 родів; ящірок 3,300; вужів 2,400; жабів 200; риб 12,000; водних ящірок 200 родів — разом 47,200 ріжних родів.

— Скорість світла обчисляють на 200,000 миль на секунду, отже світло летить оден мільйон разів скорше, ніж гарматна куля. Від сонця летить світло до землі 8 мінут і 8 секунд А від деяких звізд світло летить до землі тисячі, а то й мільйони літ.

МАРКІЯН ШАШКЕВИЧ

1811—1843

В цім 1943-ім році маємо сто літ від смерти великого сина Галицької Землі — Маркіяна Шашкевича.

Щоби зрозуміти, чим Маркіян був, треба переглянути частину Історії України і той стан, в якім галицькі українці в часі Маркіяна знаходилися.

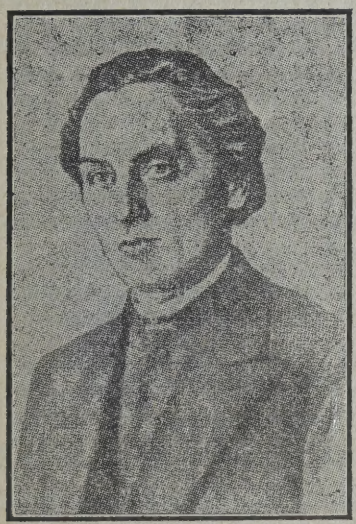

Маркіян Шашкевич.

По першім поділі Польщі 1772 р. прийшла Галичина з під Польщі під Австрію. По кількасотлітнім пановання Польщі прийшли українці під Австрію як нещасні жебраки.

Колись українська земля сягала аж під Ряшів; українські села були кругом Кракова. Зчасом багато українського населення спольщено. Багаті українські родини опинились між поляками. Духовенство було темне і бідне. Міщанство, позбавлене всіх прав, зубожіло. А селяне в панщизняній неволи. Не стало по містах і селах шкіл, які колись були, занепала українська освіта і ремесло.

З інтеліґенції було лише духовенство, однакож висше духовенство було ополячене, або само походило з поляків, а низше темне і прибите, бо і його гнали на панщину, як і селянина. Українську Церкву довели до такої нужди, що вона більше подобала на ту стайню, де родився Христос, ніж на Церкву. Її звали синаґоґою, а то й винаймали жидам.

Аж під Австрією почало українцям розвиднюватися. Йосиф II, щоби вкоротити силу шляхти, 1781 р. обмежує панщизняні права шляхти. В 1783 р. засновує в Львові „руський" духовний семинар; в 1787 р. заводить „руські" виклади на університеті. Щоби піднести нарід, то треба найперше піднести його провідничу верству.

Та Йосиф вмер скоро і його заходи скінчилися. Дальші пануючі стали по стороні шляхти, отже аж до 1848 р. українцям не було полекші. Згадати, що справу шкіл в Галичині віддав австрійський уряд 1805 р. під нагляд латинської консисторії. Було таке, що коли митроп. Михайло Левицький домагався 1816 р., щоби в сельських школах, де вони були, завести українську мову в науці, то уряд висловив бажання, щоби всюди вчили тілько по польськи, щоби українці ввели в себе латинську азбуку і щоби церковні книжки перевести на польську мову.

Під Австрією українське духовенство шкільною освітою підносилося, однакож не знало, де і з ким йому в життю стояти. Тай не диво, бо і тепер воно з усіх сторін чуло лише насміхи з усього, що українське.

Висші духовні, крім еп. Білянського, говорили, урядували і писали лише по польськи. Консисторські греко-католицькі крилошани писали лише по польськи, німецьки і латинськи. Українських професорів переслідували, а богословів звали „алилуйками". Навіть по селах деякі священики по польськи проповідували, а деякі з них мали Службу Божу написану латинкою.

Правда, були одиниці, що бачили лихо і раді були його зупинити, та не знаходили відповідного способу. Отже здавалося, що українство в Галичині не то гине, але вже загинуло. Що іскри, які ще є, скоро загаснуть і все скінчиться.

Але не так воно було. Українська душа жила і тілько треба було заговорити до неї її власною мовою, щоби вона піднялася до повного життя.

І тим, що до неї так заговорив, був Маркіян Шашкевич зі своїми товаришами.

Родився Маркіян Шашкевич 1811 р. в Підлисю, Золочівського повіту в Галичині, де його батько був священиком.

Вчився в Золочеві, в Бережанах, а в духовнім семинари у Львові.

За малу провину проганяють його з семинаря і тут початок його бідування, яке підорвало його здоровля, але піднесло його духа.

Довелося йому тепер тяжко здобувати кусень хліба, поки знов міг вступити до семинара. І в тім часі він багато читає і знакомиться з життям народів, що якраз тоді добивалися волі. І зрозумів Маркіян, що такої волі треба і його народови.

Крім того читає він тоді збірники українських пісень, що наперекір австрійській забороні з 1822 року дістаються з Придніпрянщини до Галичини. І вони ще ясніше показали Маркіянови, що нарід може піднестися і набрати сили лише тоді, коли буде сильно стояти на своїм культурнім ґрунті, коли буде дорожити своєю мовою, як цінним скарбом, без якого нарід не може бути народом.

Тому не диво, що в часі, коли польська мова готовилась залити українське життя, Маркіян виступає з закликом:

Руська мати нас родила,
Руська мати нас повила,
Руська мати нас любила —
Чому ж мова єй не мила?
Чом ся нев встидати маєм?
Чом чужую полюбляєм?

Маркіян читає твори Котляревського, Квітки, читає Збірники народних пісень, отже бачить, що Український Нарід є і поза Галичиною, що українці мають великі культурні скарби — свою мову, звичаї, Історію. І його уява летить гень далеко:

Нині думка йде сумненько,
Темним лісом гомонить,
За Дунай, за Дніпр тужненько
Згадка журна лиш летить.

Він в „Бандуристі" вяже Галичину з Придніпрянщиною, карпатський Бескид з степами і Дніпром:

. . . і вдарив сильнійше...
І стали греміти та бескидським
громом,
І стали шуміти та степовим
шумом;
То знов закипіли, як води старого
Отця-словутиці...

Отець-словутиця — це Дніпро.

Посилаючи Миколі Устияновичеви українські пісні, пише Маркіян:

Аж мило згадати, як то серце
бється,
Коли з України руская пісенька
Так мило-солодко коло серця
веться,
Як коло милого дівка русявенька...

Він вірить, що українське слово звяже Галичину з Придніпрянщиною:

Як при Чорнім морі себе заквітчає,
В степах на просторі весело заграє,
Як в водах — в Дніпрі змиєсь,
прибереся,
Легеньким крильцем на Дністр
занесеся...
І буде літати і буде співати
І о руській славі скрізь світу
казати.

Перед його очима стоїть українська бувальщина — славна Українська Історія, що оповідає:

Про давні літа, про давні часи,
Як слава гула світом вокруги:
Про руских батьків, боярів, князів,
Про гетьманів козаків.

Так говорить Маркіян тоді, коли майже ціла свідомійша верства українців по українськи не думала. Коли батьки і діди кланяються чужим богам, тоді підносить голос молодий син і каже, що треба вернутися до свого Бога, йому одному кланятися і йому одному служити, коли маємо бути гідними людьми і славним Народом.

Коли знов приняли Маркіяна до семинаря, починає він працю між молодими. За його впливом видають українські богослови 1833 р. збірничок поезій „Син Руси" з покликами до ідейної праці для свого народу. Він засновує кружок, в якім найбільше визначалися побіч Маркіяна — Яків Головацький та Іван Вагилевич. Члени кружка врочисто обовязуються працювати ціле життя для свого народу.

Вірш Маркіяна „Голос Галичан", що появився друком 1835 р., **був першим віршем в Галичині написаним живою українською мовою.** Молодіж ним дуже захопилась. Це ж українська душа до українських душ говорила!

Прийшла друга несподіванка: в 1836 р. **Маркіян виголосив першу українську бесіду в семинари** — в присутности богословів, духовної старшини і поважних гостей. Нечувана доси відвага і від тоді багато з молодих закидають польську мову і говорять між собою вже лише по українськи.

Того самого року українська праця пішла дальше — **в трох львівських церквах Маркіян і за його спонукою Микола Устиянович та Юліян Величковський виголосили проповіди живою українською мовою.** Це була нечувана доси річ.

В 1836 р. писаним словом **виступає Маркіян проти плянового введення латинської азбуки.** Хоче видавати український часопис, але духовна власть не доволяє. Тоді приготовив з другими книжку п .з. „Зоря", але знов греко-католицькі власти її виданню спротивилися. За забороною прийшла ревізія і нагляд поліції. Але це Маркіяна не зневірило.

Тепер Маркіян з Головацьким і Вагилевичем видають на Угорщині книжку **„Русалка Дністровая"** в 1837 році. **Це була перша книжка видана Галичанами для Галичан живою народною мовою.**

Надрукували 1000 книжок і з того 100 вислали до Відня, а 900 до Львова. Але в Львові її сконфіскували і в

консисторськім арешті лежало 900 книжок до 1848 року. Розійшлося лише 100 примірників з Відня.

Маркіяна і товаришів вважали небезпечними, брали їх на допити — і то поліція, то греко-католицька Консисторія. За щож? За те, що вони хочуть привернути до життя нарід, який дехто вважає мертвим; за те, що пишуть мовою того ж народу, нехтуючи панську польську мову; за те, що підносили того селянина, якого так любо було ворогам топтати.

Отже прийшли переслідування. Маркіянови дають найгірші парохії. Дотого ж його здоровля зачало підупадати — хоч він і тоді не покидає праці для свого народу, пише, клопочеться, журиться...

При такій праці і серед нужди він вмирає 1843 року, в Новосілках Ліських, Каменецького повіту в Галичині. А в 50-ту річницю його тлінні останки величаво перевозять українці до Львова і складають на Личаківськім кладовищи.

Переслідування державного і церковного уряду позастрашували багатьох і на довший час спинили почату Маркіяном працю. Однакож не вбили її. Вона ждала відповідних обставин, щоби знов виявити свою силу — і виявила так, що вже ніхто не спинив її руху.

Сто літ якраз тепер, як закінчив своє коротке, але цінне життя Маркіян Шашкевич, проживши всего ледво 33 роки, однакож його праця живе і буде вічно жити. Вона показує нинішним і дальшим поколінням, яким шляхом мусить народ йти, щоби здобув розум, повагу і силу; показує, чим є для народу його провідники, чим є їх праця, а тимсамим з яким довірям і пошаною народ повинен до своїх провідників ставитися. А ще дальше показує, що провіднича праця є важкою працею, якої сучасні дуже часто не розуміють — і доперва будучність виявляє, що той, якого його сучасники переслідували, або й замучили, був великим Божим Пророком, післаним для проводу Народови.

З РУСЛАНОВИХ ПСАЛМІВ.

I.

Віра серця мого, як Бескид, твердо постановилась на любови.

Смуток твій знидіє, а радість сліди його позмітає, а сумна північ буде ниним полуднем;

І звеселишся — а око твоє заблищить зірничкою в бурній пітьмі життя твого;

І огорнешся зоревою свитою тихомиря, і линяєть над тобою Милость Божая,

Бо надія із серця твого не втекла — БО ХТО ЯКО БОГ?...

II.

Сполошиш ми долю і проженеш щастя,

День ми споморочиш і світ ми западе;

Нуждов мя вдариш і нашлеш ми злидні; світ ми спустіє і йме ворогувати;

Знидіє радость і плач мя огорне;

Туга ми ранком, а вечером журба;

І ніч ми несонна і горювання з сонцем...

Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш:

А не возьмеш милости і віри не возьмеш;

А не видреш любови і віри не видреш —

БО РУСЬКЕ МИ СЕРЦЕ ТАЙ ВІРА РУСЬКА!

Маркіян Шашкевич.

ЩОБИ ДРУГИМ ТАКЕ НЕ СТАЛОСЯ.

Це, що оповідаю, велика історична подія, а не щобудь І людей тих знав, поки були живі, а хто живий, того і нині знаю. Отже уважайте, що це за подія.

В одній українській околиці є анґлієць, назвімо його Джимом, що добре по українськи говорить. І ще не те, бо він по українськи і співає і колядує. Був такий рік, що він з українськими колядниками ходив колядувати.

А вже після того, як колядував, став він в тій околиці свого роду поліцаєм, чи щось таке.

Знов же, уявіть собі, жив в тім окрузі чоловік, назвімо його Гриньком. Жив собі, як от ми з вами живемо, та одно було в нього, чого в вас нема — з жінкою часто сварився. А може вона з ним. Досить того, що коли вітер в вашу сторону віє, то чуєте, як вони сваряться.

Гринько був хитрун, отже думав, як би жінки з дому на довший час позбутися і надумав: каже жінці, щоби зварила горівки, бо щось там йому в середині не добре.

Зварила жінка тої горівки, як там вміла, а Гринько ту горівку в фляшину та в торбину і до Джима почимчикував. Приходить та:

— От маєш!

— А що таке? — питає Джим.

— Горівка!

— А де ти її взяв?

— Це моя жінка зварила, арештуй її!

Взяв Джим ту горівку, понюхав, скривився, плюнув і каже:

— Ти Гриньку дурний, дуже дурний! Ти навіть не знаєш, як горівка виглядає. Твоя жінка не вміє горівки варити...

— А це ж що таке? — крикнув Гринько — що це?! Я ж кушав! Як не вміє?...

На те Джим:

— Коли б ти на горівці розумівся, то знав би, що це не горівка, але дуже погані помиї. Їх навіть свиня не хотіла би їсти, отже за помиї ніхто нікого не арештує.

Це сказавши вилив Джим ту горівку під пліт, фляшку кинув та:

— Йди собі, Гриньку, до дому і не лоточ мені голови своєю жінкою!

Гринько ще тріпався, казав, що піде до ґубермана, але його слова для Джима були „голосом вопіющого в пустини", або по нашому: „як горохом до стіни". Так без нічого Гринько і до дому пішов.

Що він там жінці казав, коли повернув до дому, того я вже не знаю, мабуть казав, що жінка робить „саботаж", або щось подібне.

Нащо ж я розказав вам отсю велику історичну подію? Це вам на науку! Не про мене і не про вас тут ходить, але скажімо, що ви маєте сусіда, як отой Гринько, отже перечитайте йому отсе, щоби і з ним таке не сталося, як сталося з Гриньком. Щоби хтось не сказав, що ваш сусід... на горівці не розуміється.

Г. Ч.

Питає хтось малого хлопця:

— Куди та дорога йде?

Подумав хлопець та:

— Вона нігде не йде, вона лежить, щоби по ній люде ходили.

ЛИХА ДОЛЯ.

Ох ти доле, лиха доле,
Гадино їдлива!
Переїлась моє щастє,
Гіренька годино!
Запустилась в мою душу
Журбу і розпуку,
Учинила-сь мому серцю
З гараздом розлуку.
Ой місяцю, місяченьку,
Тихенько думаєш,
Мою тяжку недоленьку
Відай ти не знаєш.
Ой не знаєш, ой не знаєш,
І не будеш знати,
Як то тяжко сиротинці
В світі загибати!
Сам не знаєш, ні сестричка
Зіронька не скаже,
Як то гірко, як недоля
Світ милий завяже!
Тобі тільки хіба смутку,
Що хмара насуне,
А радощів з зіроньками
З межи вас не труне.

А мені ось на сім світі
Своє серце їсти,
Бо з недолев боротися —
Як під воду плисти.
Десь за морем, за горами
Мій гаразд здрімався,
Десь з безвістей, з лісів темних
Мій смуток пригнався.
Ой пригнався тай вороном
Надо мнов літає,
Бє ми серце тяжким крилом,
Радість розбиває.
Вчора вечір чорна хмара
Мені говорила:
„Чудуєшся побратиме,
Де ся доля діла?
„Твоя доля, то я була,
Я тя не минаю:
Вкривалам тя чорнов мраков,
І тепер вкриваю.
„І над гробом твоїм мраки
Ще мої повіснуть!"...
Ой надія!... Таку долю
Най то громи тріснуть!

Маркіян Шашкевич.

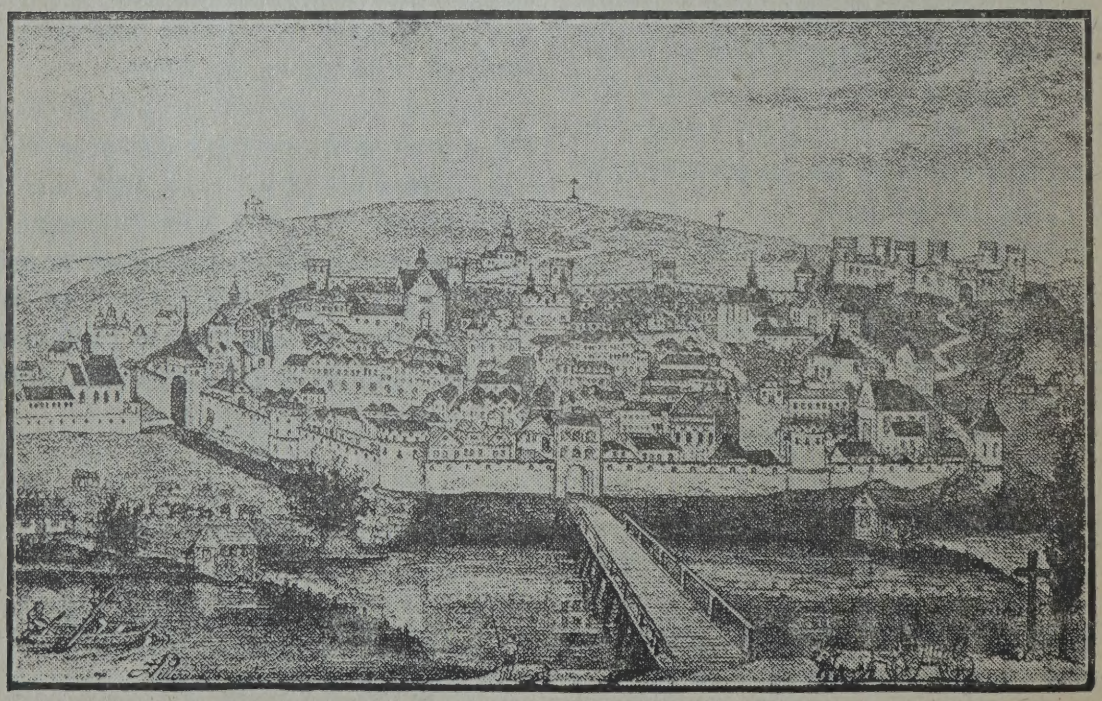

Вид старого Перемишля в Галичині. — Колишня столиця українських галицьких князів.

ГРИГОРІЙ КВІТКА-ОСНОВЯНЕНКО

1778—1843

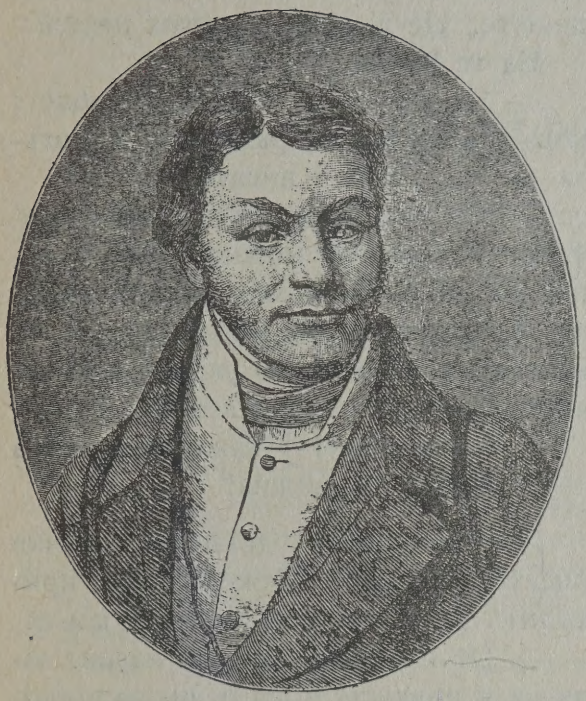

Саме тепер маємо 100 літ, як помер Григорій (Грицько) Квітка-Основяненко, а 165 літ від його народження.

Важний Квітка в Українській Історії не тілько тим, що був письменником і громадським діячем, але і тим, що він був першим українським письменником Придніпрянщини, який почав писати по українськи прозою про поважні річи. Бо до того часу всі думали, що мова українська надається лише до сміховинок, жартів та пісень.

Народився Квітка 18 листопада 1778 року в селі Основі під Харковом. Дід його і прадід були полковниками козацьких полків. В родині Квітки, як і в других тодішних панів Харківщини, вживалась українська мова й українські звичаї, а чужі звичаї переймалися поволи, хоч Квіткова мати була чужим звичаям дуже рада.

Грицько змалку слабував й був осліп. Та коли з матірю поїхав до сусідного монастиря, там перед образом Богородиці нараз прозрів.

Найперше вчив його чернець вдома, опісля вчився в монастирській школі. Його рідний дядько був ігуменом (настоятелем) Куряжського монастиря.

В 15-ім році життя батько записав його до війська, в 18-ім він був вже капітаном, хоч вдійсности жив вдома. В батьківськім домі познакомився з українським фільозофом Сковородою, що мусіло мати на Квітку окремий вплив.

Коли мав 23 роки, вступив в Куряжський монастир і там сповняв всі чернечі обовязки, робив і найпростіші роботи, але в черці не постригся. По 4-ох роках вернувся до батька.

Тепер почав інтересуватися широким життям. Любив веселе товариство. Тут стався випадок: приготовляючи штучні огні, попалив лице і стратив ліве око. Любив музику, грав на флеті.

Заходами Квітки отворено при університеті бібліотеку. Він устроював аматорські вистави, а дальше був директором театру. Його заходом, а вчасти і коштом заснувалась висша дівоча школа і тут він був управителем. Коли в Харкові почав виходити 1816 року „Український Вістник", місячник, то Квітка був одним з трох редакторів.

Дальше був повітовим маршалком харківського дворянства через 12 літ, проживаючи в Харкові.

Коло 1831 р. переноситья до Основи. Був він ще суддєю та предсідником палати карного суду.

Познакомився Квітка з Артемовським-Гулаком, пізніше з другими письменниками — Метлинським, Чужбинським, а ще дальше з Гребінкою й Шевченком. Йому Шевченко присвятив вірш „Бють пороги"...

Оженився з Анною Вульф, учителькою, дуже освіченою дівчиною, коло 1821 р.

Найперше писав по московськи, а вже пізніше по українськи. Написав кільканадцять повістей, а між ними найславнійша „Маруся". Писав також драми, а з тих відома „Сватання на Гончарівці". З повістей згадати б ще: „Сердешна Оксана", „Салдатський патрет", „Конотопська відьма", Мертвецький Великдень"...

Його повісти були перекладені на мову російську, деякі на польську і французьку.

Вмер він в Харкові 8 серпня, 1943 року.

Коли говоримо про Квітку, то треба згадати, як повстала повість „Маруся".

Вже сказано, що Квітка писав найперше по московськи. В усіх була тоді думка, що по українськи нічого поважного написати не можна. Та в Квітки зявилася вже інша, нова думка.

Був раз Квітка в якімсь гурті і зійшла там бесіда на письменництво. Тоді каже Квітка:

— Чому то ніхто не пише такою мовою, як народ говорить?

— Що ви такою мовою напишете — каже Квітці якийсь професор, зроду українець — коли вона до писання не годиться. От хіба сміховинки та пісні, а більше нічого нею не напишете. Це ж мова простих людей.

На те Квітка:

— Як же так? Аджеж ті люде і поважно думають, радяться, журяться, то так треба і писати.

— Ні, таки не можна — каже професор — ніяк не можна! Добре напишеш по московськи, по польськи, по французьки, по латинськи, а по народному (нібито по українськи) нічого поважного написати не можна.

— А я напишу! — каже тоді Квітка — і покажу, що можна!

Прийшов Квітка до дому і почав писати „Марусю". Якже скінчив, приходить знов між товариство і каже:

— От я написав те що казав: написав я поважну повість по народному.

І почав читати. Що дальше читав, то всі більше захоплювалися, а коли почав читати, як Маруся вмерла, як Наум та Настя плачуть, як Василь побивається — так всі заплакали, а між ними і той професор, який говорив, що по українськи нічого поважного написати не можна. І каже він тоді Квітці:

— Правду ви говорили! Аджеж по московськи так добре не напишеш, ані по польськи, ані по ніякому другому Це така славна річ, що коли ви вмрете, так на вашім гробі досить поставити: „Він написав „Марусю", а вже всі будуть знати, хто ви такі.

Так Квітка не тілько одному професорови, але всім українцям показав, яка українська мова гарна і цінна.

І справді! Сто літ маємо відколи Квітка помер, а нам здається, що Квіткова „Маруся" десь оттак недавно написана, може тому 10, 20 або 30 літ. Взагалі десь так за нашої памяти. А наділі вона написана ще перед стома літами, отже за наших дідів та прадідів. Але тому, що це цінна повість, вона вічно свіжа і нова.

Ще згадати б, що в 1940 році Квіткова Маруся появилася в анґлійскім переводі.

НАДМІРНА ПРАЦЯ.

Поміркована праця дає чоловікови силу. Хто не працює, того руки, ноги, мозок і все тіло має небагато сили.

Однакож надмірна праця — чи мозку, чи рук, чи ніг, чи взагалі тіла, нищить силу і здоровля чоловіка. Нищить праця, нищать недосипані ночи, нищить всяке надмірне напруження і захоплення. Чоловік в високім настрою може зробити дуже багато, однакож він зуживає силу завтрішного і позавтрішного дня, отже працює позиченим.

Коли чоловік в праци приходить до границі, де вже починається надмірна праця, то почувається загальне перемучення. Це знак, що треба вже спочити, і коли тепер працю лишити, то сила знов відновлюєсь. Коли ж чоловік не зважає і дальше працює, то приходить горячка і хоробливі зміни в плинних частинах, які є в тілі. Коли ж надмірна праця занадто велика, то повстає хороблива зміна в самім тілі, в биттю серця, в жилах і других орґанах.

Оскільки спочинок дає сили, покаже такий примір: чоловік може рубати сокирою дерево цілий день. Та скажіть, нехай він держить сокиру в піднесеній руці 15 мінут непорушно, а він не зможе. Чомуж?

Коли він рубає, то між одним, а другим ударом сокири є відпочинок, хочби на одну секунду, і це відновлює силу для дальшої роботи. Коли ж чоловік витягнув би перед себе руку і хотів так держати її 15 мінут непорушно, то в тих 15 мінутах не буде ані мінути спочинку, отже сила не відновлюєсь.

З того бачимо, яке значіння має спочинок і що він повинен бути завсігди в належній порі.

НАЙБІЛЬША РЕФОРМАЦІЯ.

Бувають люде, що все критикують, все зміняли би, все переіначували би, все реформували би, що кругом них.

Салісбурський епископ, Бурнет, написав великий твір — Історія Протестантської Реформації. А його близкий свояк, молодий ще чоловік, був великим вітрогоном та дрантям.

При якійсь нагоді бачить епископ що вітрогон над чимсь поважно задумався, отже став питати:

— Бачу, що ти в своїй голові над чимсь поважно працюєш — що це таке?

— Це, отче Владико — каже той — більша справа, ніж ваша „Історія Реформації".

— А що це таке? — допитуєсь епископ.

— Я хочу сам себе зреформувати — відповідає той — хочу стати красшим чоловіком. А тоді вже буду писати про чужі реформації.

І справді себе зреформував, а опісля був поважним суддею.

Сказав один мудрець:

— Я знаю, що я нічого не знаю, але є другі, що і того не знають.

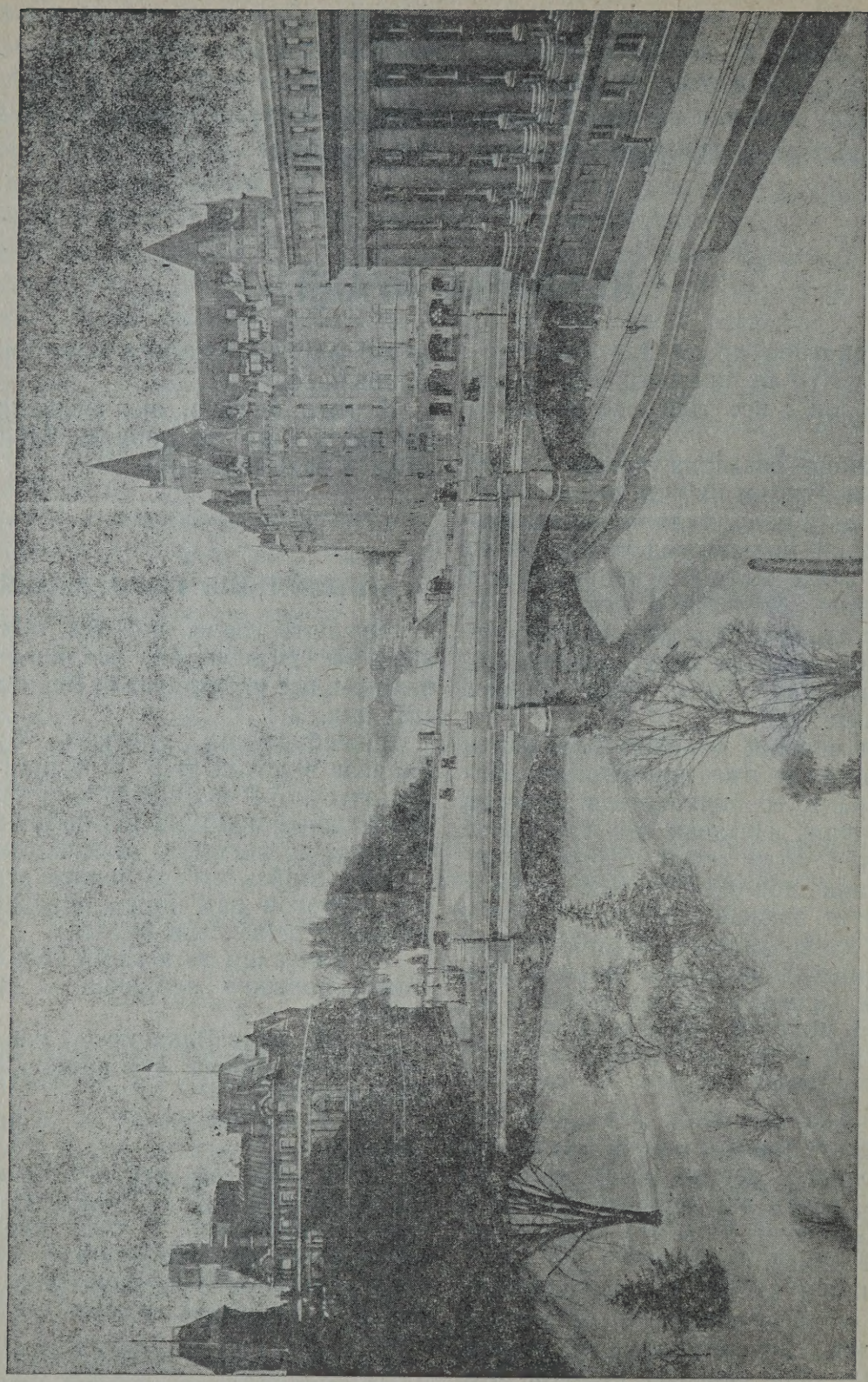

Стара почта, готель Шато і Центральна стація в Оттаві.

МЕРТВЕЦЬКИЙ ВЕЛИКДЕНЬ

За Григорієм Квіткою Основяненком.

Ви мабуть і не знаєте, що є в Українській Літературі такий твір, як „Мертвецький Великдень" — а це славний твір! Оповідаєсь там, як померші справляли Великдень. Та не те важне, що вони Великдень справляли, а те, що судьба так хотіла, щоби і ми про той Великдень довідалися — отже післала туди нашого таки брата, Нечипора, щоби все побачив і нам оповів.

Та знаю я, що в вас часу небагато, а оповідання довге, отже я переповім вам його коротко, а ви мотайте собі на вус, думайте, та другим оповідайте, на розраду та науку.

Г. Ч.

Ну, коби в добрий час почати!...

Жив собі чоловік, як от ми з вами, Нечипір звався, а жінка його Приська. Вона з славної родини була, а він з пяниць — батько Нечипора пяний під плотом вмер.

Отже Присчин батько взяв того Нечипора за вихованка.

Як виховував, то ще пів біди було, і тому віддав за нього свою одиначку Приську. Здавалося — ожениться, то устаткується. Та де вам!

Віддали батьки Приську за того Нечипора і якось невдовзі повмирали, кажуть: нам досить, а тепер нехай діти господарують!

І почав Нечипір господарити. В селі були пияки славні на цілий повіт, а він і тих перепє. Ніхто з ним не зрівнається. Слава про нього поміж пияками пішла; про нікого не говорять, а тільки про Нечипора.

Правда і до злодійства почав братися, але тут вже не йде. Видно — не за своє діло береться. То кілько разів він сидів — звичайно потрошки — не так, як тепер, що ніч крадеш, а вони тебе на рік посадять.

Як там було, але Присці клопоти. За кілька літ вже й господарство на ніщо зводиться. Нечипір як розпився, то вже що зарве, так до коршми за горівку тащить.

Думала Приська, думала, а там надумала таке, що... Надумала та каже:

— Хоч і великий гріх жінці чоловіка бити, а я таки й гріха не побоюсь. Що буде, то буде, але таки на своїм поставлю. Гріх на душу візьму, а не дам йому пити!

Побожна жінка була! І рішуча!

Отже одного разу приводить вона Нечипора пяного з коршми до дому —а вона здорова жінка була! — приводить, посадила на столець, защіпила двері і починає:

— А що Нечипоре? До чого ти мене довів? Лайки не слухаєш, горя мого не поважаєш, а тілько пєш і пєш. Вже й твоя батьківщина пішла за тобою, вже я свою материзну стратила. Була я чесного роду, славного, та як втопила свою голову за тобою, то стала послідніщша від всіх. Чи хочеш пропасти, як твій батько? Коли так, то пропадай! Через закон переступлю, а по своєму зроблю!

Ту, уявіть собі, позасукувала рукави і каже: „Хоч гріх, хоч два жінці мужа бити, але нехай Бог простить!" — тай за сим словом черк Нечипора

в пику, а там знов, а там знов, а там ще знов, уявіть ви собі. Та стусанами. Кажу ж, що баба здорова була, а він невеличкий, та ще й так спився, що де йому від жінки оборонитися.

Бє вона так Нечипора, та все приговорює:

— Не пий, не пропивай, шануй себе та бідну жінку, ось так тобі, бісурману католицькому, гаспидському!...

Била, била, та аж втомилася. Сіла тоді на лавку та:

— А бодай тебе сей та той, що ти мене і до гріха довів і втомив на нінащо! Вставай, кажу тобі (а Нечипір під її стусанами на землю собі сів), вставай і кланяйся мені, щоби я тобі простила, що ти так мене втомив.

Бачить Нечипір, що нічого не вдіє, отже кланяється, та перепрошує — подумайте ви собі! Наш брат аж на таке зійшов!

А як вже ціла та церемонія скінчилась, каже Приська:

— Не журись, сякий такий... За битого двох небитих дають тай ще не беруть. Але коли б не послухав, то ще і ще раз проти закону піду...

А Нечипір знав, що се в неї на думці, отже ніби встаткувався. До корчми не ходить, в господарстві діло робить, що аж всім пиякам сумно стало. А Приська й рада, що її гріх на добро вийшов.

Прийшло пущення, послідна неділя перед Великим Постом. Ранок гарний. І каже Приська Нечипорови:

— Йди Нечипоре до церкви, та гляди, щоби з церкви зараз до дому. А я вареники готую.

Дала йому шапку і свиту і Нечипір пішов.

Та як пішов, то тілько його й бачила. Сама Приська обідала, сама й вечеряла. Аж вже у пізні лягови йде Нечипір — пяний, як темна ніч.

Вдарилась Приська руками по полах та почала:

— Чи ти тямиш, який це день? Побила мене лиха година та нещаслива! І де це ти бував? Дав Бог людям пущення, щоби з жінками та діточками втішались, а я за слізоньками світа не бачу...

Говорить тай таки жаль їй стало чоловіка, бо він же їй не чужий? Поставила перед ним макітру (макотерть) з варениками, та:

— На, їдж, тай світло погаси і лягай. — Це сказавши поклалася і заснула.

Їсть Нечипір ті вареники і щось думає. А й вареники смачні таки. Кілько він їх там зїв, не знаємо, але при варениках і сон його зморив, отже ляг він собі головою побіч макітри тай захропів. Каганець, що був тутже, сам загас.

Чи довго він спав, чи ні, аж чує: дзвонять до церкви. Ну, коли дзвонять, то треба йти.

Схопивсь він, знайшов шапку і пішов. Ніч темна, а церква недалеко. І бачить він, що в церкві вже світиться.

Увійшов він на цвинтар, а тут дітей — бігають кругом церкви.

— Тю на вашу голову! — каже Нечипір — чого так розкричались! — і пішов до дверей. Бачить — повна церква людей. От він положив шапку в куток, помолившись і слухає... Слухає та думає:

— Що сталося з нашим дяком Сте-

паном? Голос в нього ніякий був, а тепер ще гірший.

Глянув він на дяка — хто це? Придивляється, а це не Степан, але Олексій, що тоді ще вмер, як Нечипір парубкував. І дивно Нечипорови, що людям байдуже.

От хотів він заговорити до того, що біля нього стояв, аж бачить: це Охрим Супоня, що минулого року вмер. Зирнув на другого: Юхим Кандзюбенко, з ним він парубкував і Юхим від побоїв на вечерницях вмер. І куди Нечипір не оглянеться, то всюди мерці — і знакомі і незнакомі.

Ніяково стало Нечипорови, тай не диво, бо деж таки живому попастися між мерців. Думав втікати, аж панотець виходить з Вівтаря, та хто ж це він? Отець Микита, що буде з десять літ, як помер.

Тут перестав дяк читати, та як заведе з своїми школярами „Христос воскрес". А панотець кадить та каже дякови: „Не все виспівуй, дещо лишай ченцям по монастирях, нехай докінчують, бо вже нерано. А ви панове миряне не розходіться, бо цего року чоловік з того світа до нас прийшов і вареників приніс, так він розділить поміж усю братію. Амінь".

Бачить Нечипір, що до нього черга прийшла, отже сіп попа за руку та:

— Що це ви „Христос воскрес" співаєте? Аджеж це лише Великий Піст починається...

— Еге, вам піст — каже піп — а нам Великдень; ми вибираємо такий час, коли ви на пущення попетесь і спите і вас ніякими дзвонами до церкви не розбудиш. Тоді ми вільні. Та уважай, щоби обділив нас вареником!

— А деж я візьму вам вареника? — каже Непипір.

— Де? А от в тебе в кешени цілий вареник! Гляди ж! Не зїдж!

Сягнув Нечипір рукою в кешеню, аж справді там вареник. Пяний був, отже взяв і йдучи до церкви вареника в кешеню поклав.

Надумав Нечипір тікати і став до дверей посуватися, але годі. Нарід лавою наперед преться христосуватися. А силою пхатися ніяк — бо що, коли б які кістки порозсипав? Отже став і дивиться.

І щож він бачить? В декого вже лиця нема, так давно вмер. І в цілого кістки хрупотять. Глянув на дівчат і молодиць... Йде і неодна так запишиться, що й годі; йде, вихиляється та оглядається, щоби на неї дивилися. Звичайно жіноча натура!

А дівчата... Їм здається, що вони й досі румяні і повновиді, як колись. А то вже не такі вони; тай стяжки вже поблідли, тай одежа не така. А вже як гляне на того парубка, що за життя з ним женихалася, то й засоромиться. Бачить Нечипір все те і думає:

— Горбатого й могила не випростує! Які були на цім світі, такі й там. Дівоча натура всюди однаковісінька: при людях соромиться, а поза очима не те!...

Дивиться, а там і зажурився.

— Що мені робити? — думає — тай ще з оттим вареником. Втік би, та ніяк.

Журиться та глянув, аж тут стоїть його приятель Радько Похиленко, стоїть в кутку і дрімає. І подумав Нечипір:

— Піду і розпитаю, чи не можна би від них навтікача. Він недавно

вмер, ще тілько пять літ, то ще може не дуже з ними зжився, отже за живим скорше руку потягне. — Отже підійшов та:

— Здоров, Радьку, чи ти мене ще не забув?

— Здоров, Нечипоре — каже Радько — як тебе забути? Я часто тебе згадую — як то ми колись гуляли!

— А як собі там проживаєш? — питає Нечипір.

— Та зо всячиною — говорить Радько — отже добре, що ви живі люде не дуже на той світ квапитесь.

— Ну, а хіба у вас там не добре? — питає Нечипір. А Радько:

— Ні, братику! Увірвалось! Може декому й нічого... Лежиш, кілько хочеш, панщини нема, податку не платиш, жінка не гризе голови, роботи ніякої, одежі не стараєшся... Та нізким говорити, нудьгуєш.

— Ну, а на наш світ ви не приходите?

— Е, хіба з нудьги. Лежиш і споминаєш... В кого була жінка, той думає: не знати, як вона проживає сердешна? І йде він на ваш світ. Приходить, а жінка вийшла замуж і вже другий там господарює. А про помершого вже і спомину нема, хіба що в граматці (в помяннику) записаний. Отже й бачиш! Таке і з парубками. Пішов би він до хати тої дівчини, що то божилася: „Коли б ти вмер, то і я за тобою, щоби лежати в купці", аж бач!... Він, як дурень, вмер і лежить та жде з московський місяць, коли то вона прийде; вже й дивується, що її нема. От він тоді на ваш світ. А вона вже замуж пішла тай дитину колише; а коли ще й дівує, то до других залицяється, а вмирати й не думає.

— То це таке воно? — дивується Нечипір.

— А таке, як бачиш — говорить дальше Радько — таке, брате! Або ось такі, як ми з тобою, що любили до чарки заглянути... Думає такий: піду і бодай подивлюся, як добрі люде пють. Пішов він і знов таке саме. Вже й шинкар не той, що він до нього привик; вже й товариші не ті, що колись, а якісь самі молодики; вже й чарки менші, як давно; вже горівка заносить хто знає чим — отже яка втіха на все те дивитися?

— Отсе добре, що ти нагадав горівку — перебив Радькови Нечипір — в мене вона є. От як би зі мною ти пішов, тай по чарці б ради вашого Святого Празника. (Се Нечипір дурив, щоби на двір видістатися, бо горівки в нього і духу не було).

Здихнув Радько дуже важко та:

— Ні, братику, того вже і не згадуй. Рада б мама за пана, так пан не бере. Пішов би я не до тебе, але й десять верстов, але щож... В горло виллю, а там куди? Тілько пропаде. Красше вже випий сам на здоровля.

— Ну, так хоч табаки понюхаймо — починає знов Нечипір — ану вийдімо...

— Еге! І того тепер не вживаю.

— Як це так? Чому?

— А так, що карають.

— От як! А за що там ще карають? Кажи?

— За що? От за табаку, що нюхав, так в носі тебе вертить, що й полежати годі. Хто любив чарку, так тому середина пропала. Хто любив бійку, такому руки там поскорчує. Еге! Або як жінка була цокотуха, що любила обмовляти других, таким жа-

ба на язик сідає... Або коли яка жінка почне чоловіка бити....

— Отже що такій? — перехопив Нечипір.

— Що? Котюзі по заслузі! На язик сідає жаба за те, що на чоловіка гримала, а руки покорчить за те, що била. Еге!...

Похитав Нечипір головою та:

— Знаєш що Радьку? Як то ми колись приятелювали... Пійди, будь ласка, і все розкажи моїй Присці, що яка там в вас наука жінкам, може б вона отямилась. Ходімо!

— Ні, Нечипоре — каже Радько — вже я бачу твою думку. Ти хочеш, щоби я тебе вивів на двір, але ні! Я хочу твого вареника покушати. Бо от лежиш вже кілька літ, а нічого нема. На Проводи понаносять люде на цвинтар і крашанок, і пирогів і перепічок, та хіба це для нас? По бороді тече, а в рот не попаде.

— Ну, то покажи мені, де тут мій тесть або теща, я ще хотів би з ними...

— І того годі — говорить Радько — бо вони з нашої парафії вийшли. Бач, вони за життя були праведні люде, голодних годували, бідним помагали, зодягали нагих, так вони тепер не з нами. Від нас наче відцуралися. Там кругом них старці пісні співають, забавляють їх. Правда, старому зпочатку трохи було, що дочку за тебе віддав, а тепер нічого. Щож до твого батька, так його з нашої громади виключили за те, що пяний під плотом умер. Він тепер між жидами.

Слухає Нечипір та думає:

— Ну, лиха не обминеш! Та побачимо, що дальше буде!

Як все в церкві скінчилося, повиходили всі на двір, вийшов і Нечипір. Тут почав отець Микита:

— Тепер діли, чоловіче, той вареник, що в кешени маєш. Мені вчетверо проти простих людей; дякови вдвоє; паламарови впівтора проти простого; а дальше всім по рівній части.

Почав Нечипір просити:

— Пустіть, батечки, бо й холодно. Винесіть мені шапку з церкви, там в кутику...

— Яка тобі шапка — каже хтось — ти роби, що тобі приказано!

Тут нараз прийшла Нечипорови думка, що це вже до дня недалеко, і коли б кури заспівали, то все б скінчилося. Отже починає:

— Ділити, то ділити! Так хто в вас старший?

— Ми всі рівні — кричать всі — тут нема старших. Минулося!

— А кілько ж вас всіх, щоби я знав?...

— Діли — кричать — а тоді побачиш!

— А що, як дехто і два рази візьме?...

— Діли, не говори! — знов кричить дехто.

Почав Нечипір знов щось провадити, щоби протягнути час, а там й каже:

— Ну, тепер сідайте — старші окроме, молодші окроме, діти окроме...

— А парубкам можна з дівчатами сідати? — питає хтось з парубків.

— Не можна! — крикнув Нечипір — ще вам і тут женихатися! Геть! Парубки окроме, а дівчата окроме!

Як почали всі сідати, то так й чути, як кістки стукають та хрупають. Але ж в померших це річ звичайна.

От Нечипір вже ніби забираєсь тим пирогом всіх обділювати, як тут нараз почулося: „Кукуріку! Кукуріку! Кукуріку!... Десь всі півні (когути) нараз заспівали.

Дивиться Нечипір, а тут вже нема ні отця Микити, ні нікого. Все зникло. Ні старих, ні дівчат, ні парубків, ані Радька не стало.

Почав тепер Нечипір думати, що йому робити. До дому йти — клопіт, тай жінка не повірить, що так воно було. А поки ранком до церкви на Утреню задзвонять, то ще довго тут сидіти.

От він й положився саме коло фіртки, як на цвинтар входиться і захропів.

Спить, аж чує — його сіпають, будять. Отворив очи, аж над ним панотець, але вже не Микита, але Павло, тай дяк Степан. Тай людей громадка. І чує, як пяницею його хтось назвав. Піднявся тоді Нечипір і каже:

— Не пяниця, люде добрі, але ось послухайте, яке приведеніє мені було — і почав все оповідати від початку, як в ночи до церкви прийшов, а тут повно мерців, як хотіли вареника...

— Та не слухайте його — каже пан-отець бачучи, як громада з розявленими ротами його слухає — це він так з перепою говорить. Це химери!

— Та які тут химери — каже Нечипір — коли ось і моя шапка в церкві зосталася. А я в вікно не лазив.

Відомкнули церкву, аж справді там шапка. Сама ж вона туди не зайшла би.

Кілько то бесіди було в селі, кілько толковань. Дехто зі старих навіть пригадав, як колись вже чував, що мерці справді свій Великдень справляють, тільки не тоді, коли справляють його живі.

Та вже якось третого дня каже хтось з громадян:

— Отсе мені пригадується, що в неділю Нечипір цілий день ходив пяний без шапки. Я питав, де його шапка, а він каже, що в церкві забув. Значиться теє...

— Ну, а чого ж він в ночи коло церкви був? — кажуть другі — це вже видно, що до церкви Нечипір таки приходив. Тай хіба могло б чоловікови таке приснитися? От другим не сниться! Тай як казати, що снилося, коли всім відомо, що й мерці також свій Великдень справляють. Аджеж й вони християне, хоч і померші. Ну, померші вони для нас, а перед Богом вони такі живі, як і ми, отже мусять й Великдень справляти...

Ось така пригода, сталася Нечипорові, як чуєте! А не сталась би вона, то і ми не знали би, як померші свій Великдень справляють.

ЦЕ ТАКОЖ ОШУКА.

Позичає Іван Юркови карбованця і Юрко обіцює, що віддасть за три дні. Але Іван знав, що Юрко ніколи не додержує приречення, отже був певний, що і тепер не додержить.

Але сталося, чого ніколи не бувало — за три дні Юрко карбованця віддав.

За якийсь час хоче Юрко позичити в Івана 10 карбованців, але Іван не позичив, казав, що не має. Коли ж жінка запитала Івана, чому грошей не позичив, той каже:

— Він минувшого разу мене ошукав, отже і тепер може ошукати.

ІСТОРІЯ УКР. ПРАВОСЛАВНОЇ ГРОМАДИ СВ. МИХАЇЛА В ВИННІПЕҐУ

Початок Української Православної Громади св. Михаїла, на Дізраелі вул. в Вінніпеґу, сягає 1918-го року.

Перед 1918 р. члени нинішної громади св. Михаїла належали до російської церкви, що на Манітоба вулиці. Та коли частина членів (більше русских) почали недобре відноситись до членів, що походили з Буковини і Галичини, ці відлучилися і створили свою громаду, яка купила церкву від сирійців на Дізраелі вулиці. Однакож нова громада і дальше була звязана з російською місією і мала звідтам священиків аж до 1931 року.

Доперва 1931 р. за старанням свідомих громадян ця громада прилучилася до Української Православної Церкви. І відтоді починає рости тут і свідомість і праця.

Заряд і парох церковної громади св. Михаїла в Винніпеґу.

Сидять з ліва на право: Володимир Колтек, рекорд. секретар; Ілія Давидюк, голова громади; о. І. Дмитрів, парох громади; Степан Міхоцький, дяк і дириґент.

Стоять з ліва на право: Василь Данилюк, контрольор; Василь Бурдейний, фінансовий секретар; Александер Тофан, касієр; Семеон Мазуряк, старший брат; Теодор Заморняк, продавець світла; Йосиф Богоніс, контрольор.

Першим священиком з Української Православної Церкви був о. Филип Галицький через пять літ і щиро працював для добра громади. Тодіто

Візитація Впреосв. Владики о. Іоанна громади св. Михаїла в Винніпегу, 12-го липня, 1942.

побудовано обширну салю під церквою, що має для громади велике значіння.

Другим був о. Дмитро Кирстюк через три роки, працюючи щиро, як і його попередник.

Відділ Молодших — що числить около 250 членів; Брацтво св. Михаїла Відділ Старших — членів около 175. Брацтво Канадійських Українців. Всі три згадані, це запомогові товариства.

Істнує тут дві жіночі товариства:

Відділ Молоді — СУМК, ім. Богдана Хмельницького, Відділ 71, при церкві св. Михаїла в Винніпеґу.

.... Від року 1939 дотепер парохом є о. Іван Дмитрів.

Більша часть членів громади, це українці з Буковини, а менша з Галичини — вінніпежські мешканці, а дехто є також з околиць.

При церкві гуртується поважне число товариств: Брацтво св. Михаїла Сестрицтво Пресвятої Богородиці, та Жіноче Товариство Ольги Кобилянської. Обі товариства мають коло 75 членів. Згадані жіночі товариства працюють для добра церкви, а послідних кілька літ Т-во Ольги Кобилянської окремо піддержує Рідну Школу, що при церкві провадиться.

Ще згадати Просвітне Товариство Юрія Федьковича, яке зимовою порою устроює представлення, відчити і просвітні виклади. ....

Є також Товариство Сумківців, що нині числить понад 30 членів. Праця цих молодих в послідних часах значно підноситься — приготовляють концерти, представлення, дебатують та устроюють забавові вечерки. Треба підчеркнути, що якраз в цій молодій орґанізації треба бачити основу дальшої будучности тутешного громадського життя.

Що до церковного будинку — то внутрішна часть церкви визначаєсь окремими прикметами. Є тут багато образів православного стилю, прикрашені вишитими ручниками та цьвітами. В 1942 р. сини одної родини справили гарний Ківот коштом 105 долярів. Щирі члени громади справили також 1942 р. електричний павук коштом коло 100 долярів. Затим приходить 16 лавок, вартости коло 400 долярів жертвами щирих членів.

Церква має багато хоругов, а між ними є вишиті руками. Священичих риз церква має сім пар. ....

Має також нову Українську Напрестольну Євангелію, що була надрукована в Европі якраз перед цею війною. Це одинока церква в Канаді, що таку Євангелію має.

Завдяки добрим зарядам, щирим парохам та свідомим тростам і членам, Громада св. Михаїла не має довгу і без труду може оплачувати свої конечні потреби.

Памятаючи слова: „Дайте Богу, що Боже, а пануючому, що до нього належить", громада также виховувала і своїх дітей, чого доказом нехай будуть імена тих синів, які вповні відповіли закликови нинішного часу і стали в військових рядах Канади зі зброєю в руках. Ось імена тих синів:

С. Кривенчук,
С. Шкрумеда,
З. Савчук,
П. Арсенич,
М. Арсенич,
В. Кольба,
І. Кольба,
І. Лучик,
М. Лучик,
І. Маґер,
М. Біленький,
А. Моканик,
П. Білан,
Ґ. Ґрапко,
М. Пишнюк,
Ґ. Пишнюк,
В. Пишнюк,
?. Пишнюк,
М. Ілюк,
В. Мендрус,
І. Волошин,
В. Скегар,
М. Мироник,
І. Антонішка,
Ф. Фридрик,
М. Максимюк,
В. Максимюк,
І. Максимюк,
Я. Яловеґа,
К. Рибка,
І. Гринчук,
М. Ґрапко,
В. Костантинюк
В. Таский,
Попович,
Клевчук,
П. Демянчук,
В. Дворецький,
Іл. Понич,
П. Гуцул,
І. Новак,
В. Новак,
Ґ. Бурдейний,
В. Тимчук,
Томацький,
Томацький,
І. Левчук,
А. О. Мастюх,
С. Крипякевич,
В. Гринчук,
В. Винничук,
А. Винничук,
С. Арсеній,
І. Арсеній,
О. Міхоцький,
В. Мендрус,

ПАННИ:
Панько,
Панько.

РІЖНІ ВІДОМОСТИ.

— Соломяні капелюхи бувають з паперу, вузко покраяного і нажовто закрашеного. Навіть штучні губки до митя роблять з паперу. З паперу роблять балії, бочки і другі посудини.

— Кінь зїдає за рік 9 разів тілько поживи, кілько сам важить, вівця зїдає 6 разів.

— Римські катакомби (підземні печери) тягнуться 580 миль, коли б всі їх коритарі і проходи поскладати в одну лінію, а похоронених в них людей обчисляють на 15 мільйонів.

РЕЛІҐІЙНІСТЬ КОЗАКІВ ЗАПОРОЖЦІВ

Коли знаємо лицарську воєнну вдачу давного Запорожського Козацтва, то треба нам знати, як це козацтво поза війною, в дома — на Січи — виглядало. Чи мало воно які святощі, які моральні принципи, чи було релігійне.

Погляд, наче б Запорожці були гольтіпаками, яким всюди вітер в поли, найбільше невірний. Аджеж козацький стан, це був напів лицарський релігійний стан. Це був стан поважний, здисциплінований, свідомий своїх обовязків. Аджеж козацтво не тілько воювало за „нарід і віру" з турком, але стояло також на сторожі Православної Церкви, коли грозила їй небезпека зі сторони поляків.

Козацтво було не танцюючою, але думаючою, політикуючою і воюючою силою. Воно обороняло Нарід, бо само було частиною Народу; воно обороняло Віру, бо це була його власна Віра і Віра його Народу.

Вже те саме, що приймаючи нових козаків допитувались про їх віру, показує, що релігійна справа була в козацькім життю на переднім місци.

Як релігійність козаків бодай вчасти виглядала, покаже нам дальший історичний начерк.

В Запорожській Січи від самого її початку почитання Богородиці було дуже високе. Найгорячійше почитаки її козаки тоді, коли польська шляхта почитанню Богородиці противилася.

Між польською шляхтою довгий час було багато протестантів й аріян, до яких належали найбільші польські маґнати.

До почитання Богородиці на Січи причинялося і те, що в ній не було місця для недовірка. На Січ не приняли такого, що не був православним і кождий складав присягу, що належить і буде належати до віруючих.

Було багато пригод, в яких козаки добачували поміч Богородиці і багато таких пригод є записаних.

В 1929 р. Запорожець Андрій Ляхута вертався з Туреччини. На морі захопила його велика буря. Ляхута й товариші почали взивати помочі Богородиці й обіцяли пійти на службу до монастиря, коли будуть живі. Вздріли тоді над собою молодця в золотім панцири, на кони з золотою упряжею, і молодець сказав:

— Не бійтеся! Лише взивайте вашу милосердну Матір на поміч, а вийдете з біди, бо з тим мене до вас післано.

Те сказавши піднявся вгору і зник, а буря почала слабнути і втихла.

Запорожці від віків мали церкву Покрови Пресвятої Богородиці на Запорожу. Січ переносилася що кількадесять літ на інше місце, щоби вороги менше про життя козаків знали. Коли вибрали нове місце, то обводили його валом, а в середині найкраще місце призначували для церкви. Аж після того вибирали місце під будинки для себе.

— Нехай — казали вони — пишається Храм Пречистої в небесній висоті і нехай святі молитви Її за нас з відкритого місця несуться до Всевишнього.

Церква навіть в найтяжших часах була для Запорожців справою найбільших старань. Довго мали вони переносиму церкву. Куди йшов їх табор, туди і церкву з собою брали. А

першу тревалу побудували вони 1659 року на острові Чортомлику.

Перша церква була деревляна, з трома банями. Кругом стояло шість курінів, де жили козаки, а все було окружене валом, на якім стояли три гармати на колесах.

Коли після повстання Мазепи 1709 року москалі руйнували Січ, то і церкву козацьку знищили.

Якою дорогою була для людей та церква, видно з того, що нарід вбрав цілу подію з церквою в таке оповідання, що коли москалі хотіли церкву забрати, то вона пішла під землю.

Та ще кажуть, що прийде час і вона знов вирине з під землі і тоді вже української сили ніяка ворожа сила не переможе.

По зруйнованню Січи 1709 р. пішли козаки в татарсько-турецьку землю, в Крим, де їм дозволено заснувати нову Січ в Олешках. Жилося їм тут важко, а Москва назад не пускала.

Але і в найбільших злиднях Запорожці лишались богобойними людьми. Втікаючи в Крим вони взяли малу переносну церковцю, а потім дбали, щоби були в них священики — то з України, то зі святої Атонської Гори, а навіть з Царгороду та Єрусалиму. І молились вони там перед тою іконою Богородиці, що взяли з Січи і яка нині має знаходитися в Іржавци.

Подіям тим присвятив Шевченко вірш „Іржавець", де говорить:

Як мандрували день і ніч,
Як покидали Запороже,
Великий Луг і Матір-Січ —
Взяли з собою Матір Божу,
А більш нічого не взяли,
І в Крим до хана понесли
На нове вбоге Запороже.

А тут:
Хоч позволив хан на пісках
Новим кошем стати,
Та не зволив Запорожцям
Церкви будувати.
У наметі поставили
Образ Пресвятої
І крадькома молилися...

Бідуючи в Криму Запорожці прислухуються до того, що Москва з українцями на Україні виробляє, і журяться, плачуть... Почув Господь їх плач і поміг їм назад вернутися...

Вернулися Запорожці,
Принесли з собою
В Гетьманщину той чудовий
Образ Пресвятої;
Поставили у Іржавці
В мурованім храмі,
Оттам вона й досі плаче
Та за козаками.

Вернувшись 1734 на Україну, Запорожці того ж року на місце давної Микитинської Січи побудували церкву; коли ж вона згоріла, то побудували другу в честь Покрова Пресвятої Богородиці.

В Микитині, що Москалі перезвали Никополем, переховувалися гарні Запорожські ікони Богородиці — особливо дуже незвичайна ікона Її Покрова...

На Липовій дошці представлена вгорі Діва Марія, по правій Її стороні св. о. Миколай, по лівій Архистратиг Михаїл. А вдолині по обох боках стоять Запорожці, з гладко вибритими (виголеними) головами, в кафтанах, в зелених поясах, в шараварах, в чоботях, в повній збруї. В середині між ними зложені військові знамена і вся козацька арматура. Від уст передного козака тягнеться вгору стрічка з написом:

„Молим покрий нас честним Твоїм покровом, ізбави нас от всякого зла."

А над головою Богородиці виписана неначе відповідь козакам:

„Ізбавлю і покрию люди моя".

Кажуть, що та ікона представляє Кальнишевського з козаками.

З іменем останнього гетьмана вяжесь ще одна памятка.

В 1770 р. в соборній Николаївській церкві Нового Кодака знайшлась була ікона Богородиці, яка явилась 1732 року, а потім знаходилась в Покровську. На ній було понад 20 срібних вивісок, подарованих за чудесну поміч Богородиці.

Звідти забрали її до Самарського пустинного Миколаївського монастиря, що був в великій повазі в Запорожців. Там в середній части храму перед Вівтарем правобіч її уміщено. На срібній, позолоченій ризі Богородиці є напис:

„Сія шата сдіяна к Богоматери в новую козацькую церков в ціну стошестьдесят один рубль двадцять пять копієк, коштом вельможности пана кошового Отамана Петра Ивановича Калнишевского 1772 г. декабра 30. дня, а вісу в ней 3 фунта 21 лот."

Багато таких жертв Богородиці складали не лиш отамани і поодинокі козаки, але й ціле Запороже в ріжні церкви козацьких сторін, окремо ж в Київ. Але також від Київських митрополитів діставали козаки жертви до церков Богородиці — а це свідчить, яку повагу мало Запорожське козацтво на Україні. В Микитині (Никополи) між паперами церковного архіву була ще недавно записка:

„Сей Служебник для непреміннаго по нем священнослуженія в церкви Покрова Пресвятия Богородиці, в Січи Запорожской иміющей ся, посилаєм 1740 году, Ноемврія 5 дня. Смиренний Рафаил Архіепископ Кіевскій." Підпис Рафаїла власноручний.

За першого руйновання Січи 1709 року і другого 1775 р. найболючійшим ударом для Запорожського Козацтва було знищення Запорожської Покровської Церкви. Нищили москалі на приказ Катерини.

Оповідає очевидець, що москалі рубали в січовім храмі Царські Врата, вилиті з щирого срібла і здирали з ікон дорогоцінні ризи. Про те повстала пісня:

А москалі не дрімали,
запас отбирали,
А московськії старшії
церкву зрабували.
Беруть срібло, беруть злото,
воскові свічи,
Ой заплакав пан кошовий
з старшиною в Січи.
Ой вийшов пан кошовий
та на круту гору,
Не руйнуйте люде добрі
хоч Божого Дому!

Народна мудрість, та природна українська здорова мудрість, завсігди вірила, що яке б лихо страшне не було, але воно української справи не знищить. Хоч і з під землі, а вона таки встане і буде жити. Отже таку свою віру нарід вбирав в оповідання. Ось одно з них:

Це було після зруйновання Січи. Йшов коваль через ліс до другого села коні кувати. Нараз стає перед ним старець та:

— Куди йдеш, чоловіче? Коли за роботою, то в мене є робота.

Пішов коваль за старцем, а це був св. о. Миколай. Привів коваля в підземний світ, а там триста козаків на конях, посхилялись на гриви і дрімають.

— Підкуй всі ті коні — каже.

— Але ж в мене тільки дві підкові — говорить коваль.

На те Святий:

— Нічого! Починай!

Почав коваль і для всіх коней підків набралося.

Коли підкував послідного, якось зачепив козака і той пробудився та питає:

— Час вже?

— Ні — каже св. о. Миколай — ще не час виходити. — Це нібито виходити обороняти Україну.

Опісля вивів св. о. Миколай того коваля знов на наш світ, щедро його обдарувавши.

В такі оповідання нарід вбирає свою віру, що його справа не пропаде, бо сам Господь, Мати Божа і всі Святі будуть Українському Народові завсігди помагати. Це велика, невмируща і животворна віра, яка скаже мертвому Лазареві: Вставай і виходи! — і він воскресне, встане і вийде.

А з тим усім козацька доба, це одна з найсвітліших діб в Українській Історії. Це доба невмируща — і вона буде завсігди будувати нові і нові Запорожські Січи в усіх сторонах і на всіх місцях українського життя; буде закликати збирати туди найгіднійших Синів і Дочок Народу, які — віддавши себе під Покров Богородиці — будуть захищати Нарід Православний і Віру Православну.

Конфедераційний будинок в Оттаві.

НАРІД І ЙОГО ІНСТИТУЦІЇ

Люде, а Нарід.

Люде можуть бути або Народом, або лише матеріялом.

Купа каміння, скали, пісок, глина, ліс, це матеріял, що сам собою не має ніякого значіння. В камени може бути золото, чи срібло, в піску золотий пісок, а все ж і той камінь і пісок є лише матеріялом.

Ніхто з матеріялом не числиться, а лише ним послугується, як мертвою річею. Набирає на віз і везе, куди хоче.

А коли матеріял переробити і надати йому тревалі форми, він перестає бути матеріялом і набирає значіння. Тоді вже маємо доми, мости, статуї, греблі, залізниці, кораблі.

Подібно з людьми. Вони можуть бути матеріялом, як той пісок, чи камінь. Коли несвідомі, коли не мають спільних громадських справ, коли не мають громадських Інституцій, не мають спільних цілей і спільної народної праці, тоді вони є матеріялом. Вони не мають ніякої сили ні значіння і світ з ними не числиться. Вони живуть одинцем, кождий для себе, а таке життя ніякої сили ні вартости не творить.

Може бути таких 50 мільйонів, однакож вони не будуть Народом, коли свідомо не звяжуть себе громадськими звязками, коли не збудують потрібних громадських Інституцій і не стануть разом до громадської праці.

Знов же може бути лише 5 мільйонів людей, але коли в них є зорґанізоване громадське життя, коли ведеться сильна народна праця, вони є Народом і можуть панувати над 50 мільйонами незорґанізованих людей.

Не число творить Нарід, але його Інституції. Бо лише Інституції й Орґанізації можуть бути осередками народного життя; лише вони звязують людей в діяльну силу і дають напрям його рухови; лише через Інституції й Орґанізації може душа, воля і сила народу виявлятися.

Візьмімо для приміру таку велику Інституцію державну, як Військо. Сила війська не в голім числі, але в цілім зорґанізованім змісті, з якого військова орґанізація складається. А в той зміст входять військові закони, військова дисципліна, військові школи. Ще дальше фабрики, що виробляють зброю. За ними склади військових припасів, а вкінци воєнні твердині. Аж все те разом творить ту армію з якою кождий числиться.

Подібне з людським загалом. Незорґанізовані люде живуть одинцем, без ясних, твердих звязків. Це точно те, що пустив би хтось на море 10 мільйонів човнів, а в кождім кількоро осіб. Чи мали б ті човни яку силу — а головно підчас бурі? І хочби в човнах з людьми було золото, то всі ті човни підчас бурі були би безрадні і могли би легко потонути.

Та нехай би ті човни позвязувати в ґрупи, або коли б їх попереробляти на кораблі, тоді була би певна забезпека перед бурею — і для людей і для того майна, що перше було в окремих човнах.

Такі кораблі були би Інституціями тих, що мають щось для перевозу. І як перше з поодинокими човнами ані буря, ані море, ані люде не числили-

ся, так тепер з великими кораблями всі числяться. І з тими, чиї це кораблі.

В життю Народу кожда зорґанізована сила, кожда Інституція, кожда орґанізація, це сильний залізний корабель; це поважна фабрика для виробу того, чого народові треба; це школа, що вчить, що Народ повинен робити і як, а чого ні; це твердиня для стриму ворожого напору.

І тому коли люде хочуть показати світові, що вони Нарід, а не матеріял, то можуть показати це і доказати своїми сильними Інституціями. **Маємо і це, і те, і друге, і десяте — і запопадливо дбаємо про те, що маємо — отже маємо своє народне культурне господарство, значиться — ми Господарі, ми Народ!**

Які бувають Інституції й Орґанізації.

Для красшого зрозуміння, які Інституції бувають, перегляньмо такий їх ряд: 1. Релігійні — Церква з цілим її устроєм, наукою, школами, монастирами, приютами, видавництвами... 2. Наукові і виховавчі — академії, школи, бурси, бібліотеки, музеї... 3. Добродійні — приюти для старих і калік, сиротинці, запомогові, асекураційні... 4. Економічні — банки, кооперативи... 5. Промислові—фабрики, робітні... 6. Політичні. 7. Видавничі — видавництва часописів, журналів, книжок... 8. Розривкові — театри... 9. Культурно-спортові, як були за морем Січи і Соколи... 10. Молодечі — як Сумківці. 11. Жіночі. 12. Рідна Школа і др.

З цего вже бачимо, яких ріжнородних Інституцій й орґанізацій потребує життя Народу, а їх є ще більше.

Погляд в Минувшину.

Вернімось на хвильку в нашу історичну Минувшину, щоби побачити, які важні Інституції чи орґанізації давали колись Народови силу.

Церква — Християнська Церква зєднала всі українські племена в оден Український Нарід; дала йому оден світогляд, дала початок просвіті і писаній Історії України; ублагороднила давну дику жорстокість.

Запорожське Козацтво — Це була велика військова народна Інституція, яка вдійсности створила Українську Козацьку Державу, з Гетьманами, як її правителями. І з тою Козацькою Інституцією числилися сусідні, а то й дальші держави; від Запорожців Козаків світ звав цілий Український Нарід Козацьким Народом.

Церковні Брацтва — Щоби боротись з насильством давної Польщі, українці почали в 15-ім віку засновувати Церковні Брацтва. Ті Брацтва набрали зчасом великої сили. Вони вдержували приюти для старих і калік; мали друкарні, що тоді було дуже великою справою; засновували й удержували високі школи, щоби там виховувати розумних українців — робітників і борців за народну справу. Ті Брацтва були наче парляменти Українського Народу і Польща мусіла з ними дуже числитися. — Додати б, що вся робота Брацтв провадилася лише складками братчиків, якими ставали найсвідоміші своєї справи і найщиріші українці.

Могилянська Академія — З школи Київського Брацтва повстала найвисша школа, Могилянська Академія, що зробила з Київа осередок науки на цілу Україну. Ця Академія так підне-

сла освіту на Україні, що чужі, які Україну відвідували, дивувалися та хвалили.

Недавні часи.

Згадаймо ще деякі Інституції, чи Орґанізації з недавних часів...

Кирило-Методієвське Брацтво — заснувалося в Київі 1846 р. і ставило собі цілею здобуття волі Українському Народові. До цего Брацтва належав Шевченко, Костомарів і другі.

Головна Руська Рада — як політична українська орґанізація, заснувалася у Львові зараз по скасованню панщини, 1848 року. Її цілею було боронити прав Українського Народу, боронити Церкву, мову, школу і провадити всяку можливу працю для піднесення українців.

Народний Дім — у Львові почав будуватися 1851 р., як інституція для піддержування національно-культурного життя Українського Народу.

Руський Народний Театер — заснувався у Львові 1864 року.

Молода Русь — протимосквофільська орґанізація повстає у Львові 1861 р., що видавала часописи „Вечерниці", „Мету" і „Ниву". Молода Русь зробила багато для скріплення української свідомости.

Просвіта — Товариство для видавання книжок і ширення свідомости взагалі, заснувалося 8 грудня 1868 р. у Львові.

Видавництво „Основа" — повстало 1870 р.

Січ — українське студентське товариство в Відни заснувалось 1867 р. і дуже причинилось до виховання визначних передових українських громадських працівників.

Академічний Кружок — студентське товариство у Львові засновуєсь 1870, а 1871 р. друге, студентське запомогове — **Дружний Лихвяр.**

Наукове Товариство імени Шевченка — засновуєсь у Львові 1873 р., а думка про потребу заснування такого Товариства вийшла від кількох патріотів з Придніпрянщини.

Видавництво „Руської Бібліотеки" — повстало в Чернівцях на Буковині 1877 року.

Діло — почало виходити 1 січня 1880 р. Для його видавання заснувалась Спілка Видавництва „Діла". Володимир Барвінський довший час редаґував „Діло" безплатно, покинувши навіть адвокатську канцелярію. Уділи (шери) були по 50 золотих (більша вартість ніж 50 дол.). І „Діло" виходило з малими перервами аж до теперішньої війни. Згадати, що свящ. С. Качала щедро піддержував „Діло" грішми в перших роках.

Руське Товариство Педаґоґічне — заснувалося у Львові 1881 р. для поширювання українського шкільництва і ширення просвіти всякими можливими способами.

Народна Торговля — заснувалась у Львові 1883 р. для провадження і поширення української торговельної справи.

Народна Рада — політичне товариство заснувалось у Львові 1885 р.

Побратим — товариство українських ремісників заснувалось у Львові 1885 року.

Дністер — асекураційне українське товариство заснувалось у Львові 1891 року.

Не будемо згадувати дальших Орґанізацій й Інституцій, бо вже вичислені ясно показують, що коли нарід хоче піднестися, то засновує всякі Інституції для виконування громадської праці. І коли нарід має таких Інституцій багато, коли запопадливо про них дбає, то під їх проводом життя народу набирає сили і значіння.

На подібний лад, як в Галичині, повставали українські Орґанізації й Інституції на Буковині і Придніпрянщині, як осередки української праці й української народної сили.

Правда, деякі з таких орґанізацій існували якийсь час, а потім зникали, однакож працею, яку вони виконали, вони приготовили потрібний ґрунт для нових, вже тревалійших орґанізацій. Їх праця дармо не пропала. Раз добре виконане діло лишаєсь силою для дальшої праці.

КАНАДІЙСЬКІ УКРАЇНСЬКІ ІНСТИТУЦІЇ.

„Український Голос".

З розвитком українського культурного життя почали і в Канаді зявлятися українські Інституції, Орґанізації, чи Товариства. І так:

„Українська Видавнича Спілка", що видає **„Український Голос"**, зорґанізувалася 1909 р. на 25-долярових уділах. Уділовці (шеровці) давали гроші на заснування Видавництва не для грошевих користей, не для дивіденди, але щоби допомогти українському загалови мати свій власний, від нікого чужого незалежний орґан.

„Український Голос" почав виходити в березні 1910 року, як тижневик і виходить доси. Коли б взяти всі окремі числа „Українського Голосу" від 1910 до 1942 року, то буде їх понад 1700 чисел. Коли б кождий річник був 1 цаль грубий, то можна би зробити з усіх річників книжку грубу мало не на оден ярд — коло 33 цалі грубу.

Але найважніше, що „Український Голос" вже понад 30 літ є тим осередком, до якого сходяться всі важнійші нитки громадського українського життя в Канаді; є осередком де занотовуються всі важнійші українські події; де обговорюються та порушуються важні справи українського життя, де обговорюєсь українська праця, українські здобутки і потреби.

Отже „Українська Видавнича Спілка" з „Українським Голосом", це важна для українського загалу народна культурна Інституція. Не будь цеї Видавничої Спілки й „Українського Голосу", а кілько громадської праці не було би зроблено; оскілько українське життя стояло би низше.

Але „Український Голос" є представником українців і перед дальшим світом. Світ не може знати кождого читача „Українського Голосу", але світ може знати „Український Голос". Однакож кождий читач „Українського Голосу" може сказати світови: „Я є тим українцем, що його орґаном є Український Голос". І світ буде вже знати такого українця. Це важне.

Щоби люде були Народом, то мусять мати свою власну пресу, як мусять мати і другі свої власні, незалежні від нікого чужого Інституції.

Виховавчі Інститути.

В 1916 р. засновуєсь в Саскатуні **Інститут Петра Могили,** а 1918 р. **Інститут Михайла Грушевського** в Едмонтоні. Щоби зрозуміти значіння таких Інститутів для Народу, поставмо собі перед очи їх працю.

Коли студенти живуть порозкидані в чужім окруженню, їм тяжко виховатися на поважних громадян і людей. Дальше хлібодайного ремесла вони звичайно не пійдуть. А для українського загалу вони губляться, пропадають.

І не диво. Над ними нема поза школою ніякого нагляду. Вони живуть далеко від свого культурного життя, отже з ним і його справами не знакомляться. Вони далеко від рідного дому, від рідної культурної атмосфери.

Щоби заступити студентам Дім і виховати їх на гідних українців і на поважних, вартних громадян, заснувалися два згадані Інститути грошевими жертвами тої свідомої части українського загалу, яка розуміла конечність таких Інститутів.

Отже що такі Інститути студентам дають?

Вони дають моральний нагляд і провід, а це важне для життя молодих.

Там студенти познакомлюються з Українською Історією і Літературою і взагалі з вартостями української культури і життя.

Приготовляються до громадської праці, яка жде їх в дальшім життю.

В Інститутах студенти мають нагоду познакомитися з важнійшими особами, які Інститути відвідують, або яких Інститути принагідно запрошують.

Студенти живучи разом в культурни здисципліновани атмосфері, мусять поважно інтересуватися справами свого власного гурта — своїми сходинами, дебатами, нарадами чи концертовими продукціями, отже тим, що їх до дальшого поважного життя приготовляє, а чого не мали би без Інститутів.

Велику працю Інститутів ще красше зрозуміємо, коли візьмемо на увагу, що доси через Саскатунський Інститут перейшло понад 1000 студентів, а через Едмонтонський понад 700. Коли ж додати студентів, що були в Винніпежськім Інституті (бувша філія Саскатунського), то будемо мати коло 2000 студентів.

Однакож Інститути мають значіння і для широкого громадського життя. Аджеж бувають щорічні Зїзди, на які приїздять українці й українки з далеких сторін — щоби чогось навчитися, з чимсь важним познакомитися, порадитись, щось важне почути і побачити — і повезти до дому те, що в місцевій громадській праці придасться. На таких Зїздах бувають і студенти в великій мірі, а це є для них окремою культурною школою.

До Інститутів заходять принагідно українці з околиць, щоби чогось довідатися, своє розказати, порадитись, отже Інститути є осередками, де нитки українського громадського життя сходяться.

Нині є признаним фактом, що студент з Інституту, а ще коли був там довший час, більше знає, більше розуміє, поважнійшими справами інтересується, більше примірно поводиться і до громадського життя краще підготований, ніж той, хто Інституту не бачив.

Додати б, що українські Інститути відомі й неукраїнцям, і ті ставляться до Інститутів з признанням. А разом і до тих, що Інститути заснували і їх піддержують. Інститути є свідоцтвом свідомости і культурности тутешнього українського Народу.

Українська Православна Церква і Вістник.

До Українських Інституцій, що повстали в Канаді, належить й Українська Православна Церква, що заснувалась 1918 року. Будучи від нікого з чужих незалежною, вона є релігійною Інституцією самого Українського Народу.

Її орґаном є „Вістник", що видається від 1924 року. До кінця 1927 р. виходив раз в місяци, а від січня 1928 року виходить два рази в місяци дотепер.

Ще інші Орґанізації.

Дуже важною і великою українською орґанізацією є **Союз Українців Самостійників** з його союзними орґанізаціями — з Союзом Українок Канади, Народними Домами і Сумківцями.

Є нині **Комітет Українців Канади,** до якого входять представники всіх поважнійших українських канадійських орґанізацій.

Крім тих є в Канаді ще деякі інші українські Інституції та Орґанізації.

Хто піддержує культурні Інституції.

Культурні народні Інституції, це ті, що їх праця йде на користь широкого загалу, чи й цілого Народу. Школи виховують розумних людей, яких праця цілому Народови потрібна. Шпиталь потрібний загалови безнастанно. Приють для старих і калік, чи сиротинець потрібний цілому загалови. Народна преса потрібна всім народним справам.

Такі Інституції можуть бути державні і тоді держава їх піддержує. Але навіть в державах є також недержавні університети, є приватні шпиталі і др., отже такі Інституції зроку на рік піддержує загал своїми жертвами.

Лише строго приватні інституції, обчислені на особистий дохід можуть загалу не обходити, оскільки вони на життю загалу додатно не дуже заважують. Та і для таких, коли це таки українські приватні Інституції, руководимось правилом „Свій до свого!"

Чисто грошеві Інституції самі дбають, щоби себе піддержувати. Головною їх цілею є дбати, щоби їх грошевий капітал збільшався. Це ціль банку, ціль фабрики, ціль торговельної фірми.

Зате Інституції народні, Інституції культурні мають перед собою цілі культурні — давати просвіту, поміч, культурний провід і моральну силу життю загалу. Отже для них грошева справа не є цілею, а лише способом для досягнення цілі.

І вони про грошеву справу також дбають, оскільки можуть, однакож головна ціль примушує їх нераз більше давати, ніж брати — і тоді приходить для них недобір. Приходить грошева скрута.

Тому свідомий загал свої культурні Інституції безнастанно піддержує. Тай не диво — вони ж для його загального добра працюють. Він піддержує їх, щоби могли істнувати і для нього працювати. Читаємо і чу-

ємо, як такий-то університет дістав протягом року сотки тисяч, чи мільйон долярів жертв; тілько дістала якась колеґія підмоги, дістав якийсь шпиталь, чи приють. І так з року на рік!

Буває, що місто, чи провінція, чи й держава дає окрему поміч незалежній від неї Інституції, коли бачить, що робота цеї Інституції є добром для загалу.

Ніхто на світі не скаже культурним Інституціям: „Вдержуйте себе самі, а коли ні, то пропадайте!" Аджеж їх упадок був би упадком народної справи. Стратив би нарід, а не хто другий.

Це розумні люде знають, отже безнастанно жертвують на всякі Фонди для своїх культурних Інституцій — Фонд Пресовий, Фонд Церковний, Фонд Інститутський, чи інші Фонди і складки.

Відмовляти культурним Інституціям піддержки — це помагати їх нищити. Якраз те, чого може бажати ворог Народу.

Лише несвідомі люде кажуть: „Ми вже давали! І доки ще маємо давати?" А свідомі знають, що давати треба безнастанно, бо давання — це лише виконування і продовжування праці. А працювати треба завсігди — як завсігди треба їсти, спати, вмиватися, вбиратися, хату замітати.

Нарід, що багато видає на свої культурні справи, є завсігди поважним і сильним Народом. В нього є сильні Інституції, в нього ведеться велика культурна праця, що освідомляє і дає силу цілому загалови. І коли ви зачепите справу жертвенности і сили в такого народу, то вам скажуть: „Ми не тому так багато на свої народні справи даємо, що багато маємо, але тому маємо так багато, що багато даємо".

Це треба нам мати на увазі, коли ходить про наші народні Інституції.

Ц-ий.

ВІК ЗВІРІВ.

Слонь жиє 100 літ, або більше.
Носорожець 20 літ.
Верблюд 100 літ.
Лев 25 до 70.
Тигр, Леопард, Яґуар та Гієна (в запертю) коло 25 літ.
Олень 20; Вовк 20; Лис 14 до 16;
Бобр 50 літ.
Ляма (рід вівці) 15; Малпи 16 до 18; Заяць 8; Вивірка 7; Крілик 7.
Свиня 25.
Кінь 30; Осел 30. Вівця коло 10.
Корова 20; Віл 30 літ.
Лебеді, Папуґи і Ґайворони 200 літ.
Орел 100 літ; Гуска 80.
Кури і голуби 10 до 16 літ.
Яструби 30 до 40.
Круки 24. Пави 20. Пелікани 40 до 50 літ.
Дрозд 8 до 10 літ.
Волове очко (анґл. врен) 2 до 3.
Соловій 15; Жайворонок 10 до 30.
Крокодиль 100; Черепаха 100 до 200 літ.
Кит 1000 літ; Матка пчіл 4 до 5 літ.

СТРАШНА НІЧ.

Ночував в готели чоловік і в ночи хотів виглянути через вікно, яка там погода. Встаючи намацав склянні двері в шафі, відчинив їх глянув в шафу і каже:

— Отсе ніч! Як колись була єгипетська тьма! Зірки не видно. Тай ще заносить горівкою і сиром. Такої ночі я ще не памятаю!

НА ПЛЕЧАХ НАПИСАНО.

Римо-католики в Східній Галичині, це, беручи назагал, українці з діда прадіда. Але лихо хотіло, що за панщизняних часів оден, то другий, то пятий, чи десятий польський пан примусив своїх крепаків покинути церкву і ходити до костела.

В костелі ксьондз навчив їх польської молитви, а більше не міг навчити. Вони в усім зосталися українцями. Мова в них і дальше їх рідна українська, всі звичаї залишилися в них українські, словом — крім польської молитви нічого в них польського нема. І мова, і звичаї, і пісні — все в них предківське, і воно на кождім кроці їм пригадує:

— Ви не поляки, ви українці! А польська молитва, це чужа латка на вашім життю, пришпилена вашими ворогами.

Лихо було ще в тім, що українці були мало свідомі, отже коли їм польський пан і ксьондз сказав, що вони стали поляками, коли до костела належать і по польськи моляться, то вони повірили і почали вважати себе поляками.

Однакож в багатьох з них українська свідомість таки жила. Коли перед минувшою війною був в Галичині перепис, то коло 60,000 римо-католиків записалися українцями.

Тут вам оден дійсний живий образок такої свідомости:

Був в моїм ріднім селі, повіт Тернопіль, в Галичині, римо-католик Іґнац Назвальський. І разу одного дідич, Ґарапіх, зачав дорікати, що Назвальський поляк, а не поводиться, як поляк поводитися повинен. На те Назвальський:

— Я не поляк, я русин. — (Тоді ще українці звали себе русинами).

— Аджеж ти римо-католик — каже Ґарапіх — отже ти поляк.

На те Назвальський:

— Я римо-католик, але я не поляк — я русин. Я певний того!

— А то як ти певний?

— В нас записано, що ми русини.

— Записано? — почав Ґарапіх допитуватися — де записано? Хто записав? — Тоді Назвальський:

— Коли була панщина, то ваш дід мойому дідови канчуком на плечах виразно написав, що ми русини, а не поляки.

Не хотів вже Ґарапіх більше говорити і забрався.

Коли б всі такі римо-католики були свідомими, то всі вони на подібний лад говорили би. І не тілько говорили би, але покинули б те, що їм вороги силою накинули; покинули б і до свого рідного б вернулися. І там і тут в Канаді. Вони знали би, що на плечах всіх їхніх дідів, прадідів і прапрадідів канчуком написано, що всі ті римо-католики, які лише по польськи моляться, це не поляки, але українці.

Ворожа сила витворила в українців викривлений погляд, що коли українець стає римо-католиком, то тимсамим переміняється в поляка. Цеб то, що хто римо-католик, той вже поляк.

Однакож ніхто на світі, крім українців, так не думає. Француз римо-католик, але він не думає, що він поляк. Італієць, Бельґієць, Еспанець, Мадяр — всі вони римо-католики, але не поляки.

Це треба би й українцям римо-католикам знати.

Ц-ий.

НЕХАЙ КАНАДА ВІДПОВІДАЄ!

І я чув і ви чули нераз, що коли бесіда зводиться на дітей, то не я і не ви, але деякі люде всю вину за дітей зводять на Канаду. Вона-то за все винна! Винна за те, що діти розпущені, що не тримаються дому, що свого не шанують, що батька-матері не слухають...

За все Канада винна!

Та як ви, люде добрі, думаєте — правда воно, чи ні? Ви ж Канаду знаєте — вона молодиця на вигляд собі таки чепурна. А коли так, то деж би... Коби таку невісточку собі мали, як Канада, то не нарікали би.

Так я думаю.

І думаю я також, що це ані Канада, ані Манітоба, ані Алберта не винна, але таки самі люде — батьки, матері. Бо чував я, тай жінка моя чула, тай ви чули, як дехто приготовляє своїх дітей на те, щоби батька-матері не слухали.

— Де, коли? — скажуть деякі — хіба ж ми вороги своїм дітям?

Може і не вороги, але таки трохи так воно є! Бо візьміть на увагу такі вислови:

— О, мої діти того і того не будуть їсти, це ж Канада.

— Я, знаєте, казала своїм дітям, але вони не хочуть йти до Рідної Школи. Вони знають, що вони в Канаді.

— Я своїм наказую, але хіба вони послухають? В Старім Краю послухали би, а тут вільна Канада.

— Мої діти таки не хочуть по свому вчитися, кажуть: Ми в Канаді.

— Тут діти що хочуть, те роблять. Щож... Канада! Не присилуєте.

— Тут дітей не стримаєте, Канада.

— Кажіть, не кажіть, а вони своїм богом роблять. Аджеж це Канада, фрі контрі.

— Тут діти старші, ніж батьки. На те вона Канада.

— Моїм, як чого забагнуть, то мусить бути. Канада.

— Шкода слова, вони не послухають. Аджеж Канада, вільний край.

— Що схоче, те зробить і не порадите, бо воно ж в Канаді...

Правда, що такі вислови вам доводилося чути! А коли чули, то подумайте, чи можуть діти бути добрими там, де такі вислови чують? Ні! Аджеж це те саме, що сказати:

— Тому, що Канада є Канадою, діти не мусять батька-матері слухати, тож і ви не слухайте. Робіть, як хочете. Ми не маємо над вами сили, бо то Канада.

Уявімо собі учителя, або учительку, яка всюди говорить:

— Та що їм зробити, коли не хочуть слухати. Я кажу одно, а вони друге роблять. Не вчаться, йдуть куди хочуть, приходять, коли кому сподобається, верещать, по лавках брикають, стіл перевернули. Звісно — Канада!

Що ви про таких учителів сказали би? Сказали би, що таких учителів треба нагнати і знайти інших, які дітей примусять робити, як треба.

Або нехай би комендант війська сказав: „Тяжко що з військом зробити, не слухає, тай годі, тож Канада!" — що ви про такого коменданта думали би? Або про пастуха, що говорив би: „Годі худобу спиняти, тож Канада"...

Отже бачите! Канада нічого не винна, але деколи я, деколи ви, деколи інші люде. Забуваємо, що Канада є не тілько для дітей, але і для нас, і що ми таксамо можемо на своїм поставити. Не слухає хтось нас, не слухаймо його, коли ми йому потрібні. Тай ще не те... От якби так деколи й здорово тупнути, тай рішуче слово сказати. А коли конче треба, то і березової каші...

Багато сили ми маємо, коли б ми про ню знали. Коли б хотіли її для добра вжити.

Аджеж вдома ми учителі, ми місіонарі, ми коменданти — а це висока гідність! Це великий уряд! Та біда, що ми деколи не хочемо поводитися, як учителі, як місіонарі, як коменданти.

Замість самим сидіти на учительськім кріслі, ми пускаємо дітей, щоби там сиділи, а потім кажемо, що ми Богу духа винні, бо за все винна Канада. Ще й нарікаємо, що діти крісло перевернули.

Ні, люде добрі, ні! Коли наша хата не буде заметена, то не Канада за те винна, але таки ми самі.

Не заметена, бо ми не замели.

Г. Ч.

Гумор.

КРАВЦЯ ЗА КОВАЛЯ.

Був в однім селі коваль і коли він вбив когось, його засудили на смерть. Приходить тоді до судді делеґація від селян і просить, щоби коваля пустити на волю.

— Він дуже добрий коваль — кажуть — а нам коваля конче треба. Ми вже шукали іншого, та ніяк знайти не можна.

— Так щож мені робити? — каже суддя — бо справедливість домагається кари...

Тоді делеґація:

— В нас є два кравці, а нам одного досить, отже дамо вам одного замість коваля.

Сварлива родина.

— Чому ти не працювала там довше, Горпинко?

— Бо не могла. Там вони обоє дуже сваряться.

— Сваряться? Аджеж я розумію, що вони жиють дуже згідно.

— Е! То вони зі мною сваряться — то він, то вона.

ЯК ПРИКАЗАНО.

В шпитали лежав богатий чоловік, що дуже був нервовий, отже лікар приказує послугачкам:

— Хоч би він що казав, ви не ображайтесь, не сперечайтесь, ще за ним потакуйте. Не дразніть його нічим.

Серед ночі починає слабий стогнати і нарікати:

— Ох як я мучуся! Волів би я був давно вмерти. Волів би я до ранку не дочекати. — А послугачка:

— Еге, еге, і як так думаю. Волі-ли б ви до раня не дочекати.

Як приказ то приказ!

Розумний син.

— Мамо, коли я сидів в стріткарі, то якась стара жінка прийшла і стала проти мене.

— Ну, а ти? Ти певно зараз встав і дав їй своє місце. Так і треба робити.

— Ні, мамо, я сидів ще кілька мінут, а тоді встав той чоловік, що коло мене сидів, і вона сіла. А я не винен, що він скорше встав, ніж я.

ЯК ХОДИТИ КОЛО СЛАБИХ

Слабість, це частина життя всіх людей. Кождий чоловік в життю слабує — і тоді потребує помочи других; коли ж другі слабують, то він має їх доглядати.

При ходженню коло слабих треба руководитися і співчуттям і розумом. Співчуття робить наше поведення мякшим і є для слабого наче теплом, що його огріває; а розуму треба, щоби мати міру в поведенню з слабим; щоби робити лише таке, що слабому виходить на добре, а не робити, що на зло виходить.

Перше всього слабий повинен би лежати в окремій кімнаті, де ніхто йому не докучав би. Спокій — важна річ для слабого.

Постіль треба часто зрушувати, перетріпувати, провітрувати та зміняти. Довго непровітрувана постіль для здорового неприємна.

При ходженню коло слабого треба заховати спокій і поважно себе держати. Стогнання, плачі, жалі, сумовитий вигляд тих, що коло слабого ходять — слабому не тілько не помагають, але йому шкодять. Треба дбати, щоби настрій слабого був в добрім, здоровім настрою.

На слабого не злоститись. Слабий має свої права, подиктовані його положенням, проти яких здоровий не повинен виступати. Аджеж скорше повинен контролювати себе здоровий, ніж слабий.

При слабім не говорити занадто голосно, не стукати, не викрикувати. Не позволяти дітям, щоби бігали та кричали.

Не говорити при слабім про смерть, про те, що мабуть нема йому вже виходу. Не говорити при слабім про знакомих, що слабували, довго мучилися і померли. Не перечисляти померших.

Коли згадувати, то хиба тих, що слабували і виздоровіли.

Взагалі треба в слабого викликати надію, що і він виздоровіє.

Саме пригноблення є слабістю.

Оповідають, що лікарі хотіли бачити, як ділає на чоловіка страх і пригноблення, отже вибрали двох злочинців засуджених на смерть на таку пробу: одному дали постіль, на якій вмер хтось на заразливу слабість, але не згадували йому, яке це ліжко; другому дали ліжко чисте, але сказали, що на нім вмер чоловік від заразливої слабости.

Вислід був такий, що на першім ліжку чоловік спав і не заразився; на другім чоловік зі страху заслаб і вмер. Це показує, як убивчо ділає журба, страх і пригноблення.

Відомо також, що люде з великого страху і журби можуть за короткий час посивіти.

І тому духову сторону слабого треба підтримувати надією, спокоєм, поважним настроєм, а то й здоровим жартом.

Не повинні бути при слабім підозрілі шепоти і взагалі підозріле поведення. Слабий таке дуже завважує і це його мучить. Він вгадує, що поза його відомом криється щось недобре.

Треба також памятати, що яка тяжка слабість не була би, а слабий може її перебути.

Чув я від своєї бабуні про такий випадок...

Коло 1829 року була в Галичині ве-

лика слабість — хто заслаб, то дуже скоро вмирав. А тих, що слабість перебували, було дуже мало.

І тоді з одної хати завезли на цвинтар слабого чоловіка. Мабуть везли помершого, отже, щоби два рази не їхати, взяли і слабого, будучи певними, що йому життя нема. Привезли, положили на землю і забралися. За час приходять, думаючи, що він вже вмер і треба його поховати, та здивувалися, коли його не застали. А він полежав на земли і набрав тілько сили, що встав і пішов. І потім жив ще цілі літа.

Коли говориться, що слабому треба свіжого воздуху, то дехто думає, що свіжий воздух є аж тоді, коли цілий час вітер через вікно до хати віє. Такий погляд недобрий. Коли вітер віє, то це „продув" і він слабому може шкодити. Бувають слабі, яким треба найперше тепла і рівної, незмінної температури, і таким коли провітрувати кімнату, то дуже обережно. Продув і зміна температури може нераз слабому більше пошкодити, ніж не надто свіжий воздух. Більша зміна температури і здоровим шкодить.

Треба ще памятати, що бувають ріжні слабости, ріжні степені слабостей, і ріжні слабі. Деколи слабі, не виглядають на дуже слабих, а вони поважно слабі. Таким здорові деколи не хочуть вірити, забуваючи, що здоровий чоловік не хотів би слабого вдавати. Є слабі, які самі не думають, що вони дуже слабі і силуються вставати чи ходити, отже таких треба вговорювати, щоби себе не мучили.

Відома порада одного лікаря, який казав:

— Коли ти слабий, не силуй себе до нічого. Слухай, чого твоє тіло хоче — а воно знає, що йому потрібне. Хочеш лежати — лежи; хочеш сидіти — сиди, хочеш проходжуватись — ходи. Те саме з поживою. Твоє тіло знає, якої поживи йому треба. Зїв ти щось, а воно тобі не дуже добре — це знак, що того не треба їсти. І тут твоє тіло тобі скаже, що для тебе добре і потрібне. Твоє тіло може девчім дати тобі таку добру пораду якої не дасть найкрасший лікар. Отже прислухуйся до голосу свого тіла.

Це були би ті уваги і поради, які треба памятати, коли мається діло з слабими.

Можна би ще пригадати, що в кождім домі повинна бути ґумова торба на горячу воду, з додатками, як рурка, що вживається до виполікування кишок. Добре мати фляшку („термос", чи подібну), щоби в потребі можна мати завсігди під руками горячу воду для слабого.

З аптикарських річей треба постійно мати в хаті касторову оливу, чи „епсом салтс", йодину, карболевий квас, або друге подібне, алькоголь до натирання, боровий квас (боресик есид), а також тасьму до приліплювання на рани чи що (адгізив тейп).

Такі річи повинні завсігди бути в кождій хаті.

П. В.

ЯК ЗДОБУВАВ РОЗУМ.

Питали раз перського фільозофа, як він здобув таке велике знання, на що фільозоф:

— Я ніколи не соромився питати про те, чого я не знав.

КОРОТКА ІСТОРІЯ КАНАДІЙСЬКОЇ СТОЛИЦІ ОТТАВИ

Люди, що ніколи в Оттаві не були, думають про неї лише, як про політичну столицю Канади: про осідок домініяльного уряду з його ріжними департаментами, і як про місто, в якому находиться домініяльний парлямент, до якого зїзджаються на наради посли і сенатори з усіх частин просторої Домінії.

Про Оттаву і я так думав, нім приїхав до неї тому півтора року назад. Аж після короткого тут перебування я набрав про Оттаву іншого поняття. Тепер знаю, що Оттава, як столиця Канади, це найкраще в Канаді місто. І це я кажу без найменшої пересади. Жадне місто в Канаді не має такого величавого й авторітетного вигляду, таких природно чаруючих місць, як має Оттава.

Найперше треба звернути увагу читача на природні догідности, які має наша столиця. Ними у першій мірі є ріки, що дуже причинилися до розвою і слави міста Оттави. Першою, що впадає в очи, є славетна в канадійській історії ріка Оттава, що обливає місто з північної сторони. Другою є ріка Рідо, що окружає більшу часть міста від півдня, й остаточно на сході вливається дуже спокійно до ріки Оттави. Трета ріка, що пливе бистро з гір на північ від міста і також вливаєтья до ріки Оттави в східній части міста, це ріка Ґатіно. В західній части міста є славний водопад Шодіє, а в віддалі на північ можна бачити гори Лаврентія, постійно вкриті мряковиною синьо-червонавої краски. Ці гори приковують ваш зір звичайно при заході сонця. Сидячи в тім часі в „Мейджор Гил Парку" над рікою Оттава, ви бачите перед собою чарівний образ, якого навіть найліпший артист змалювати не потрафить. Ви хотіли б, щоби сонце ніколи не ховалося за ті гори, бо з хвилею, як воно зникне, зникає з перед ваших очей Божою рукою створений образ. Ріки, водопади, окружаючі ліси, узгіря і гори, творять собою таку милу для ока і веселу для душі панораму, якої ніде інде побачити не можна, а побачивши її раз — ви її ніколи забути не можете.

Загально сказавши — Оттава з парляментарного горба є найкращим містом на цілім американськім континенті. На цім горбі, що знимається на яких 200 стіп в гору понад плесом ріки Оттави, находиться ґрупа парляментарних незвичайно гарних будинків.

Парлямент, в якім відбуваються наради послів і сенаторів, знаходиться близько краю гори над рікою; департаментальні будинки, які тут називають Східний і Західний бльоки і які собою замикають простору, зеленою травою вкриту площу перед парляментом, творять незвичайно ефектовні в кольорах і досконалости ґотицьких детайлів, а вже головно у величавих вежах образ. Мало є будинків так незвичайно милих для людського ока, або що могли б так сильно апелювати до почуття поваги і краси, як власне ці парляментарні бу-

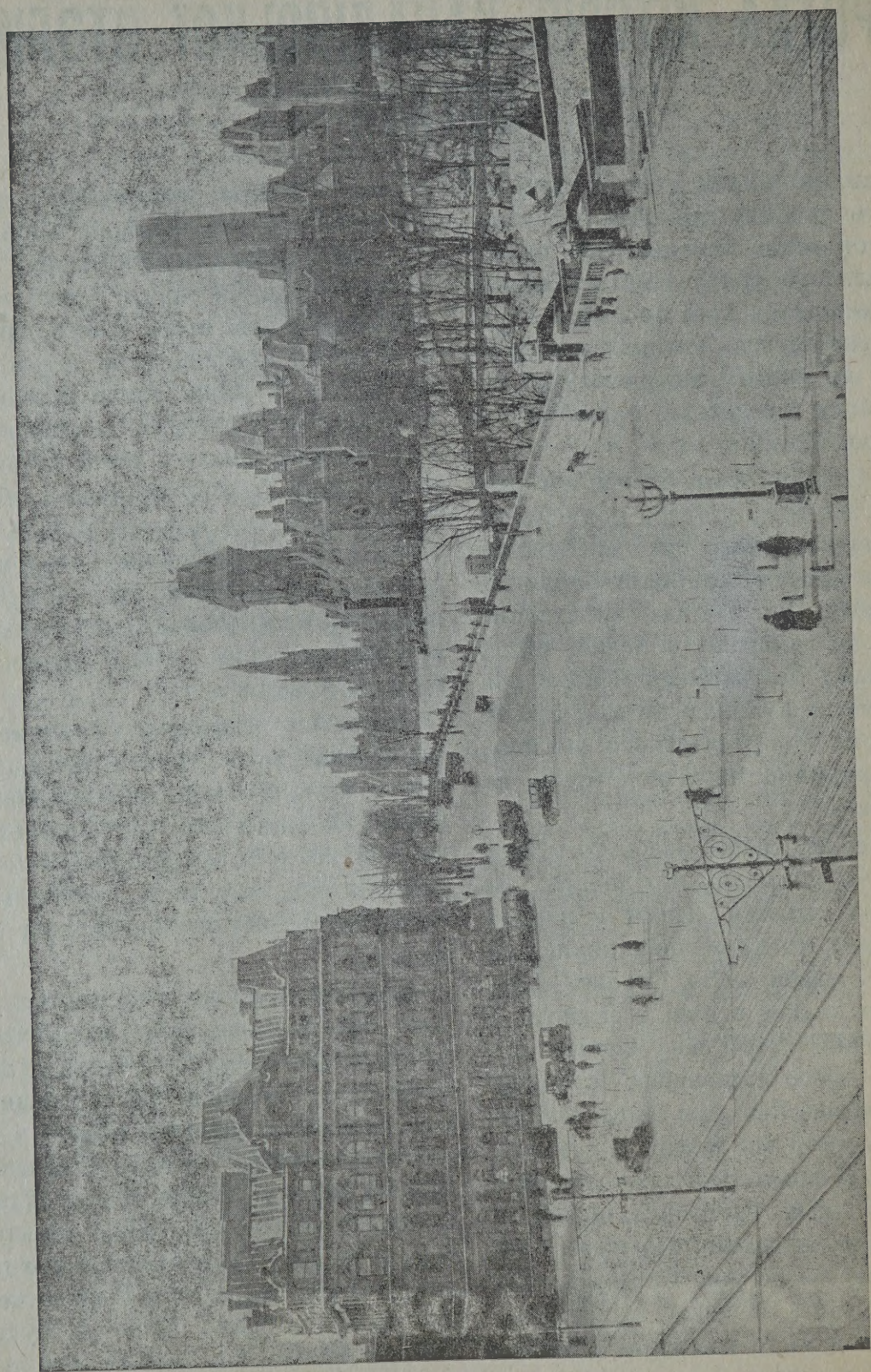

Площа коло парляменту в Оттаві.

динки на високім і кругом зеленню вкритім горбі.

Мені не доводилося навіть на образках бачити ґрупи будинків, щоби так чарували своєю красою і величавістю, як ці будинки.

Домініяльний парлямент, збудований в 1916—1922 роках коштом 12 мільйонів долярів, представляє собою образ повної гармонії, поваги й артистичної досконалости. Щоби бачити ці будинки в їх правдивій красі, ви мусите оглядати їх літним вечером з „Мейджор Гил Парку", (якого західний беріг тягнеться попри „Рідо Канал" і виходить далеко на ріку Оттава), коли скоро заходяче сонце обсипує їх своїми жовто-огненними лучами. А хто був у середині парляменту, той ніколи не забуде чудово вирізьблених камінних філярів й аркад, численних декорацій в „Рідінґ Рум" та прекрасної книгозбірні, що знаходиться в спеціяльно збудованім позаді парляменту — великім круглім будинку з такою ж вежою в ґотицькім стилю, що взноситься 140 стіп від підлоги.

На переді парляменту стоїть 290 стіп висока „Вежа Побіди", для увіковічнення памяти, що Канада брала повну участь у першій Світовій Війні. В цій вежі знаходиться ґрупа 53 дзвонів, в які видзвонює спеціяльний музикант у день і в вечір ріжні пісні, а навіть танці. Найбільший дзвін важить 10 тонів, себто 20 тисяч фунтів, а всі дзвони разом важать 60 тон. Подібної другої дзвіниці нема в цілій Анґлії. Щодо самої „Вежі Побіди" в ґотицькім стилю, то знавці штуки заявляють, що цій вежі не дорівнюють красою і величавістю ніякі другі вежі в Европі й Азії.

Хотяй Оттава не має за собою великої минувшини, міжнародних інтриґ, середновічної атмосфери та широкої архитектурної величности европейських столиць, все ж вона має те, чого жадне інше місто в Канаді не має, а це красу і принадність, що є її вродженими прикметами. Галіфакс, Ст. Джон, Венкувер і Вікторія славляться кораблями і моряками; місто Квебек дише романтизмом і містицизмом Нової Франції; Монтреал посідає космополітанізм Нового Йорку; Торонто, це індустріяльний кольос, а прибувши до Оттави — ви зараз чуєте себе в зовсім інакшій атмосфері помимо того, що й Оттава є великим індустріяльним осередком.

Вже від Конфедерації її індустріяльний проґрес виступає наче роман, однакож він є тепер щойно на початку розвитку. Оттава є нині індустріяльною й комерційною столицею східного Онтеріо; найкраще зрівноваженим містом в Канаді і жадне друге місто в світі не має перед собою більш надійної і певної будуччини, як Оттава. В Оттаві в теперішню пору є понад 200 ріжних заведень, де працює біля 8,500 осіб.

Оттава в минувшині.

Перед 116 літами ту землю, де розложилась нинішня Оттава, вкривали густі ліси і непроходимі багна. „Парляментарний Горб", „Мейджор Гил Парк" і „Непін Пойнт Парк" були вкриті грубим лісом. Де нині „Долішне Місто", були мочари зарослі грубою кедриною. Де тепер „Сенді Гил", там вганяли олені; де нині найкрасша часть міста від Алберт стріт на північ аж до ріки Рідо, були перед 100 літами багна, отже гніздо пропасниці.

Через ті багна перепливали до ріки Рідо чотири потоки.

Першим білим чоловіком, що 1610 року оглядав ті пустарі, був Етен Бруль; другим в 1613 р. був самий відкривач Шамплен. Та першим поселенцем в околиці Оттави був уроженець американського стейту Месечюсетс, Филимон Врайт. Він приплив човном по ріці Оттава в 1797 р. до місця, де тепер є місто Гуль, там поселився та заложив тартак і торговлю деревом. Три роки пізніще прибуло більше кольоністів і побудували місточко, що в 1823 р. мало 100 осіб. Був склеп, готель, школа, Врайтів тартак, а пізніше костел.

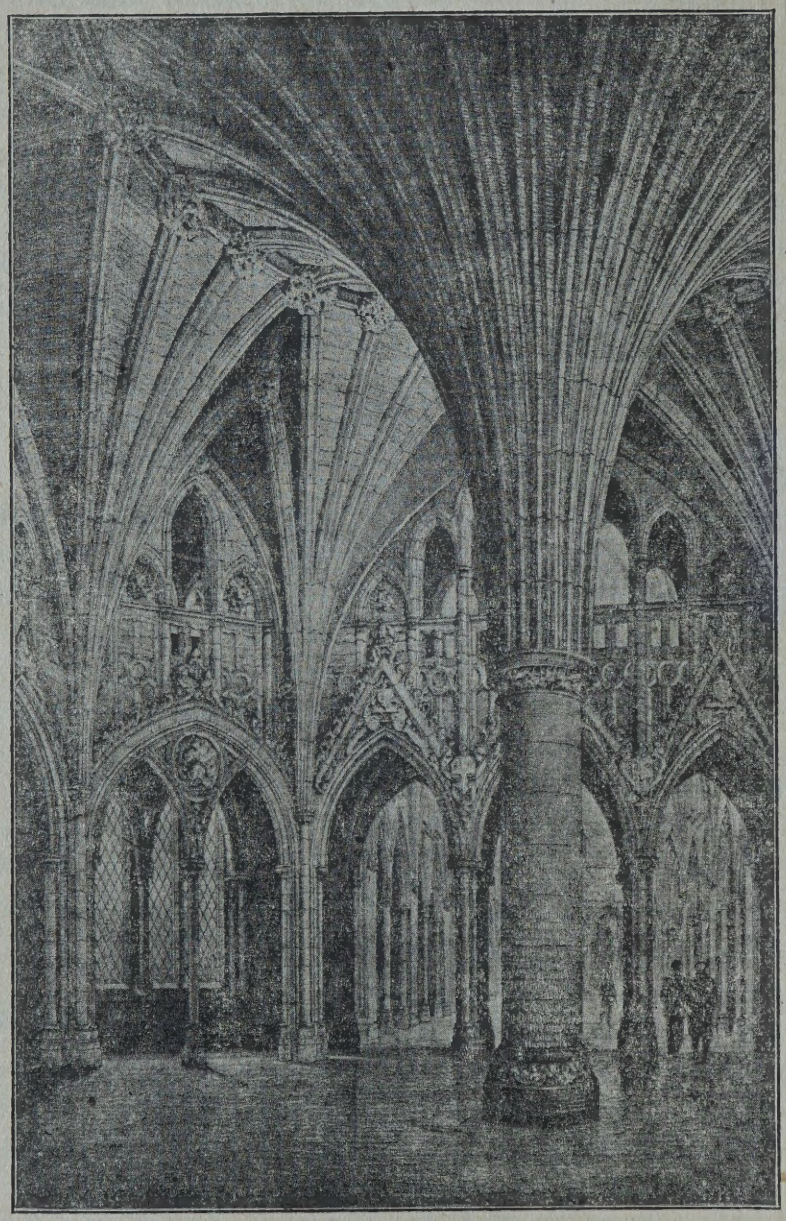

Вхід до Парляменту в Оттаві.

Між поселенцями був робітник Врайта Ніколас Спаркс. Він зложив трохи грошей і захотів мати свій ве-

ликий город. Переплив отже ріку Оттаву і купив від Джона Боровса всю землю, на якій тепер знаходяться парляментарні будинки і бизнесова дільниця міста. В 1825 р. на площі теперішньої Оттави було вже кільканадцять сталих мешкальних домів. Горб, на якім находиться парлямент, називали тоді „ридж ленд", тут росли тверді дерева. Потічки і ріки були для перших поселенців одинокою й головною комунікацією.

В тім часі прибув з Анґлії до Гуль славний в тодішних часах військовий інжінір, підполковник Джон Бай, з припорученням від британського уряду збудувати Рідо Канал для мілітарних цілий. Той канал, що лучить Оттаву з Кінґстоном і тягнеться 126 миль, збудували в 5 літах, коштом чотирох мільйонів долярів. Його скінчили на весні 1832 р. і нині він велика догідність й окраса міста.

З будовою цього каналу населення кольонії значно зросло. В 1827 на бенкеті в честь Бая хтось підніс, щоби нове місточко назвати Байтавн. На це всі згодилися і місточко носило цю назву до кінця 1854 р., коли його населення числило 7,500 душ, а в січни, 1855, цю назву змінили на „місто Оттава". Три роки пізніше Батьки Конфедерації вибрали Оттаву на осідок федерального уряду, а 16 березня, 1858 р., рішенням королеви Вікторії Оттава стала столицею Домінії Канади.

Грудня 20, 1859 р. почато будову парляментарних будинків, а в серпні, слідуючого року, князь Валії, Алберт Едвард, що пізніше був королем Едвардом VII, заложив під парлямент угольний камінь. Головний парляментарний будинок був знищений пожаром 3 лютня, 1916 р. Вдалося вратувати лише книгозбірню, яка стоїть до нині.

Теперішний парляментарний будинок збудували в роках 1916—1922 й угольний камінь під нього заложив князь Конавт, тоді ґенеральний ґубернатор Канади, 1-го вересня 1916 р.

Оттава славиться великим числом церков, освітно-культурних й інших установ. Та я перекажу про них коротенько.

Церкви.

Першу пребитеріянську церкву св. Андрея збудовано з каміння 1828 р. Землю під церкву подарував Спаркс; церква стоїть там до нині. Її збудували безплатно робітники, що працювали при будові Рідо Каналу.

Перший римо-католицький костел збудували 1831 р. у східній части вул. Сосекс, де нині бачимо найвеличавіший костел — катедра в Оттаві.

В 1832 році Спаркс подарував анґліканам землю під церкву Христа, яка стоїть до нині.

Школи.

Першу школу отворив тут американець Флечер 1837, а 1838 отворено другу. В 1832 збудував школу Перкинс, а 1833 Гаґан.

В 1840 Вебстер заложив школу, де вчили вже грецької й латинської мови і фільозофії. Початок сепаратних шкіл в Оттаві 1856 року. Колеґію імени „Далгузі Ґремар Скул" отворено 1843 р.

Університет.

Початок „Юниверситі оф Оттава" сягає 1848 року. В 1859 р. бувший будинок побільшили і 1861 р. назвали

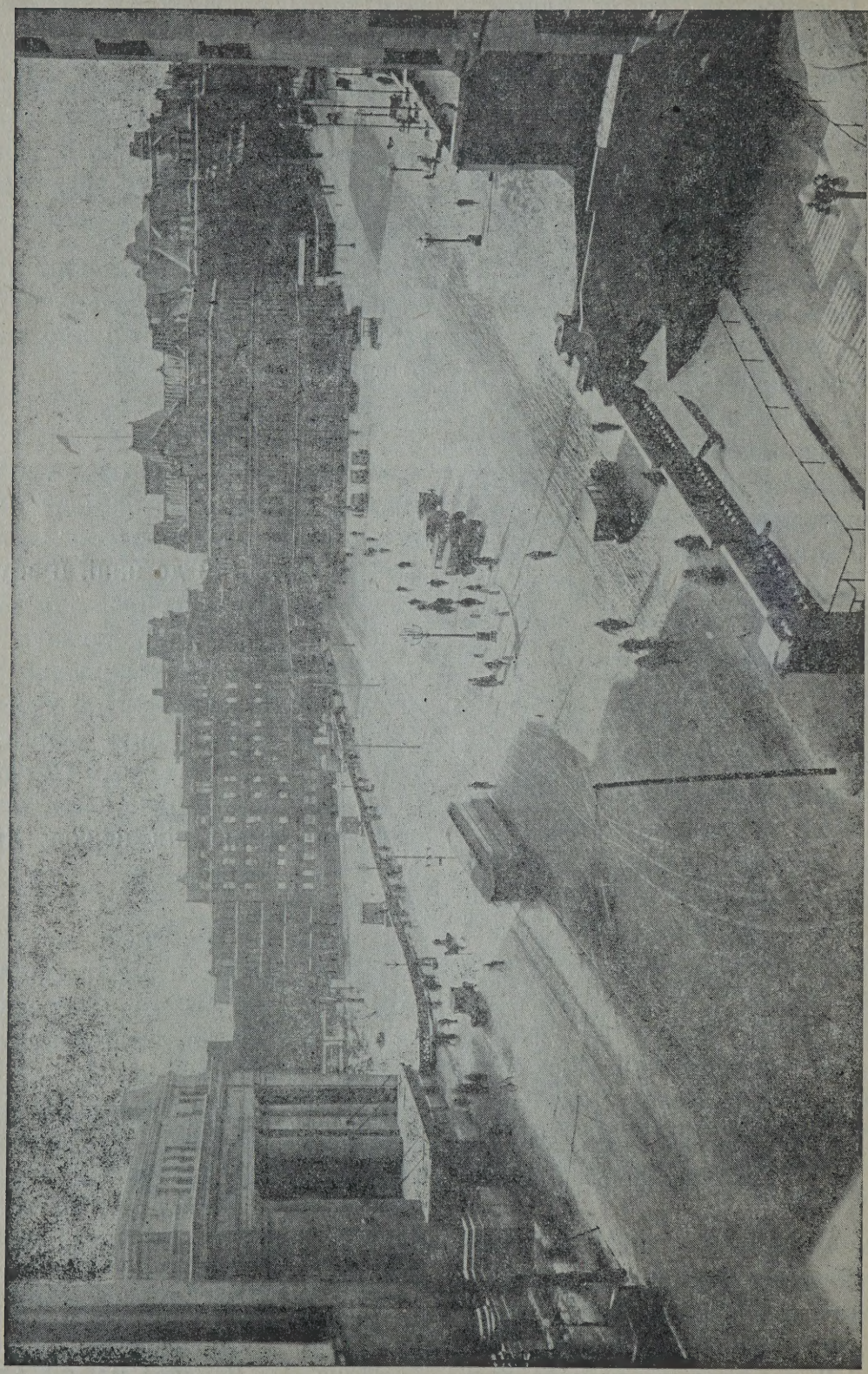

Центральна Стація — Стара Почта в Оттаві.

„Колеґією Оттави". В 1863 р. будинок знов побільшено, а 1866 надано інституції університетські права. Опісля побудували, а 1889 р. назву „колеґія" перемінено на „Оттавський Університет". Його дипльоми признають ся в цілій Британській Імперії.

Шпиталі.

В році 1832 панувала страшна холєра, отже тоді побудували перший шпиталь в Вайтавні.

Другий по цім шпиталь повстав 1845 як „Загальний Шпиталь". Знов 1847 р. збудували великий деревляний шпиталь, та все ж хорі на тиф, що тоді був, заповнили всі шпиталі, а деякі лежали в шатрах коло шпиталів. Ще 1851 р. тав „Протестантський Шпиталь", а там ще інші.

Аж 1920 р. почалась будова Міського Шпиталю на 23½ акровій площі; його скінчили 1924 р. коштом 8,500,000 долярів. В нім є місце на 600 слабих.

Про лікарів відомо вже 1826 року в першім військовім шпитали, а в 1860 було їх 14 для 10,000 населення.

Часописи.

Першим малим часописом був „Байтавн Адвокейт", що появився 2 лютого 1836 р. Його новдовзі купив власник „Монтреал Ґазет" і назвав „Байтавн Ґазет енд Рідо Адвертайзер".

В році 1844 появився „Пекет", що 1851 р. змінено на „Ситизен", опісля 1887 р. на „Оттава Ситизен", що виходить доси.

Грудня 10, 1885 р. появився „Оттава Джорнал", а його першим редактором був Джан Веслей Дейфо, нинішний президент „Винніпеґ Фрі Прес". Видавництво має 7-поверхову, найдобірнішу в Канаді друкарню.

Публичні бібліотеки.

Кореспондент „Байтавн Ґазети" підніс 1837 р. справу заложення публичної бібліотеки, але без успіху. Аж 1847 р. знов справу піднято, а слідуючого року вже бібліотека була. До 1854 р. люде читали в бібліотеці при свічках, опісля при нафтових лямпах, а 1856 р. було вже ґазове світло.

Коли в 1895 і 1897 місто відмовилося від заложення Вільної Публичної Бібліотеки, бібліотечна рада звернулась до Ендру Карнеґія за допомогою. І він згодився дати 100,000 долярів на поставлення будинку, коли місто дасть відповідне місце під будинок і кождорічно 7,500 дол. на вдержання бібліотеки.

Місто на це згодилося і 1906 р. будинок був готовий, а на його формальнім отворенню був і Карнеґі.

Нині Публична Бібліотека в Оттаві має кілька галузей і понад 50,000 книжок анґлійських і французьких.

Почта.

Коштом 235,000 став камінний будинок, що звесь „міською почтою". А є ще другий з каміня і цегли на 8 поверхів близько залізничої стації.

Перші склепи (крамниці).

При кінці 1828 р. було в Байтавн кілька склепів, 3 пекарів, 1 різник і 8 шевців.

Перший великий камінний готель, на Соссекс і Йорк вул. стоїть і нині, але тут вже міститься Тарифова Комісія і др. бюра.

Перші цвинтарі.

Коли 1828 р. помір був великий, призначено на цвинтар пів акра землі, з поділами для пресбитеріян, анґлікан і католиків. Дальше Джан Барровс заложив цвинтар для методистів. Ці цвинтарі занимали два блоки поверхні, що тепер знаходяться в осередку бизнесової части міста.

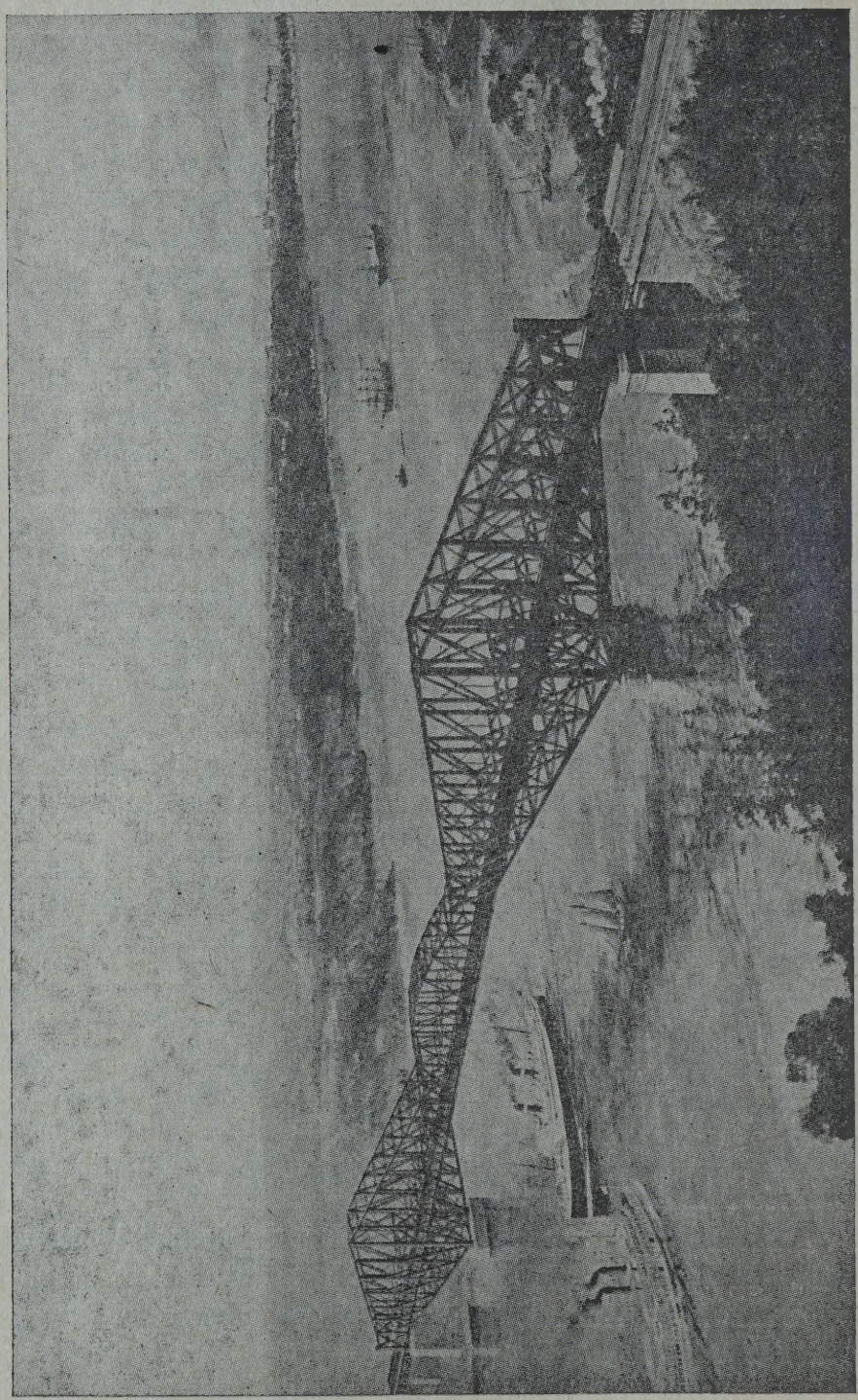

Квебекський Міст.

Поліція — Музей.

Платну поліцію зорґанізовано в Оттаві 1863 року.

Того ж року збудували „Байтавн Історичний Музей", з каміня, на бічній нині вулиці. Його відчиняють для публики лише в суботу пополудни. Бачив я там найменше 500 історичних річей, як портретів визначних британських і канадійських державних мужів, дальше мап, книжок і др.

Оттава нині.

Тут постараюсь змалювати бодай те, що може дати приблизно вигляд Оттави.

Оттава з 12 передмістями занимає 10 квадратових миль. Парляментарний Горб є найвисшим пунктом й осередком міста. Тут знаходяться й інші урядові будинки — вартости 60 мільйонів долярів.

Крім того уряд послідними літами побудував в других частя міста понад 10 будинків. Всіх будинків занимає нині уряд в місті понад 100.

Перед війною було в Оттаві на урядовій службі коло 10,000 осіб, нині є коло 35,000 (подібно збільшилось число урядовців і по других містах). В полудне, коли більшість службовців виходить на перекуску, на хідниках в осередку міста з трудом можна посуватися. Подібно і вечером.

Та не всі службовці приходять до роботи і відходять в оден час; не всі разом йдуть обідати, щоби обминати труднощі. Аджеж службовці живуть в ріжних частях міста й трамваї (стріткари) й автобуси всіх нараз везти не всилі. Не помістили б всіх нараз і ресторани.

Дотого ж праця в бюрах (офісах) йде днями і ночами — воєнний час того вимагає. Між службовцями є дві третих дівчат і жінок.

На вулицях Оттави бачите вечорами багато чоловіків і дівчат в ріжних військових уніформах; а коли додасте службовців в цивільнім одязі, про яких рівнож знаєте, що це таксамо працівники для воєнної перемоги — то мимоволі відчуваєте залізну певність, що це перед вами та найбільше рішуча сила, якої ціллю є в імя демократичних принципів довести цю війну до переможного кінця.

Населення має Оттава 198,000 душ, що жиє в 34,000 мешкальних домах, та в 800 апартаментах (блоках). Але недостача мешкань дуже відчуваєсь, отже уряд будує будинок на помешкання 350 дівчат.

Заграничні посольства.

Донедавна мала Оттава посольства: французьке, японське, американське й белґійське. Нині крім американського є: французьке, норвежське, китайське, бразилійське, арґентинське, чілійське, голяндське, югославське, а від 12 жовтня і совітське. Все те надає канадійській столиці поваги і значіння.

Домініяльний архів.

Домініяльний Архів в Оттаві, це найбільший історичний скарб не тілько Канади, але й цілої Британської Імперії. В нім знаходитсья 75,000 книжок і 10,000 памфлетів, що відносять ся до Історії Канади.

В „Рукописній Кімнаті" Архіву є понад 100,000 томів рукописів, а 38,000 друків і різблених плит, чи клішів, головно ориґіналів. Послідні відносяться до Історії Канади від початків до Конфедерації, отже творять головне джерело Канадійської Історії.

В одній кімнаті Архіву є 30,000 мап і плянів Канади. А дуже інтересна тут

річ, то модель міста Квебеку з 1800 року. Він точно показує, яким місто Квебеку було перед 140 літами.

Є ще в Оттаві „Вікторія Мюзіюм", це велика камінна будівля і тут є неоцінений збір річей, що показують багацтво, штуку та ріжнородність канадійських природничих багацтв.

Ще одно є в Оттаві, а то урядовий будинок, де чеканять (виробляють) металеві гроші, обведений плотом до 15 стіп високим.

В сусідстві зараз є 5-поверховий будинок урядової друкарні. І недалеко починається 1500 стіп довгий міст, що лучить Оттаву з квебекським містом Гул — міст коштував 1,250,000 долярів. Це найдовший міст в Канаді.

Церкви, Школи, Шпиталі і др.

З церков найвеличавійша римокатолицька катедра, має дві вежі з дзвонами, вежі по 300 стіп високі.

Всіх ріжних церков має Оттава 123, а то: анґліканських 18, баптиських 10, пресбитеріянських 5, римокатолицьких 29, злучених 22, інших 37.

Українці, яких є до 700, мають дві малі церкві: галичане греко-католицьку, буковинці „Буковинську греко-православну Св. Тройці".

Шкіл є 135, а то: публичних 33; сепаратних 50; колеґій й академій 50; одна технічна школа й університет.

Шпиталів, лічничих і приютних інституцій є 16. Перший найкрасший шпиталь це „Оттава Сивик Госпитал", а другий французький „Оттава Дженерал Госпитал".

Банки, театри, готелі.

Банків в Оттаві є 34; кінотеатрів 15; готелів 47, з яких Шато Лоріє і Лорд Елґин найкрасші.

Конвентів є 14; добродійних інституцій 18; клюбів 84; всяких підприємств около 200; аптик 77; ресторанів 238; склепів (крамниць) 415; шевців 87; пралень 68, з того китайських 53.

Парки.

Парків має Оттава 27, а з тих найкращий і найбільший „Роклиф Парк", що занимає 168 акрів і тягнесь попри ріку Оттаву. В околиці цего парку є помешкання ґенерал ґубернатора Атлона.

Населення.

Населення Оттави ріжнородне. Крім анґльо-саксонців є багато французів в східно-північній части міста— в найбіднійшій части з найбагатшими костелами.

Українці розкинені в полудневосхідній части — це переважно робітники. Багато працює в Шато Лоріє, при двох залізницях і ще де. Кількох українців має ресторани, з тих оден має ресторанів чотири п. наз. „Дейтонс". Є оден фотоґраф. А шевців є найбільше, бо на 87 всіх буде українців кілька тузинів.

Багато українців й українок працює в урядових департаментах, а найважнійше становище занимає др. Ізидор Глинка — він працює в Саєнс Сервис Рільничім Департаменті — як хемік.

Це мій опис столиці Оттави, що я вспів прилагодити вільними вечорами на протязі двох тижнів. Він короткий, та дасть Бог, а я при нагоді доповню його в „Українськім Голосі".

Оттава, Онт., 24 жовтня, 1942.

О. Г. Гикавий.

ПОШАНОВАННЯ ПРЕДКІВ В КИТАЙЦІВ

Китайці незвичайно поважають своїх предків, а з тим свою далеку і найдальшу минувшину, поважають цілу свою кілька тисячлітну Історію.

В кождім китайськім домі є або окрема „каплиця предків", або бодай маленька кімнатка, де Таблиці Предків знаходяться. Така таблиця звесь по китайськи Шін Чу, себто Дім Духів.

Таблиця около 12 цалів висока, а 3 широка, з пахучого дерева, гарно повирізблювана, і складаєсь з трох частей: з підстави, середини і верха. Деколи на задній стороні є вироблений сховок на списки імен предків.

Кождого дня перед такою таблицею кадять і палять списані молитви, які по їх віруванню до їхніх предків доходять. А зміст молитов, це похвали предкам і просьби, щоби вони з другого світа благословили своїх потомків.

В квітни кождого року є день, коли всі збираються врочисто на цвинтарах, щоби своїх предків гідно пошанувати, і приносять туди свічки та інші річи. Хто це занедбав би, того вважають негідним сином, чи дочкою.

Повага до предків є важною справою в цілім життю китайця й виявляється при всяких нагодах. Ось як відбувається пошана предків підчас весілля:

Родинні Таблиці Предків ставлять врочисто на столі, самі, або в кивоті, а коло них свічки і ладан. Коли свічки засвітять, молодий і молода стають перед Таблицями на коліна (клякають) і кланяються, доторкаючись головами до самої землі. Так кланяються три, або чотири рази — молода буває по правій стороні молодого. Після того встають, молодий переходить на ліву сторону жінки і знов подібно кланяються. Це пошанування всіх найдавнійших предків.

Після того ставлять дві кріслі, на них сідає дідуньо і бабуня молодого і молоді знов на подібний лад їм кланяються — молодий з молодою таксамо переміняють при тих поклонах свої місця. Коли дідуньо і бабуня вже померли, то на кріслах ставлять їх таблиці і ті перед таблицями кланяються.

Дальше в крісла сідають родичі, і молоді їм кланяються; коли б же родичі не жили, то кланяються їх Таблицям. Якже молода кланяється своїй свекрусі, тая обдаровує невістку найдорозшими прикрасами, на які її стати — прикрасами для голови, або перстенями.

Ще дальше сідають дальші свояки — дядьки і дядини (вуйки і вуйни) і молоді їм кланяються таксамо. Коли буває, що дядьки і дядини не сідають, але стоять, то це вважається знаком великої прихильности для молодих.

Поважання предків, про яке тут коротко переказано, це дорогоцінна культурна прикмета народу — це запорука його невмиручости. Коли нинішному поколінню дорога минувшина; коли в нього є обовязок бути гідними і вірними потомками своїх предків — то яка це велика справа в життю народу! Яка це велика повага! яка це велика сила! Вміти поважати тих, що були перед нами, і знати, що

другі будуть нас згадувати і поважати — це та велика віра, що є запорукою безсмертности народного життя. І нарід, що має в себе таку культурну цінність, не згине ніколи.

Всі народи старинних культур поважали своїх предків і запопадливо списували родоводи до найдальших поколінь. Могти сказати: „Я походжу з такогото визначного роду і між моїми предками були ось такі і такі великі люде; я є сином, внуком, правнуком, праправнуком такого визначного чоловіка, це велике щастя для того, хто так сказати може. Це є дальше запорукою високого морального становища такого чоловіка в широкому життю — хто на свій рід з пошаною оглядається, той мусить також берегти своєї особистої гідности.

Та як низько стоїть культурно той, кому байдужий його рід — хто свого роду не знає, не дбає, щоби знати. Це непевна перелетна птиця, яка не журиться місцем, на яке сідає, бо за хвилю вона полетить на інше місце. Полетіла і слід за нею загубився.

Як культурно низько стоїть син, чи дочка, які деколи навіть не повідомляють батька-матері, що женяться, чи віддаються, а не то, щоби про дальших предків памятати, їх знати і шанувати. Як низько стоять такі в очах кождого дійсно культурного чоловіка! А такі нині бувають!

Після всего сказаного зрозуміємо, яким дорогоцінним, висококультурним є наш звичай, де діти підчас весілля кланяються поважно батькови і матері. Кілько моральної сили для життя в такім звичаю міститься. Це такий звичай, що ми багатьом чужим людям можемо з гордістю сказати: „Ось ми таке маємо, а в вас такого нема!"

ПЕРЕХОВУВАННЯ ОСНОВНИХ МІР.

В Лондоні в парляментарнім будинку є замуровані дві основні міри (стандард) — фунт і ярд. Фунтовий тягарець з плятини, величиною кубічний цаль, але коштує 200 долярів. Основний ярд зроблений з бронзу, 38 цалів, з виміром 36 цалів. Ті дві мірі видобувають що 20 літ і порівнують з ними нинішні міри.

Їх вживають дуже обережно і беруть не руками, але щипцями. Фунт важать на найбільше делікатній хемічній вазі, а ярд міряють мікрометром.

Коли скінчать, тоді фунт завивають в спеціяльно мягкий папір, кладуть в срібну позолочену скринку, яку знов кладуть в бронзову скринку, а все те в скринку деревляну, яку закручують шрубами і запечатують.

Знов же ярд кладуть на 8 валців в магоньову скринку, яку також запечатують.

Тепер обі скринки кладуть в оловяну скриню, яку заліплюють металем (залютовують).

Тепер ще раз кладуть все те в сильну дубову скриню. Її замикають і ставлять в комору, зроблену в стіні. Тепер ту комору замуровують цеглою.

БЕЗ ЇЖІ МОЖЕ БУТИ:

Блощиця — 6 літ. Жаба — 1 рік. Пявка — 1 рік, коли нассесь крови 5 разів більше, ніж сама важить. Лосось — 9 місяців; пес — 60 днів; голуб — 11 днів. А між людьми бувають такі, що можуть жити без їжі 70 днів.

ДЛЯ ДОМУ І ЩОДЕННОГО ЖИТТЯ

Велика порада!

Коли 1936 р. українці витали ґубернатора Канади — Лорда Твідсмюра, то відповідаючи українцям він сказав між іншим:

„Ви приняли обовязки і льояльність, коли ви набували привилеї канадійських горожан, **але я хочу, щоби ви памятали свої українські традиції — ваші гарні ручні вироби, ваші народні пісні і танці, ваші народні оповідання. Я не вірю, щоби який нарід був сильним, коли він не буде памятати і не буде близько цілої своєї минувшини.**

Ви всі будете красшими канадійцями, коли будете добрими українцями."

Велика порада! І з неї виходить дві правді, а то 1) Хто своє легковажить і забуває, хто від свого віддалюєсь, той не буде мати ніколи сили ні поваги, і 2) Хто поганий українець, з того поганий канадієць.

Кругом розпуск.

Про стан шкільного виховання в Канаді писав 1942 „Киларней Ґард":

„Часто чуємо питання: що бракує нашому виховавчому ладови? На те мали ми недавно добру відповідь, а то: Клопіт з вихованням в тім, що учителі бояться принципалів, принципали бояться інспекторів і шкільної ради, шкільна рада боїться родичів, родичі бояться дітей, а діти нікого не бояться."

Справа розпуску дітей в Канаді часто згадуєсь в деяких анґлійських часописах, та на конференціях. Бо нераз діти так поводяться, що хоч від них тікай. Не те, що не слухають, а роблять на перекір. На твоє добре слово відповідають зневагою.

Але розпуск починається вдома. Коли дім дітей розпустить, то вони несуть той розпуск до школи, до церкви, на вулицю, до сусідів, всюди. Коли ж виховуєте дітей в карности то вони всюди будуть обережні, примірні і гідні діти.

Жінка має бути жінкою.

Нераз жінки, або дівчата думають, що їм треба наслідувати чоловіків, що треба поводитись по чоловічому — курити, пити, галасувати, свистати, клясти, в чоловічу одежу вбиратися —тоді вони будуть вартніші. В дійсности ж вони стають так гіршими, поганійшими. Ось що казала на жіночім конґресі (анґлійськім) в Шікаґо Іда Галтін:

„Не брак мужеських прикмет робить жінку менше вартною, але брак прикмет жіночих, материнських. Нехай чоловік думає і поводиться по чоловічому, а жінка нехай думає і поводиться по жіночи. Він — як гідний чоловік, вона — як гідна жінка. Кожде з них розсудно, з почуттям власної відвічальности, абоє рівно релігійні — так будуть вони доповняти взаїмно себе і свою працю, і принесуть добро і благословення світови."

Найбільша вартість і найбільша краса для жінки і дівчини, то примірне і поважне поведення, скромність, здержливість й розумна обережність.

Наука читання вдома.

Дім повинен бути школою для у-

країнського письма. Коли б в околиці і була Рідна Школа, то дім повинен також вчити і до науки заставляти.

Батьки і матері, головно ж матері, повинні вчити дітей по українськи читати і писати. А вже школа цілі літа буде вчити по анґлійськи.

Не казати: „Нехай дитина найперше чужого навчиться". Здоровий розум і закон життя каже, що своє повинно бути на першім місці. Аджеж українське письмо найлекше до науки й читання, яке є на світі, отже і на педаґоґічну міру лекшим треба починати. А хто навчиться лекшого, то опісля тяжшого скорше навчиться. Також відомий факт, що діти, які знали добре українське письмо, нім почали вчитися анґлійського, були опісля сильними учениками.

Не треба боятися, що дві письмі, або дві мові будуть мішатися і дитину баламутити. Студенти вчаться в школах багато ріжних предметів і не баламутяться. А ті, що вміють 6, 8 або 10 мов, мусіли кілька мов нараз вчитися і не помішалося. Людський розум стає широкий, сильний і гнучкий, коли заставляти його до ріжнородної праці.

Коли ви будете говорити чистою українською мовою, а не якимсь жарґоном, то й дитина навчиться чисто по українськи говорити і не буде мішати чужих слів в українську мову — і це треба завсігди мати на увазі.

Ще — коли починати вчити? Недавна проба в Стейтах показала, що і дволітну дитину можна вчити читати. Та вже певно можна, коли скінчився 4-ий рік. Одно памятати — оскілько дитина менша, остілько коротші повинні бути хвилі науки (лекції). Зате можна частійше повторяти. Певна річ, що дитину треба заставляти, треба приказувати, щоби вчилася.

Ще одно: Коли дитина вже по українськи читає, то не лишати її, щоби знов забувала і відвикала від того, що вміє. Треба дальше до читання заставляти, треба їй нових книжок купувати, а тоді вона навчиться скоро читати і буде хотіти читати.

Притім треба і самому для дітей читати, щоби слухали і заінтересовувалися.

Шануйте своє найперше.

Що ви подумали би, колиб хтось казав: „Мені не треба своєї хати, свого кожуха, своїх чобіт, свого розуму.. Я чужу хату собі винайму, чужого кожуха та чобіт позичу, або випрошу і буде мені добре. А чужий розум скаже, що маю робити".

Однакож деколи чуєте: „Нам нашого не треба. Пощо нам нашого"... Це точно таке, як не треба своєї хати і свого розуму.

Знов дехто каже: „Не зашкодить і своє знати"... Точно те, що сказав би хтось: „Не зашкодить мати свою хату і свій розум". А те „не зашкодить" значить: „І не поможе і не зашкодить".

Однакож вдійсности воно дуже шкодить свого не мати. Позичати і жебрати не велика втіха, ані честь. І чужий готов кождої хвилі запитати: „А не печуть вас, куме, мої чоботи?"

Хто свого не шанує, тому ніщо не належиться. Хто має і шанує своє — той господар, чи то в економічнім (господарськім) життю, чи в культурнім. Хто орудує чужим, той наймит. Своїм можна величатися, а не чужим. В своїй хаті своя правда, а в чужій

чужа. Звідси приповідка: „Буком того, хто не шанує свого!"

Українські страви.

Мода залізає і до української кухні і на стіл лізе. Нехай гірше, щоби модне!

Український Нарід має величезний засіб своїх власних здорових страв, які кожда господиня вміє без кухарської книжки варити. От згадаймо:

Капуста квашена — і рідка і густа смажена.

Борщ — а якби ще квашений, з бобом, з фасолею з капустою, з помідорами і ще й грибками... Кажуть, що борщ всяку ярину приймає.

Каша гречана — рідка, густа.

Кулеша — з молоком, з сиром, бриндзею, з сметаною.

Каша кукурузяна — тілько їдж!

Варена морква, варений гарбуз.

Локшини (краяне тісто) — з молоком, з росолом,

Щипане тісто — саме, або з бараболями, з юшкою, або клюски з сиром.

Капуста з бурячиння (бурячанка).

Пшоняна каша — подекуди українці в Канаді сіють просо і роблять пшоно.

Пенцак (логаза) — отже каша з цілого ячменю обмеленого з лушпи (по анґ. „перл барлей").

Печені бараболі з лушпою.

Варена фасоля, горох, біб.

Голубці — на ріжні лади.

Пироги (вареники) — з сира самого, з сира й бараболь, з гречаної каші з сиром, з капусти, з ягід. Коли ж з сира і бараболь, то присмажте на червоно з обох сторін, а й короновані голови їх би їли.

Пироги печені — з всякої всячини.

Сир зі сметаною; бриндзя; квасне молоко; „роблене" (штучне квасне) молоко.

От кілько страв згадано, а їх є ще більше. А це великий скарб української кухонної культури. Вже й чужі люде деякі наші страви собі присвоюють.

Отже їджмо наші страви, а не фабричні, не книжні, не аптикарські, не бляшані. В них є і кальорії, і вітаміни, і що лише потрібне для здоровля. Бо ж за ними є кухарський досвід соток, або тисяч літ українських господинь.

Коли йдуть в світ.

Коли молоді, головно ж дівчата йдуть з фармів до міста шукати праці, то деколи сходять на манівці. Нема над ними нагляду, тому йдуть куди попало.

Отже таку справу треба вдома нераз обговорювати, щоби діти змалку навчилися розуміти, що треба робити, а чого ні; що добре, а що зле; що розумне, а що нерозумне; що гідне, а що негідне. Коли дитина змалку навчиться відріжняти добро від зла, тоді за ню нема чого боятися.

Окремо ж коли син, чи дочка вибираються з дому до міста, треба їм пригадати:

Щоби поважно всюди заховувалися.

Щоби ходили до церкви.

Щоби не марнували грошей.

Щоби не дуже оглядалися на моду, а зате більше на здоровий розум.

Щоби не заводили компанії з ким попаде.

Щоби не захоплювалися всім, що на вулиці бачать.

Щоби не ховалися з тим, що вони українці й українки, бо Український Нарід не має за собою нічого поганого. За ним є велика і славна минувшина. Коли ж вони будуть гідно поводитися, то здобудуть славу і собі і свому Народові.

Нехай говорять поміж своїми і зі своїми своєю мовою; нехай читають свої книжки і часописи; нехай співають свої пісні.

Нехай не шукають за блискучим, за модним, але за розумним, за здоровим, гідним і поважним.

Коли будете це мати на увазі і будете прикладати його до виховання дітей змалку, а при відході дітей ще їм пригадаєте, то добре зерно, яке засієте, принесе добрі жнива.

Домашна бібліотека.

В кождій українській хаті повинні бути українські книжки і часописи. Повинна бути окрема шафа, де би книжки складалися.

І не досить того, що є нині, але треба з року на рік нові книжки докуповувати і так збільшати домашну бібліотеку.

Бібліотека вдома, це розумовий скарб, це культурне майно — і таке майно треба збирати, його хоронити і з нього черпати духову поживу, тай молодшому поколінню передавати. Самому собі читати, дітям читати і заставляти дітей, щоби вони читали.

Родинні і щоденні записки.

Ознакою високої культурности є мати і провадити Родинні Записки. В Канаді вони повинні починатись від того, коли хто до Канади приїхав, чи той, хто записує, чи його батько-мати, з якого села, чи міста, з якого повіту і краю, з якої почти.

Хто в Старім Краю лишився, які були його брати і сестри, як звався його дід і бабуня, або й прадід і прабабка, коли можна довідатись, та які були їх брати і сестри, та їх діти.

Дальше вже тутешна рідня — брати, сестри, їх діти —де вони, що з ними.

Хто коли родився, коли хрестився, коли вінчався, хто коли вмер.

Для таких записок треба мати гарну книжку, держати її в пошанівку і час від часу нові події дописувати.

Для свідомої родини такі записки мають велике культурне значіння — це родинна історія.

Крім того треба би провадити Денні Записки — і такі записки дехто в Канаді провадить. Сюди записується кождого дня бодай коротко, що того дня діялося — що ви робили, де ви були, хто в вас був (хто з дальших, що рідко буває); що важнійше сталося; що ви більшого продали, чи купили; коли ви важнішу роботу починали чи скінчили; яка була погода; що ви важного чули, що бачили; яка важнійша подія сталася в вашій околиці, чи дальше, яка вас інтересує.

Такі записки не тільки інтересні, але і потрібні. Чогось вам треба, ви заглянули і знаєте тай другому скажете. І коли б ви такі записки провадили довший час, то вже без них не могли би обійтися. Це також історія родинного життя.

Певна річ, що деякого дня ви записали б дві, або три лінії, бо не було багато важного; деколи написали б трошки більше, а все ж протягом року була би поважна книжочка тих відомостей, яких в памяти без записок не вдержите.

КУХОННІ І ДОМАШНІ СПРАВИ

Подаваймо на стіл городину.

Відколи піднесено в Канаді програму про якість поживи, висунено городину на передове місце в щоденній їжі. Сама природа вложила в городину великі скарби, без яких людина не може бути вповні здоровою. Людський орґанізм потребує городини і то ріжних родів. Ті скарби, то мінерали, вітаміни, ростинні соки і волокна. Отже складом, де треба нам звертатися за поживою для здоровля, не є аптика, але наш власний город. Солодка морква, сочиста капуста, пекуча редька чи цибуля, це та пожива, що дасть здоровля нашому тілу.

Нині дають на стіл дві городині — сирову і варену. Не в печивах і не в солодощах нині переганяються, але в яринних стравах. Городина є нині ознакою доброї господині.

В приготованню городини ніколи городини не переварювати, не намочувати наперед, не давати соди; наливати тільки кипячою водою, води давати мало. Крім капусти, калафіорів і цибулі всю другу городину варити під покришкою. Це для того, щоби зберегти відживні вартости.

Городина не потребує вибагливого приготовання. Треба ж зберігати її природний смак, колір і вигляд. Найкраще подавати городину на стіл помащену свіжим маслом. Для зміни можна городину посипати зарумяненою на маслі тертою булкою. То дуже скромна і смачна заправа. Вся городина надається до такої заправи.

Варену городину можна також заправляти білим молочним сосом і зарумяненою в маслі тертою булкою. Цего способу треба аж спробувати, щоби виробити до такої заправи смак. То є спосіб анґлійський.

Як робити білий сос.

3 ложки (рівних) муки.
2 ложки (рівних) масла.
1 горнятко молока.
Соли до смаку.

Змішати муку з розтопленим маслом, додати сіль, розправити з молоком і варити над парою мішаючи, щоби не було грудок. Варену городину відцідити і полляти білим молочним сосом, покриваючи поверха верствою зарумяненої в маслі булки. Поставити все на піч на хвилю, щоби було горяче і подавати на стіл в тій самій посудині.

До заправи білим сосом надається приварена капуста, морква, горох, калафіор, кукуруза, шпараґова фасоля, броколі і друга городина.

Друга відміна білого сосу є додання до него пів горнятка тертого жовтого сира. Надається знаменито до молодого зеленого горошку і при вареню капусти.

Капуста надається до ріжнородного способу приготовання. Та важним є запамятати, що капусти не треба довше варити як 5 до 8 хвилин. Капусту загально забагато переварюють і пересмажують. Добре приготована капуста не сміє бути руда в колірі, але має зберегти природний колір.

Капуста з помідорами і морквою.

Присмажити дрібно посічену капусту, моркву і цибулю. Полляти помідорами і ложкою або більше квасної сметани, заправити до смаку і пекти в печі коротку хвилю До того можна також додати молодий го-

рошок. Дехто робить до того засмажку з муки і масла.

Деяка городина як калафіор, пастернак, петрушка і дещо друге надається до смаження. Приварену городину відцідити, покласти на суху чисту стирку, щоби витягнути вогкість. Мачати кавальчики городини в розбите яйце і терту булку, присмажити легко на маслі. Подавати горячим на стіл. Смаження загально уважається нездоровим, та коли пожива є намочена в яйце, то яйце творить фільм довкола, через який товщ так не всякає в середину.

Вартість городини судимо по колірі. Чим зеленіша, або жовтіша городина, тим більше відживна. Всяка зеленолиста городина головно заслугує на увагу. До цего роду зачисляємо шпінат, бурякове листя, шалату, та всяке інше їстивне листя, як молода лобода, кропива, листя редькви та ріпи. Таку зеленолисту городину дуже легко приготовляти, бо треба тільки зварити в посоленім окропі, відцідити з води на сухо, окремо присмажити цибульки на маслі або солонині, перемішати все разом. Можна також заправити підтовченим часником і горяче подавати на стіл з солониною, або натвердо вареними яйцями. Зелену городину треба їсти дуже часто тому, що цей рід ростинного забарвлення є звязаний з важними відживними вартостями. Навіть маленьких дітей треба годувати такою городиною, перетираючи її через ситко і розправляючи молоком.

З поміж городини найвище з відживного боку стоїть броколі. То є городина, що належить до роду капусти і виглядає наче калафіор, тільки що є темно зеленого коліру і росте в довгих паволоках купками. Броколі дуже добре приймається в степових провінціях і витримує на городі найбільші морози з початком осени. Радиться всім броколі плекати якнайбільше, тому, що це є рід найбільше відживний та з економічного боку найбільше поплатний. Броколі приготовляєсь так само, як всяку іншу городину. Можна приварити і помастити маслом, або маслом і румяною булкою, або зробити білий молочний сос, або припражену запражку. Дехто навіть неварені броколі кришить до салат, щоби так зберегти відживні вартости.

Моркву ще в давній давнині люде почитували, як помічний лік на ріжні недуги. Сьогодня те саме наука потверджує. Отже більше їсти моркви. Дітям малим давати терту моркву з молоком. Шкільним дітям давати моркву до школи на обід.

Так городина знаходить собі визначне місце при нашім столі через свої вартісні свійства.

САЛАТА І ПОЛИВКИ ДО САЛАТ.

Кожного дня треба їсти городину. Одна городина мусить бути обовязково сирова для того, щоби зберегти важні вітаміни, мінерали та ростинні соки. Всего того людина потребує кожного дня для підтримання ріжних чинностей тіла. Сирову городину найкраще подавати на стіл в формі ріжнородних салат. Салата на столі підносить вартість обіду і дає господині запевнення, що родина її дістає таку поживу, як треба.

Салата смакує краще, коли її подається приправленою окремо приготованою поливкою до салати. Такі поливки можна наперед зробити, зілляти в слоїчок і перетримувати в холоднім місци довший час.

Коли нема часу робити поливки, то можна наскоро приготовити заправу з оцту й оливи, що називається французькою поливкою.

Французька поливка.

Пів ложечки соли.
Дрібка перцю.
2 ложки оцту.
4 ложки оливи.

Змішати все разом добре. Можна до того додати трохи соку з цибулі.

До „Французької поливки з хроном" додати ложку тертого хрону.

Поливка з квасної сметани.

Пів ложки соли.
Пів ложки сухої муштарди.
1 ложечка цукру.
1 яйце (трохи вбите).
2 ложки масла.
Три четвертих горнятка квасної сметани.
Чверть горнятка оцту.

Змішати все разом крім оцту. Оцет додати поволи мішаючи весь час. Варити над парою, аж поки не згусне, все мішаючи. Перецідити в слоїчок і перетримувати в холоднім місци.

Майонез.

1 ложечка соли.
Дрібку пекучої меленої паприки.
2 жовтки.
2 ложки цитринового соку.
2 ложки оцту.
Півтора горнятка доброї оливи.

Змішати добре жовтки, сіль і паприку. До того додати тільки половину ложечки оцту і знова мішати. Додавати оливу по краплі з початку, мішаючи добре весь час. Коли маса починає гуснути, тоді знова додати трохи оцту або цитрини. Додавати оливу по трошки, мішаючи і після того розводити оцтом, або цитриною, аж поки не зужиється вся очива і весь оцет та цитрина. Коли додається оливу всю відразу, або в надто великій кількости, то маса стане звурдженою. Коли маса звурдиться, то ще можна її направити в той спосіб, що береться ще один додатковий жовток і до него поволи вливається масу, вбиваючи весь час.

Прикмети доброї салати.

Салата мусить не тільки добре смакувати, але і виглядом повинна бути принадною, бож людське око вразливе. Салата повинна манити око, щоби побудити смак. Через те важним є, щоби городина не була привяла, але свіжа, сочиста та хрупка. Тому треба доглянути, щоби городина лежала в якнайбільше зимнім місци. Коли б городина виглядала трохи привялою, то треба її намочити в зимній воді і винести на холод перед ужитком. Добре приготована салата не повинна виглядати розімнятою так, наче анемічна та безхребетна, але повинна бути принадною та визиваючою, що може навіть перед королем стати. Салати не треба мняти та перемішувати, але легко в мисці підкинути, уживаючи як треба вилки, а не ложку.

Як прикрашувати салати.

Салата хочби навіть на скоро приготована, потребує прикраси. Не треба думати, що тільки для гостей мусимо прикрашувати салати.

Салату можна притрусити меленою солодкою паприкою, яку купується в склепі. Така паприка не має ніякого спеціяльного смаку і дуже гарно виглядає на салатах та на ріжних стравах. На твердо варене яйце надається до ріжного рода прикрас на верху салат. Твердий жовток перетерти через ситко на мищинку і тим посипати салати на середині, а коло берегів притрусити паприкою. Весною і літом, коли на городі є редька, то з редьки можна робити розети, то є позакраювати гарну круглу редьку в формі розети, покласти в дуже зимну воду. Пелюстки розети в воді поотворяються і редька має вигляд гарної квітки. Противні кольори є завсіди принадною прикрасою. Приміром зтерта сирова морква на терці, виложена купкою на середині зеленої салати виглядає дуже смачно. Також всякі зелені листочки, скришені дуже дрібнесенько, а то й посічені ножем на дощинці, є доброю прикрасою. Листочків таки не бракує. Можна уживати з города молодий кріп, петрушку, або зелену цибулю. Зимою добре мати у вазонку петрушку. Коли такого нема, звичайно в хаті є мушкателя і листочок мушкателі можна обмити та дрібненько по-

січи. Листочки салєри добрі також для такої прикраси. Дрібно посічені пиклс також надаються до прикрас. По великих містах через цілу зиму продається зелена солодка паприка, що також можна кришити до салат.

З чого можна робити салати.

Звичайно шалату з города найбільше люблять й уживають, однак шалата цілий рік не росте і треба брати що друге. Слідуючу городину можна комбінувати разом на салати:

Капуста і цибуля.

Капуста, салєра і яблоко (необбиране).

Капуста і морква (зтерта на тертці).

Капуста і зелена паприка.

Капуста і помідори.

Варена фасоля, цибуля і салєра.

Варені буряки, на твердо варені яйця, огірки.

Варений зелений горошок та стручкову фасолю можна також комбінувати з ріжними салатами.

Літною порою, коли на городі є багато ріжнородної городини, то справа з салатами не трудна. Зимою треба переважно полягати на капусту, моркву, салєру і подібну зимову городину. Однак комбінації можна робити ріжні. Головно комбінації городини з овочами дуже смачні, як приміром капуста та яблоко, або салєра і яблоко.

Салата з помідорів і яєць.

6 яєць, пів ложки соли, дрібка перцю, дві третих горнятка майонезу, три великі помідори, листки шалати. Зварити яйця на твердо і поки теплі, перепустити через „потейто райсер", або перетерти через ситко, посолити, поперчити і зложити тісно в дві склянки. Коли остигне виложити з склянки, підважуючи легко ножем, покраяти масу з яєць на пластинки і покласти такі кружельця яєць на кружельця помідорів, полляти майонеом і подавати на стіл на листку шалати.

Салата з квасної капусти?

Здушити наквашену капусту і посічи дрібненько, додати дрібно посічену цибулю, заправити французькою поливкою, або тільки оливою без оцту. Крім цибулі можна також додати салєру, бараболю, солодку зелену паприку.

Салати застуджені на драглець.

Ріжні смачні салати можна також приготовляти з желятиною і захолоджувати в формі. Коли маса стужіє, виложити в форми, покраяти і подати на стіл з поливкою, або без поливки, на свіжих зелених листках шалати.

Соняшна салата драглець.

1 пачечка цитринового джелі.

Півтора горнятка кипячої води.

2 ложки оцту.

1 горнятко тертої моркви (сирової).

Пів ложечки соли.

1 горнятко огірків покраяних на кісточки.

Пів ложечки дрібно посіченої цибулі.

Розвести джелі кипячою водою. додати оцет і сіль. Коли починає застигати і тужіти, додати городину. Застудити. Виложити з форми в зелені листки шалати і подати на стіл.

Драгелець з капусти.

Робиться так само, як соняшну салату, тільки замість огірків додати дрібно посічену капусту.

Помідоровий драглець з горохом.

2 ложки желятини.

2 горнят помідорового соку.

1 бляшанка консервованого зеленого гороху.

Чверть горнятка зимної води.

Пів ложечки соли, цукру і перцю.

Намочити желятину в зимній воді і запарити кипячим помідоровим соком, додати сіль, цукор і перець. Коли починає застигати і тужіти, додати горох, вилляти в форму і засту-

дити. Форму треба все вперед сполоскати зимною водою, щоби опісля салата далася легко виложити.

Драглець з городини і мяса.

Дуже смачні салати можна також приготовляти комбінуючи мясо з городиною, уживаючи для того курячий або воловий росіл і желятину. Горох, салєра, капуста і паприка головно добре надається до таких студенців.

ЯК РОБИТИ РІЖНІ СРЕДСТВА ДО ЧИЩЕННЯ ДЛЯ ДОМАШНОГО УЖИТКУ.

Драглець з мила.

Уживається до чищенння порцелянових синків, басенів і ванни. Розварити кавалок мила в двох квартах води. Коли готове додати дві три ложки нафти.

Розчин оксалікової кислоти.

Уживається на усування плям ржі та чорнила на підлозі та деревляних річах. Також можна тим розчином вибілювати запущені алюмінові баняки, сполікуючи добре водою, бо оксалічна кислота є отруйна.

Купити в аптиці одну унцію кришталиків так званого „окселик есид" і змішати з пів квартою кипячої води. Охолодити. Коли після охолодження на дні лишиться кілька кришталиків нерозпущених, то розчин на споді буде сильніший.

Чищення срібного начиння.

Налляти в поливану миску кипячої води, додати ложку, або дві соди до прання (вошінґ сода), покласти на саме дно миски алюмінову тарілку на пай, або якусь іншу алюмінову посуду. Покласти на верх тої мищини срібні ложки, вилки, ножі і всяке срібне начиння, таке як срібний чайник, цукорничка, збаночок чи що іншого. Все те начиння мусить дотикатися алюмінової тарілки на споді, або дотикати одно другого. За хвилю срібло знова стане чистим та ясним наче нове. Цей спосіб не шкодить сріблови.

Коли нема соди до прання, то можна уживати на кожну кварту води ложечку звичайної столової соли і ложечку соди до печення.

УВАГА: Цего способу чищення не рекомендується уживати на посуд матового викінчення (сивого без полиску), та на річи, що є сцементовані.

Паста на чищення срібного начиння.

Купити в аптиці порошок „гвайтінґ". Покласти в рідкий платочок і змивати в воді. Коли порошок в воді осядеться, зілляти уважно воду і додати до того осілого порошку драглець з мила і трошки водної амонії (амонію можна купити в аптиці) щоби зробити густу пасту. Натирати тою пастою срібне начиння, витираючи сухою стиркою насухо.

Паста до чищення міді, бронзу і бресу.

Зробити густу пасту з „ратенстовн" і сирого льняного олію. Натирати пастою і зараз на сухо втирати другою мягкою стиркою. Ті металі також чистяться сіллю і оцтом, або оксаліковою кислотою, а навіть і маслянкою. Однак зараз після того треба натерти сухим „ратенстовн" або „гвайтінґ".

Для вибілювання білля „Джавел Вотер".

Джавел Вотер надається до вибілювання біля в праню, а також на усування деяких плям.

Такий розчин треба робити в камянім. або поливанім горшку, а ніколи в бляшанім.

Розпустити один фунт соди до праня в одній кварті кипячої води. Оставити, щоби остигло. Окремо розмішати пів фунта „клорайд ов лайм" в двох квартах зимної води. Перемішати що пів години. По кількох годинах змішати разом обидва розчини. Лишити через ніч. Зілляти уважно воду, переціджуючи через гу-

сте цідилко. Позливати в темні фляшки і тісно закоркувати. На кождій фляшці приліпити наліпку з написом „Отруя". Перетримувати в темнім місци.

Як уживати Джавел Вотер.

Для вибілювання білля дати горнятко джавел вотер до одного ґальона зимної води і намочити чисте випране білля на 20 мінут. Опісля треба білля добре виполоскати, додаючи до чистої води трохи оцту. Дві ложки оцту на ґальон води. Відтак ще раз треба білля виполоскати в чистій воді. Всякі средства до вибілювання ослаблюють матерію, тому полоскання є важне.

УВАГА: Джавел вотер не треба додавати до горячої води, ані не можна білля намочувати в джавел вотер довше, як призначений час. Краще повторити вибілювання в другім пранню, ніж пробувати за раз вибілити до сніжної білости.

Як вибілювати шовк і вовну.

Шовку, ані вовни не можна вибілювати джавел водою. Для того треба зробити розчин такий: один ґальон води і одна ложка бораксу. В тім намочити шовкове, або вовняне шмаття на 5 мінут. Відтак здушити, а не викручувати. В окремій мисці змішати дві ложки бораксу і дві ложки „гайдроджен пероксайд". Вложити в ту воду шовкове і вовняне шмаття, щоби вода його цілком покрила. Мочити кілька годин. Після того виполоскати, здушити і висушити. Шовку ані вовни ніколи не вішати на сонці. Вовняні річи найкраще завинути в великий рушник, щоби вибрати трохи вогкости, а відтак розпростерти на столі і так сушити.

ЧИЩЕННЯ ПОЛІТУРОВАНИХ МЕБЛІВ.

Олива до чищення меблів.

Пів кварти сирового льняного олію,

Кварта терпентини.

Одна або дві унції пчільного воску.

Розтопити віск в олію над горячою водою (не на прямім вогні). Відставити на бік і додати терпентини, мішаючи весь час. Зілляти в фляшинку і добре змішувати перед кожним уживанням. Наливати трошки на мягкий платочок і дозволити, щоби олива добре всякнула в платочок, нім натирається політуровані меблі. Витирати другим мягким сухим платком до блискучости. Коли на політурі є які плями, то їх треба перше усунути, натираючи терпентиною, або нафтою, а відтак витерти на чисто.

Коли меблі є дуже сплямлені і потребують доброго чищення, треба приготовити такий плин: До кварти кипячої води додати три ложки льняного олію, одну ложку терпентини. Змивати тою водою і зараз витирати на сухо.

Як усувати білі плями з меблів.

Є три способи на усування білих плям з політур, хоч жаден не є цілковито досконалий.

1. Натирати пляму платком намоченим в нафті.

2. Втирати платком намоченим в воді, до котрої додано кілька крапель амонії.

3. Закрити пляму бібулкою до атраменту. Посувати по тій бібулці розігріте залізко від прасування.

Віск до підлоги.

Пів кварти терпентини.

3 унції водної амонії.

4 унції пчільного воску.

Пів кварти води.

Розтопити віск в терпентині над горячою водою, (не на вогні). Відставити на бік. Додати амонію і воду і добре вимішати, аж поки не зробиться густа маса.

Таким воском натирати чисту підлогу. Коли висохне добре витерти, аж до блискучости. Воском добре також

воскувати церату на підлозі, бо воскування зберігає церату на довший час.

ЯК ЧИСТИТИ ЗАПЛЯМЛЕНУ ОДІЖ ПОЖИВАМИ.

Ріжного рода плями з пожив можна успішно усунути, коли вони є свіжі і не запущені пранням та прасованням. Тому до плям треба братися негайно поки пляма не засохла.

Найперше уживати найлекшого способу, а то стирати плями холодною водою. Вода ніколи не зашкодить, а може усунути більшу часть плями. На білій матерії найліпше уживати средство до вибілювання, як приміром „джавел вотер", що купується в склепі, або можна самому дома зробити такий вибілювач.

Поживи між собою ріжняться своїм складом, через те і плями з пожив ріжнородні і кожна пляма потребує окремої уваги.

Плями з бросквинь, грушок і сливок.

Плями з таких овочів, як бросквині, грушки, сливки, є трудні до усунення через те, що багато таніни є в їх складі. Таніна витворює на матерії темно рудаві плями, котрі в пранню ще гірше запускаються. Тому такі плями належиться намочити в теплій ґліцерині, відтак ґліцерину сполоскати. Коли не вдалося за першим разом, то треба ще раз намочити в ґліцерині. Коли б лишилася пляма по двох трох разах, то можна намочити пляму в слабім розчині вибілювача що називається „содіюм перборейт бліч", уживаючи дві три ложечки до горнятка води. Після того пляму запрати в горячій воді з милом.

Джінджер Ейл, пиво, чай, кава (без сметанки).

Плями з таких напитків також можна усувати в такий самий спосіб, як з бросквині і грушки.

Сок з винограду і свіжих ягід.

Розпростерти пляму над мискою. Можна притиснути ґумкою до миски, або привязати шнурочком. Лляти кипячу воду з чайника з висоти яких чотири стопи. Коли пляма не уступає, можна натирати в руках, а відтак знова лляти воду з висоти. Коли ж після того таки лишиться пляма, тоді можна натирати вибілювачем, „джавел вотер".

Чай і кава без сметанки.

Як пляма з кави і чаю свіжа і мокра, то можна уживати той самий спосіб, що на свіжі ягоди.

Чай і кава зі сметанкою.

Пляму треба змивати купованим „карбон тетраклорайд" (подібним до ґазоліни, тому треба поступати осторожно, бо займеться). Коли цілком висохне, змивати пляму зимною водою. Відтак розпростерти над мискою і лляти кипячу воду з висоти.

Чоколядові молочні напитки, Коко, Чоколядовий Айскрім.

Молоко має в собі протеїну, котра розпускається в зимній воді, а в горячій запарюється, подібно як кров. Чоколяда та айскрім мають товщ в собі, отже такі плями треба перше стирати ґазоліною, або ще краще уживати „карбон тетраклорайд". Коли вже сухе, змивати холодною водою. Відтак намилити і відіпрати пляму.

Французький „Селад Дресінґ" (оцет і олива).

Насипати на пляму „телкум павдер" або крохмалю ,Можна також насипати кукурузяної муки чи крупок. Це робиться для того, щоби така мучка, чи порошок, втягнули в себе товщ. Стирати або змивати пляму, а відтак натирати ґазоліною, або „карбон тетраклорайдом".

Подала **Савеля Стечишин.**

ВСЯКІ ВІСТИ.

— Щоби черваки, чи що друге, не їло книжок, треба посипати їх бодай раз в році спорошкованим галуном і білим перцем. Взяти три части галуну (по анґл. елам), а одну перцю.

— Тепер грубе залізо крають дуже скоро огнем з оксигидроґену (ґаз кисня і водня). Ґаз, що виходить тоненькою трубкою, горить так сильно, що перетинає кілька цалів грубе залізо в кількох секундах. Це нині дуже важний спосіб при краяню заліза, а вже окремо важне значіння має цей спосіб там, де станеться катастрофа і треба скоро перетяти залізні стовпи, штаби і др., щоби людей ратувати.

— Всі орґани тіла на свій лад спочивають. Серце спочиває між кождим ударом — воно три чверти часу працює, а одну чверту спочиває. Легкі спочивають між кождим віддихом. Жолудок виконавши свою задачу, спочиває. Деякі орґани спочивають, коли чоловік засипляє. І сон, це загальний спочинок для цілого тіла.

— Про життя морських глибин люде не багато знають. Коли витягнути сотворіння з глибини 18 до 20 тисяч стіп, то його тіло дуже потріскає і понівечиться. Воно витримує легко тягар води, що його окружає, але не витримає меншого тягару. Рослини перестають рости в глибині 1000 стіп, бо дальше проміні сонця не сягають, а риби і другі сотворіння творять своє власне світло, коли їм треба, отже можуть жити в далекій глибині. Загалом всі вони мають довгі лапки для ловлення поживи. Барва всіх сотворінь з далеких глибин однакова.

— Керниці, з яких видобувають нафту (по анґл. „оливу") бувають часто 10,000 стіп глибокі.

— Чоловік вдихає 17,000 кварт воздуха в 24 годинах.

— В глибині двох миль вода тисне на квадратовий цаль силою двох тонів.

— Чотири милі нитки з павукового павутиння важить лише одну сімтисячну часть фунта. На фунт треба 28,000 миль павутиня.

— Найстарший музей засновано в Японі 756 року. В нім є около 3000 найкращих річей, які виробила людська рука — столярські вироби, лякеровані річи, ткацькі вироби і другі річи краси. Всі ті річи походять з часу перед 756 роком. Музей відчиняють лише одного дня в році і в нім був доси й оглядав лише оден европейський вчений.

— Найбільше мяса їдять Новозеляндці й Австралійці. В перших припадає 262 фунтів на особу річно, в других 212. Американець їсть 185, а британець 105 фунтів мяса річно.

— Десять кріликів зїдають тілько, як одна вівця.

— Родиться більше хлопців, ніж дівчат, однакож буває, що жінок є більше, ніж чоловіків. Це пояснюють тим, що хлопці більше непосидючі, отже свою силу нищать і так стають податливіші на слабість. А дівчата більше свою силу щадять, отже перебувають слабости, яких чоловік не перебув би.

— Найбільше родів риб жиє в ріці Нілю в Єгипті, бо коло 8000.

— Місто Венеція в Італії збудоване на 118 малих, близьких собі островах, злучених кількома сотнями мостів. Амстердам збудований на майже 100 островах, злучених понад 300 мостами. Ґент на 26 островах, звязаних коло 300 мостами.

— В Стейтах річно треба 16 більйонів фунтів мяса на поживу.

ВОЄННІ СПРАВИ

Нинішну війну вважає дехто немов продовженням попередної війни, а мирний час між ними немов передишку, з війною в Еспанії та на Далекім Сході.

Коли минувша війна закінчилася, то багато людей, які на міжнародній політиці розуміються, казали, що вона закінчилася так невдачно, що треба зараз до другої війни готовитися. І так воно мабуть було.

Нині виходить, що минувша війна, яку називали тоді Світовою, була лише попередницею ще більшої війни, яку тепер маємо. Бо нинішна війна обняла такі простори землі і води, втягнула тілько країв, вимагає тілько жертв, що „невтральних" країв мало зосталося. Та хто знає, чи війна і їх не потягне.

Нині дійсна, фронтова війна ведеться на території чотирох континентів — Европи, Азії, Африки й Австралії, тай Америку вона вже зачепила, хоч континент американський ще найдальше віддалений і може вважатися найбезпечнійшим.

Минувша головна війна провадилася понад чотири роки, бо від кінця липня 1914 до 11 листопада, 1918 (між аліянтами і центральними державами), а теперішній війні скінчилося 1 вересня 1942 року три роки, та ще їй не кінець. І як довго вона ще потягнеться, покаже доперва будучність.

Щоби мати перед очима бодай загальний суцільний образ двох великих воєн за послідних 30 літ, подамо дальше хоч важнійші дати, кругом яких воєнні події ґрупувалися.

Минувша війна.

Минувша війна почалася від того, що 28 червня 1914 р. в Сараєві був вбитий наслідник австрійського престола, архикнязь Фердинанд. Рівно місяць по тім почалася війна. На одній стороні стала Австрія і Німеччина, як центральні держави, на другій Росія, Франція й Анґлія, як аліянти.

Стейти стали до війни з центральними державами в квітні 1917 року.

Початки російської революції, що розбила царську Росію і дала змогу зорґанізуватись Українській Державі, припадають на перші дні березня 1917 року. Рішаючим днем був день 10-го березня.

Жовтня 30, 1918 Австрія забажала перемиря.

Німці підписали перемиря 11 листопада 1918 р., отже війна на західнім фронті закінчилася.

Теперішня війна.

Війна теперішня почалася, коли 1 вересня 1939 р. Німеччина пійшла на Польщу і здобула її за 27 днів.

За тим Данія піддалась Німеччині 9 квітня 1940 р. На Норвеґію напали німці 9 квітня 1940. На Голяндію, Бельґію і Люксембурґ 10 травня 1940. На Францію 14 травня 1940. Румунію дістала Німеччина 7 жовтня, Угорщину 20 листопада 1940; Болгарію 1 березня 1941. На Югославію вдарила 6 квітня 1941; на Грецію 12 квітня 1941.

Проти Росії, своєї союзниці, пішла Німеччина 22 червня 1941 року. Коли в інших місцях Німеччині скорше вдавалося, то з Росією війна тяг-

неться поза всякі дотеперішні сподівання не тілько німців, але і дальшого світа.

Японці почали війну з Анґлією і Стейтами в неділю 7 грудня 1941 р., коли напали на Гавайські Острови (Перл Гарбор, Гонолюлю), на Филипини і Сінґапор.

Америка втягалася до війни поволи.

Жовтня 31, 1941, німці затопили американський контрторпедовець і 5 листопада президент Розевелт заявив, що „стрілянина зачалася" та завізвав, щоби Стейти помогли знищити Гітлера.

Січня 6, 1942 през. Розевелт заявив в Конґресі, що американські сили стануть проти гітлеризму і що ця війна буде коштувати Стейтів 56 більйонів долярів. Від тоді Стейти стоять у війні.

Мексико виповіло війну німцям 1 червня 1942.

Бразилія виповіла війну 22 серпня 1942 року.

Так наступали по собі важнійші події минувшої і теперішної війни.

Хіба згадати б ще оден великий факт, а то — що з ходом часу Анґлія, Стейти і Канада дуже скоро збільшають виріб воєнних конечностей, отже так збільшать свою силу, а з тим день за днем стають певніші своєї перемоги.

Українська справа.

Треба би ще сказати щобудь про українську справу в цій війні, однакож сказати можемо не багато. Знаємо лише, що доси майже ціла Україна є в руках німців. Але як там подрібно українське життя виглядає, про те майже невідомо.

І тому хіба треба вірити, що як довго Український Нарід істнує, так довго він буде працювати, щоби вкінци скинути всі чужі пута і вибитися на вільну волю. І певно, що й нині там така праця провадиться, оскілько на те в українців сили стати. А минеться війна, тоді вже довідаємось, що там діялось і діється.

ПЕРШІ ЧАСОПИСИ НА УКРАЇНІ.

В Львові першим часописом був французький „Ґазет де Леополь" в 1776 році. До того часу не було тут ніякого часопису.

Першим дійсним українським часописом у Львові і в цілій Україні була „Зоря Галицька", що появилася 15 травня 1848 року.

Першим часописом в Харкові був „Харковскій Єженедельнік" з 1812 р.

В Одесі першим часописом був в 1820 р. часопис французький, а 1821 „Вєстнік Южной Росії".

В Київі першим часописом були „Київскія Обявленія" — 1835 р.

Першим чисто українським часописом на Придніпрянщині був „Хлібороб", що появивсь в Лубнах на Полтавщині 12 грудня 1905 р. Вийшло всего 5 чисел, дальше уряд заборонив.

Перед початком минувшої війни Придніпрянщина мала 16 українських часописів, **Галичина й Буковина** 16, а українці по світі 10.

З всего того бачимо, якою недавною є преса взагалі, а якою молодою є преса українська.

— В хемічнім промислі Стейтів річно зуживають 4,000,000 тон соли.

— Залізниці в Туреччині і Греції є власністю держави.

— В Анґлії є 391 родів ріжних птахів.

ДРІБНІ СПРАВИ І ПОРАДИ.

Коли шрубку помастити милом, чи оливою, коли закручується в дерево, то лекше закрутити. Кажуть: „Йде як з милом". Те саме з цьвяхом, коли забиваєсь.

При скаручуванню деревляних річей треба скаручені части якнайсильнійше стиснути — шрубою, або клинцями. Оскілько менше каруку лишиться між скарученими частями, остілько сильнійше будуть вони споєні.

Досвід показує, що сиві коні найдовше жиють.

Великі дерева можна пересаджувати зимою. Коли земля мокра і замерзає, обкопати їх здалека, полишаючи довге коріння з землею і так зоставити, щоби земля на корінню замерзла. Тоді висадити дерево на підклад з дощок, чи низкі сани, перевезти і посадити в наперд приготовану яму. Так можна досить великі дерева пересаджувати.

Коли овочеве дерево обложити на весні ледом, або снігом кругом пня і накрити, щоби скоро не стопився, дерево розівється пізніше, отже тоді, коли вже не буде морозу, щоби міг зморозити цвіт.

ВЕЛИКИЙ ГОДИННИК.

В Бостоні в Стейтах є електричний годинник, високий 60½ стіп, а широкий 54. Кружок на якім виписані години, має 34 стіп в промірі. Вказівка, що показує мінути, довга 18½ стіп і важить 488 фунтів; Вказівка, що години показує, довга 14 стіп і 4 цалі і важить 386 фунтів. Ціла будова годинника важить 15 тонів. Годинник освічує 6,322 електричних лямпів.

— Машина до виробу голок може тижнево виробити голок півтора мільйона.

ГОРЯЧА ВОДА, ЯК ЛІКАРСТВО.

Горяча вода добра для лічення очей. Намочити ручник в горячу воду, опісля викрутити і до очей прикладати. Так повторяти кілька разів і через кілька днів. Також добре горячою водою вимивати очи.

Коли в середині недобре, то треба пити кождого ранку горячу воду якийсь час перед сніданком. Це доводить середину до здоровля і ладу.

Коли показуєсь, що буде на руці, чи деинде нарив (чирак, чи подібне), то прикладання горячої води, яку можна вдержати, може нарив зупинити.

Таксамо, коли вийде затроєння крови і тіло зачинає пухнути, прикладати горячу воду, поки лікар скаже, що дальше робити. Взагалі горячі оклади помічні.

— Фаховий цикліст, Вандорстопфт, доказав, що може їхати біциклем 74 милі на годину.

— Звізда „Сирій Б" така густа, що оден шестінний (кубічний) цаль її матерії важить одну тону.

Ґібральтар є малесеньким островом, обємом около дві квадратові милі.

— Перські жінки малюють на своїх лицях комахи і звірі, і вважають це прикрасою.

— Найстаршим часописом в світі є мабуть „Чінґ Пао", що видають в Пекіні, якому є нині понад 1000 літ. Кожде його число складаєсь в королівській палаті.

— Ріка Ґанґес свята для гіндусів і вони йдуть з далеких сторін, щоби в ній скупатися. Такою є в них і ріка Джумна. Тижнево в тих обох ріках купається деколи і два мільйони осіб — зібравшись в святім місті Аллагабаді.

ОТТАК СОБІ . . .

БАЧИЛИ І НЕ БАЧИЛИ.

Був в однім краю звичай, що не вільно було вам перевертати риби, яку їсте. Хто перевернув — смертю карали.

Заїхав туди з другого царства посол, а коли був в царя на обіді, і поставили рибу, він зирк на ню то звідси, то звідти і перевернув.

Тут зараз всі в крик.

Почав цар втихомирювати, каже: „Він не знав нашого звичаю" — але всі ще гірше кричать, щоби посла смертю покарати. А ні, то вбють і царя і посла. Що їм розум, коли його не мають.

Каже тоді цар послови:

— Бачиш сам, що не вратую тебе, але зроблю тобі бодай одно добро: проси всего, чого хочеш, крім життя, а все для тебе виконаю.

Втішився посол і каже:

— Зроби мені одну ласку і повиколюй очи всім, які бачили, що я перевернув рибу.

Зрозумів і цар, що воно та до чого, й оголошує:

— Звичай наш каже, що кождий, хто переверне рибу, мусить вмерти, але коли перед смертю просить чого будь, крім життя, то має дістати. Отже такийто посол просить, щоби повиколювати очи тим, які бачили, що він рибу перевернув. Хто бачив, нехай зголошується!

Але не зголошувався ніхто. Тоді цар до одного:

— Ти бачив?

— Ні — відповідає той — але я чув, що другі таке говорили.

— А ти бачив?

— Ні! Я лише чув...

І так всі — ніхто не бачив, а тілько чув. Тоді каже цар:

— Коли ніхто не бачив, то виходить, що він риби не перевернув, отже нема його за що карати.

Аж від того часу почали там люде дещо своїм розумом розбирати.

НЕДАВНО.

Надходить ловець з рушницею, та до чоловіка, що робить щось на поли:

— Чи не бачили ви тут заяця?

— Заяця? Такого великого?

— Великого, великого! — каже ловець.

— Бачив я, бачив — каже чоловік — якраз ось туди побіг.

— А давно?

— Ні, недавно. Мабуть і два тижні ще не буде.

Властитель реставрації до гостя:

— Що ви думаєте про нашу печеню?

Гість: Занадто малий кусень за таку ціну.

Що прозоре?

Учитель: Скажи мені Івасю, що це таке прозора річ?

Івась: Це така річ, що через ню можна бачити на другий бік.

Учитель: Яку ж ти таку річ знаєш?

Івась: Драбина.

Такі самі.

— Чув я, що злодії між собою дуже чесно поводяться. Оден другого не скривдить, не ошукає.

— Е, чого люде не говорять! Я думаю, що вони такі самі погані, як і всі другі люде.

Бабуся до внучки: Скоро збирайся, а то спізнишся на ту забаву.

Внучка: Бабуню, тепер така мода, що кождий приходить аж тоді, коли вже всі поприходили.

При війську.

Капраль: Гей Сачку, ходи сюди, та подивишся, як ти цілий ряд псуєш, коли в нім стоїш.

І МИ НЕ ГІРШІ.

В російськім полку, що складався з українців, було трошки кацапів. А звісно, що кацапи великі хвальки, отже і тут починає оден з них хвалити свою Москву.

— Є в нас — каже — така царпушка (гармата), що зміститься в ній ціла компанія війська. Є ще такий цар-колокол (дзвін), що коли задзвонять ним на Різдво, то ще до Великодня чути, а на Великдень задзвонять — до Різдва гуде. Такий великий.

Українці слухають і сперечаються, кажуть, що це брехня. Тілько оден українець, Гавриш, за кацапом потакує. А кацап рад. Коли суперечка стала горячою, каже Гавриш:

— Люде добрі, чому в них таке не може бути, коли і в нас на Україні подібне є. От в нашім селі є така велика Біблія, що її читають лише два рази в році — на Різдво та на Великдень. Звязують 12 возів, або саний, запрягають 12 пар волів, сходиться ціле село, кладуть ту Біблію на вози, чи сани, вивозять на майдан і батюшка (священик) читає.

Підскочив кацап та:

— А якже він читає — мухою по ній літає, чи як?

На те Гавриш повагом:

— Ні! Він сідає на сивого коня, бере хрест в руки, їздить поміж рядками і читає. От як!

Всі зареготались, а кацап:

— Е, ти, малорос, брешеш.

— Чому брешу — каже Гавриш — аджеж коли в вас може бути така гармата і такий дзвін, то чому в нас не може бути така Біблія. Я не казав, що ти брешеш.

Замовк кацап, а ціла компанія не могла Гавриша нахвалитися, що як він розумно заткав кацапови рота.

НЕ ТУТЕШНИЙ.

Пияк сперся на пліт і питає прохожого:

— Що це — сонце, чи місць? — а прохожий:

— Не знаю, бо я не тутешний. Не знаю, що в вас вважають сонцем, а що місяцем.

Вчити 50 літ тому.

Хтось бачить злих дітей і каже:

— Які гарні діти були би з них, колиб їх почав був вчити 50 літ тому назад.

— Як — дивуєсь хтось — їх тоді ще не було.

— Так — каже перший — тоді треба було вчити їх батька й матір, а тепер їх діти були би гарні діти.

Нібито правда.

Будить хтось аптикаря в ночи.

— Чого треба? — питає аптикар.

— Цукорків за 5 центів — каже Гриць.

— То не міг ти з тим почекати до раня?

Подумав Гриць і:

— Правду кажете! Отже йдіть спати, а я прийду рано.

Проповідь проти пянства.

Лєктор, що виголосив довгу бесіду проти пянства, закінчує:

— Кождого разу, коли бачу, як молодий чоловік виходить з будинка, де напиваються, я підійшов би до такого молодого чоловіка і сказав би: Куди ти йдеш, нещасний чоловіче? Вертайся з тої дороги, на котру ти справився, бо та дорога до щастя тебе не заведе?

Де він бував?

Хтось дівчині: Параско, твій наречений сидів два тижні в арешті?

Параска: Так?! От як воно! Мені казав, що сидів шість неділь, а ви кажете, що два тижні. Виходить, що цілий місяць десь волочився.

Кудкудакає.

Оповідає учитель, що якась риба зносить за короткий час оден мільйон яєчок, на те оден малий ученик до другого пошепки:

— Ото Степане, чуєш.? Що ти про таке думаєш?

— Думаю — каже Степан — що вона ніколи не перестає кудкудакати.

Не адвокат.

Свідок: Я думаю...

Адвокат: Не кажіть, що думаєте, але що знаєте.

Свідок: Хиба ж я адвокат, щоби говорити не думаючи?

Також причина.

Плаче дитина на вулиці, а підходить до неї старенький милий чоловік та:

— Не плач хлопчику, не плач, ти будеш гарним хлопцем.

— Коли я не можу — каже дитина хлипаючи.

— Чому ж ти не можеш?

— Я не можу.

— Ну, коли так, то на тобі пять центів і не плач, тай скажи, чому ти не можеш бути добрим хлопцем?

— Бо я дівчина.

Мусите Бути в Добрім Здоровлю, Аби Постійно Працювати!

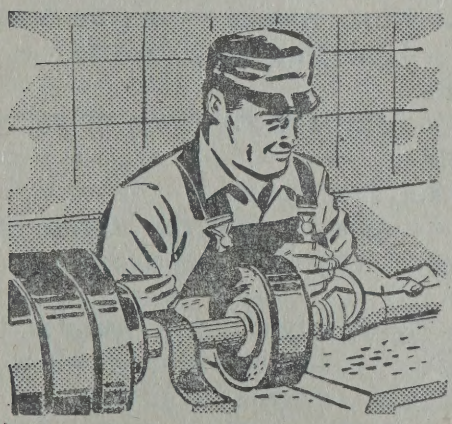

ҐОМОЗО
Поборює Запір

Здержання функцій (хибне виділювання) є частою причиною **вияву таких симптомів:** нервовість, нестравність, забурення шлунка, болі голови, втрата сну і смаку, занечищений віддих і обложений язик. Від більше чим пять поколінь тисячі терплячих уживали з успіхом **Дра Петра Ґомозо** аби помогти природі виконувати її реґулярні функції виділювання. **Ґомозо** є споруджене з 18 спеціяльно вибраних медичних корінців, зел і ростин — з включенням багато офіціяльних таких як: сенес, мята, волоский коперик, сассафрас і сарсапаріла — діє гладко разом з Природою в цей почвірний спосіб: помагає діянню шлунка; побуджує діяння кишок; збільшує виділювання нирками; помагає і приспішує травлення. Його діяння є лагідне, всеж докладне — не остре або умучуюче. Погляньте в зеркало. Чи ви терпіли з причини познак хибного виділювання як повище згадано і уживали інші ліки, котрі очевидно не принесли вам нічого доброго? Отже то залежить від вас щоби ви спробували **Ґомозо. Ґомозо** повинно принести вам користь, бо дало воно задоволення тисячам інших через багато літ.

Д-ра Петра Олєйо Лінімент.

Коли вдарять невральґічні і ревматичні болі, ужийте улагіднюючого ОЛЄЙО ЛІНІМЕНТУ, усувача болів уживаного від року 1885. Дає скору, бажану полекшу в мускульних болях крижей, твердих болячих москулах, подвиганнях, потовченнях, звихненнях або звичайних, пекучих і сверблячих підстопах. Помагає в побуджуванню круження багатої червоної крови в наболілих місцях. Це є добрий лінімент.

Спеціяльна оферта — Замовляйте нині!

Прошу вислати мені:

[ ] 11 унц. *Дра Петра Ґомозо* — $1.00 з оплаченою пересилкою.

[ ] 2 звич. 60ц. величини *Дра Петра Олєйо Линимент* за $1.00 з оплаченою пересилкою.

[ ] або оба лікарства за $2.00 з оплаченою пересилкою

[ ] C. O. D. (додатковий кошт).

Dr. PETER FAHRNEY & SONS CO.
Dept. DE655
2501 Washington Blvd., Chicago, Ill.
256 Stanley St., Winnipeg, Man., Can.

ЗМІСТ КАЛЄНДАРЯ:

Сторона

Калєндарні відомости ..... 3—4
Пояснення до Богослужбового Уставу; показчик Євангелій й Апостолів на всякі потреби та святочних Парамей ..... 5—7
Калєндар по днях і місяцях з Уставом ..... 8—32
Наука — вірш 33
Спостереження Гарасима Чорнохліба — Хвальки та Мудрагелі 35
Як я продавав свої новелі 39
Над колискою — вірш 44
З життя Шевченка 45
Вітрогон — Оповідання з хлопячих літ 47
Де похоронені Великі Українці 53
Спостереження Гарасима Чорнохліба — Чи ви бачили збіговиско 55
Переіначування назв 60
У два роки весілля 61
Історія Української Православної Церкви в Давфін, Ман. 65
Скупарський „ґуд тайм" 74
Два сини 75
Степан Руданський 79
Студент — вірш 82
Фільософія про талани 83
Ольга Кобилянська 87
Доля письменників 90
Всякі відомости 90
Маркіян Шашкевич 91
Щоби другим таке не сталося 95
Лиха доля 96
Григорій Квітка-Основяненко 97
Надмірна праця 99
Мертвецький Великдень 101
Історія Української Православної Громади св. Михаїла в Винніпеґу 107
Релігійність Козаків Запорожців 111
Нарід і його інституції 115
На плечах написано 122
Нехай Канада відповідає 123
Гумор 124
Як ходити коло слабих 125
Коротка Історія канадійської столиці Оттави 127
Пошановання предків в китайців 137
Переховування основних мір 138
Для дому і щоденного життя 139
Кухонні і домашні справи 143
Всякі вісти 150
Воєнні справи 151
Дрібні справи і поради 153
Гумор 154

Образок на окладинці — Будинок Парляменту Домінії Канади в Оттаві.

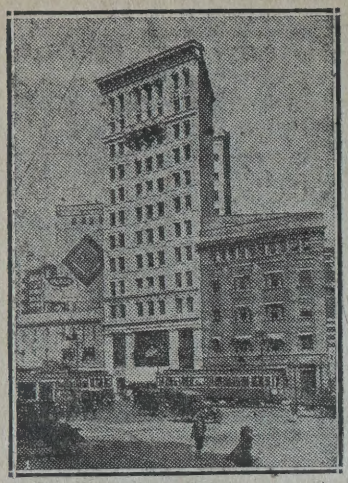

McARTHUR BUILDING,
Cor. Portage Ave & Main St.

Телефон Бюра 95 075 Резиденції 52 502

ДР. ВОЛ. Ф. БАЧИНСЬКИЙ

M.D. (Man.), L.M.C.C.

ОПЕРАТОР, ЛІКАР, АКУШЕР.

Спеціялізує при операціях найновішими способами для знечулення.

Маємо апарат Рентґена для знимання ЕКС-РЕЙ (X-RAY)
Пересвітлювання Флуороскопією
і Радіятермія (Short Wave Therapy)

Адреса канцелярії:
DR. V. F. BACHYNSKI
405 McArthur Bldg.
WINNIPEG, MAN.

Резиденції:
281 SCOTIA STREET
До резиденції приймається лиш вечорами і через апойнтмент.

УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ В ЕДМОНТОНІ

МАЄ НА СКЛАДІ: Найновіщі театральні книжки та прибори до характеризації, Ноти для хорів, Оповідання, Повісти, Романи, Тлумачі, Календарі, Образи і інші річи, які входять в обсяг книгарства.

ВЕЛИКИЙ СКЛАД: Ґрамофонових рекордів, Ґрамофонів, Радій, Скрипок, Мандолін, Ґітар і всі прибори до музичних інструментів.

Продаємо Канадійські і Старокраєві нитки, Канви і Узори до вишивання.

Адреса:

UKRAINIAN BOOK STORE

10348—101 Street Edmonton, Alta.

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

В АНҐЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Написав Проф. Д. Дорошенко

Вступне слово написав
Проф. С. В. Симсон.

Ця Історія України повинна знаходитися в кожній свідомій українській хаті.

Оправлена в сильне полотно і коштує з пересилкою **$3.50.**

Замовлення посилайте до:

UKRAINIAN VOICE

Box 3626 Winnipeg, Man.

ДР. Г. НОВАК

M.D., C.M.

ЛІКАР, ХІРУРҐ і АКУШЕР

Dr. G. NOVAK
459 Selkirk Ave., cor. Powers St.

WINNIPEG, MANITOBA
Телефон: 54 351

ДР. П. ЗАКУС

ДЕНТИСТ

веде свою канцелярію
під числом:

592 SELKIRK AVE.
WINNIPEG, — MANITOBA

Телефон офісу 55 043

ДР. І. ВЕРХОМИН

ЛІКАР і ХІРУРҐ

Пересвітлення проміннями Рентґена
(X-RAY)
Ультра-фіолетне світло і коротко-лучева
машина до огрівання
Dr. J. VERCHOMIN
541 TEGLER Bldg., EDMONTON, Alta.
Тел. офісу 24543 Рез. 73158

П. І. ЛАЗАРОВИЧ

АДВОКАТ, ПОВНОВЛАСНИК,
НОТАР і т. д.
Бувший управитель Інституту ім. Мих.
Грушевського.
Перепроваджує всякі судові справи —
карні, цивільні, спадкові і розводові.
Також справи старокраєві.
Кожної суботи відвідує місто Веґревил.
P. J. LAZAROWICH,
2 National Trust Bldg., Edmonton, Alta.

ДР. Ю. Е. ДРАҐАН

M.D., C.M., L.M.C.C.
Лікар, Акушер і Оператор

Член Домініяльної Ради Лікарів.
З практикою по шпиталях
в Рочестер, Філаделфії,
Бостоні, Ню Йорку
та Балтімор.

611 Canada Building,
SASKATOON, SASK.
(Коло сієнарської стації)

Ukrainian Book Store

229—20th Street West
SASKATOON, SASK.

Найновіші українські книжки,
музичні інструменти і т. ін.
На бажання висилаємо наш
катальоґ даром.
За точну і чесну обслугу ручить

П. ТКАЧУК, власт.

Empire Drug Stores

Selkirk & McGregor Selkirk & Arlington
WINNIPEG, MAN.

До набуття, по умірковaних цінах, все, що входить в обсяг аптикарства.
Пишіть за інформаціями.

Старокраєві пявки, баньки, машинки.

HEAP, ARSENYCH and MURCHISON

Адвокати, Повновласники, Нотарі і т. д.

Перепроваджуємо судові справи, карні і цивільні. Також справи старокраєві. Позички на звичайний процент на оброблені фарми і міські реальности.

ПИШІТЬ ПО УКРАЇНСЬКИ.

Адреса:

712 McINTYRE BLOCK,

Winnipeg, Man.

Телефон 94 122

ДР. П. ГУЦУЛЯК

Дентист

веде свою канцелярію під ч.

407 SELKIRK AVE.

Канцелярія отворена вечорами в понеділок, вівторок, четвер і пятницю.

ТЕЛЄФОН 55 298

WINNIPEG, MANITOBA

HARVIE & YANDA

Адвокати і Нотарі в Едмонтоні, Алта.

202 BANK OF TORONTO Bldg.
Phone 22115

Полагоджуємо всякі судові справи: кримінальні, цивільні, тестаментальні, а також старокраєві.

Можете розмовитися, або писати до нас у рідній мові.

ДР. П. ПОТОЦЬКИЙ

M.D., L.M.C.C.

Лікар, Акушер і Оператор

Dr. P. POTOSKI

YORKTON, SASK.

Телефон 117

ДР. М. ПОТОЦЬКИЙ

M.D., L.M.C.C.

Лікар, Акушер і Оператор

Dr. M. POTOSKI

FRANKLIN BLOCK

Телефон 416 Box 656

DAUPHIN, MAN.

А. Т. ВАВРИНЮК

АДВОКАТ, ПОВНОВЛАСНИК, НОТАР і т. д.

Перепроваджує всякі судові справи — карні, цивільні, спадкові і розводові. Також справи старокраєві.

Адреса:

A. T. WARNOCK, LL.B.

Barrister & Solicitor

Ramsay Block, Tel. 63

DAUPHIN, MAN.

І. Р. СОЛОМОН

АДВОКАТ, ПОВНОВЛАСНИК і т.д.

Перепроваджує всякі справи — карні і цивільні.

Адреса:

J. R. SOLOMON, LL.B., M.L.A.

701 McIntyre Bldg., Winnipeg, Man.

Телефон 97 680

М. Н. ГРИГОРЧУК

АДВОКАТ, ПОВНОВЛАСНИК ітд.

Перепроваджує всякі судові справи, карні, цивільні і тестаментальні.

Адреса:

M. N. HRYHORCHUK, B.A., LL.B.

Box 81, Ethelbert, Man.

„УКРАЇНСЬКИЙ ГОЛОС"

Виходить від 1910 року кожного тижня.

ПАМЯТАЙТЕ, ЩО „УКРАЇНСЬКИЙ ГОЛОС" Є:

ПЕРШИМ українським часописом в Канаді незалежним від чужих.

ПЕРШИМ, який вчив русинів, що вони українці.

За ним є 33 роки громадської праці і тим він заслугує на довіря і піддержку.

В кождій УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ повинен бути „УКРАЇНСЬКИЙ ГОЛОС".

РІЧНА ПЕРЕДПЛАТА: В Канаді 2 доляри; в Зєдинених Державах $2.50. В інших краях 3 доляри.

Адреса:

UKRAINIAN VOICE

BOX 3626 Sta. B. WINNIPEG, MAN.

„ВІСТНИК"

Орґан Української Православної Церкви в Канаді.

ПОЧАВ ВИХОДИТИ 1924 РОКУ.

ВИХОДИТЬ ДВА РАЗИ В МІСЯЦИ.

Побіч справ релігійних і церковних „ВІСТНИК" інтересується справами Української Культури, справами виховання і взагалі громадськими справами українського життя.

В „ВІСТНИКУ" знайдете матеріял, якого не знайдете деинде — і томv „ВІСТНИК" повинен бути в КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ.

ПЕРЕДПЛАТА НА РІК ОДЕН ДОЛЯР.

Адресуйте:

THE HERALD

BOX 3626 Sta. B. WINNIPEG, MAN.

B37158

Springfi[illegible]d Marine Insurance Company

МАЄТОК
цеї компанії
виносить поверх
$40,000,000

ОБЕЗПЕЧЕНЬ
виплатила компанія
поверх
$225,000,000

ОБЕЗПЕЧУЄ ВІД ВОГНЮ, БУРІ, ГРАДУ і ВІД УШКОДЖЕННЯ
Відшкодовання виплачує ретельно і скоро.

ГОЛОВНЕ БЮРО НА КАНАДУ — 460 St. John Street, — MONTREAL, Que.
J. A. GRANT, Manager for Man. and Sask. — 501 Paris Bldg., Winnipeg, Man.

Ця Компанія має своїх представників по цілій Канаді.

УКРАЇНСЬКІ ПРЕДСТАВНИКИ:

UNION INSURANCE AGENCIES - 290 Garry Street - Winnipeg, Manitoba

В. Г. КОМАН. PHONE 96 626 М. В. ГОРБАЙ.

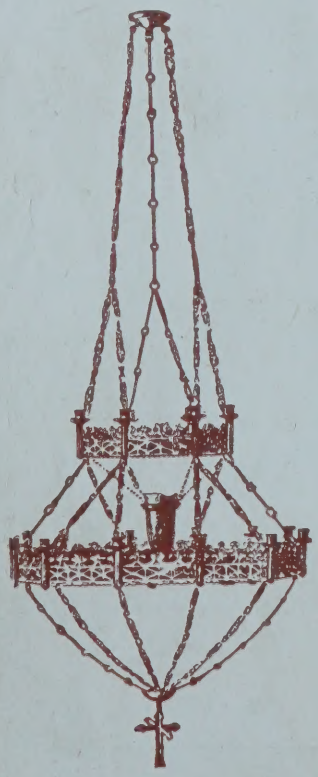

ГУРТОВИЙ СКЛАД ЦЕРКОВНИХ РІЧЕЙ

Повний вибір усіх церковних річей найкращої якости по приступних цінах.

Направляємо, відновляємо і позолочуємо: Чаші, Хрести, Павуки, Свічники, та всякі інші металеві річи.

Перед купном — пишіть в рідній мові по наш катальоґ.

СОЛІДНІ РІЧИ — ДЕШЕВІ ЦІНИ — ЧЕСНА І СКОРА ОБСЛУГА.

William Gross & Company

322 MAIN STREET WINNIPEG, MAN.